

KAUPUNKI LASTEN KOKEMANA

lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä

Diplomityö | Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma | 2015 | Aalto-yliopisto | Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu | Aino Leskinen

KAUPUNKI LASTEN KOKEMANA

lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä

Diplomityö 2015
Aino Leskinen

Aalto-yliopisto
Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu
Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma

ABSTRACT

Author: Aino Leskinen

Title: City through the eyes of the children: children experiencing the walking, public transit and car zones in the city of Lahti

Department: Department of Architecture

Professorship and code: Urban planning, A-36

Thesis supervisor: Kimmo Lapintie, prof.

Thesis advisor: Marketta Kytä, prof. and Johanna Palomäki, MSc (Arch)

Presentation board (pcs) 3

Year: 2015

Number of pages (report + annexes): 90 + 40

Language: Finnish

Key words: child-friendly, child, teenage, independent mobility, school route, affordance, geographic information, softGIS, urban master plan, urban zone, Lahti

Child-friendliness is one of the key issues in the 2025 city strategy of Lahti. One aim of the 2013-2016 Lahti urban master plan work takes into consideration the issue of what would create a child-friendly urban environment in the city of Lahti. This master's thesis aims to re-search how children experience the walking, transit, and car zones in the city of Lahti. What kind of affordances does the urban zones offer to children? Is there a difference between the amount, quality, or accessibility of affordances in the urban zones? Does the urban zone where the children live impact the children's independent mobility or the extension of the children's living habitat?

The thesis concerns the theory of child-friendly environments from the aspect of environmental psychology and city research. The thesis analyzes how children experience the city of Lahti and what impact the urban zones and the physical structure of the environment have on the child-friendliness of the city. Based on a softGIS inquiry executed in spring 2014, this re-search

included students from the 5th and 6th grades of schools in Harju, Länsiharju, Ahtiala, and Karisto. The softGIS method enabled the collection of data pertaining to the independent mobility and important places that children utilize in the city. The last part of the thesis relates to how planners are able to benefit from the knowledge collected from the softGIS method in urban planning.

When a city experiences growth, it is important to secure the affordances that the environment offers to children. Likewise, due attention must be paid to affordances when planning both the new residential areas and existing city areas. Therefore, cities should offer places for all of the children's different needs; social, actional, and emotional. This research demonstrates that the urban zones and physical structure of the environment impact the amount and quality of the affordances and in turn the positive or negative feelings of the children. According to this research, there is also an impact from urban zones on the independent mobility of the children, specifically how long

the school route is and how actively the children are travelling to school.

While most of the children's leisure and hobby places are situated in the center of Lahti or nearby, they still find affordances outside of the city center. Children also utilize places which are not specifically meant for them. Therefore, cities should allow children to utilize urban public places though not specifically planned for them. Primary school children should be able to walk independently to school, to a park, or to friends nearby. Children in the 5th and 6th grades are allowed by parents to travel quite independently in the city of Lahti. By increasing the walkability and bicycling conditions of the city, it is possible to support the independent mobility of the children. By ensuring a safe and smooth bicycling network between transit and car zones, the city center will increase the amount of independently travelled leisure and school journeys.

TIIVISTELMÄ

Tekijä: Aino Leskinen

Työn nimi: Kaupunki lasten kokemana: lahtelaisten lasten kokemuksia jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä

Laitos: Arkkitehtuurin laitos

Professuuri ja koodi: Yhdyskunta- ja kaupunkisuunnittelu, A-36

Työn valvoja: Kimmo Lapintie, prof.

Työn ohjaajat: Marketta Kyttä, prof. ja Johanna Palomäki, arkkitehti.

Kuvaplausit (kpl): 3

Vuosi: 2015

Sivumäärä (selostus + liitteet): 90 + 40

Kieli: suomi

Avainsanat: lapsiystävällisyys, lapsi, nuori, itsenäinen liikkuminen, koulumatka, tarjouma, paikkatieto, pehmoGIS, yleiskaava, yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet, Lahti

Lapsiystävällisyys on yhtenä teemana Lahden kaupungin strategiassa 2025 sekä osana käynnissä olevaa yleiskaavatyötä 2013-2016. Diplomityön tavoitteena on tutkia Lahden jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä lasten kokemina. Eroavatko vyöhykkeet toisistaan esimerkiksi ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrän, laadun tai saavutettavuuden osalta? Entä vaikuttaako lasten arkiliikkumiseen ja elinpiiriin laajuuteen se millä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä lapsi asuu?

Diplomityössä luodaan katsaus lapsiystävälliseen kaupunkiympäristöön sekä kaupunkitutkimuksellisesta että ympäristöpsykologisesta näkökulmasta. Työssä tutkitaan niitä vaikutussuhteita, joita yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä ja ympäristön fyysisellä rakenteella on koettuun lapsiystävällisyyteen Lahdessa. Kokemuksellisesta tietoa lahtelaisten lasten arkiliikkumisesta ja tärkeiksi kokemista paikoista on kerätty keväällä 2014 toteutetulla Lasten Lahti pehmoGIS -kyselyllä. Kyselyssä olivat mukana Harjun, Länsihar-

jun, Ahtialan ja Kariston koulujen 5-6.-luokkalaisten oppilaat. Työn lopuksi pohditaan kuinka kyselyllä kerättyä aineistoa voidaan tutkimuksen lisäksi hyödyntää maankäytön suunnittelussa.

Ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien turvaaminen kaupungin kasvaessa ja kehittyessä uusilla ja nykyisillä asuinalueilla on tärkeää. Lapsille on tärkeää löytää kaupungista paikkoja niin sosiaalisiin, toiminnallisiin kuin emotinaalisiin tarpeisiin. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyys ja ympäristön fyysinen rakenne vaikuttavat ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään ja laatuun sekä siihen koetaanko paikka miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi. Arkiliikkumisen osalta voidaan tämän työn valossa todeta yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä olevan vaikutuksia lasten koulumatkan pituuteen ja kulkutapaan.

Vapaa-ajan harrastuspaikat sijoittuvat pääasiassa keskustaan ja lähialueille, mutta lapset löytävät toimintamahdollisuuksia myös keskustan ul-

kopuolelta. Harrastuspaikkojen vähemmyyden vuoksi keskustan ulkopuolella joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä lähivirkistysalueiden merkitys leikki- ja liikuntapaikkoineen korostuu entistään. Lapset käyttävät kaupunkia myös varta vasten lapsille rakennettujen leikki- ja harrastuspaikkojen ulkopuolella. Niin julkisessa ulkotilassa kuin kauppakeskuksissa tulisi olla paikkoja, jotka ovat avoimia myös lapsille ja nuorille. Alakouluikäisten lasten tulisi voida kulkea itsenäisesti kouluun, lähipuistoon sekä lähellä asuvien kavereiden luokse. Lahdessa 5-6. -luokkalaisten lapset saavat liikkua hyvin itsenäisesti. Lapset pyörilevät yllättävän pitkiä matkoja. Kävelyä ja pyöriilyä tukevat ja edistävät toimenpiteet parantavat lasten asemaa itsenäisinä liikkujina. Turvalliset ja sujuvat pyörätieyhteydet joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä jalankulkuvyöhykkeille tukevat niin lasten itsenäisten vapaa-ajan- ja harrastusmatkojen tekoa kuin koulumatkaliikkumistakin.

*”Kaupunki on mahdollisuuksien tarjolla olon paikka. Se on paikka, jonka läpi kulkiessaan pikku-poika tai -tyttö voi nähdä jotakin, mikä kertoo hänelle mitä hän haluaa tehdä koko elämänsä ajan”
(Louis Kahn cit. Aura, Horelli & Korpela 1997, 134).*

Kuvat tekijän, jollei toisin mainita.

ALKUSANAT

Maisema-arkkitehdiksi opiskellessa minusta on tullut kahden pienen lapsen äiti. Äitinä oleminen on tuonut elämäni paljon rakkautta ja iloa, mutta myös valtavasti huolta ja vastuuta. Inspiraatio tähän työhön on syntynyt Oulunkylän leikki-puistoissa, lastenvaunuja työnnellessä ja hiekkalaatikon reunalla istuessa. Omien lasteni kasvatus yhä itsenäisemmiksi yksilöiksi olen saanut syksyisin seurata pihapiirimme uusien ekaluokkalaisten aloittavan koulutiensä – ilokseni, hyvinkin itsenäisesti. Samalla olen pohtinut millaisessa kaupungissa haluan itse kasvattaa lapseni? Milloin he ovat riittävän isoja leikkimään pihalla itsenäisesti, entä koska uskallan päästää heidät kaverin luokse, kauppaan tai koulumatkalle ilman valvontaani? Onnekseni oma elinpiirini antaa lapsille hyvät mahdollisuudet itsenäisen elinpiirin laajentamiseen. Samoin ei kuitenkaan ole kaikkialla Euroopassa tai edes Suomessa. Yhä useammat vanhemmat joutuvat kuljettamaan lapsia niin kouluun kuin harrastuksiin. Omassa lapsuudessani kouluun kuljettiin kävellen, pyörällä ja potkukelkalla - tänä päivänä yhä useammin autolla.

Samaan aikaan myös vanhan opiskelukaupunkini Lahden päättäjät pohtivat millainen olisi lap-

siystävällinen kaupunki. Lapsiystävällisyys on yhtenä teemana Lahden kaupungin strategiassa 2025 sekä osana käynnissä olevaa yleiskaavatyötä 2013-2016. Yleiskaavatyön yhtenä tavoitteena on pohtia mitä lapsiystävällinen kaupunkiympäristö on Lahdessa. Päätin tarttua tähän haasteeseen ja tutkia Lahden lapsiystävällisyyttä kaupunkisuunnittelijana ja maisema-arkkitehtina. Tämä diplomityö on ollut minulle monella tapaa hyppy tuntemattomaan. Työn kautta olen oppinut niin tieteellisen tutkimuksen menetelmistä kuin paikkatieto-ohjelmien sovellettavuudesta kaupunkisuunnittelijan ja maisema-arkkitehdin työkentässä. Toivon, että tämä työ on avannut vuoropuhelun ikkunan lahtelaisten lasten ja päättäjien välille. Toivon, että työ inspiroi niin Lahden kuin muidenkin kaupunkien maankäytön suunnittelijoita ottamaan lapset mukaan kaupunkisuunnitteluun entistä painokkaammin. Yhdessä voimme luoda lapsillemme turvallista ja viihtyisää elinympäristöä, jossa heidän on hyvä kasvaa itsenäisiksi kansalaisiksi.

Erityisesti haluan kiittää työn ohjaajia Lahden yleiskaava-arkkitehti Johanna Palomäkeä sekä professori Marketta Kyttää loistavasta ohjauksesta, kiinnostuksesta työtä kohtaan sekä lukui-

sista valaisevista keskusteluista ja saamastani palautteesta. Marketta Kyttää haluan kiittää myös ohjeista ja neuvoista Lasten Lahti-kyselyn tilastollisessa analyysissä. Lisäksi haluan kiittää Lahden kaupungin ohjausryhmää sekä TkT Helena Teräväistä innostuksesta aihetta kohtaan ja saamastani palautteesta. Erityiskiitos myös kaikille Lasten Lahti -kyselyyn osallistuneille lapsille sekä Harjun, Länsiharjun, Ahtialan ja Kariston koulujen rehtoreille ja luokanvalvojille, ilman teitä tämä työ ei olisi ollut mahdollinen. Maisema-arkkitehti Marja Oittiselle kiitos joustavuudesta, jotta olen voinut töiden ohella keskittyä diplomityön tekemiseen. Lahden kaupungin suunnitteluinsinööri Jaakko Tikkalalle kiitos paikkatietoavusta.

Lopuksi vielä kiitos mammalle ja ukille lastenhoitoavusta, Pasille tuesta ja kärsivällisyydestä pitkiksi venyneinä työpäivinä sekä suurin kiitos tyttärilleni, Elsalle ja Selmalle, jotka ovat viimeisten neljän ja puolen vuoden ajan opettaneet minua katsomaan ympäristöä ja kaupunkia uusin silmin.

Helsingissä 12.1.2015

Aino Leskinen

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	9	3.4 Ahtiala	64
Työn sisältö ja tavoitteet	9	3.4.1 Ahtialan asuinalueet	64
1 TEORIA	11	3.4.2 Puistot ja virkistysalueet	69
1.1 Kaupunkiympäristön kokeminen paikkana	12	3.5 Karisto	70
1.1.1 Lapsi ympäristön kokijana	12	3.5.1 Kariston asuinalueet ja kauppakeskus	70
1.1.2 Tarjouman käsite	15	3.5.2 Puistot ja virkistysalueet	70
1.2 Lapsiperheet ja asuminen	15	3.6 Yhteenvedo	75
1.2.1 Lapsen itsenäinen liikkuminen	17		
1.3 Lapset kaupunkisuunnittelijoina	20	POHDINTA	77
1.3.1 Esimerkkejä Lasten ja nuorten osallistamisesta Lahdessa	22	Lasten Lahti -kyselyn laatimisen ja toteuttamisen onnistumiset ja epäonnistumiset	77
		YKR-aineisto analyysin apuvälineenä	78
2 KARTOITUS JA ANALYYSI	23	Arvokartoitus maankäytön suunnittelun työkaluna	78
2.1 Lahden maisemallinen ja kaupunkirakenteellinen analyysi	24	Millainen on lapsiystävällinen Lahti?	79
2.1.1 Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet	24	KÄSITTEET	81
2.1.2 Maisemarakenne	28	LÄHDELUETTELO	82
2.1.3 Yhdyskuntarakenne	30	KARTTALUETTELO	87
2.1.4 Viherrakenne	34	LIITTEET	89
2.2 Lasten Lahti pehmoGIS	40	Liite 1. Lasten Lahti –kysely	89
2.2.1 Tutkimuskysymykset	40	Liite 2. Lahden yleiskaava 2025	100
2.2.2 Menetelmät	40	Liite 3. Lahden yleiskaava 2025 luonnos 2014	102
2.2.3 Tulokset	44	Liite 4. Arviointikarttasarja A keskusta ja lähialueet	104
2.3 Johtopäätökset	51	Liite 5. Arviointikarttasarja B Ahtiala	115
3 ARVIOINTI	53	Liite 6. Arviointikarttasarja C Karisto	121
3.1 Lapsiystävällisyys Lahden yleiskaavassa	54	Liite 7. Esittelyplanssit 1-3	126
3.2 Arviointikriteerit	56		
3.3 Keskusta ja lähialueet	57		
3.3.1 Ydinkeskusta	57		
3.3.2 Harrastus- ja vapaa-ajanpaikat	58		
3.3.3 Järvet ja rannat	63		
3.3.4 Länsiharjun koulun ympäristö ja radan eteläpuoli	63		
3.3.5 Hennala lähiympäristöineen	63		

JOHDANTO

Lapsuus on vapauden, leikin ja seikkailun aikaa. Liikkuminen on osa lapsen luonnollista arkea. Lapsella on luontainen tarve tutkia ympäristöä, muodostaa totutusta poikkeavia kulkureittejä ja tapoja käyttää kaupunkia. Lasten leikki on aina ollut olennainen osa kaupunkielämää. Kaupunkiympäristön tulisi tarjota lapsille monipuolisia mahdollisuuksia turvalliseen liikkumiseen sekä paikkoja sosiaaliin, toiminnallisiin ja emotinaalisiin tarpeisiin.

Maailmanlaajuisesti katsottuna yhä useampi lapsi kasvaa urbaanissa ympäristössä. Kaupungeissa lasten itsenäisen liikkumisen vapaus on rajallista. Viime vuosikymmeninä lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet ovat kaventuneet, valvonta ja aikuisten ohjaamien aktiviteettien määrä on lisääntynyt. Lapsilla on yhä enemmän rajoituksia urbaanin ympäristön käytössä. Usein lapsiystävällisinä nähdään varta vasten lapsille rakennetut paikat, kuten leikkipuistot, koulujen ja päiväkotien pihat, uimarannat ja muut harrastuspaikat. Lapset ja lapsiperheet käyttävät kaupunkia myös näiden pisteiden ulkopuolella. Teoksessaan *Cities for people* Jan Gehl (2010, 158) kuvaa Venetsiaa, esimerkkinä kuinka kaupunki itsessään voi toimia leikkikenttänä. Gehl (2010, 158) kuvaa lapsien kiipeilevän Venetsian muistomerkeillä ja portailla, leikkivän kanaaleissa ja pelaavan palloa kadulla. Käyttäessään kaupunkitilaa luovasti omiin tarpeisiinsa, lapsi kokee ja oppii ympäris-

töstään, luoden jatkuvasti omaa, henkilökohtaista suhdettaan elinympäristöön. Tässä diplomityössä on tarkoitus katsoa kaupunkia hetken lasten silmin ja pohtia miten näkökulman voisi tuoda luontevaksi osaksi maankäytön suunnittelua.

Diplomityön olen laatinut Lahden kaupungin toimeksiannosta. Lahden päättäjät ovat asettaneet esimerkillisen tavoitteen luoda Lahdesta lapsiystävällinen kaupunki. Lahden kaupungin strategian vision 2025 mukaan Lahti on houkutteleva ja elinvoimainen ympäristökaupunki, joka on viihtyisä ja turvallinen myös lapsille (Lahden kaupungin... 2013). Lahdessa käynnissä oleva yleiskaavatyö 2013 - 2016 perustuu vahvasti kaupungin strategiaan. Lahden oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa 2025 lapsiystävällisyys näkyy jo nyt kaupunkiympäristön turvallisuuden, viihtyisyyden sekä arjen sujuvuuden huomioon ottamisena. Kaupungin strategian myötä tavoitteena on pohtia entistä painokkaammin, mitä lapsiystävällinen kaupunkiympäristö on Lahdessa.

Diplomityötä ovat ohjanneet yleiskaava-arkkitehti Johanna Palomäki Lahden kaupungilta ja professori Marketta Kyttä Aalto-yliopistosta. Lisäksi työtä ohjaamassa on ollut erillinen ohjausryhmä Lahden kaupungilta. Ohjausryhmään kuuluivat: opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen, tutkimuspäällikkö Sari Alm, terveysneuvontapalveluiden päällikkö Hannele

Poutiainen, terveysliikuntasuunnittelija Hanna Heikkinen, ympäristöneuvontapäällikkö Päivi Sieppi, suunnitteluinsinööri Matti Heikkinen, apulaiskaupunginpuutarhuri Kirsi Kujala sekä vuorovaikutussuunnittelija Henrik Saari. Diplomityöprosessin aikana järjestettiin kaksi ohjausryhmän tapaamista sekä 10.9.2014 Lasten Lahti –seminaari Lahdessa. Seminaariesitykset ovat katsottavissa Lahden kaupungin internetsivuilla. (Lapsiystävällinen kaupunkiympäristö -seminaari <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/4D5722CD3482D5DDC2257D550037A701>.)

TYÖN SISÄLTÖ JA TAVOITTEET

Lahden kaupunki on ollut mukana Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tutkimushankkeessa, jossa on kehitetty kolmen kaupunkijärjestelmän mallia ja teoriaa yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden näkökulmasta. Diplomityön tavoitteena on tutkia Lahden jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeitä lasten kokemana. Eroavatko vyöhykkeet toisistaan esimerkiksi ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrän, laadun tai saavutettavuuden osalta? Entä vaikuttaako lasten arkiliikkumiseen ja elinpiiriin laajuuteen se millä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä lapsi asuu? Viime vuosina on puhuttu entistä enemmän (mm. Gehl 2010; Speck 2012) ihmisen mittakaavaisesta ja käveltävästä (walkability) kaupungista. Gehl (2010, 33) toteaa, että

pohjimmiltaan ihmisen mittakaavainen kaupunki tarjoaa hyvät edellytykset jalankulkijoille, huomioiden ihmiskehon sanelemat mahdollisuudet ja rajoitukset. Gehl (2010, 33) korostaa, että kaupunkisuunnittelun lähtökohtana tulisi olla ihmisten liikkuminen ja aistit, koska ne luovat pohjan ihmisen biologiselle perustalle toimia, käyttäytymistä ja kommunikoida kaupunkitilassa. Myös Jeff Speck (2012, 17) toteaa teoksessaan *Walkable City*, että kaupunkien tulisi tarjota sellaista ympäristöä, jota ihmiset haluavat. Speck (2012, 17) korostaa etenkin nuorten ja nuorten aikuisten suosivan katuelämää ja jalankulkukulttuuria. Käveltävän kaupungin voisi olettaa olevan myös lapsiystävällinen, mutta eroavatko joukkoliikenne- tai autokaupunki lapsen kokemusten perusteella jalankulkukaupungista oleellisesti?

Työn ensimmäisessä osassa lähestyn lapsiystävällistä kaupunkiympäristöä sekä kaupunkitutkimuksellisesta että ympäristöpsykologisesta näkökulmasta. Kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten pohjalta pohdin mikä tekee kaupungista paikan ja kuinka lapsi eroaa aikuisesta ympäristön kokijana. Lisäksi pohdin lapsiperheiden asuinpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä, kuvaan lapsen itsenäisen elinpiirin laajenemista eri ikävaiheissa ja esimerkkien avulla kuvaan mahdollisuuksia lasten osallistamisesta kaupunkisuunnittelussa.

Toisessa osassa tutkin Lahden maisema- ja kaupunkirakennetta ja erityisesti niitä kaupungin fyysisen rakenteen piirteitä, jotka mahdollisesti

vaikuttavat koettuun lapsiystävällisyyteen. Lisäksi tarkastelen Lahtea neljän eri yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä sijaitsevan koulun 5-6.-luokkalaisten lasten kokemana. Koetun lapsiystävällisyyden kartoittamiseksi olen laatinut ja toteuttanut diplomityön yhteydessä keväällä 2014 Lasten Lahti pehmoGIS -kyselyn. Kyselyn avulla olen kerännyt kokemuksellista tietoa lahtelaisten lasten arkiliikumisesta ja tärkeiksi kokemista paikoista. Kerättyä aineistoa analysoimalla tutkin niitä vaikutussuhteita, joita yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä ja ympäristön fyysisellä rakenteella on koettuun lapsiystävällisyyteen Lahdessa.

Kolmannessa osassa tarkastelen tarkemmin koettua lapsiystävällisyyttä kolmella kohdealueella Lahdessa. Tarkemman tarkastelun tavoitteena on pohtia kuinka pehmoGIS -kyselyllä kerättyä aineistoa voidaan tutkimuksen lisäksi hyödyntää maankäytön suunnittelussa. Aluksi luon katsauksen Lahden käynnissä olevaan yleiskaavatyöhön 2013-2016. Kuinka lapsiystävällisyys näkyy loppuvuodesta 2014 nähtävillä olleessa yleiskaavaluonnoksessa? Lasten Lahti -kyselyn analyysissa nousseiden koettuun lapsiystävällisyyteen vaikuttavien tekijöiden pohjalta luon kriteeristön koetun lapsiystävällisyyden arvioimiseksi arvokartoin. Arvokartoilla kuvaan niitä tekijöitä, joita kaavoittaja voi työssään nostaa esille koetun lapsiystävällisyyden säilyttämiseksi tai kehittämiseksi. Arvokarttojen avulla arvioin pehmoGIS -menetelmällä kerätyn kokemuksellisen paikkatiedon pohjalta kohdealueiden koettua lapsiystä-

vällisyyttä koettujen paikkojen sekä lasten arkiliikunnan kannalta.

Lopuksi pohdin käyttämieni menetelmien toimivuutta. Pohdin valittujen menetelmien onnistuneisuutta, sitä mikä meni hyvin ja mitä olisin voinut tehdä toisin. Lisäksi pohdin mitä lapsiystävällinen Lahti tämän työn valossa voisi tarkoittaa.

LAHDEN KAUPUNGIN STRATEGIA 2025:

"Keskeisessä asemassa strategiassa on lapsiystävällinen kaupunkikehitys. Tämä tarkoittaa panostusta päivähoitoon, neuvoloihin ja peruskouluihin sekä lasten huomioimista mm. kaupunkiympäristön suunnittelussa."

Kuva 1. Lapsiystävällisyys Lahden kaupungin strategiassa 2025. (Lahden kaupungin... 2013.)

TEORIA

1

1 TEORIA

Tässä osassa käsittelen kirjallisuuslähteiden ja aiemman tutkimuksen valossa kaupunkiympäristön kokemista paikkana sekä sitä kuinka lapsi eroaa aikuisesta ympäristön kokijana. Lisäksi käsittelen lapsiperheiden asuinpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä sekä lasten osallistamisen mahdollisuuksia ja vaikeuksia maankäytön suunnittelussa.

1.1 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KOKEMINEN PAIKKANA

Kaupunki koostuu sekä sen fyysisestä rakenteesta että sosiaalisista, kulttuurisista ja taloudellisista ominaisuuksista. Kaupungin fyysinen rakenne muodostuu rakennuksista, kaduista, aukioista, viheralueista, tuotantolaitoksista sekä muusta rakennetusta ympäristöstä ja infrastruktuurista. Fyysisen rakenteen päälle kaupungin sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset piirteet luovat omat tasonsa. Kokemuksellisesti kaupunki voi näyttäytyä monella eri tavalla kokijan elämäntilanteesta ja taustasta riippuen. Ihmisen mielikuvaan kaupungista vaikuttavan sekä fyysiset että kulttuuriset ominaisuudet (Aura et al. 1997, 121).

Maantieteessä käsitteitä tila (space) ja paikka (place) tutkinut Edward Relph (1976) toteaa ihmisen antavan oman kokemusmaailman ja eletyn elämän mukaisia merkityksiä tiloille, jolloin niistä muodostuu subjektiivisesti koettuja paikkoja.

Humanistisessa maantieteessä paikka nähdään inhimillisen tulkinnan ja merkityksen annon tuloksena (Cresswell 2008, 134). Paikka tarkoittaa tilaa, johon ihminen liittää merkityksiä elämismaailmastaan. Jokaisen meidän henkilökohtaiset kokemukset ja toiminta liittävät meidät tilaan, jossa elämme. (Haarni, Karvinen, Koskela & Tani 1997, 16-17; Karjalainen 1997, 230.)

Kaupunkitilasta tulee subjektiivisesti koettu paikka, kun ihminen antaa sille omia merkityksiään ja luo siihen tunnesiteitä, asunnosta tulee koti ja kaupungista kotikaupunki (Aura et al. 1997, 127). Jokainen tulkitsee ympäristöä omista lähtökohdistaan ja paikkojen merkitykset voivat vaihdella yksilöllisesti paljonkin toisistaan. Sama paikka voi näyttäytyä toiselle positiivisena ja toiselle negatiivisena. Joku kokee vilkkaan torin mahdollisuutena kohdata uusia ihmisiä, kun taas toiselle se voi näyttäytyä jopa pelottavana paikkana. Yksilön eletty elämä, kulttuuri ja kasvatusta vaikuttavat siihen millaisia merkityksiä hän paikoille antaa. Aura, Horelli & Korpela (1997, 127) puhuvat tästä jatkuvasti muuttuvana ja kehittyvänä paikkaidentiteettinä. Myös humanistisessa maantieteessä paikan oma identiteetti tekee paikasta ainutlaatuisen verrattuna kaikkiin muihin paikkoihin (Haarni et al. 1997, 18).

Ihmisen mahdollisuus muokata ja personalisoida ympäristöään auttaa ympäristöön samaistumisessa ja paikan muodostumisessa. Aura, Horelli & Korpela (1997, 129) toteavat teollisesti tuotettujen ympäristöjen, joilla ei ole omaleimaisuutta

luovan tyypillisesti paikattomuutta. Relph (1976, 90) selittää paikattomuuden olevan paikan identiteetin heikentymistä pisteeseen, jolloin paikat näyttävät ja tuntuvat samoilta, eivätkä tarjoa enää yksilöllisiä mahdollisuuksia elämyksiin. Paikattomuus korostuu niissä ympäristöissä, joihin on vaikea samaistua ja juurtua.

Kaupungin voi nähdä muodostuvan yksittäisistä paikoista, paikkojen verkostoista sekä paikkojen järjestelmistä, joihin liittyy sekä sosiaalisia että kulttuurisia ulottuvuuksia. Yksittäiset paikat muodostavat paikkaverkoston. Paikat voivat olla päällekkäin tai rinnakkain, lähellä tai etäällä toisistaan. Paikkaverkoston ytimenä toimii ihmisen oma koti ja oma asuinalue, josta toiminta laajenee muille alueille. (Aura et al. 1997, 129.)

1.1.1 LAPSI YMPÄRISTÖN KOKIJANA

Koti ja sen välitön lähiympäristö ovat niitä puitteita, joissa lapsi ja nuori kasvaa ja kehittyy itsenäiseksi ja kokonaisvaltaiseksi ihmiseksi. Lapsi kehittyy tutustumalla ympäröivään todellisuuteen, tutkimalla ympäristöään ja muokkaamalla sitä (Aura et al. 1997, 67). Ympäristön tarjoamat toimintamahdollisuudet auttavat lasta kehittämään taitojaan ensin aikuisen kanssa ja vähitellen itsenäisesti ympäristössä toimivana ja liikkuvana yksilönä. (Kytä, Kahila, Broberg & Tynnilä 2009a, 111.)

Lapsi yhdistää paikkoihin niissä koettuja asioita, jotka värittävät paikkaan kohdistuvia posi-

tiivisia tai negatiivisia tunteita. Lapsi yhdistää paikkoihin myös vanhempien ja muiden lasta ympäröivien ihmisten merkityksiä ja näin ollen oppii paikkojen merkityksiä muilta ihmisiltä. Lapsuudessa paikkoihin kohdistuneet tunnesiteet säilyvät usein mielessä pitkään ja vaikuttavat aikuisenkin paikkaidentiteettiin (Aura et al. 1997, 127). Menneisyyden paikat säilyvät muistoina, joiden kautta käsitykset nykyisistä paikoista rakentuvat (Haarni et al. 1997, 17).

Liikkuminen on osa lapsen ja nuoren luonnollista arkea: pihaleikkejä, koulumatkoja, välitunti- ja hyötyliikuntaa, perheen yhteisiä liikuntahetkiä ja liikuntaharrastuksia. Kodin välittömän lähiympäristön tulisi tarjota lapsille ja nuorille monipuolisia mahdollisuuksia turvalliseen liikkumiseen ja liikuntaan. Tähän liittyy Aura, Horelli & Korpela (1997, 74) puhuvat ”asuinympäristön leikittävydestä”, joka muodostuu vähitellen laajenevasta elinpiiristä sekä ympäristön tarjoamista monipuolisista toimintamahdollisuuksista. Perinteisesti pihaleikkeihin on liittynyt luonteva eri-ikäisten lasten yhdessä oleminen ja pienempien lasten mahdollisuus oppia uusia taitoja isommiltaan. Lasten harrastusten painopisteen siirtyessä perinteisistä omaehtoisista pihaleikeistä ja arkiliikunnasta aktiivisiin ohjattuihin harrastuksiin heikkenee tämä luontainen suhde omaan lähiympäristöön ja naapurustoon. (Britschgi, Rosenberg & Kyttä 2007, 16-22.)

Lapsille hyvä ympäristö koostuu monenlaisista lasta kiinnostavista tapahtumapaikoista ja niitä

yhdistävistä reiteistä. Freeman & Tranter (2011, 6) toteavat kaupunkitilan kaikissa muodoissaan; kodit, koulut, kadut, bussipysäkit, kaupat, pelikentät, leikkipuistot, terveysasemat, kirjastot, puistot, keskustat, aukiot jne. muodostavan olennaisen osan lasten maailmaa. Ideaalissa tilanteessa lähipalvelut toimivat ympäristön solmu-kohtina, joiden välille turvalliset jalankulku- ja pyöräilyreitit muodostavat verkoston. Turvalliset liikenne- ja tapahtumapaikkojen ketjut mahdollistavat lasten turvallisen seikkailun, luoden samalla myös edellytykset lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksille. Lapsi kaipaa kuitenkin ympäristöltä myös jännitystä ja mahdollisuutta omien rajojen kokeiluun. Laajat lähivirkistysalueet, metsät ja lähiluonto tarjoavat lapsille mahdollisuuden vapauden tunteen kokemiseen, seikkailuun, esteettiseen kokemukseen sekä omiin oloihin vetäytymiseen. Lasten ja nuorten sosiaalisten taitojen kehittymiselle ja samalla identiteetin rakentumiselle tärkeitä ovat kohtaamispaikat, kuten aukiot, sisäänkäynnit, bussipysäkit jne. (Aura et al. 1997, 73; Britschgi et al. 2007, 16.)

Lapsi eroaa aikuisesta ympäristön kokijana. Lapsen näkökulmasta kaupunkitilan detaljit korostuvat aikuista vahvemmin. Esimerkiksi jalkakäytävän reunat, aidat, seinät ja muurit voivat olla tärkeitä turva-, leikki- tai sosiaalisen kanssakäymisen paikkoja lapsille. Kaupunkitilan detaljit vaikuttavat myös lapsen itsenäisen liikkumisen reittiin. Esimerkiksi kadun ylittämiseen itsenäisesti vaikuttaa niin kadun liikennöintinope-

Kuva 2. Kodin välittömän lähiympäristön tulisi tarjota lapsille monipuolisia mahdollisuuksia turvalliseen leikkiin ja liikuntaan.

us, suojateiden suunnittelu kuin kadun pinnan detaljit. Tavallinen katu voi muodostaa lapsen kannalta suurenkin esteen, jos sen ylitystä ei ole suunniteltu siten, että lapsi pääsee itsenäisesti esimerkiksi kadun toisella puolella asuvan ystävän luokse. (Freeman & Tranter 2011, 10.)

Liian usein lapsille suunnattu ympäristö nähdään pelkkinä valmiiksi rakennettuina leikkipuistoina. Freeman & Tranter (2011) korostavat lasten käyttävän kaupunkia myös näiden, varta vasten lapsille rakennettujen paikkojen ulkopuolella. Leikkipuistot luovat hyvän lisän lasten ympäristöön, mutta kaupunkisuunnittelussa tulisi huomioida myös lasten vapaan leikin ja mielikuvituksen käytön mahdollisuudet (Jacobs 1961, 81). Parhaimmillaan leikkipuistot sulautuvat luontevaksi osaksi muuta ympäristöä. Koulujen ja päiväkotien pihat voidaan rakentaa lähiliikuntapaikoiksi, jolloin ne ovat lasten ja nuorten käytössä myös iltaisin ja viikonloppuisin. Pihakadut lisäävät lasten itsenäisen liikkumisen turvallisuutta ja mahdollistavat leikin levittäytymisen osittain myös katutilaan. Jacobs (1961, 80) toteaa elävien jalkakäytävien positiivisten vaikutusten lasten vapaan leikin levittäytymiseen katutilaan olevan kadun turvallisuuteen verrattava suunnittelukriteeri. Suuri osa lasten suosimista liikuntapaikoista on alun perin suunniteltu muuhun kuin liikunnan tarpeeseen (Britschgi et al. 2007, 22).

Lapset nähdään yhä enenevässä määrin ei toivotuina joissain kaupunkitiloissa, kuten ostoskeskuksissa tai perinteisesti leikkiin ja pelaamiseen

Kuva 3. Lapset löytävät kaupungista totutusta poikkeavia kulkureittejä.

käytetyissä tiloissa, kuten metsissä, puistoissa, jokien varsilla ja joutomailla. Kadut, julkiset tilat ja luonto, jotka perinteisesti ovat olleet tärkeitä paikkoja lasten sosiaalisessa ja toiminnallisessa kanssakäymisessä, koetaan tänä päivänä osittain rauhottomiksi ja lapsille sopimattomiksi paikoiksi. (Freeman & Tranter 2011, 10-11.)

1.1.2 TARJOUNAN KÄSITE

Tarjouma on J.J. Gibsonin 1970-luvulla kehittämä ekologisen havaintopsykologian käsite. Tarjoumalla on perinteisesti tarkoitettu niitä fyysisen ympäristön mahdollisuuksia ja rajoituksia, joita mikä tahansa eliö tietyssä ympäristössä havaitsee (Gibson 1979). Kaupunkisosiologiassa tarjouman käsitettä on käytetty tutkittaessa elinympäristön laatua osana fyysistä ympäristöä. Tarjouman käsite on 2000-luvulla tullut kiinteäksi osaksi lapsiystävällisen ympäristön tutkimusta (mm. Korkeamäki 2000, Kyttä 2003, Raittila 2008).

Kytä & Kahila (2006) määrittelevät tarjoumat ympäristön yksilölle tarjoamina fyysisinä, sosiaalisina ja kulttuurisina toimintamahdollisuuksina tai rajoituksina. Tarjoumat voivat siis olla joko positiivisia mahdollisuuksia tai negatiivisia ympäristön uhkia tai vaaroja. Ympäristö vaikuttaa omalta osaltaan ihmisiin esimerkiksi tarjoamalla edellytyksiä tietyille toiminnoille ja rajoittamalla toisia aktiviteetteja. Ympäristö voi esimerkiksi edesauttaa tai vaikeuttaa sosiaalisia kohtaamisia. Yksilö päättää tarttuuko ympäristön tarjoamiin

mahdollisuuksiin vai ei. Yksilö myös päättää hyväksyykö ympäristön asettamat rajoitukset vai pyrkiikö toiminnallaan muuttamaan niitä. (Kyttä et al. 2009a, 80-81.)

Lasten ja aikuisten tavat katsoa maailmaa eroavat toisistaan. Esimerkiksi portaat tarjoavat aikuiselle mahdollisuuden siirtyä tasolta toiselle. Lapselle samat portaat voivat tarjota vaikka paikan muiden ihmisten tarkkailuun, leikkiin tai skeittaamiseen. Aita näyttäytyy aikuiselle kahta eri käyttötarkoitukseen tarkoitettua tilaa rajaavana elementtinä. Lapselle aita voi puolestaan tarjota paikan kiipeilyä ja tasapainoilua varten tai näyttäytyä itsenäistä liikkumista rajaavana fyysisenä esteenä tai näköesteenä. Aikuisille puut tarjoavat varjoa, ruokaa, yksityisyyttä tai äänen eristystä. Lapselle puut voivat tarjota rauhallisia ja rajattuja tiloja leikkimistä varten, kiipeilypaikkoja tai piilopaikkoja. Lapset haluavat olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä ja toistensa kanssa. Aikuiset usein suunnittelevat ympäristöä lasten näkökulman erilaisuutta huomioimatta. Lapset kuitenkin väistämättä käyttävät kaupunkitilaa luovasti omiin tarpeisiinsa soveltaen. (Freeman & Tranter 2011, 32.)

Parhaimmillaan ympäristö antaa lapselle mahdollisuuksia kokeilla ja oppia uutta. Laadukas ja tarjoumarikas ympäristö ei kuitenkaan ole lapselle hyödyksi, jos lasta ohjaavat aikuiset eivät kannusta lasta ympäristön käyttöön.

1.2 LAPSIPERHEET JA ASUMINEN

Asuinpaikan valinta on tärkeä osa lasten hyvinvoinnista huolehtimista. Ympäristöministeriön asukasbarometrin (Strandell 2011, 10) mukaan suomalaisten mielestä asuinalueiden tärkeimmät viihtyvyystekijät ovat rauhallisuus, luonnonympäristö sekä sijainti ja liikenneyhteydet. Myös palveluiden saatavuus, harrastusmahdollisuudet, sosiaaliset kontaktit ja turvallisuus koetaan tärkeiksi. Päivittäinen liikkumiskuvio työ-, koulu-, päiväkotij- ja vapaa-ajanmatkoineen on erilainen eri elämäntilanteissa. Usein kuitenkin lapselle sopiva elin- ja liikkumisympäristö on hyvä ja turvallinen myös muille väestöryhmille (Britschgi et al. 2007, 11).

2000-luvun alussa etenkin pääkaupunkiseudulla oli nähtävissä lapsiperheiden kaupungin ulkopuolelle suuntautunut muuttoliike. Nykyään lapsiperheiden asuinpaikan valintaan vaikuttaa entistä enemmän perheiden elämäntyyli. Lia Karsten kirjoittaa jo 2003 artikkelissaan Hollannissa nähtävissä olevasta vaatimattomasta vastaliikkeestä lapsiperheiden lähiöihin suuntautuneesta muuttoliikkeestä. Karsten (2003) toteaa osan lapsiperheistä valitsevan tietoisesti kaupunkimaisen elämäntavan huolimatta mahdollisesti suuremmista asumisen elinkustannuksista lähiöihin verrattuna. Lapsiperheiden asuinpaikan valintojen takana on halu asua lapsiystävällisesti sekä halu viettää lasten kanssa mahdollisimman paljon aikaa. Osa perheistä valitsee keskustaan jäämisen,

osa puolestaan muuttaa kaupungin ulkopuolelle. Keskusta-asumisen vahvuuksina nähdään työpaikkojen ja palveluiden helppo saavutettavuus, jolloin liikkumiseen kuluu vuorokaudessa suhteessa vähemmän aikaa. Maaseudun vahvuuksina puolestaan nähdään luonnonläheisyys ja turvallisuus. Kaupungin ulkopuolella asuttaessa työ-, harrastus- ym. asiointimatkat saattavat kuitenkin muodostua pitkiä. (Lilius 2008; 2014.)

Ympäristö ja yhteiskunta muokkaavat lapsen kasvua sosiaalisesti ja yksilölliseksi kansalaiseksi. Fyysinen ympäristö, jossa lapsi kasvaa ja kehittyy, vaikuttaa mm. lapsen luonteeseen, terveyteen, itsenäisyyteen, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä onnellisuuteen. Marketta Kyttä on väitöskirjassaan (2003) määritellyt lapsiystävällisen ympäristön keskeisiksi tekijöiksi lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet omassa lähiympäristössään sekä lasten ympäristöstä löytämät toimintamahdollisuudet (tarjoumat). Tiiviisti rakennettu kaupunki antaa lapsille mahdollisuuksia tavata kavereita ja löytää toimintamahdollisuuksia kodin lähiympäristöstä. Lyhyet välimatkat vähentävät autoriippuvuutta ja samalla lasten riippuvuutta aikuisista, kun lapset voivat kulkea kouluun ja harrastuksiin itsenäisesti. Toisaalta viime vuosikymmeninä selvästi lisääntynyt liikenne ja sen myötä aikuisten huoli lasten liikkumisympäristön turvallisuudesta rajoittaa lasten liikkumisvapauksia kaupungissa. Niin vanhempien pelot ja kiellot kuin lasten omat pelot ja todelliset vaarat voivat rajoittaa lapsen

Kuva 4. Lapselle puut voivat tarjota rauhallisia ja rajattuja tiloja leikkimistä varten, kiipeilypaikkoja tai piilopaikkoja.

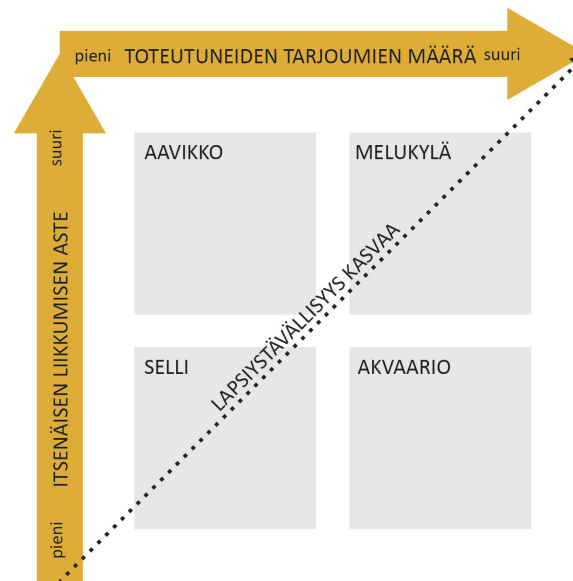
itsenäistä liikkumista. Tässä tapauksessa pahimmillaan kaupunki voi näyttäytyä lapselle ”akvaariona”, jossa on tarjoumia, mutta lapsi ei voi liikkua vapaasti saavuttaakseen niitä (Kytä 2003).

Luonnonläheiseksi ja turvalliseksi mielletty maaseutu on Suomessa perinteisesti houkutellut lapsiperheitä asumaan keskustojen ulkopuolelle. Yhä useammin maaseudulla halutaan kuitenkin elää samalla tavalla kuin kaupungissa. Lähiluonnon sijaan lasten aktiviteetit löydetään valmiista harrastuksista, ja pitkien välimatkojen vuoksi joudutaan lapsia kuljettamaan autolla harrastuksiin.

1.2.1 LAPSEN ITSENÄINEN LIIKKUMINEN

Lasten ja nuorten itsenäisen liikkumisen elinpiiri laajenee iän karttuessa. Henkilöliikennetutkimuksen (2012, 62) mukaan 10-vuotiaan lapsen elinpiiri on noin 6 km laajuinen, 11-vuotiaan noin 7 km, 12-vuotiaan noin 9 km ja 13-vuotiaan jo noin 14 km.

Vauva- ja pikkulapsi-iässä lapsi havainnoi ympäristöä aikuisen tuella. Liikkumiskyvyn lisääntyessä lapsen tarve leikkiympäristönsä tutkimiseen kasvaa. Leikki-iässä lapsen elinpiiri laajenee ensin pihapiiriin ja naapurustoon ja vähitellen laajemmalle. Leikkiessään lapsi tutustuu luontevasti omaan lähiympäristöönsä ensin jalankulkijana ja vähän vanhempana myös pyöräillen. Mahdollisuudet itsenäiseen liikkumiseen ja oman reviirin asteittaiseen laajenemiseen vaikuttavat suotuisas-

Kuva 5. Lapsiystävällisen ympäristön malli Kytän (2008, 2) mukaan.

LAPSILLE HYVÄ ASUINALUE
Yhteisöllisyys
Pysyvyys
Turvallisuus
Terveellisyys
Riippumattomuus / itsenäisyys
Yksityinen tila
Perheen tila
Kohtaamispaikat
Mahdollisuus muiden lasten ja aikuisten kohtaamiseen
Aktiivisen ja rauhallisen leikin paikat
Identiteetti
Puolijulkinen tila

Kuva 6. Asuinalueen lapsiystävällisyydestä kertovia tekijöitä Freeman & Tranter (2011, 43) mukaan.

ti lapsen käsityksiin ympäristön hallittavuudesta ja antavat lapselle eväät liikkumisympäristön haasteiden turvalliseen opetteluun. Leikki-ikäisen lapsen itsenäisen liikkumisen reviiiri on Aura, Horelli & Korpelan (1997, 71) mukaan noin 50 metrin säteellä kodin ulko-ovelta. Liikkumissäteessä on asuinaluekohtaisia eroja. (Aura et al. 1997, 71; Britschgi et al. 2007, 11.)

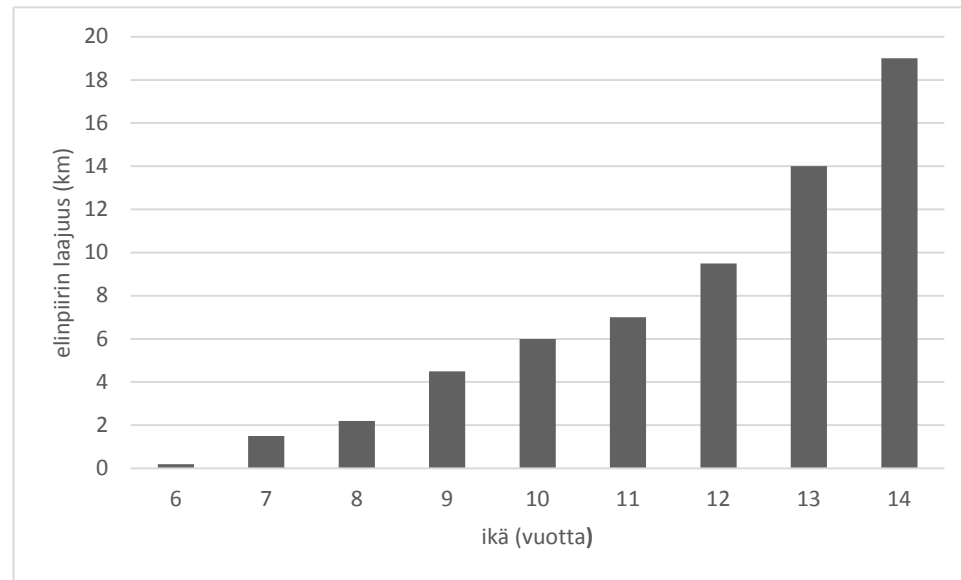
Kouluiässä lapsen liikkumisreviiri laajenee ja kavereiden vaikutus mielipiteen muokkaajina alkaa vähitellen korostua. Suomi on ollut liikkumisen ja sosiaalisen ympäristön suhteen turvallinen maa, jossa lapsilla on ollut mahdollisuus leikkiä ja liikkua ulkona omin päin. Kouluikäiset lapset ovat kävelleet tai pyöräilleet kouluun, harrastuksiin ja kavereiden luo. Nykyisin vanhemmat kulljettavat lapsia entistä enemmän autolla kouluun ja harrastuksiin. Koululaisten kävellen ja pyöräillen tekemien koulumatkojen osuus on viime vuosikymmenten aikana vähentynyt ja autolla kouluun saattaminen on yleistynyt varsinkin kaupunkiseuduilla. (Britschgi et al. 2007, 12, 15-16.)

Sekä fyysiset että sosiaaliset ympäristötekijät vaikuttavat lasten koulumatkaliikkuamiseen ja fyysiseen aktiivisuuteen. Fyysisiä tekijöitä ovat mm. liikenneturvallisuus, teiden ja jalkakäytävien infrastruktuuri sekä kaupunkirakenne. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiönsäätiön (LIKES) Liikkuva koulu -ohjelmassa todetaan liikenneturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä vilkkaasti liikennöityjen katujen ylitusten rajoittavan eniten koululaisten kulkemista

jalan tai pyörällä (Turpeinen, Lakanen, Hakonen, Havas & Tammelin 2013, 16). Myös liikennevalojen, ali- tai ylikulkujen sekä suojateiden vähäinen määrä on yhteydessä vähäiseen koulumatkaliikuntaan. Näiden lisäksi lapsen yksilölliset ominaisuudet, vanhempien tavat ja asenteet sekä yleiset normit ja asenteet vaikuttavat koulumatkaliikkuamiseen.

Koulumatkan kulkutavan valintaan vaikuttavat oleellisesti matkan pituus ja vuodenaika. Jo noin kilometrin matka kouluun voi olla ratkaise-

va tekijä kulkutavan valinnan kannalta. Lasten kulkutapaa ja etäisyysvyöhykkeitä on tutkittu Euroopassa mm. Belgiassa ja Irlannissa. Belgiassa 11-12-vuotiaille koululaisille sopivaksi kävelyetäisyydeksi on määritelty 1,5 kilometriä ja pyöräilyetäisyydeksi 3 kilometriä (D’Hae-se, De Meester, De Bourdeaudhuij, Deforche & Cardon 2011; Van Dyck, De Bourdeaudhuij, Cardon & Deforche 2010). Irlannissa vastaavat luvut ovat noin 2,5 kilometriä ja 4 kilometriä (Nelson, Foley, O’Gorman, Moyna & Woods 2008). Suomessa koulumatkan kulkutapaa on tutkittu mm.

Kuva 7. Lasten itsenäisen elinpiirin laajuus keskimäärin Henkilöliikennetutkimuksen (2012, 62) mukaan.

Liikkuva koulu –ohjelmassa vuosina 2010-2012 (alle 1 km, 1-3 km, 3-5 km ja yli 5 km vyöhykkeinä). Liikkuva koulu –ohjelman tulosten valossa suomalaisille 10-12-vuotiaille sopivana kävelyetäisyytenä voitaneen pitää 1 kilometriä ja pyöräilyetäisyytenä 3 kilometriä. Pieniä kouluja on lakkautettu viime vuosina eri puolilta Suomea, joka on johtanut koulumatkojen pidentymiseen etenkin haja-asutusalueilla. Koulumatkojen pidentyminen puolestaan heikentää lasten itsenäisen koulumatkaliikkumisen mahdollisuuksia. (Turpeinen et al. 2013.)

Esimurrosiässä pihapiiri alkaa menettää merkitystään. Nuori alkaa irtautua yhä enemmän välittömästä lähiympäristöstään laajentaen vähitellen elinpiiriään. Koti on nuorelle edelleen tärkein turvaa ja yhteisyyden kokemuksia antava paikka. Oman tilan ja yksityisyyden tarve kasvaa, oma huone tai jokin muu yksityinen omaksi koettu tila on nuorelle tärkeä paikka. Koulu muokkaa nuoren käsitystä itsestään ja toisista. Esimurrosiässä lapset alkavat pyöräillä enemmän ja opetella itsenäistä joukkoliikenteen käyttöä yhdessä kavereiden kanssa. Vasta tässä iässä lapsi alkaa olla riittävän taitava havainnoimaan ympäristöään ja liikkumaan muun liikenteen joukossa. (Aura et al. 1997, 79-83; Britschgi et al. 2007, 17-18).

Nuoren kasvaessa kulutus, harrastukset ja vertaistoiminta toisten saman ikäisten kesken alkavat olla yhä tärkeämpiä. Koulumatkojen lisäksi tärkeäksi muodostuvat mahdollisuudet liikkua vapaa-ajalla (iltaisin ja viikonloppuisin) itsenäi-

Kuva 8. Leikkiessään lapsi tutustuu luontevasti omaan lähiympäristöönsä.

sesti omiin harrastuksiin ja kavereiden luokse. Harrastuksiin ja muihin vapaa-ajan toimintoihin liikkuminen laajentaa nuoren elinpiiriä entisestään välittömän lähiympäristön ulkopuolelle. (Britschgi et al. 2007, 12.)

Suomessa arkiliikkumisen merkitystä lasten hyvinvoinnille on tutkittu 2000-luvulla mm. Turussa ja Helsingissä. Tutkimusten mukaan kaupunkirakenteellisilla piirteillä on vaikutusta lasten liikkumisaktiivisuuteen. Rakennettu ympäristö voi joko tukea tai vaikeuttaa lasten ja nuorten liikkuvaa elämäntapaa. Turussa tehty tutkimus osoitti, että tiiviisti rakennettu urbaani ympäristö edistää lasten arkiliikkumisen mahdollisuuksia. Mitä tiiviimmin rakennetussa ympäristössä turkulainen lapsi asui, sitä useammin hän saavutti itsenäisesti itselleen tärkeitä paikkoja, sitä todennäköisemmin hän kulki kouluun kävellen tai pyöräillen ja sitä enemmän hän piti merkitsemistään paikoista. Helsingissä tehty tutkimus puolestaan osoitti, että kerrostalomaisen kaupunkirakenteen tiiviys vähentää lasten koulumatkaliikkumisen aktiivisuutta ja pientalovaltaisen kaupunkirakenteen tiiviys puolestaan lisää lasten koulumatkaliikkumisen aktiivisuutta. (Broberg, Hynynen, Iltanen, Kyttä & Paronen 2011, 11; Kyttä et al. 2009a, 95-97.)

Gehl (2010, 91) toteaa autoistumisen lisääntymisen tehneen kävelemisen vaikeammaksi ja vähemmän miellyttäväksi kaupungeissa. Samalla lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet ovat kaventuneet. Aiemmin lapset saivat leikkiä

vapaasti ulkona, kaduilla ja puistoissa, kulkea itsenäisesti julkisilla kulkuneuvoilla ja kävellä kouluun. Yhä enenevässä määrin nämä toiminnot ovat muuttuneet ”vaarallisiksi” ja aikuisen saattamana tehtäviksi. Freeman & Tranter (2011) summaavat tämän kehityksen näkyvän selvästi Euroopassa, mutta onneksi pohjoismaissa, kuten Suomessa lapset saavat vielä liikkua muuta Eurooppaa vapaammin. Vanhempien huoli lasten turvallisuudesta on kuitenkin lisääntynyt ja lisännyt lasten kuljettamista autolla kouluun ja harrastuksiin. Turvallisen liikkumisympäristön lisäksi oleellista on koettu turvallisuus, joka viime kädessä säätelee käyttäytymistä. Suomessa vanhemmat näyttävät ainakin toistaiseksi pelkäävän enemmän liikenteen vaaroja kuin sosiaalista uhkaa (Britschgi et al. 2007, 23). Ympäristöministeriön asukasbarometrin (Strandell 2011, 46) mukaan paras tilanne lasten koetun liikenneturvallisuuden kannalta on pientaloalueilla, vaarallisimmaksi lasten liikkumisympäristöt arvioitiin keskusta-alueilla. Sosiaaliset pelot ovat tulleet yhä keskeisemmiksi syiksi vapaan liikkumisen rajoittamiseen tai vaikeutumiseen.

1.3 LAPSET KAUPUNKI-SUUNNITTELIJOINA

Lapsilla on Suomessa lapsen oikeuksien sopimuksen, nuorisolain, perustuslain sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaan oikeus ilmaista mielipiteensä, vaikuttaa ja tulla kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Usein lapset ovat kiinnostuneita omasta asuinympäristöstään, kun

heille tarjotaan ikätason mukaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Lapsille hyvä sosiaalinen ja fyysinen ympäristö on usein miellyttävä myös aikuisille. Lasten osallistumisella, kuuntelemisella ja vaikuttamisella on useita myönteisiä vaikutuksia. Lapset voivat tuoda esiin näkökulmia, joita aikuiset eivät ole välttämättä osanneet ottaa suunnitteluprosesseissa huomioon. Lasten tarpeet tulee huomioida niin virkistysalueiden, leikki- ja urheilualueiden kuin koulujen ja päiväkotien suunnittelussa. Tämän lisäksi lapsilta on mahdollista saada uusia ideoita myös kaupunkisuunnitteluun.

Lasten osallistumisella oman lähiympäristönsä suunnitteluun on myös merkitystä heidän kehityksensä sekä aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamisen kannalta. Kaupunkisuunnitteluun osallistuminen tarjoaa lapsille ja nuorille ainutlaatuisen mahdollisuuden oppia erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja, ja ymmärtää yhdyskuntasuunnittelun kokonaisuutta. Lapsia osallistamalla voidaan tutustuttaa ja sitouttaa heitä omaan lähiympäristöönsä ja sen kunnossa pitämiseen.

Jotta lapset pystyvät osallistumaan ja vaikuttamaan, heidän tulee saada tietoa asuinympäristöönsä liittyvistä ajankohtaisista suunnitteluprosesseista. Tärkeää on, että tiedon jakamisessa hyödynnetään lapsille tuttuja kanavia ja että asiat avataan heille ymmärrettävästi. Osallisuuden edistämisen on tärkeä tapahtua lähellä lasten maailmaa, heidän omalla kielellään. Lapsia voi-

daan kuulla tapaamalla heitä heidän omissa toimintayhteisöissään (esimerkiksi koulussa tai harrastuksissa) sekä tarjoamalla erilaisia välineitä mielipiteen esittämiseksi.

Lapsia voidaan osallistaa eri tavoin. Lasten kanssa toimiessa on tärkeää huomioida lasten ikä, heidän kehitystasonsa sekä heidän tietonsa ja taitonsa. Osallistamisen keinoja voivat olla esimerkiksi: työpajat, tapahtumat ja tempaukset, asukastilaisuudet, haastattelut, paperiset ja sähköiset kyselyt, karttakyselyt, keskustelut sosiaalisessa mediassa, palautteet karttapohjaisen palautejärjestelmän kautta, sadutus, mielikuvakartat, pienoismallien rakentaminen jne.

PehmoGIS -menetelmä tarjoaa hyvät mahdollisuudet lasten ja nuorten osallistumiseen ja tiedon keruuseen. PehmoGIS -menetelmä tuo suunnitteluun tietämystä siitä, miten asukkaat kokevat oman elinympäristönsä laadun etuineen ja haittoineen. Menetelmä sai alkunsa työpajoista, joissa kerättiin paperikartoille asukkaiden kokemuksellista tietoa tarralapuilla ja kynillä. Nykyään kokemuksellisen tiedon keruun apuvälineinä toimivat pitkälle kehitetyt internetissä toimivat karttapohjaiset sovellukset. Internetissä toteutettu karttapohjainen asukaskysely antaa asukkailla mahdollisuuden kertoa ympäristökokemuksistaan siten, että kokemustieto kiinnittyy suoraan paikkaan ja fyysiseen ympäristöön. Tehokkaimmin tämä paikkaan kiinnittyvän kokemustiedon kerääminen tapahtuu paikkatietojärjestelmiä hyödyntämällä. Paikkatietojärjestelmät mahdol-

Kuva 9. Arkkitehtuurikoulu Arkin oppilastoita ARKKI KIDS Creating the Future – juhluvuoden päättäytelyssä toukokuussa 2014. Arkki toimii mm. yhteistyössä Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kanssa kehittäen uusia toimintatapoja osallistuvaan suunnitteluun sekä lasten ja nuorten mielipiteiden huomioimiseen kaavoituksessa ja kaupunkisuunnittelussa.

listavat mm. tarkan sijaintitiedon keräämisen, tiedon helpon siirrettävyyden osaksi muita tietojärjestelmiä sekä uudenlaisen tavan visualisoida ja havainnollistaa yksilöllistä kokemustietoa. (Brown & Kyttä 2014, 127; Kyttä & Kahila 2006, 57; Kyttä et al. 2009a, 80-81.)

Lasten osallistamisen ja vuorovaikutteisen suunnittelun ongelmana saattaa olla vähäinen vaikutus varsinaiseen suunnittelutyöhön. Lasten osalta todellisen vaikuttamisen ongelma korostuu entisestään suunnittelun ja toteutuksen hitaudessa. On tärkeää, että lasten osallistaminen ei tapahdu kertaluonteisesti, vaan se on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista. Lapselle vuosikin on pitkä aika ja nuorten elämässä kiinnostuksen kohteet ja kohtaamispaikat saattavat muuttua muutamassa vuodessa paljonkin. (Koskinen 2009, 32.)

1.3.1 ESIMERKKEJÄ LASTEN JA NUORTEN OSALLISTAMISESTA LAHDESSA

Lahdessa lasten ja nuorten osallistamisesta kaupunkisuunnitteluun on myönteisiä kokemuksia. Vuosina 2005-2006 päiväkotikäiset lapset pääsivät mukaan Kytölän uuden päiväkodin asemakaavoitukseen. Asemakaavoituksen lähtötehtäviksi lapset kuvasivat mielipaikkojaan uuden päiväkodin suunnittelualueella. Sittenkin Kytölän päiväkotia on saanut vuonna 2013 Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran Vihreä lippu-tunnustuksen. (Palomäki 2014.)

Vuoden 2014 aikana Lahdessa lapsia ja nuoria on osallistettu kaupunkisuunnitteluun mm. Taitaja 2014 –tapahtumassa, Unelmieni leikkipaikka –työpajassa, päiväkotien lähiluontokartoituksella sekä tämän diplomityön yhteydessä laaditulla Lasten Lahti -kyselyllä. Kerättyä aineistoa on tarkoitus hyödyntää yleiskaavaehdotuksen valmistelussa. Taitaja 2014 –tapahtumassa yläkouluikäisiä nuoria pyydettiin merkitsemään iPad-kyselyssä kartalle parhaita ja kauheimpia paikkoja Lahdessa. Unelmieni leikkipaikka –työpajassa 7-10-vuotiailta lapsilta kysyttiin päiväleirillä millainen on heidän unelmien leikkipaikkansa. Haastattelujen lisäksi lapset saivat piirtää unelmien leikkipaikkansa katuliiduilla. Tulokset vahvistivat aiempaa käsitystä siitä, että lapset tarvitsevat leikkimiseen sekä rakennettuja leikkipuistoja että luonnonympäristöjä. Keskeinen löydös oli, että lapsiystävällisen luonnontilaisen virkistysalueen tulee olla helposti hahmotettavissa esim. maamerkkien avulla. Syksyllä 2014 alkaneella päiväkotien lähiluontokartoituksella kartoitetaan päiväkotien käyttämiä lähimetsiä ja luontoalueita. Lisäksi tiedustellaan käytettyjen paikkojen sisältämistä tärkeistä kohteista ja ympäristökasvatuksen tarpeista. Päiväkotien lähiluontokartoituksella osallistetaan välillisesti varhaiskasvatusikäisiä lapsia ja saadaan tietoa heille merkityksellisistä kaupunkiluonnon ominaisuuksista. (Unelmieni leikkipaikka 2014; Ågren & Vahto 2014; Yleiskaavan selostus 28.10.2014, 4-5.)

LASTEN OSALLISTUMISTA OHJAAVIA LAKEJA JA SOPIMUKSIA:

Maankäyttö- ja rakennuslaki: tavoitteena mm. turvata jokaisen osallistumismahdollisuus, myös lasten. (MRL 8:62§.)

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus: Artikla 12 on lasten osallistumisen kannalta tärkeä. Artiklassa määritellään lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeus vapaasti ilmaista näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. (LOS.)

Nuorisolaki: Nuorisolaissa nuorisolla tarkoitetaan 0-29 –vuotiaita (1:2§). Laissa säädetään muun muassa nuorten oikeudesta osallistua ja vaikuttaa paikalliseen nuorisotyöhön ja -politiikkaan. Nuorten kuuleminen on lakiin perustuvan velvoite. Nuorisolain 8 pykälän mukaan ”nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn”. (Nuorisolaki 3:8§.)

Perustuslaki: Suomen perustuslain mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti, yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Suomen perustuslaki 2:6§.)

Kuva 10. Lasten osallistumista ohjaavia lakeja ja sopimuksia

2

KARTOITUS

JA

ANALYYSI

2 KARTOITUS JA ANALYYSI

Tässä osassa tarkastelen ensin Lahden maisema- ja kaupunkirakennetta sekä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeitä. Seuraavaksi tarkastelen Lahtea neljän eri yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä sijaitsevan koulun 5-6.-luokkalaisten lasten kokemana. Keskustavyöhykettä tutkimuksessa edustaa Harjun koulu, keskustan reunavyöhykettä Länsiharjun koulu, joukkoliikennevyöhykettä Ahlialan koulu ja autovyöhykettä Kariston koulu.

2.1 LAHDEN MAISEMALLINEN JA KAUPUNKIRAKENTEELLINEN ANALYYSI

Paikkatietoaineistoja yhdistelemällä olen tarkastellut Lahden maisemarakennetta, yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyttä sekä eri maankäyttötyyppien sijoittumista keskustavyöhykkeelle, keskustan reunavyöhykkeelle, joukkoliikennevyöhykkeelle sekä autovyöhykkeelle. Analyysien pohja-aineistona toimii Lahden kaupungin paikkatietoaineisto, maanmittauslaitoksen maastotietokanta sekä ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot ml. SYKE:n yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) paikkatietoaineisto.

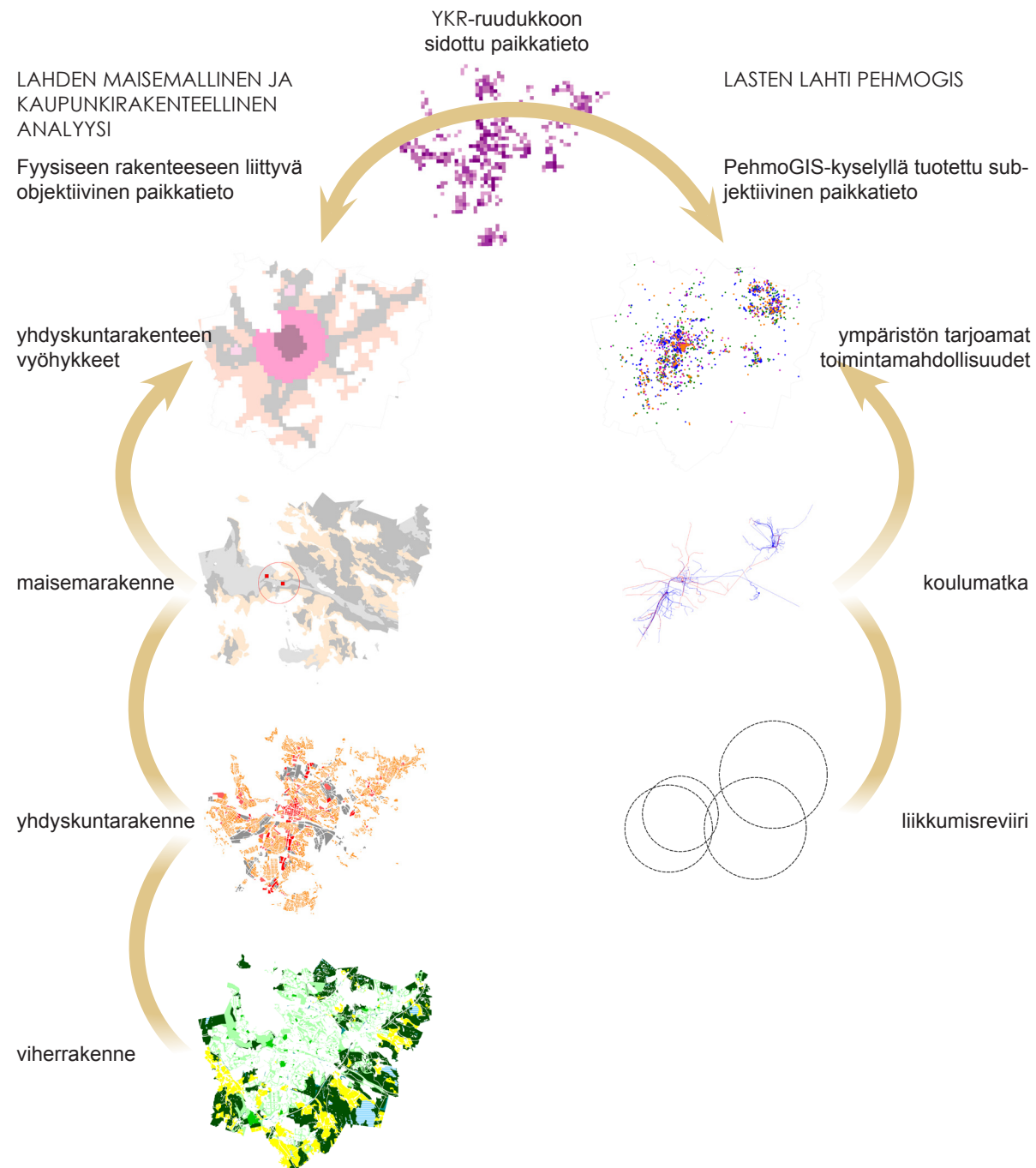
2.1.1 YHDYSKUNTARAKENTEEN VYÖHYKKEET

Lahden kaupunki on ollut mukana Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tutkimushankkeessa, jossa on kehitetty kolmen kaupunkijärjestelmän mallia ja teoriaa yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden näkökulmasta. Yhdyskuntarakenteen vyöhyketarkastelussa kaupunkiseudut jaetaan jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeisiin alueen sijainnin ja joukkoliikenteen palvelutason perusteella. Jalankulkuvyöhykkeet perustuvat pääosin etäisyyteen kaupunkiseudun pääkeskustasta. Joukkoliikennevyöhykkeet perustuvat joukkoliikenteen pysäkkien vuorotiheyteen ja kävelyetäisyyteen pysäkillä. Autovyöhykkeet ovat taajama-alueita, jotka eivät täytä jalankulku- tai joukkoliikennevyöhykkeiden edellytyksiä. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeitä käsittelen tässä työssä vain keskisuurten kaupunkiseutujen osalta, joihin Lahti on lokeroitu SYKE:n tutkimuksessa. (Ristimäki, Tiitu, Kalenoja, Helminen & Söderström 2013, 17.)

SYKE:n tutkimuksessa (Ristimäki et al. 2013, 17) jalankulkuvyöhykkeet jaotellaan keskustavyöhykkeeseen, keskustan reunavyöhykkeeseen sekä alakeskusten jalankulkuvyöhykkeisiin. Tässä työssä tarkastelen jalankulkuvyöhykkeiden osalta Lahden keskustavyöhykettä ja keskustan reunavyöhykettä. Alakeskusten jalankulkuvyöhykkeet olen jättänyt tarkastelun ulkopuolelle. Alakeskuksen jalankulkuvyöhykkeitä on Lahdessa Metsäkankaalla ja Munkkulaissa. Ne tukeu-

tuvat joukkoliikenteeseen ja toimivat kaupunkirakenteeltaan joukkoliikennevyöhykkeiden palvelukeskittymänä. Jalankulkuvyöhykkeillä päivittäisen liikkumisen mahdollisuudet ovat monipuoliset. Lyhyistä etäisyyksistä johtuen suuri osa matkoista kuljetaan tyypillisesti kävelen, ja autonomistus on muita vyöhykkeitä vähäisempää. Keskisuurilla kaupunkiseuduilla suurin osa työpaikoista sijaitsee keskustavyöhykkeellä tai keskustan reunavyöhykkeellä. Alakeskuksia lukuun ottamatta keskustavyöhykkeet ovat tiheimmin asuttuja. (Ristimäki et al. 2013, 17; 76)

Joukkoliikennevyöhyke perustuu joukkoliikenteen tarjontaan: pysäkkien vuorotiheyteen ruuhka-aikana sekä kävelyetäisyyteen pysäkillä. Joukkoliikennevyöhykkeillä joukkoliikenteen palvelutaso on kilpailukykyinen henkilöauton käyttöön verrattuna. Vyöhykkeen asukastiheys on riittävä joukkoliikennepalveluiden järjestämiseksi tarkoituksenmukaisesti. Joukkoliikennevyöhykkeet eroavat autovyöhykkeistä huomattavasti suuremmalla jalankulun ja pyöräilyn osuudella. SYKE:n tutkimuksessa joukkoliikennevyöhyke jaotellaan intensiiviseen joukkoliikennevyöhykkeeseen ja joukkoliikennevyöhykkeeseen vuorovälin perusteella. Tässä työssä käsittelen intensiivistä joukkoliikennevyöhykettä ja joukkoliikennevyöhykettä yhtenä joukkoliikennevyöhykkeenä. Keskisuurten kaupunkiseutujen asukkaat kulkevat suurempiin kaupunkiseutuihin verrattuna enemmän polkupyörällä ja vähemmän joukkoliikenteellä. Henkilöauton osuus matkoista on puolestaan verrattain suurempi ja jalanku-

Kuva 11. Analyysin rakenne. Paikkatieto-ohjelmalla pehmoGIS-kyselyllä tuotettua subjektiivista paikkatietoa on mahdollista tutkia yhdessä alueen fyysiseen rakenteeseen liittyvän objektiivisen paikkatiedon kanssa.

lun pienempi. Joukkoliikennematkoja tekevät pääosin koululaiset, opiskelijat sekä autottomien kotitalouksien aikuiset. (Ristimäki et al. 2013, 55, 111.)

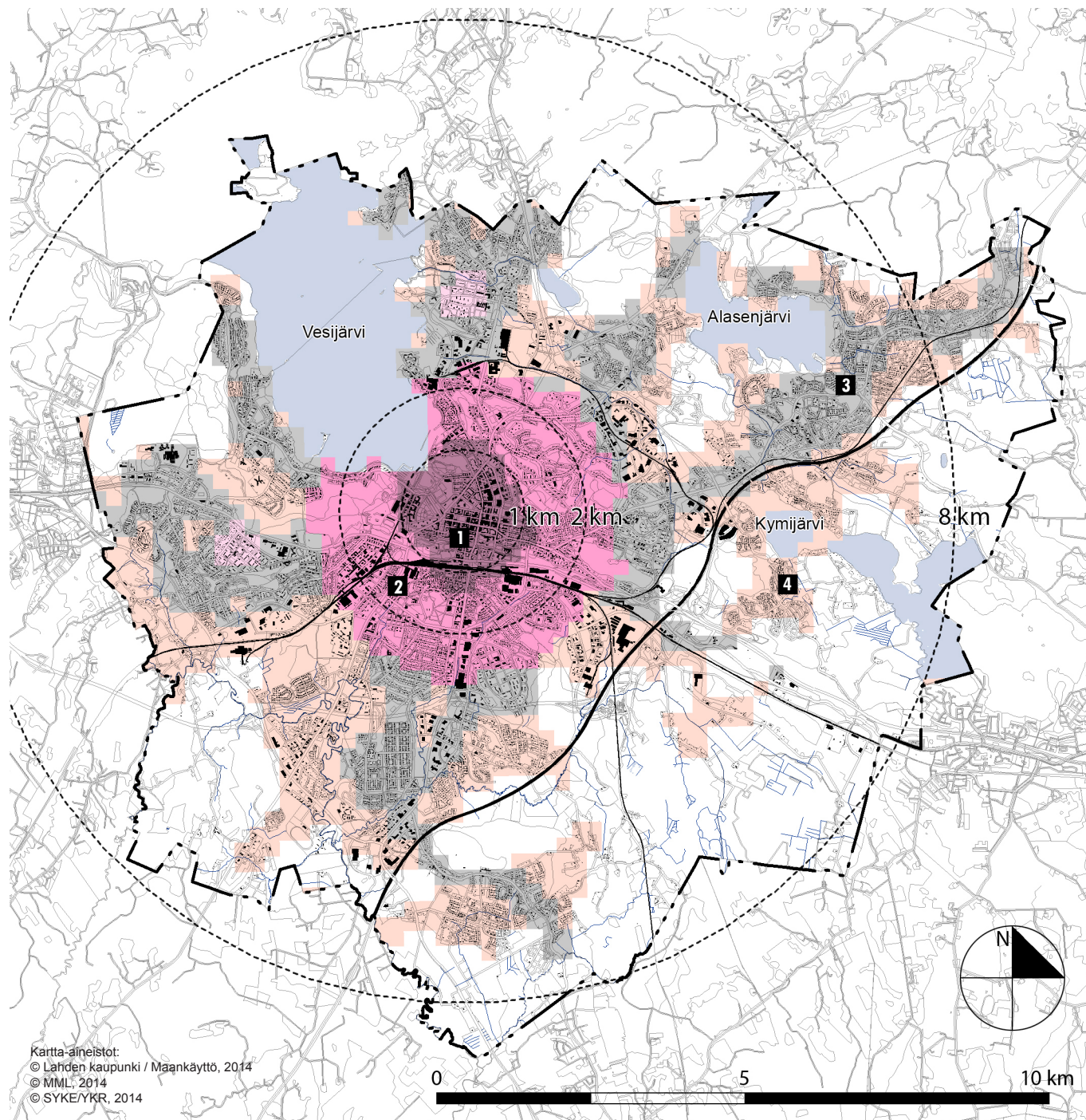
SYKE:n tutkimuksessa (Ristimäki et al. 2013, 24) autovyöhykkeiksi on määritelty ne taajama-alueet, jotka eivät täytä jalankulku- tai joukkoliikennevyöhykkeille määritettyjä kriteereitä. Autovyöhykkeet sijaitsevat kaupunkiseudun reunamilla tai taskuina keskusta suuntautuvien joukkoliikennekäytävien välissä. Suuri osa autovyöhykkeistä on kaupunkirakenteeltaan väljästi rakennettuja pientaloalueita, jotka erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta usein mielletään urbaania asumista turvallisemmiksi ja rauhallisemmiksi alueiksi. Haave omakotitalosta ja lasten turvallisesta kasvuympäristöstä sekä asuntojen halvemmat hinnat ajavat lapsiperheitä kauemmas keskuksista. Autovyöhykkeellä lapsen ja nuoren itsenäisen liikkumisen edellytykset eivät kuitenkaan välttämättä toteudu yhtä hyvin kuin tiiviimmässä kaupunkirakenteessa. Koulumatkat saattavat olla pidempiä, kävely- ja pyöräilyverkko harvempi, palvelut kaukana ja joukkoliikenteen yhteydet heikommat tai puuttua kokonaan. Vanhemmat joutuvat kuljettamaan lapsia kouluun ja harrastuksiin.

VYÖHYKE	KRITEERI
Keskustavyöhyke	enintään noin 1 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta
Keskustan reunavyöhyke	1-2,5 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta
Alakeskuksen jalankulkuvyöhyke	kauempana kuntakeskuksesta sijaitseva asutuksen, työpaikkojen ja palveluiden keskittymä, joka tukeutuu joukkoliikenteeseen
Intensiivinen joukkoliikennevyöhyke	joukkoliikenteen vuoroväli enintään 15 minuuttia ja kävelytäisyys pysäkillä enintään 250 metriä
Joukkoliikennevyöhyke	joukkoliikenteen vuoroväli enintään 30 minuuttia ja kävelytäisyys pysäkillä enintään 250 metriä
Autovyöhyke	taajama-alueet, jotka eivät täytä muiden vyöhykkeiden kriteerejä

Kuva 12. Vyöhykekriteerit keskiuurilla kaupunkiseuduilla (ml. Lahti) Ristimäki et al. (2013, 25) mukaan.

YHDYSKUNTARAKENTEEN VYÖHYKKEET

- Keskustavyöhyke
- Keskustan reunavyöhyke
- Joukkoliikennevyöhyke
- Autovyöhyke
- Kohdekoulu
- 1. Harjun koulu
- 2. Länsiharjun koulu
- 3. Ahtialan koulu
- 4. Kariston koulu
- Kuntaraja

Kartta 1. Lahden jalankulku-, joukkoliikenne- ja auto-
vyöhykkeet Suomen ympäristökeskuksen tutkimuksen
mukaan.

Kartta-aineistot:
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014
© MML, 2014
© SYKE/YKR, 2014

2.1.2 MAISEMARAKENNE

Lahden keskusta on rakentunut maisemalliseen solmukohtaan, jossa Vesijärvi, Porvoonjokilaakso ja ensimmäinen Salpausselkä kohtaavat toisensa. Salpausselkä jakaa kaupungin maisemakuvaltaan kahteen selvästi erilaiseen osaan. Kaupungin pohjoispuolta luonnehtivat järvinäkymät, eteläpuolta Porvoonjokilaakson entiset viljelymaisemat. (Aarrevaara, Uronen & Vuorinen 2007, 58; Rope 2010, 5.)

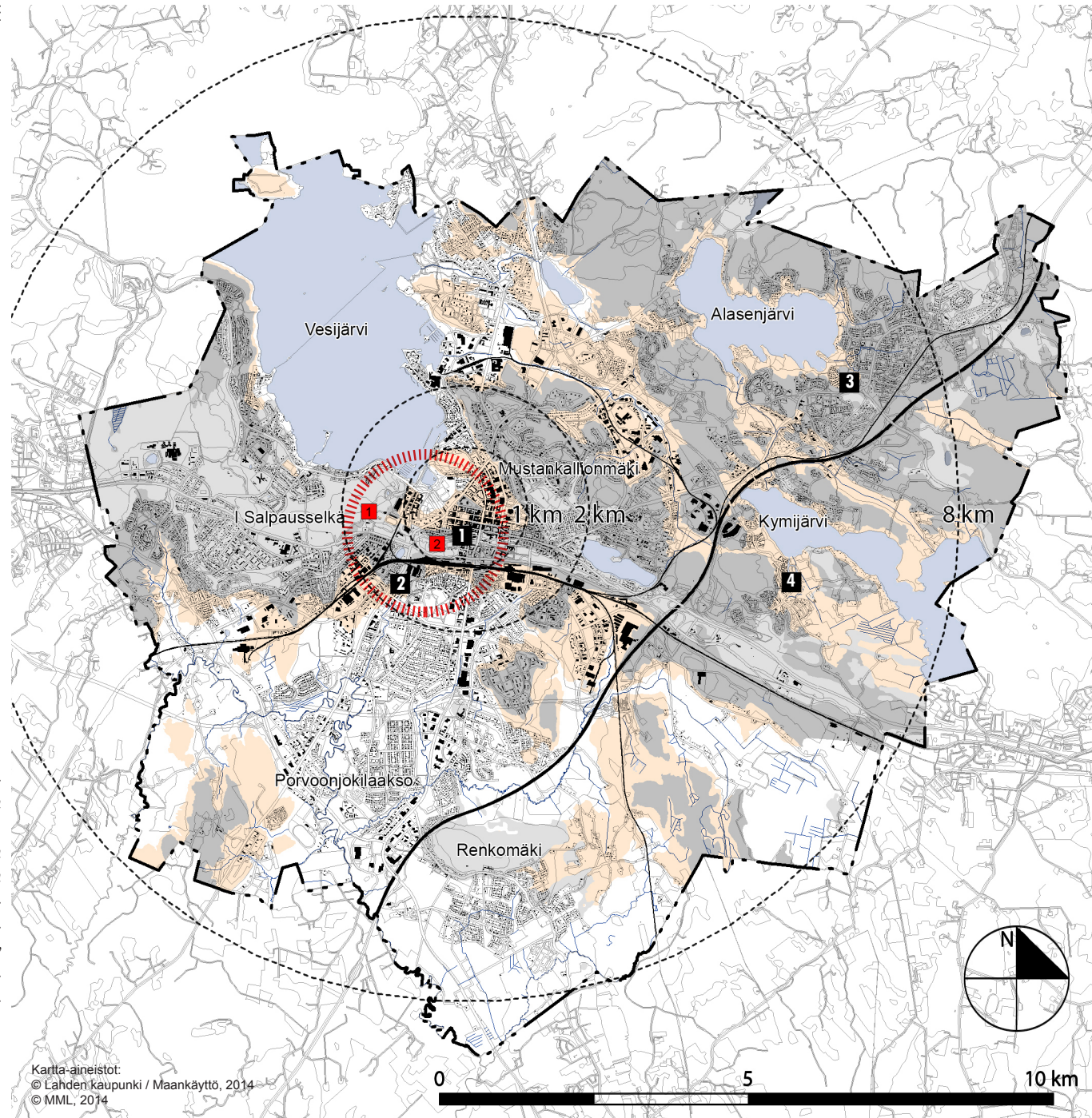
Lahden topografia on omaleimainen ja vaihteleva. Rinnemetsät ympäröivät tiivistä kaupunkirakennetta muodostaen maiseman selkärangan. Korkeusvaihteluiden ansiosta jopa keskellä kaupunkia on säilynyt sekä reheviä lehtometsiä että vanhoja havumetsiä, kuten Kariniemenmäki ja Radiomäki. Myös suuri osa Salpausselkää on säilynyt luonnontilaisena. Rakentamisolosuhteiltaan helppo maaperä on houkuttellut sijoittamaan päätiet, rautatien ja taajamat Salpausselälle. Nykyinen Lahden keskustan pääkatu, Aleksanterinkatu seuraa osin vanhaa keskiajalla Salpausselän harjulle rakentunutta tielinjausta. Aleksanterinkadun molemmin puolin maasto kohoaa, etelässä Salpausselälle ja pohjoisessa Mustankallionmäelle. Harjuille rakennetut radiomastot ja hyppyrimäet ovat tärkeitä maamerkkejä Lahden kaupungin siluetissa. (Aarrevaara et al. 2007, 43; Perälä, Nerg, Rope, Tikkala & Helminen 2010, 79; Rope 2010, 5, 7.)

Kuva 13. Lahti kuvattuna Suurmäen näkötorjasta kesällä 2014. Kuvassa oikealla näkyy Lahden keskustaa halkova Salpausselkä sekä sillä maamerkkeinä kohoavat Radiomastot.

MAISEMARAKENNE

- Selänne
- Harju
- Vaihtumisvyöhyke
- Laakso
- Maiseman solmukohta
- Maamerkki
1. Hyppymäet
2. Radiomastot
- Vesistö
- Virtavedet
- Rautatie
- Moottoritie
- Kohdekoulu
1. Harjun koulu
2. Länsiharjun koulu
3. Ahtialan koulu
4. Kariston koulu
- Kuntaraja

Kartta 2. Lahden maisemarakenne. Maisemarakenteen perusrungon luovat selänteet ja laaksot on koostettu maaperäkartan ja korkeusmallin tiedoista. Selänteiden hahmottamiseen on käytetty 100 metrin korkeustasoa. Salpausselällä on tärkeä rooli Lahden maisema- ja kaupunkirakenteessa. Salpausselän ansiosta Lahden keskustassa on säästynyt laajoja puustoisia viheralueita. Toisaalta Salpausselkä näyttäytyy maisemassa selkeänä rajana tai esteenä. Salpausselän estevaikutusta lisää sen eteläpuolella kulkeva rautatie sekä Valtatie 12.

Harjun koulu sijaitsee keskustaan viettävällä Salpausselän pohjoisrinteellä. Länsiharjun koulu puolestaan sijaitsee Salpausselän ja Porvoonjokilaakson välisellä vaihettumisvyöhykkeellä. Lahden eteläosassa mutkitteleva Porvoonjoki muodostaa merkittävän ympäristökokonaisuuden. Porvoonjokilaakso on maisemarakenteeltaan kumpuilevaa vanhaa viljelymaisemaa. Maisemaa halkoo Lahden ohittava valtatie 4. Lahden eteläosan maisemaa leimaa pientaloasumisen sekä kaupallisen toiminnan levittäytyminen entisille viljelyalueille. (Aarrevaara et al. 2007, 40; Perälä et al. 2010, 79.)

Lahden koillis- ja itäosille on luonteenomaista maiseman pienipiirteisyys ja vaihtelevuus. Maisemakuvassa vuorottelevat pienet, mäkiset viljelyalueet, vesistöt ja metsäiset kallio- ja moreeniselänteet. Ahtialan ja Kariston koulut sijaitsevat tällä alueella. Alasenjärven rannassa sijaitseva Ahtiala on ollut jo rautakaudelta merkittävää asuinalueita. Vuoden 1956 jälkeen, kun Nastolan länsiosa liitettiin Lahteen, on Ahtialan alue rakentunut tehokkaasti. Karisto on puolestaan rakentunut 2000-luvun alussa mäkiseen maastoon Kymijärven rannalle. Kariston maisemarakennetta leimaa Pitkäkallionmäki ja Karistonmäki sekä niitä erottava Kymijärven rantaan rajautuva laaksopainanne. (Aarrevaara et al. 2007, 45.)

2.1.3 YHDYSKUNTARAKENNE

Lahden ydinkeskusta on rakentunut 1800-luvun lopulla laadittujen ruutukaavojen mukaiseksi. Taajamarakenne on levittäytynyt melko tasaisesti eri suunnille ydinkeskustasta. Keskustavyöhykkeellä sijaitsee suurin osa Lahden kaupallisista ja julkisista palveluista. Keskustan julkisten palveluiden- ja liikekorteilleihin liittyy myös usein asumista ylemmissä kerroksissa. Vyöhykkeen reunoilla on pelkästään asumiseen varattuja alueita, pääasiassa kerrostaloasumista. Suurin osa Lahden kulttuuri- ja matkailupalveluista sijoittuu keskustavyöhykkeelle. Luoteessa keskustaa rajautuu Vesijärveen, jonka rannalla sijaitsevat

Kuva 14. Lahden kaupungin siluetissa korostuvat metsäinen Salpausselän harju sekä siltä maamerkkeinä kohoavat radiomastot ja hyppyrimäet.

mm. matkustajasatama sekä Sibeliustalon kongressi- ja konserttikeskus. Aleksanterinkadun varrella sijaitsee Lahden tori, jonka alle on keväällä 2015 valmistumassa maanalainen pysäköintilaitos. Aleksanterinkadun ja torin ympäristöön on Lahden kaupungin toimesta ideoitu kävelyaluetta. (Aarrevaara et al. 2007, 58; Meidän Aleks... 6.8.2014.)

Keskustan reunavyöhykkeellä pelkkään asumi- seen varattujen alueiden määrä kasvaa. Julkisten ja kaupallisten palveluiden määrä puolestaan vähenee. Suurin palvelukeskittymä sijaitsee Lahden eteläisen sisääntuloväylän varrella, jossa sijaitsevat mm. kauppakeskus Maili, Citymarket, Prisma sekä keväällä 2011 avattu kauppakeskus Valo.

Joukkoliikennevyöhykkeet sijoittuvat Lahdessa nauhamaisina pääliikenneväylien varteen. Bussiliikenne on Lahden paikallisliikenteessä joukkoliikenteen pääasiallinen muoto. VR:n lähijunat kulkevat Lahdesta Helsingin, Riihimäen ja Kouvolan suuntiin. Lahteen on valmistumassa uusi bussi- ja junaliikenteen yhdistävä matkakeskus rautatieaseman viereen syksyllä 2015. Launeen marketalueelta kaupallisten palveluiden keskittymä jatkuu nauhamaisena joukkoliikennevyöhykkeellä Uudenmaankadun varressa aina Lahden ohitustielle asti. Muutoin kaupalliset palvelut ovat joukkoliikennevyöhykkeellä pistemäisiä, lähikauppoja. Asuminen joukkoliikennevyöhykkeellä on pientalovaltaista.

Autovyöhykkeet sijaitsevat Lahden taajaman reunamilla ja taskuina joukkoliikennevyöhykkeiden välissä. Suuri osa autovyöhykkeistä on kaupunkirakenteeltaan väljästi rakennettuja pientaloalueita, jotka erityisesti lapsiperheiden näkökulmasta usein mielletään urbaania asumista turvallisemmiksi ja rauhallisemmiksi alueiksi.

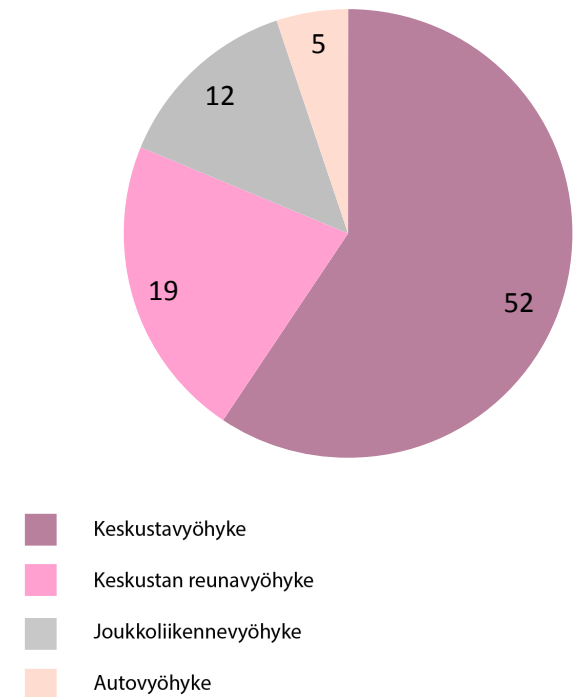
Teollisuusalueet sijoittuvat Lahdessa tasaisesti radan ja pääliikenneväylien varteen keskustan reunavyöhykkeelle, joukkoliikennevyöhykkeelle ja autovyöhykkeelle, suurimman osan teollisuusalueista ollessa autovyöhykkeellä. Keskustavyöhykkeellä teollisuutta on hyvin vähän.

RAKENTAMISEN TIIVEYS

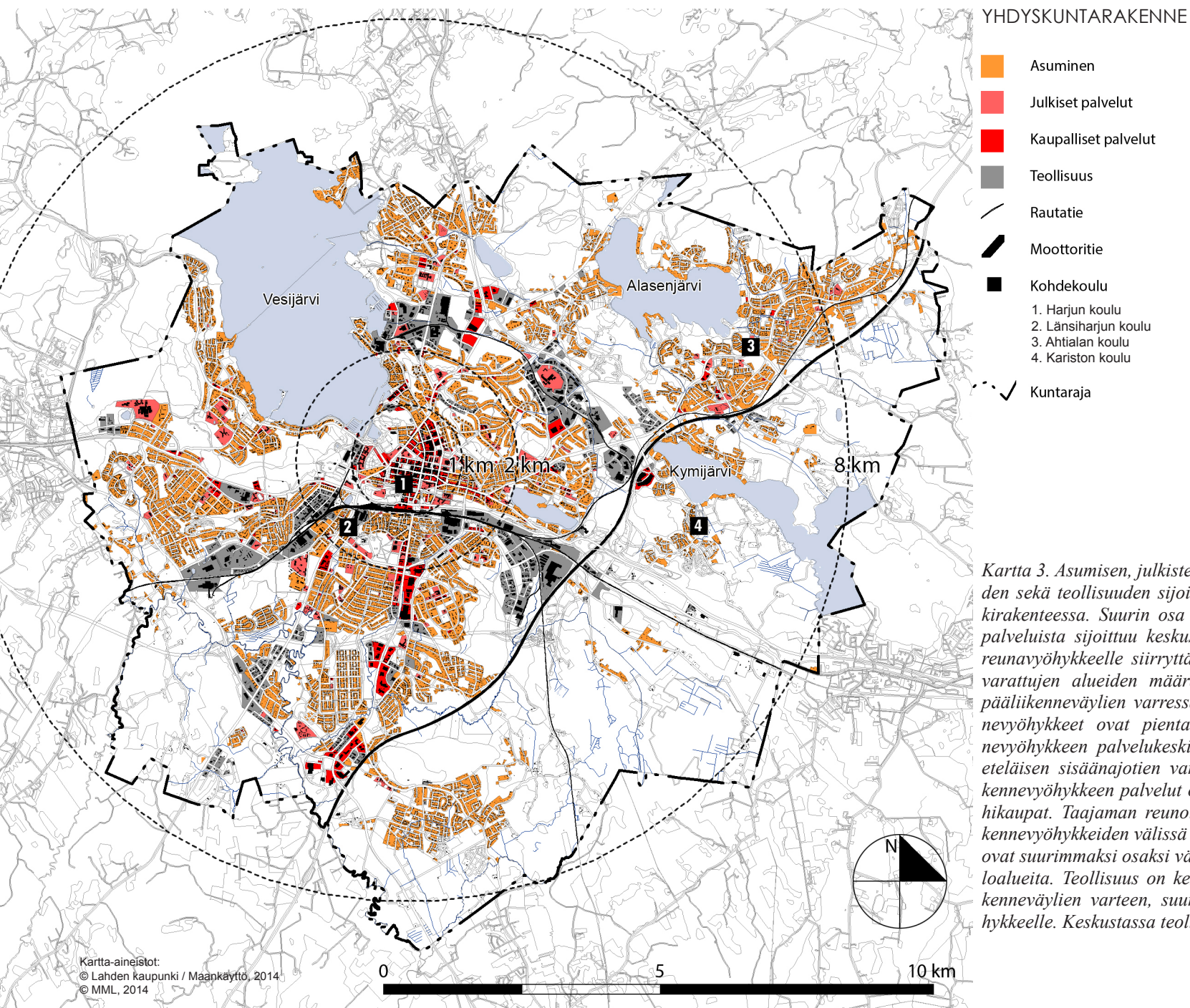
Lahdessa asuu 101 728 asukasta, joista 15 604 on alle 15-vuotiaita (Tekla GIS väestötiedot, 2014). Tilastokeskuksen väestöennusteen (2012-2040) mukaan Lahden asukasmäärä kasvaa vuoteen 2025 mennessä vajaat 10 % ja alle 15-vuotiaiden määrä reilun 11 %.

Asukastiheys on suurin keskustavyöhykkeellä (52 as/ha) ja pienin autovyöhykkeellä (5 as/ha). Tiiveimmin asutulla keskustavyöhykkeellä asuinrakentaminen on kerrostalovaltaista. Keskustan reunavyöhykkeellä ja joukkoliikennevyöhykkeellä pientalojen määrä kasvaa. Väljimmin asutulla autovyöhykkeellä kerrostalojen määrä on jo hyvin pieni suurimman osan asuinrakentamisesta ollessa omakotitaloja.

ASUKASTIHEYS (as/ha)

Kuva 15. Lahden asukastiheys YKR-vyöhykkeittäin (Tekla GIS väestötiedot, 2014).

Kartta 3. Asumisen, julkisten ja kaupallisten palveluiden sekä teollisuuden sijoittuminen Lahden kaupunkirakenteessa. Suurin osa kaupallisista ja julkisista palveluista sijoittuu keskustavyöhykkeelle. Keskusta reunavyöhykkeelle siirryttäessä pelkkään asumiseen varattujen alueiden määrä kasvaa. Nauhamaisina pääliikenneväylien varressa sijaitsevat joukkoliikennevyöhykkeet ovat pientalovaltaisia. Joukkoliikennevyöhykkeen palvelukeskittymä sijaitsee Launeella eteläisen sisäänajotien varrella. Muutoin joukkoliikennevyöhykkeen palvelut ovat pistemäisiä, esim. lähikaupat. Taajaman reunoilla ja taskuina joukkoliikennevyöhykkeiden välissä sijaitsevat autovyöhykkeet ovat suurimmaksi osaksi väljästi rakennettuja pientaloalueita. Teollisuus on keskittynyt radan ja pääliikenneväylien varteen, suurimmaksi osaksi autovyöhykkeelle. Keskustassa teollisuutta on hyvin vähän.

ALAKOULUJEN SAAVUTETTAVUUS

Lasten määrä (7-14 v.)

■ yli 23

■ 14-22

■ 11-13

alle 10 ei esitetty

■ Alakoulu

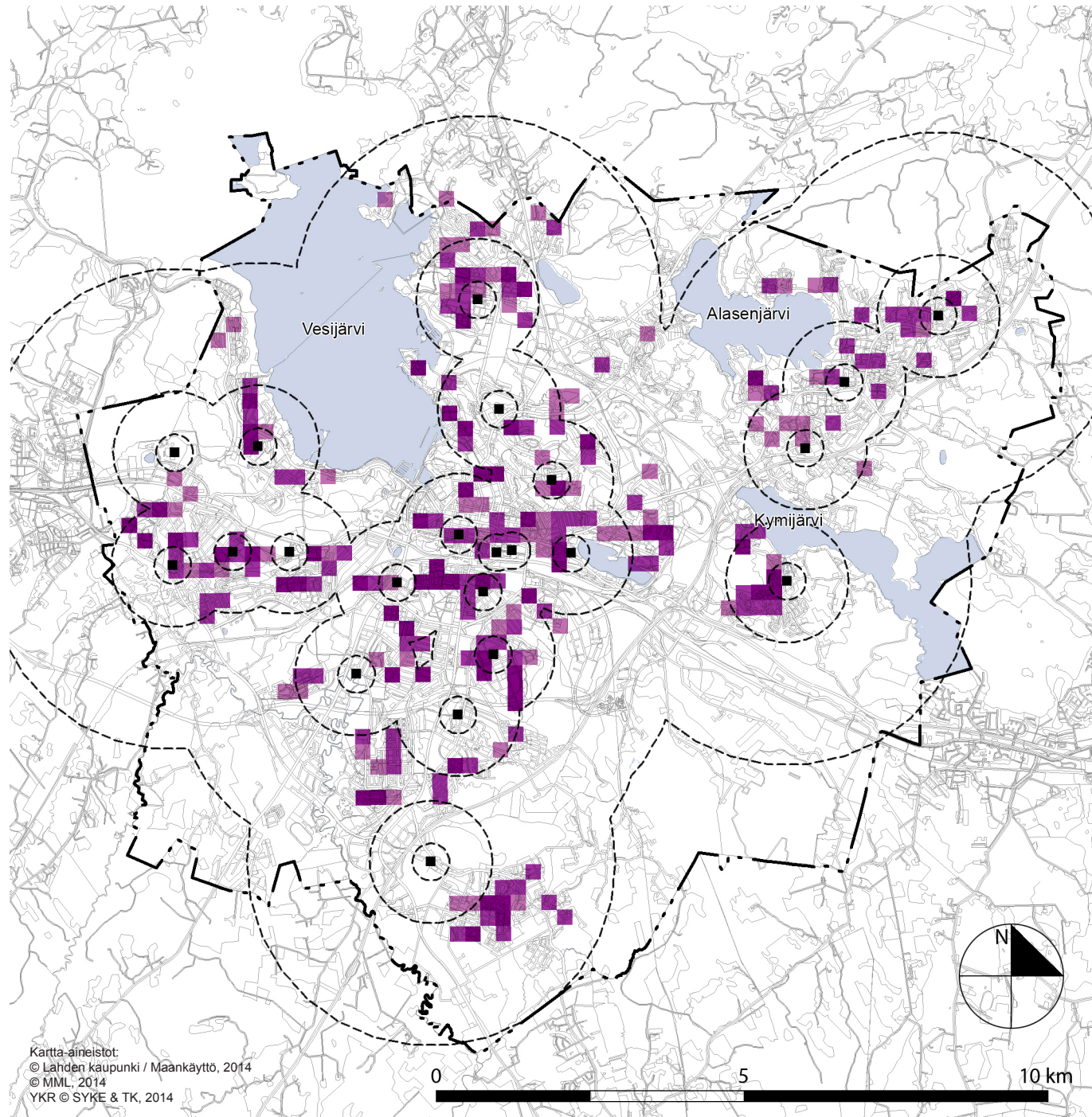
Alakoulun saavutettavuusvyöhyke

300 m

1 km (kävelyetäisyys 11-13 v.)

3 km (pyöräilyetäisyys 11-13 v.)

--- Kuntaraja

Kartta 4. Lahden alakoulujen saavutettavuus tarkasteltuna 300 metrin, 1 kilometrin ja 3 kilometrin vyöhykkeinä suhteessa Lahdessa asuvien 7-14-vuotiaiden lasten määrään.

Vaikka keskustavyöhykkeellä asukastiheys on suurin, asuu siellä muita vyöhykkeitä vähemmän lapsia. Eniten lapsia Lahdessa asuu joukkoliikennevyöhykkeellä. Yli 40 % 0-15-vuotiaista lapsista asuu joukkoliikennevyöhykkeellä, reilu 20 % auto- ja keskustan reunavyöhykkeillä ja vain 10 % keskustavyöhykkeellä (Tekla GIS väestötiedot, 2014).

ALAKOULUJEN SAAVUTETTAVUUS

Peruskoulujen määrä on vähentynyt Suomessa 2000-luvulla yli viidenneksen. Lopettaneet koulut sijaitsevat melko tasaisesti ympäri Suomea. Maaseudun kouluverkoston harvenemisesta huolimatta perusopetuksen palvelut eivät ole lakanneet olemasta, vaan ne ovat siirtyneet eri paikkoihin. Keskimääräinen etäisyys alakouluun 7–12-vuotiaiden keskuudessa oli koko maassa vuonna 2010 noin 1 940 metriä. Kaupunkialueilla etäisyys alakouluun 7–12-vuotiaiden keskuudessa oli vuonna 2010 keskimäärin noin 900 metriä, maaseudun taajamissa noin 1,5 kilometriä ja haja-asutusalueella 5,7 kilometriä. Kaupunkialueella yli 99 prosenttia alakouluikäisistä oppilaista asui enintään kolmen kilometrin päässä lähimmästä alakoulusta. Lähin koulu ei välttämättä ole se koulu, jossa lapset käyvät, minkä vuoksi kaupunkialueillakin koulumatkoista saatetaan muodostua huomattavan pitkiä. (Rehunen & Vesala 2012, 44.)

Lahden alakoulujen saavutettavuutta olen tarkastellut Liikkuva koulu –ohjelmassa (Turpeinen et

al. 2013) suomalaisille 10-12-vuotiaille sopivaksi määritellyn 1 kilometrin kävelyetäisyyden ja 3 kilometrin pyöräilyetäisyyden puskurivyöhykkeiden avulla. Lisäksi olen ottanut tarkasteluun mukaan 300 metrin lähipuskurivyöhykkeen. Tarkasteluun olen ottanut mukaan Lahdessa asuvat 7-14-vuotiaat lapset SYKE:n YKR-aineistosta. Mitä suurempi osuus lapsista asuu puskurivyöhykkeellä, sitä paremmin alakoulut ovat lasten saavutettavissa. Puskuritarkastelu ei ota huomioon teiden ym. estevaikutuksia, se ei myöskään kerro lasten todellisen koulumatkan pituutta, mutta sillä saadaan suuntaa-antava tulos kouluverkon kattavuudesta suhteessa kouluikäisten lasten määrään.

Kaikki lahtelaiset alakouluikäiset lapset asuvat linnuntietä alle 3 kilometrin etäisyydellä ja suuri osa alle kilometrin etäisyydellä lähimmästä alakoulusta. Todellinen koulumatka voi kuitenkin muodostua pidemmäksi. Kaikki lapset eivät myöskään käy lähikoulua. Erityiskouluun voidaan kulkea huomattavasti pidempiä matkoja. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa mukana ollutta Harjun koulua käyvät venäjän lukijat koko Lahden alueelta.

2.1.4 VIHERRAKENNE

Lahden keskustan viheralueiden selkäranka muodostuu keskustaa halkovasta Salpausselästä, jolla sijaitsevat mm. Radiomäen liikunta-alue ja vanha hautausmaa. Keskustan reunavyöhykkeelle tultaessa Salpausselkä muuttuu Lahden länsi-

osassa metsäiseksi ulkoilu- ja virkistysalueeksi, jolla kulkee monipuolinen ulkoilureitistö.

Keskustavyöhykkeen viheralueet ovat pääasiassa rakennettuja puistoja. Keskustan suurimmat puistot, Fellmanipuisto ja Pikku-Vesijärvenpuisto, sijaitsevat muutaman sadan metrin päässä torilta. Keskustaa ympäröiviä mäkiiä pitkin kiertää luonnonmukaisesti rakennettu kävelypolku, Lehmusreitti, jolta on yhteydet esim. Kariniemenmäelle, Radiomäelle ja Salpausselälle. Keskustan viheralueille, varsinkin rannalle, tulee käyttäjiä myös muista kaupunginosista. (Rope 2010, 16.)

Koko Lahden maa-alaa tarkasteltaessa suurin osa kaavoitetuista viheralueista on metsää. Topografialtaan vaihtelevat kallioiset tai metsäiset selänteet ja harjut tarjoavat monipuolisia virkistysmahdollisuuksia. Metsillä onkin Lahdessa suuri merkitys virkistysalueina. SYKE:n tutkimuksessa (2013) metsät ja avoimet peltoalueet rajautuvat yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden väleihin. Metsä- ja peltoalueet laajenevat taajamien reunoille tultaessa ja niiden merkitys kasvaa lähivirkistysalueina etenkin joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä. Avomaisemia ovat Porvoonjokea seurailevat kulttuurimaisemat, joki- ja ojaympäristöt, suot sekä vesistömaisemat. Tiiviin kaupunkirakenteen lomassa avomaisema tarjoaa avaruutta ja pitkiä näkymiä. (Perälä et al. 2010, 46.)

Salpausselkä salpaa Lahden järvet kaupungin pohjoispuolelle. Taaja rakentaminen on levittä-

tynyt Vesijärven etelä- ja itärannoille. Vesijärven sataman läheisten rantojen vapautuminen teollisuudelta on mahdollistanut rantojen monipuolisen virkistys- ja vapaa-ajan käytön. Keskustan rannat ovat hyvin saavutettavissa. Rannoilta aukeaa laajoja näkymiä vesistöön. Talvisin Vesijärvi palvelee ulkoilijoita latuineen sekä kävely- ja retkiluistelu-urineen. Vesijärven ja Pikku-Vesijärven rannat ovat keskusta- ja keskustan reunavyöhykkeellä pääosin rakennettuja. Vesijärven ranta muuttuu luonnonmukaiseksi taajaman ulkopuolella. Uimarantoja Lahdessa on lähes jokaisen järven rannalla. Vesijärven uimarannat sijaitsevat joukkoliikennevyöhykkeellä Jalkarannassa ja Mukkulassa. Keskustavyöhykkeellä ei ole uimarantoja. Keskustan reunavyöhykkeen uimarannat sijaitsevat Mytjärven ja Joutjärven rannoilla. Molempien järvien rannat ovat pääosin luonnonmukaisia ja yleisessä virkistyskäytössä. Salpausselän urheilukeskuksessa, hyppyrimäkien alla toimii kesäisin maauimala. Joukkoliikennevyöhykkeellä Ahtialassa sijaitsevan Alasjärven rannoista osa on yksityisessä käytössä. Alasjärven laajimmat luonnonmukaiset rannat ovat Herrasmannissa, jossa on myös uimaranta. Autovyöhykkeellä Karistossa Kymijärven ranta on pääasiassa luonnonmukaista ja siellä sijaitsee myös uimaranta. Lahden eteläosassa pääosin autovyöhykkeellä mutkittelevan Porvoonjoen merkitys virkistystoimintojen suhteen on vähäisempi kuin järvien. (Aarrevaara et al. 2007, 44; Perälä et al. 2010, 39.)

Kuva 16. Mytjärvi hyppytorneineen on kesäisin suosittu uimapaikka.

LÄHIVIRKISTYSALUEIDEN SAAVUTETTAVUUS

Hyvään elinympäristöön kuuluu, että lähiulkolualueet ovat kaikkien saavutettavissa ja laadultaan hyviä. 300 metrin etäisyys tai enintään 5-10 minuutin kävelymatka kotoa viheralueelle on todettu kriittiseksi rajaksi, jonka jälkeen viheralueen virkistyskäyttö selvästi vähenee tai auton käyttö virkistysalueelle siirtymiseksi lisääntyy. Viheralueiden läheisyys on erityisen tärkeää lapsille, jotka vielä alakouluiässäkin leikkivät enintään 300 metrin etäisyydellä kodistaan. (Söderman, Yli-Pelkonen, Kopperoinen, Saarela, Väre, Shemeikka, Oinonen, Eerola, Valli, Wahlgren, Parviainen & Niemelä 2011, 76.)

Olen tarkastellut Lahden leikki- ja liikuntapaikkojen saavutettavuutta 300, 500 ja 800 metrin puskurivyöhykkeiden avulla. Tarkasteluun olen ottanut mukaan Lahdessa asuvat 0-14-vuotiaat lapset. Mitä suurempi osuus lapsista asuu puskurivyöhykkeellä, sitä paremmin leikki- ja liikuntapaikat ovat lasten saavutettavissa. Puskuritarkastelu ei ota huomioon teiden ym. estevaikutuksia, mutta sillä saadaan suuntaa-antava tulos.

Lahden maisemarakenne ja viheralueet –selvityksen mukaan (Perälä et al. 2010, 63) kaikki lahtelaiset pääsevät virkistysalueelle 800 m säteellä asunnosta ja lahtelaiset ovat keskimäärin tyytyväisiä viheralueiden saavutettavuuteen. Leikkipuistot ja liikuntapaikat sijoittuvat kattavasti ympäri Lahtea. Leikkipuistojen saavutettavuus on paras keskustavyöhykkeellä, jossa suurin osa lapsista asuu alle 300 metrin etäisyydellä leikkipuistosta. Aivan ydinkeskustassa ja

Kivistönmäen läheisyydessä on alueita, joista on matkaa lähimpään leikkipuistoon yli 300 metriä. Näilläkin alueilla leikkipuistojen saavutettavuus jää alle 500 metriin. Keskustan reuna-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä suurin osa lapsista asuu alle 500 metrin etäisyydellä leikkipuistosta ja lähes kaikki alle 800 metrin etäisyydellä.

Merkittävimmät monipuolisen liikunnan keskittymät sijaitsevat keskustavyöhykkeellä Kisapuistossa ja Radiomäellä, keskustan reuna- vyöhykkeellä Salpausselän urheilukeskuksessa, Launeen perhepuistossa, Kerinkalliossa ja Kivimaalla sekä joukkoliikennevyöhykkeellä Mukkulassa ja Ahtialan Sepänniemessä (Perälä et al. 2010, 63). Keskustavyöhykkeellä suurin osa lapsista asuu yli 300 metrin, mutta alle 500 metrin etäisyydellä lähimmästä liikuntapaikasta. Keskustavyöhykkeellä kaikki lapset asuvat alle 800 metrin etäisyydellä lähimmästä liikuntapaikasta. Keskustan reuna-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä liikuntapaikat ovat pääasiassa pienempiä pelikenttiä, joiden välittömässä läheisyydessä on myös asutusta. Näillä vyöhykkeillä osa lapsista asuu alle 300 metrin, suurin osa alle 500 metrin ja lähes kaikki alle 800 metrin etäisyydellä lähimmästä liikuntapaikasta. Renkomäessä, Karistossa, Myllypohjassa ja Hennalassa on alueita, joista on matkaa lähimpään liikuntapaikkaan yli 800 metriä. Autovyöhykkeellä sijaitsevat myös enemmän tilaa vaativat seudulliset liikuntapaikat kuten Takkulan golf- ja ratsastusalueet, Jokimaan raviurheilukeskus ja Pippon moottoriurheilukeskus. Seudullisille liikuntapaikoille etäisyydet

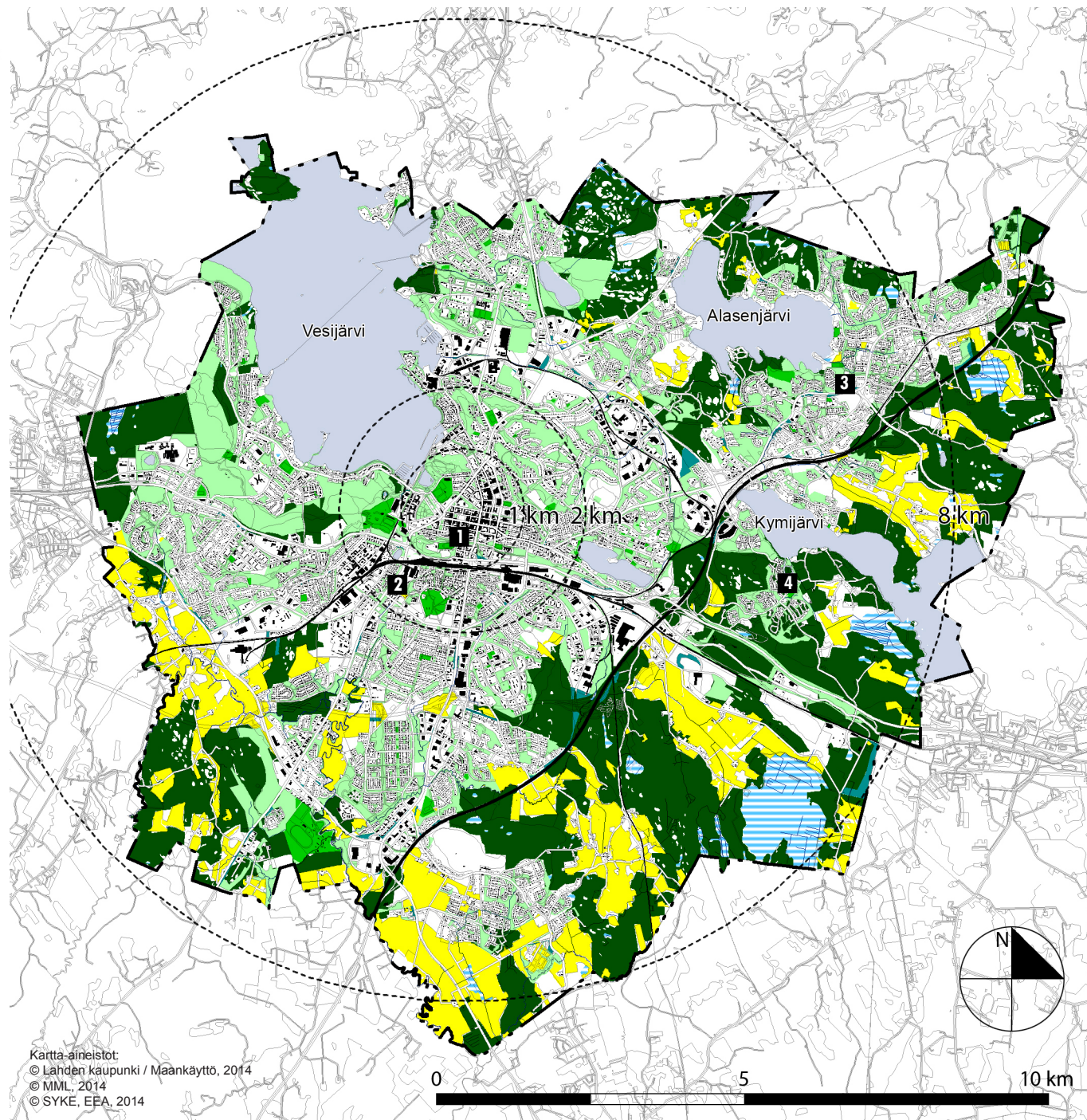

Kuva 17. Kisapuisto on yksi Lahden merkittävimmistä urheilu- ja vapaa-ajan harrastuspaikoista.

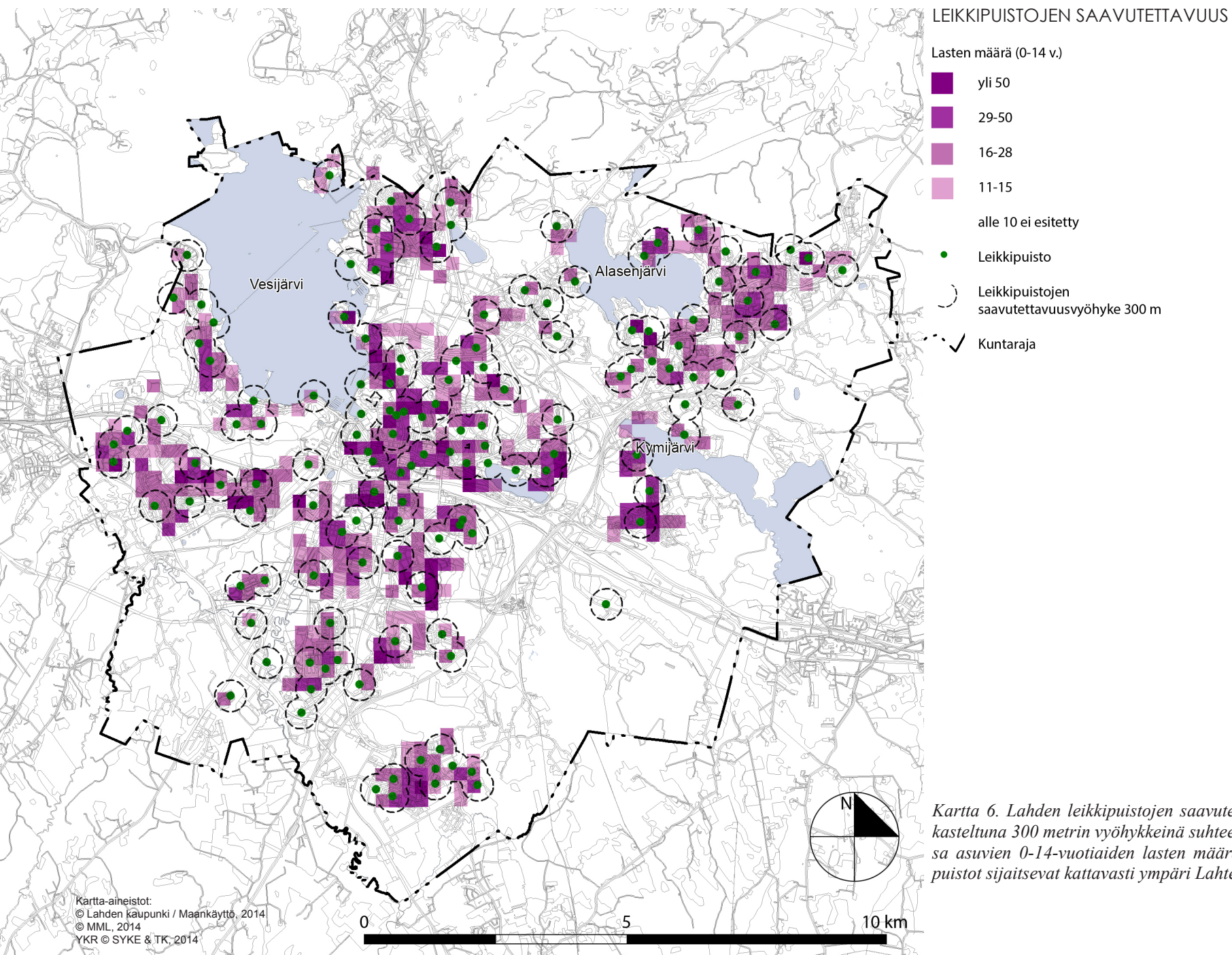

Kuva 18. Launeen perhepuisto skeittipuistoineen on nuorille tärkeä vapaa-ajan paikka.

- VIHERRAKENNE
- Asemakaavoitetut puistot
 - Urheilu- ja virkistysalueet
 - Suojaviheralueet
 - Metsät
 - Pellot ja niityt
 - Suot ja soistumat
 - Rautatie
 - Moottoritie
 - Kohdekoulu
 - 1. Harjun koulu
 - 2. Länsiharjun koulu
 - 3. Ahtialan koulu
 - 4. Kariston koulu
 - Kuntaraja

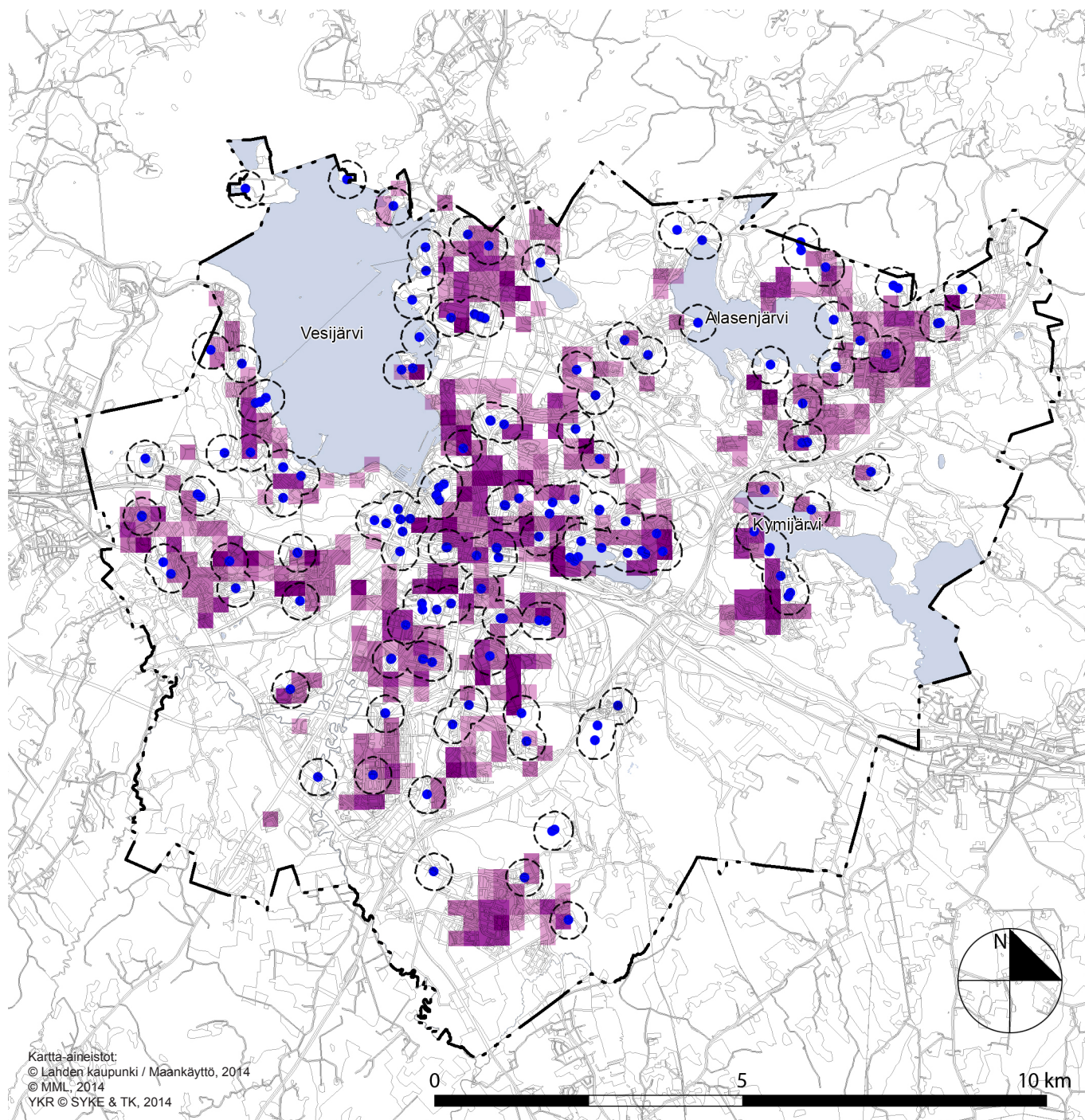
Kartta 5. Puistojen, urheilu- ja virkistysalueiden, metsien, peltujen ja niittyjen, soiden sekä kallioalueiden sijoittuminen Lahden viherrakenteessa. Keskustassa viheralueet ovat pääasiassa rakennettuja puistoja. Keskustan ulkopuolella metsien ja avoimen maiseman osuus kasvaa.

Kartta 6. Lahden leikkipuistojen saavutettavuus tarkasteltuna 300 metrin vyöhykkeinä suhteessa Lahdes-
sa asuvien 0-14-vuotiaiden lasten määrään. Leikki-
puistot sijaitsevat kattavasti ympäri Lahtea.

LIIKUNTAPAIKKOJEN SAAVUTETTAVUUS

- Lasten määrä (0-14 v.)
- yli 50
 - 29-50
 - 16-28
 - 11-15
 - alle 10 ei esitetty
 - Liikuntapaikka tai kenttä
 - Liikuntapaikkojen saavutettavuusvyöhyke 300 m
 - Kuntaraja

Kartta 7. Lahden liikuntapaikkojen ja kenttien saavutettavuus tarkasteltuna 300 metrin vyöhykkeinä suhteessa Lahdessa asuvien 0-14-vuotiaiden lasten määrään. Liikuntapaikat sijaitsivat kattavasti ympäri Lahtea. Merkittävimmät monipuolisen liikunnan keskittymät sijaitsivat jalankulkuvyöhykkeillä. Autovyöhykkeellä sijaitsivat enemmän tilaa vaativat seudulliset liikuntapaikat, kuten golf ja ratsastus.

ovat lähiliikuntapaikkoja pidemmät.

2.2 LASTEN LAHTI PEHMOGIS

Kokemuksellista tietoa lahtelaisten lasten arki-liikkumisesta ja tärkeiksi kokemista paikoista keräsin Lasten Lahti pehmoGIS -kyselyllä. Kyselyn laatimisessa hyödynsin alan aikaisempia tutkimuksia (Lasten ja nuorten Turku 2007-2008, Kaupunkiympäristö ja lasten liikkuminen KYLLI 2008-2011 ja Kids Out! 2010-2014). Kyselyssä pyrin hyödyntämään mahdollisimman paljon olemassa olevaa kysymyspohjaa, jotta tutkimuksen vertailtavuus aiempiin tutkimuksiin säilyisi. Lisäksi pyrin huomioimaan paikalliset erityispiirteet Lahden kaupungin eri toimialojen edustajista kootun diplomityön ohjausryhmän kanssa käydyn vuoropuhelun kautta. Kysely testattiin kahdella Länsiharjun koulun 5. ja 6.-luokan oppilaalla ja käytettiin kommentoitavana Lahden nuorisovaltuustolla ennen sen avaamista kouluille. Kysely toteutettiin internetissä toimivana karttapohjaisena kyselynä Mapitan Maptionnaire-palvelulla. Lasten Lahti pehmoGIS -kysely on tarkasteltavissa kokonaisuudessaan liitteessä 6.

2.2.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET

PehmoGIS -tutkimuksen tavoitteena oli tutkia yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyden sekä ympäristön fyysisen rakenteen vaikutuksia sekä lasten arkiliikkumiseen että tärkeiksi kokemuksiin paikkoihin. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyden osalta tarkastelin Lahtea aiemmin ku-

vattun SYKE:n tutkimuksen (ks. kohta 2.1.1) keskustavyöhyke, keskustan reunavyöhyke, joukkoliikennevyöhyke ja autovyöhyke jaotellulla. Ympäristön fyysistä rakennetta tarkastelin asumisen tiiveyden, viher- ja vesialueiden, julkisten ja kaupallisten palveluiden, tie- ja katualueiden sekä asuinalueiden määrän osalta.

Tutkimuskysymyksinä olivat:

1) Onko Lahden yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä tai ympäristön fyysisellä rakenteella vaikutusta ympäristön lapsille tarjoutuvien toimintamahdollisuuksien määrään, laatuun ja saavutettavuuteen tai siihen koetaanko tarjouma epämiellyttäväksi, neutraaliksi vai miellyttäväksi?

sekä

2) Onko Lahden yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä tai ympäristön fyysisellä rakenteella vaikutusta lasten arkiliikkumiseen?

2.2.2 MENETELMÄT

Lasten tärkeiksi kokemaa paikkoja kartoitin ympäristön tarjoutuvina toimintamahdollisuuksina eli tarjoumina. Näitä tarjoumia kartoitin 4 tarjoumalistan avulla:

- 1) Sosiaaliset tarjoumat
- 2) Toiminnalliset tarjoumat
- 3) Vapaa-ajan tarjoumat
- 4) Emotionaaliset tarjoumat

Tarjoumalistat laadin pääsääntöisesti alan aikaisempien tutkimusten pohjalta (Lasten ja... 7.2.2014; Kaupunkiympäristö... 7.2.2014). Tarjoumalistat painotin keskenään yhteismitallisiksi, aiemmissa kyselyissä vähiten paikannuksia saaneet tarjoumat karsin pois ja lisäsin joitakin paikallisesti tai ajallisesti tärkeiksi koettuja tarjoumia.

Lasten arkiliikkumista kartoitin sekä lomakekysymyksillä (millä ja kenen kanssa kuljet kouluun, mihin menet koulun jälkeen, häiritseekö tai pelottaako jokin asia koulumatkalla, mihin saat kulkea yksin) että karttakysymyksillä (koulumatkan piirtäminen, kauimmaisten paikkojen, joissa on käynyt yksin merkitseminen kartalle). Itsenäisen liikkumisen osalta kartoitin kauimmaiset paikat, joissa lapset liikkuvat aktiivisesti (kävelen tai pyörällä) yksin tai kaverin kanssa ilman aikuisen valvontaa.

OTOS, OSALLISTUJAT JA MITTAUKSET

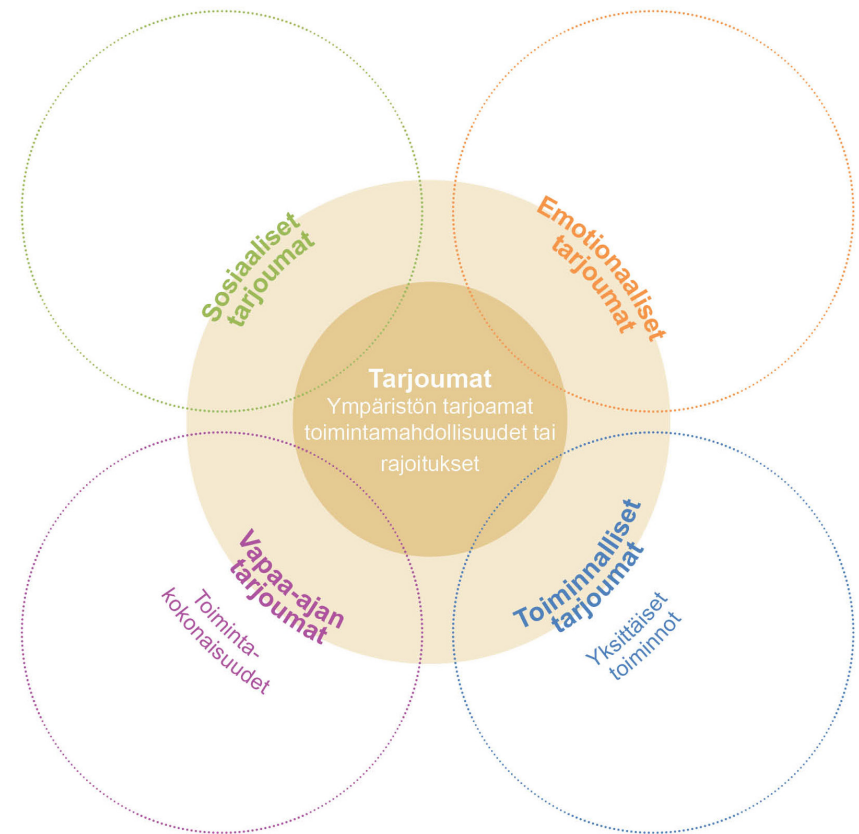
Kyselyn kohderyhmäksi valitsin 5-6.-luokkalaisten lahtelaiset lapset. Esimurrosikäiset 10-12-vuotiaat kykenevät jo loogiseen päättelyyn ja teoreettisten käsitteiden ymmärtämiseen (Aura et al. 1997, 68). Ikäryhmällä on jo hyvät edellytykset vastata karttapohjaiseen kyselyyn. Tässä ikävaiheessa myös lasten toiminta- ja liikkumispiiri laajentuu, ystäväpiirin merkitys kasvaa, suhde ympäristöön on toiminnallinen ja ulospäin suuntautunut. Lahdessa 5.-6.-luokkalaisilla on

oma luokanvalvoja, mikä helpotti kyselyn toteuttamista oppitunnin aikana.

Kysely toteutettiin neljän eri kaupunkivyöhykkeellä sijaitsevan lahtelaisen koulun 5-6.-luokalaisille oppilaille huhti-toukokuussa 2014. Kohdekouluiksi valitsin diplomityön ohjausryhmän kanssa keskustavyöhykkeeltä Harjun koulun, keskustan reunavyöhykkeeltä Länsiharjun koulun, joukkoliikennevyöhykkeeltä Ahtialan koulun sekä autovyöhykkeeltä Kariston koulun. Kyselyn toteuttamisen sovin koulukohtaisesti koulujen rehtoreiden kanssa. Harjun ja Länsiharjun kouluilla kävin esittelemässä kyselyn ikäryhmien luokanvalvojille ja oppilaille. Tutkimusaineisto kerättiin oppitunneilla itsenäisesti luokanvalvojien avustuksella. Ahtialan ja Kariston kouluilla kävin vetämässä oppitunnit, joilla tutkimusaineisto kerättiin.

2014 vuoden alussa Lahdessa asui 5-6.-luokkalaisia lapsia yhteensä 1902, joista 94 käy Harjun koulua, 142 Länsiharjun koulua, 89 Ahtialan koulua ja 23 Kariston koulua (Tekla GIS väestötiedot, 2014). Kariston koulussa ei kyselyn toteuttamishetkellä ollut 6. luokka-astetta. Harjun koulussa toimii myös maahanmuuttajien valmistavat luokat, jotka rajattiin tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Yhteensä tutkimuksessa oli mukana 348 lasta.

Analysoituja vastauksia oli yhteensä 293, joka on 15 % koko ikäryhmästä. Vastausprosentti kyselyyn oli 84 %. Vastaaajista hieman alle puolet

Kuva 19. Ympäristön tarjoamia toimintamahdollisuuksia tai rajoituksia eli tarjoumia voidaan tarkastella neljän tarjounteeman; sosiaaliset, emotionaaliset, toiminnalliset ja vapaa-ajan tarjoumat kautta. Toiminnallisilla tarjoumillla tarkoitetaan yksittäisiin toimintoihin kuten juoksemiseen liittyvää tekemistä ja vapaa-ajan tarjoumillla toimintakokonaisuuksiin kuten harrastamiseen liittyvää tekemistä.

oli poikia. Vastaajista 29 % oli 11-vuotiaita, 38 % 12-vuotiaita ja 22% 13-vuotiaita, loput olivat jättäneet iän merkitsemättä. Vastaajista 16 % asui keskustavyöhykkeellä, 21 % keskustan reunavyöhykkeellä, 28 % joukkoliikennevyöhykkeellä ja 27 % autovyöhykkeellä. Harjun koulun vastaajista suurin osa (73 %) ja Länsiharjun koulun vastaajista lähes puolet (49 %) asui jalankulkuvyöhykkeillä (keskusta- tai keskustan reunavyöhykkeellä). Kariston koulun vastaajista suurin osa (82 %) asui autovyöhykkeellä. Ahtialan koulun vastaajista reilu puolet (66 %) asui joukkoliikennevyöhykkeellä.

ANALYYSIMENETELMÄT

Vastauksia tarkastelin koko Lahden osalta sekä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeittäin. Kartta- ja lomakevastauksiin yhdistin ympäristön fyysiseen rakenteeseen ja etäisyyksiin liittyvää paikkatietoa MapInfolla (MapInfo Professional 12.0), jonka jälkeen tein varsinaiset analyysit Spss-ohjelmalla (IBM SPSS Statistics 22). Paikkatieto-ohjelmalla pehmoGIS -kyselyllä tuotettua subjektiivista paikkatietoa on mahdollista tutkia yhdessä alueen fyysiseen rakenteeseen liittyvän objektiivisen paikkatiedon kanssa. Analyysin apuna käytin Lahden maisemallisessa ja kaupunkirakenteellisessa analyysissä (ks. kohta 2.1) tuottamaani paikkatietoaineistoa.

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden vaikutusta tarjouspaikannusten määrään ja laatuun sekä positiivisiksi tai negatiivisiksi koettujen

paikannusten määrään ja laatuun analysoin ristiintaulukoimalla (Crosstabs) Spss-ohjelmalla. Tarjouspaikannuksen yhteydessä lapset saivat liukuvalikon avulla kertoa, onko paikka heidän mielestään miellyttävä vai epämiellyttävä. Analyysissä epämiellyttäviksi paikoiksi tulkitsin 0-49, neutraaleiksi 50 ja miellyttäväksi paikoiksi 51-100 asteikolla olevat vastaukset.

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden vaikutusta tarjouspaikannusten saavutettavuuteen (etäisyys kotoa) analysoin Spss:n yksisuuntaisella varianssianalyysillä (One-way ANOVA). Kotien ja tarjoumien välisen etäisyyden laskemiseen käytin MapInfon viivaverkkotyökalua (Spider Graph). Osa tarjoumista oli paikannettu Lahden ulkopuolelle, kauimmaisat yli 900 km päähän. Etäisyydestä tarkastellessa huomioin vain ne tarjoumat, jotka oli paikannettu 20 km säteellä Lahden keskustasta.

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden vaikutusta lasten arkiliikkumiseen (itsenäisen elinpiirin laajuus, vanhempien lapsille antama liikkumislisenssi sekä koulumatkan pituus) analysoin Spss:n yksisuuntaisella varianssianalyysillä (One-way ANOVA). Koulumatkojen pituudet laskin MapInfolla lasten piirtämien koulumatkojen mukaan. Bussilla tehtyjen koulumatkojen pituudet arvioin Lahden bussilinjojen perusteella lasten ilmoittamien bussilinjojen numeroiden avulla. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeiden vaikutusta koulumatkan kulkutapaan analysoin ristiintaulukoimalla (Crosstabs) Spss-ohjelmalla.

Ympäristön fyysisen rakenteen vaikutusta tarjouspaikannusten määrään ja laatuun analysoin Spss:n yksisuuntaisella varianssianalyysillä (One-way ANOVA). Ympäristön fyysisen rakenteen vaikutusta tarjouspaikannusten saavutettavuuteen (etäisyys kotoa) ja lasten arkiliikkumiseen (itsenäisen elinpiirin laajuus, vanhempien antamat liikkumislisenssit sekä koulumatkan kulkutapa) analysoin Spss:n regressioanalyysillä (Linear Regression). Fyysisen rakenteen osalta huomioin asumisen tiiveyden sekä viher- ja vesialueiden, julkisten ja kaupallisten palveluiden, tie- ja katualueiden ja asuinalueiden osuudet niissä 250 x 250 m tilastoruuduissa, joihin lasten paikantamat kodit ja tarjoumat sijoituivat. Asumisen tiiveyden osalta käytin lähtötietona SYKE:n yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) paikkatietoaineistoa (väestötiedot, asuinhuoneistotiedot ja rakennustiedot). Viher- ja vesialueiden, julkisten ja kaupallisten palveluiden, tie- ja katualueiden sekä asuinalueiden määrän osalta käytin Lahden maisemallisessa ja kaupunkirakenteellisessa analyysissä tuottamaani paikkatietoaineistoa, jonka vein MapInfolla SYKE:n YKR-aineistossa käyttämään 250 x 250 m tilastoruudukkoon. Mapinfolla yhdistin pehmoGIS -kyselyllä tuotettuun aineistoon maankäyttöaineistosta jokaisen vastaajan kotiruudun sekä jokaisen tarjouspaikannuksen ruudun fyysisen ympäristön ominaisuudet.

HARJUN KOULU

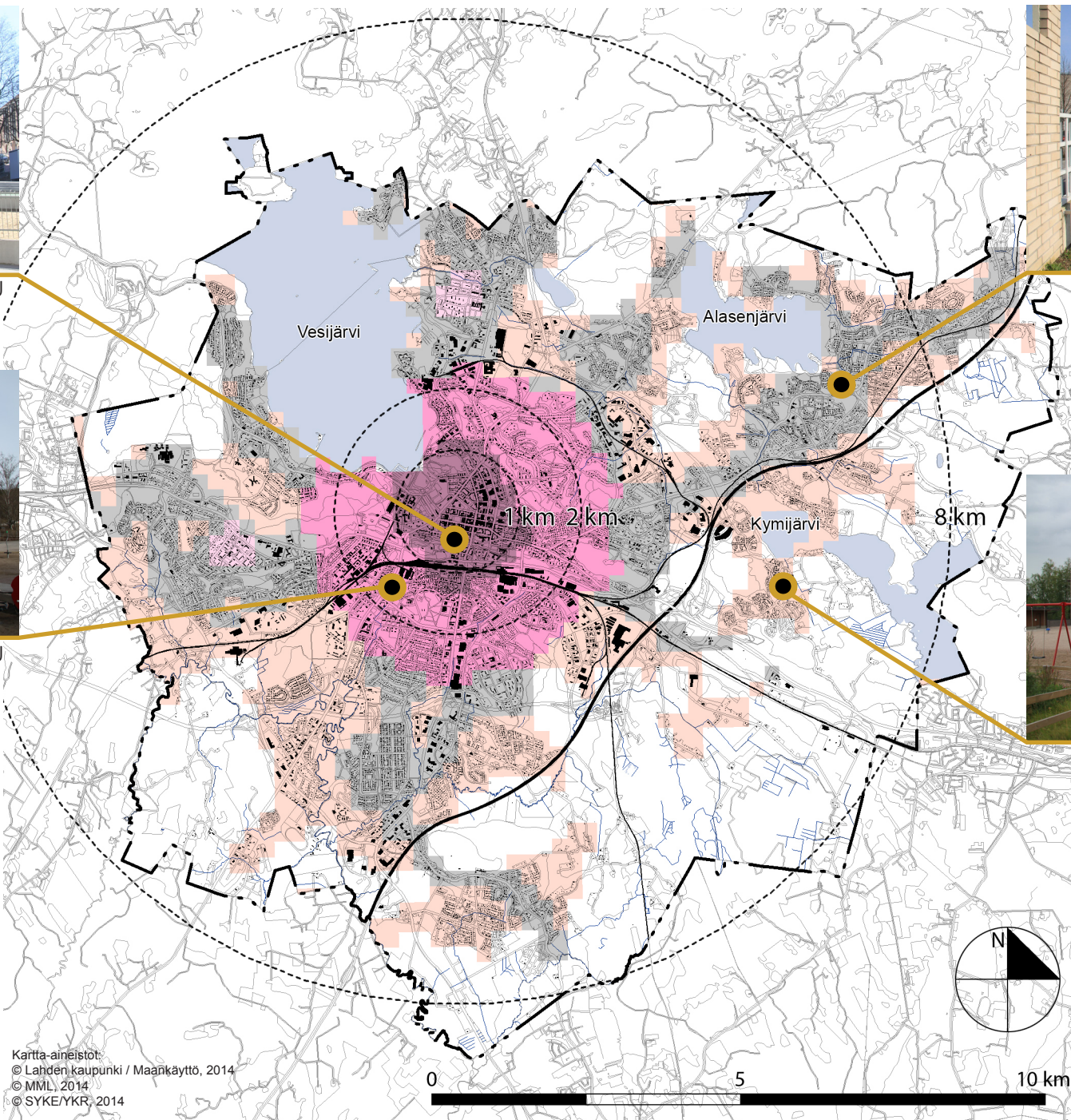
LÄNSIHARJUN KOULU

AHTIALAN KOULU

KARISTON KOULU

Kartta 8. Kohdekoulujen sijoittuminen Lahden yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille. Keskustavyöhykettä edustaa Harjun koulu, keskustan reunavyöhykettä Länsiharjun koulu, joukkoliikennevyöhykettä Ahtialan koulu ja autovyöhykettä Kariston koulu.

Kartta-aineistot:
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014
© MML, 2014
© SYKE/YKR, 2014

2.2.3 TULOKSET

Analyyseista kävi ilmi, että niin yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä kuin ympäristön fyysisellä rakenteellakin on vaikutuksia ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään, laatuun, siihen koetaanko paikannettu toimintamahdollisuus miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi sekä arkiliikkumiseen (ks. kuva 21 ja 22). Seuraavassa käsittelen tarkemmin analyyseissä merkitseviksi nousseita yhteyksiä yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyden ja ympäristön fyysisen rakenteen sekä koettujen paikkojen ja arkiliikkumisen välillä.

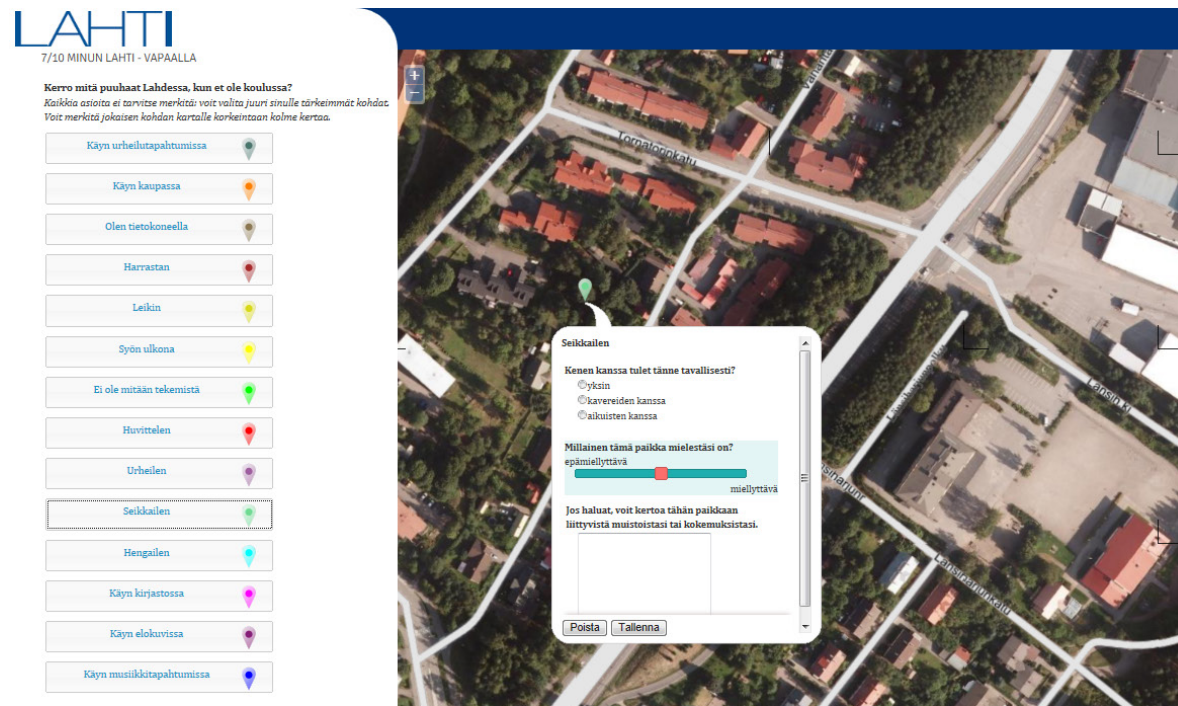
KOETUT PAIKAT

PehmoGIS -kyselyssä 20 kilometrin säteellä Lahden keskustasta paikannettuja tarjoumia oli yhteensä 3190, joista sosiaalisia tarjoumia oli 33 %, toiminnallisia tarjoumia 26 %, vapaa-ajan tarjoumia 23 % ja emotionaalisia tarjoumia 18 %. Tarjoumateemat olivat kyselyssä tässä järjestyksessä. Tarjoumateemojen järjestyksen arpominen ei ollut käytetyllä sovelluksella mahdollista, joten sosiaalisten tarjoumien enemmisyys johtunee tarjoumateemojen järjestyksestä kyselyssä. Teemojen sisäisten tarjoumalistojen järjestys arvottiin sovelluksella jokaiselle vastaajalle erikseen ja tarjoumalistat painotin keskenään yhteismittallisiksi. Jokaisella listalla oli 14 tarjoumaa. Tärkeimmiksi paikannetuiksi tarjoumiksi osoitautuivat ”tapaan kavereitani”, ”uin”, ”käyn kylässä” ja ”hengailen”. Nämä neljä tarjoumaa

muodostivat yhteensä 17 % paikannetuista pisteistä.

Sosiaalisista tarjoumista tärkeimpiä olivat ”tapaan kavereitani” ja ”käyn kylässä” (yhteensä 317 paikannusta). Kotien lisäksi tärkein kavereiden tapaamispaikka oli koulu. Lisäksi kavereita tavattiin kauppakeskuksissa, harrastuspaikoissa,

puistoissa ja viheralueilla sekä kirjastossa. Sosiaalisen kanssakäymisen lisäksi oma tila koettiin tärkeäksi. Kolmanneksi ja neljänneksi eniten paikannuksia saivat ”olen rauhassa” ja ”saan olla yksin” (yhteensä 193 paikannusta). Koti oli yksi tärkeimmistä yksin ja rauhassa olemisen paikoista. Sosiaalisista tarjoumista ”olen rauhassa” paikannettiin keskimääräisesti lähimmäksi kotoa.

Kuva 20. Lasten Lahti -kyselyssä ympäristön lapsille tarjoamia toimintamahdollisuuksia kartoitettiin neljän yhteismittallisiksi painotetun tarjoumalistan avulla. Tässä esimerkkinä ote kyselyn vapaa-ajan tarjoumasivusta.

Kodin lisäksi omaa tilaa löydettiin veden ääreltä, puistoista ja viheralueilta, kirjastosta tai koululta. Tarjoutumateeman negatiivisesti värittyneitä vaihtoehtoja paikannettiin teeman sisällä vähiten. Yhteensä näitä kiusaamisen, riitelyn, yksinäisyyden, pelon ja kiellettyjä paikkoja paikannettiin 141 kertaa.

Toiminnallisista tarjoumista tärkeimpiä olivat ”uin”, ”juoksen”, ”pelaan palloilulajeja” sekä ”pyöräilen”. Lahdessa on Vesijärven lisäksi useita pienempiä järviä. Järvet sijaitsevat lähellä asutusta, monet aivan keskellä kaupunkia. Uima-paikkoina tärkeiksi nousivat asutuksen lähellä sijaitsevat rakennetut uimarannat Mytjärvellä, Joutjärvellä, Kymijärvellä Karistossa sekä Alasenjärvellä Herrasmannilla. Herrasmannin lisäksi Alasenjärvellä paikannettiin uimapaikkoja lähes koko järven ympäri. Lisäksi uimapaikkoina paikannettiin uimahalleja sekä maauimalaa. Palloilulajien pelaamisessa korostuivat valmiit harrastuspaikat ja kentät sekä koulujen pihat. Vähiten paikannuksia keräsivät ”parkour”, ”roikun”, ”olen piilossa” ja ”kiipeän”. Parkour päätettiin diplomityön ohjausryhmän kanssa käydyssä keskustelussa lisätä uutena tekemisen paikkojen listaan. Roikkuminen ja kiipeäminen on puolestaan jo aiemmissakin tutkimuksissa todettu olevan tärkeitä lähinnä tutkittua ikäryhmää nuoremmille lapsille (Kytä, Broberg & Kahila 2009b. 14).

Vapaa-ajan tarjoumista tärkeimpiä olivat ”hengailen” (103 paikannusta), ”olen tietokoneella” (95 paikannusta) ja ”harrastan” (85 paikannus-

ta). Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeittäin ”hengailen” paikannuksista on nähtävissä jokaisen kohdekoulun lähiympäristössä yksi keskittymä; keskustavyöhykkeellä Trion kauppakeskus ympäristöineen, keskustan reunavyöhykkeellä Launeen perhepuisto, joukkoliikennevyöhykkeellä Ahtialassa Ahtialan koulu ympäristöineen ja autovyöhykkeellä Karistossa kauppakeskus Karisma ympäristöineen. Tietokoneella ollaan pääasiassa kotona, koulussa tai kirjastossa. Harrastuspaikat keskittyivät keskusta- ja keskustan reunavyöhykkeelle, erityisesti Kisapuiston ja Urheilukeskuksen alueille. Vähiten vapaa-ajan tarjoumista paikannettiin ”käyn musiikkitapahtumissa”, ”ei ole mitään tekemistä” ja ”käyn urheilutapahtumissa”.

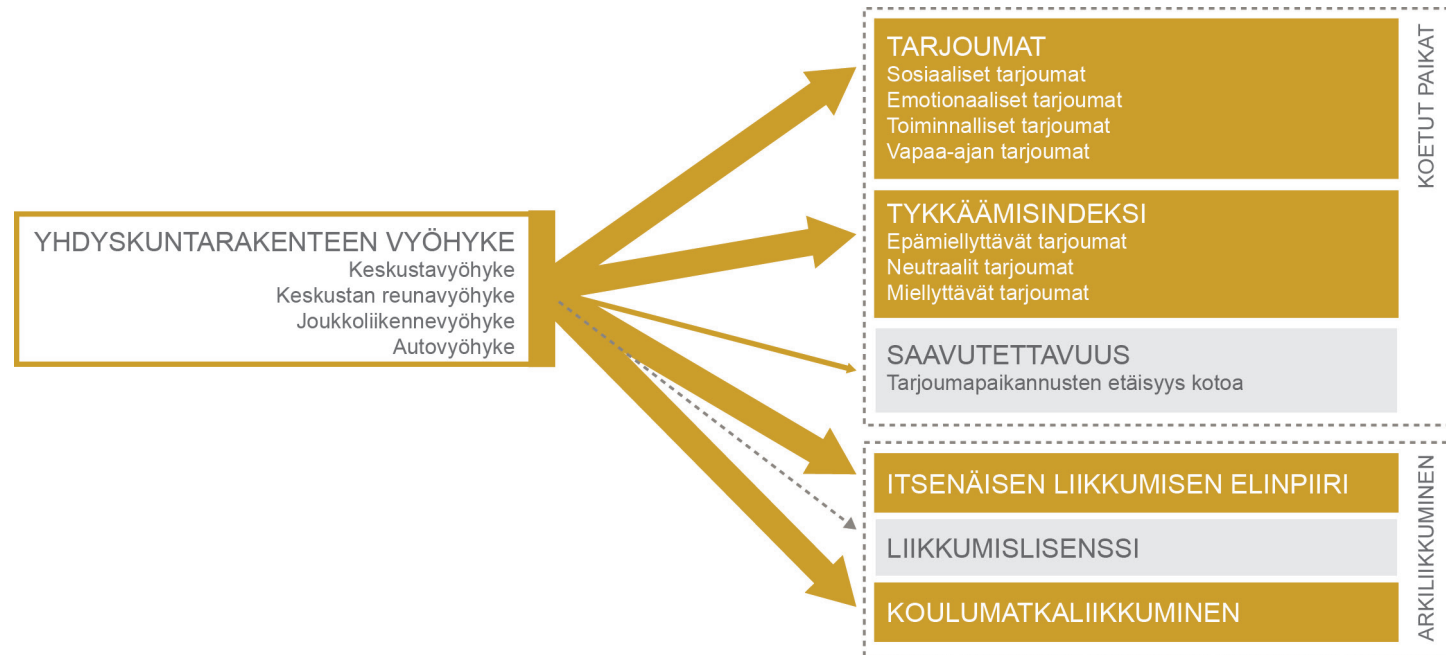
Muista tarjoutumateemoista poiketen emotionaalisten tarjoumien listalla oli yhtä paljon positiivisesti ja negatiivisesti värittyneitä vaihtoehtoja. Positiivisia vaihtoehtoja (yhteensä 391 paikannusta) paikannettiin negatiivisia (yhteensä 189 paikannusta) enemmän. Eniten paikannettiin turvallisuuden kokemusta (81 paikannusta) ja vähiten vaarallisuuden kokemusta (12 paikannusta).

Tarjoumapaikannusten saavutettavuuteen (etäisyyteen kotoa) yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä ei näyttäisi olevan vaikutusta. Ainoastaan vapaa-ajan tarjoumien osalta vaikutus oli merkitsevä. Vapaa-ajan tarjoumien etäisyyden keskiarvot eri vyöhykkeillä erosivat varianssianalyysissä merkitsevästi ($F=4,292$, $df=3$, $p=0,006$). Autovyöhykkeellä asuvat lapset paikansivat va-

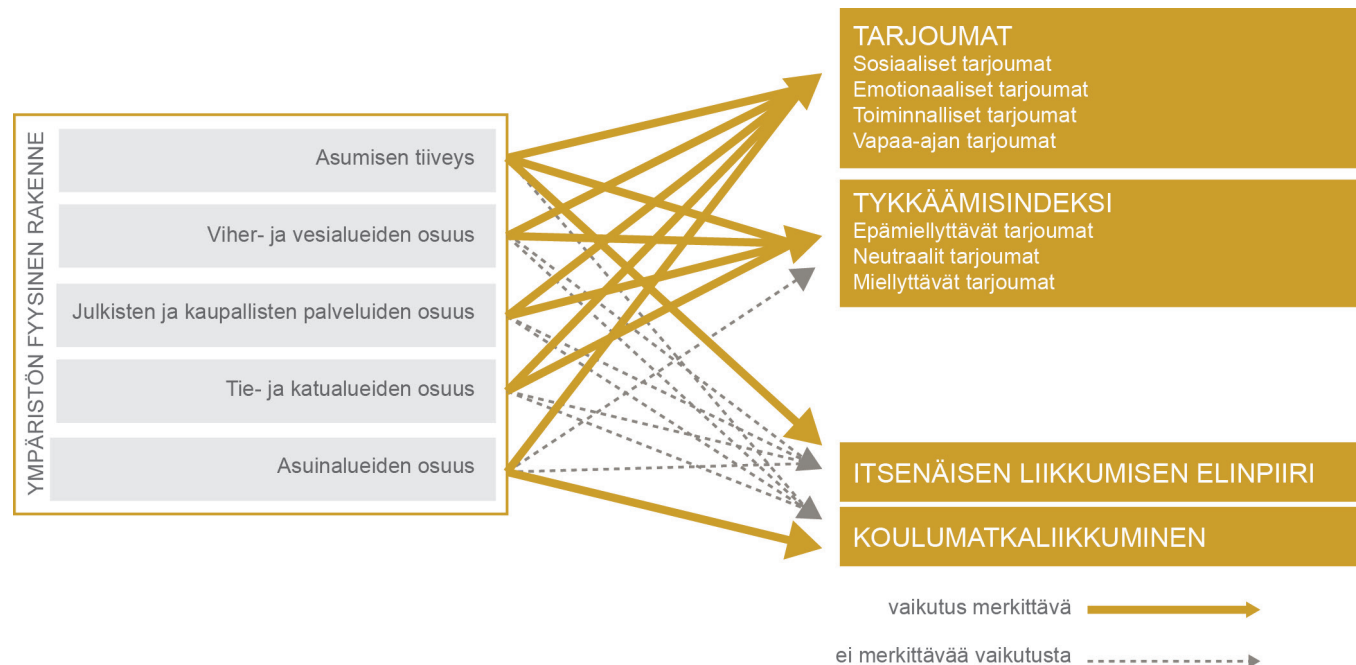
paa-ajan tarjoumat kauemmaksi kotoa kuin muilla vyöhykkeillä asuvat lapset. Vapaa-ajan tarjoumat sijoittuivat suurimmaksi osaksi valmiille harrastuspaikoille. Suurin osa paikannetuista vapaa-ajan tarjoumista sijaitsi keskustavyöhykkeellä (35 %) ja pienin osa autovyöhykkeellä (14 %). Esim. ”harrastan” tarjoumasta 37 % oli paikannettu keskustavyöhykkeelle, 42 % keskustan reunavyöhykkeelle ja vain 10 % joukkoliikenne- ja autovyöhykkeille. Sosiaaliset, emotionaaliset ja toiminnalliset tarjoumat puolestaan sijoittuivat tasaisesti kaikille yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille.

Paikannetut tarjoumat sijoittuivat keskustavyöhykkeellä asukasmäärältään tiiveimmille alueille ja autovyöhykkeellä väljimmille alueille. Asuntojen määrällä mitattaessa paikannetut tarjoumat sijoittuivat keskustavyöhykkeellä tiiveimmille alueille, mutta rakennusten määrällä mitattaessa joukkoliikennevyöhykkeellä tiiveimmille alueille. Tämä kertoo vyöhykkeiden kaupunkirakenteen eroavuuksista. Keskustavyöhykkeellä tiivis kaupunkirakenne on kerrostalomaista, joukkoliikennevyöhykkeellä puolestaan pientalovaltaista. Toiminnalliset tarjoumapaikannukset sijoittuivat keskimäärin väljimmille alueille. Sosiaaliset, emotionaaliset ja vapaa-ajan tarjoumat sijoittuivat niin kerrostalomaiseen kuin pientalovaltaiseenkin tiiviiseen kaupunkirakenteeseen. Vapaa-ajan tarjoumien osuus on hieman suurempi kerrostalomaisessa tiiviissä kaupunkirakenteessa kuin pientalovaltaisessa.

Kuva 21. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyden vaikutukset koettuihin paikkoihin ja arkiliikkumiseen. Yhtenäiset viivat kuvaavat niitä tekijöitä, joilla on tilastollista vaikutusta, joko ympäristön lapsille tarjoamiin toimintamahdollisuuksiin tai lasten arkiliikkumiseen. Viivan paksuus kuvaa vaikutuksen merkittävyyttä. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä on merkittäviä vaikutuksia ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään ja laatuun sekä siihen koetaanko tarjoutumapaikannus miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä on myös merkittäviä vaikutuksia lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen sekä koulumatkaliikkumiseen.

Kuva 22. Ympäristön fyysisen rakenteen vaikutukset koettuihin paikkoihin ja arkiliikkumiseen.

Vyöhykkeiden kaupunkirakenteen eroavuuksista kertoo myös paikannettujen tarjoumien lähiympäristön fyysinen rakenne. Viheralueiden osuus on merkitsevästi suurin autovyöhykkeelle paikannettujen tarjoumien lähiympäristössä ($F=69,967$, $df=3$, $P<0,001$). Asuinalueiden osuus on merkitsevästi suurin joukkoliikenne- ja autovyöhykkeille paikannettujen tarjoumien lähiympäristössä ($F=239,142$, $df=3$, $p<0,001$). Julkisten ja kaupallisten palveluiden ($F=544,497$, $df=3$, $p<0,001$) sekä katu- ja tiealueiden osuus ($F=264,723$, $df=3$, $p<0,001$) on puolestaan merkitsevästi suurin keskustavyöhykkeelle paikannettujen tarjoumien lähiympäristössä.

Miellyttäväksi ja epämiellyttäväksi koetut paikat

Paikannetuista tarjoumista miellyttäväksi koettiin 63 % neutraaleiksi 31 % ja epämiellyttäväksi 6 %. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyys näyttäisi vaikuttavan merkitsevästi ($\chi^2=59,105$, $df=6$, $p<0,001$) miellyttäväksi ja epämiellyttäväksi koettujen tarjoumapaikannusten määrään. Epämiellyttäväksi koetut paikat sijoituivat suurimmaksi osaksi keskusta- (33 %) ja keskustan reunavyöhykkeille (43 %). Miellyttäväksi koetut tarjoumat puolestaan sijoituivat tasaisesti kaikille vyöhykkeille. Eniten epämiellyttäväksi koettuja paikannuksia oli sosiaalisissa (52 %) ja emotionaalisissa (28 %) tarjoumissa.

Asuntojen määrällä mitattaessa epämiellyttäväksi koetut tarjoumapaikannukset sijoituivat keskimäärin tiiveimmille alueille. Rakennus-

ten määrällä mitattaessa puolestaan tiiveimmille alueille sijoituivat useammin miellyttäväksi koetut tarjoumapaikannukset. Tästä voitaneen todeta, että Lahdessa lapset löytävät itselleen miellyttäviä paikkoja niin ydinkeskustan tiiviistä kaupunkirakenteesta kuin kauempana keskustasta sijaitsevasta pientalovaltaisesta tiiviistä kaupunkirakenteestakin. Kerrostalomaisesta tiiviistä kaupunkirakenteesta lahtelaiset lapset löytävät todennäköisesti myös epämiellyttäväksi kokemiaan paikkoja.

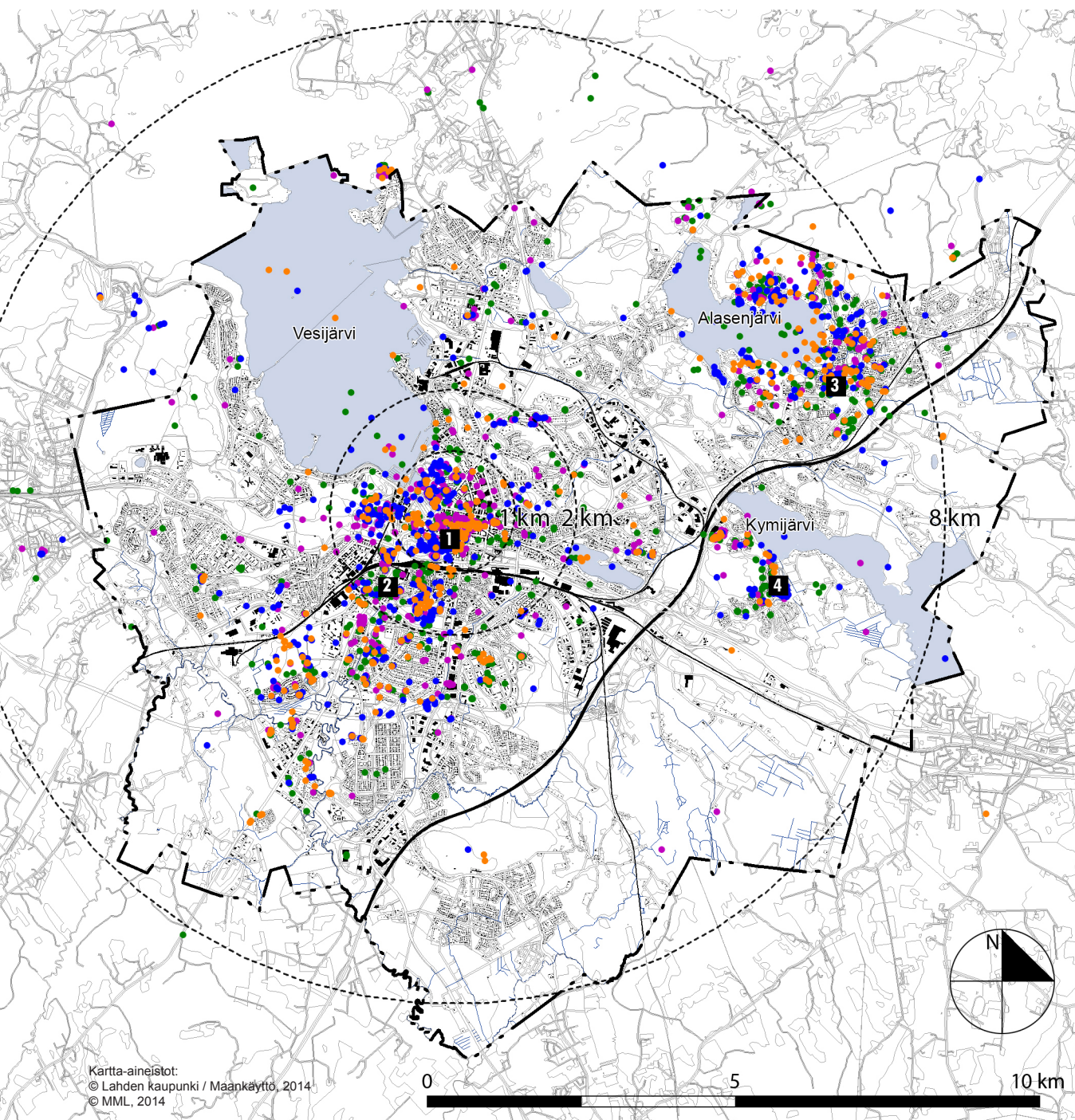
Viheralueiden suuri osuus näyttäisi tuottavan positiivisia ympäristökokemuksia lahtelaisille lapsille ($F=3,581$, $df=2$, $p=0,029$). Viheralueiden osuus oli kaikilla yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä suurempi miellyttäväksi koettujen paikkojen lähiympäristössä kuin epämiellyttäväksi koettujen. Viheralueet tarjoavat etenkin toiminnallisia ja emotionaalisia toimintamahdollisuuksia lapsille. Toiminnallisista tarjoumista mm. ”hiihdän”, ”uin”, ”juoksen” ja ”luistelen” paikannettiin ruuduille, joilla viher- ja vesialueiden osuus oli keskimäärin yli 40 %. Emotionaalisista tarjoumista mm. ”kauniilta”, ”hiljaiselta” ja ”hyvä ilma hengittää” paikannettiin ruuduille, joilla viher- ja vesialueiden osuus oli keskimäärin yli 40 %.

Julkisten- ja kaupallisten palveluiden ($F=7,143$, $df=2$, $p=0,006$) sekä tie- ja katualueiden ($F=5,817$, $df=2$, $p=0,003$) suuri osuus puolestaan näyttäisi vaikuttavan negatiivisten kokemusten määrään. Esimerkiksi keskustassa sijaitseva Trion kaup-

pakeskus koettiin tärkeäksi vapaa-ajan hengailu- ja kohtaamispaikaksi, mutta Trioon liittyi myös negatiivisia roskaisuuteen, rauhattomuuteen sekä vaarallisuuteen liittyviä kokemuksia. Samoin katualueet koettiin toisaalta sosiaalisen kohtaamisena paikkoina, mutta niihin liitettiin muita enemmän negatiivisia kokemuksia, kuten ”kiusaamisen paikka”, ”riitelyn paikka”, ”pelkään ihmisiä” tai ”huono ilma hengittää”, ”rauhattomalta”, ”roskaiselta”, ”tylsältä” ja ”vaaralliselta”.

ARKILIKKUMINEN

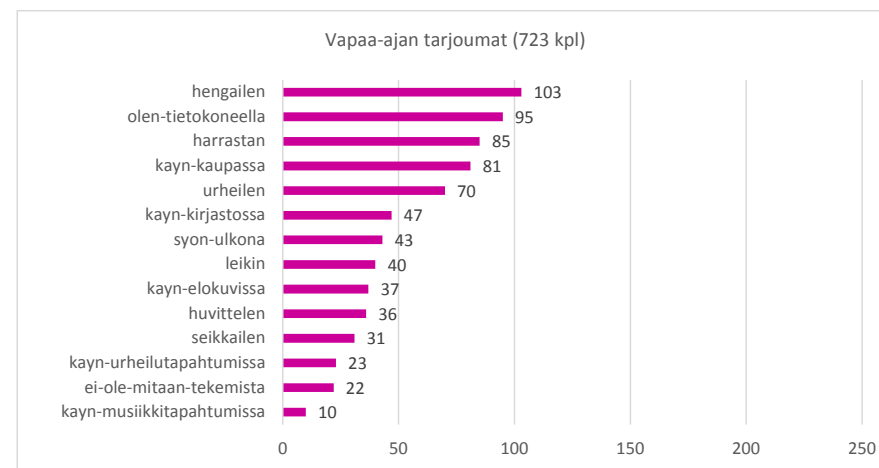
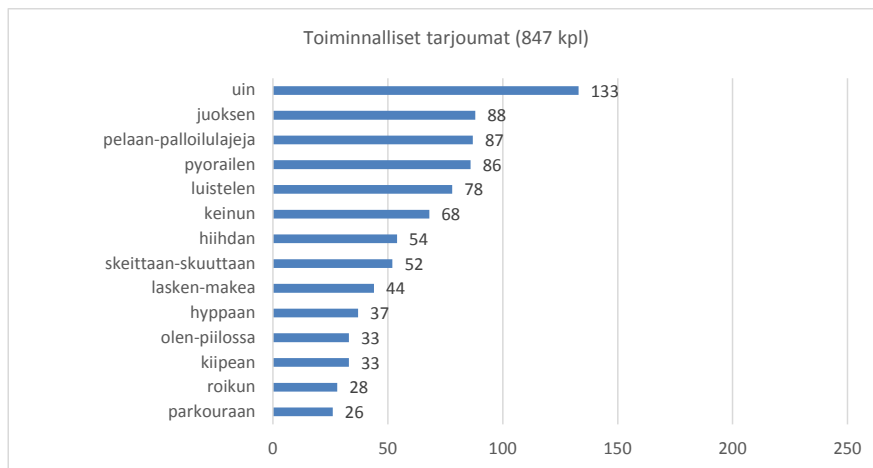
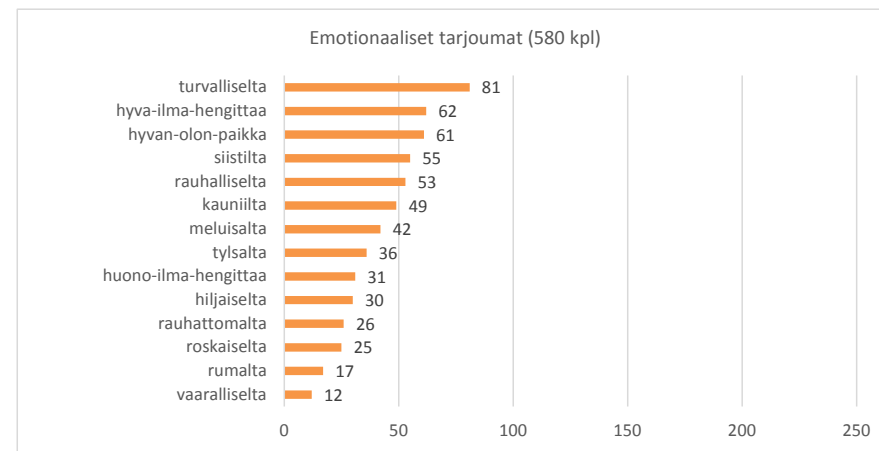
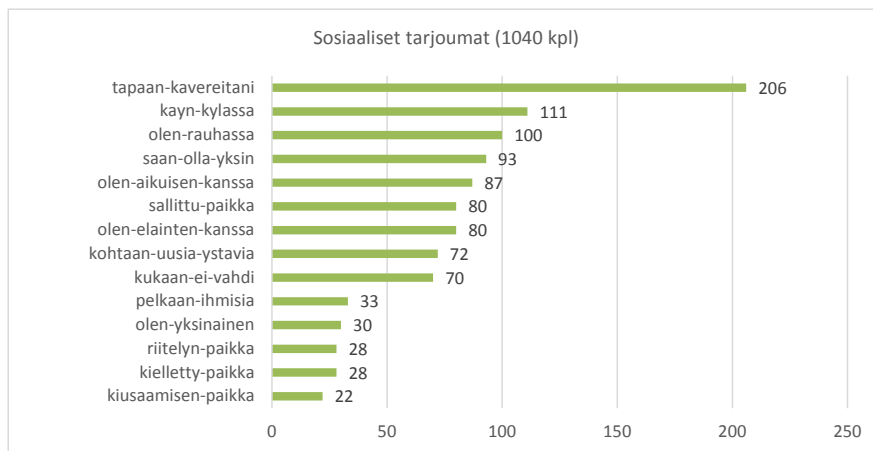
Analyysien mukaan yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä on vaikutuksia lasten arkiliikkumiseen. Vaikutukset lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen olivat merkitseviä ($F=2,865$, $df=3$, $p=0,0398$). Joukkoliikenne- ja autovyöhykkeellä asuvien lasten kauimmaiset ilman aikuista aktiivisesti (kävellen tai pyörällä) saavuttamat paikat sijaitsivat keskimäärin noin 1 kilometrin kauempana kotoa kuin keskustavyöhykkeellä asuvien lasten. Jalankulkuvyöhykkeillä asuvien lasten liikkumisreviirin pienempiyys liittyy lyhyempiin välimatkoihin kiinnostaviin kohteisiin. Joukkoliikenne- ja autovyöhykkeellä asuvat lapset kulkevat pyörällä jalankulkuvyöhykkeillä asuvia lapsia pidempiä matkoja etenkin vapaa-ajan harrastuspaikkoihin. Lasten itsenäisen elinpiirin laajuuden osalta on huomioitava, että lapsi on voinut merkitä kauimmaiseksi paikaksi paikan, jossa on käynyt vain kerran. Tällöin tulos saattaa vääristää jokapäiväisen itsenäisen elinpiirin laajuutta. Vaikutukset vanhemmilta saatui-

PAIKANNETUT TARJOUMAT

- Sosiaaliset tarjoumat
- Emotionaaliset tarjoumat
- Toiminnalliset tarjoumat
- Vapaa-ajan tarjoumat
- Kohdekoulu
 1. Harjun koulu
 2. Länsiharjun koulu
 3. Ahtialan koulu
 4. Kariston koulu
- Kuntaraja

Kartta 9. Lasten Lahti -kyselyssä lasten kartalle merkitsemät tarjoumapaikannukset teemoittain.

Kuva 23. Lasten Lahti -kyselyssä lasten kartalle merkitsemät tarjoumapaikannukset teemoittain. Eniten paikannettuja tarjoumia olivat: tapaan kavereitani, uim, käyn kylässä ja hengailen.

hin liikkumislisensseihin eivät puolestaan olleet merkitseviä.

Analyysien mukaan yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä näyttäisi olevan vaikutuksia lasten koulumatkan pituuteen ja kulkutapaan. Pidempien koulumatkojen osuus kasvaa merkitsevästi ($F=10,001$, $df=3$, $p<0,001$) siirryttäessä jalankulkuvyöhykkeiltä joukkoliikenne- ja autovyöhykkeille. Lahden maisemallisessa ja kaupunkirakenteellisessa analyysissä tarkastelin Lahden alakoulujen saavutettavuutta (ks. kohta 2.1.3). Tarkastelusta kävi ilmi, että kaikki läheläiset alakouluikäiset lapset asuvat linnuntietä alle 3 kilometrin etäisyydellä ja suuri osa alle kilometrin etäisyydellä lähimmästä alakoulusta. Lasten piirtämien koulumatkojen analysoinnin perusteella voitaneen todeta, että jalankulkuvyöhykkeellä asuvat lapset käyvät todennäköisimmin lähikoulua, jolloin keskimääräiset koulumatkat jäävät lyhyemmiksi kuin joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä, joilta todennäköisemmin osa lapsista käy lähikoulun sijasta esimerkiksi keskustassa sijaitsevaa erityiskoulua. Piirrettyjen koulumatkojen perusteella 51 % vastaajista asui kävelyetäisyydellä ja 74 % pyöräilyetäisyydellä koulusta. 31 % vastaajista koulumatkan pituudeksi tuli yli 3 kilometriä. Näistä vastaajista suurin osa asui joko joukkoliikenne- (46 %) tai autovyöhykkeellä (42 %) ja kävi keskustavyöhykkeellä sijaitsevaa Harjun koulua (36 %) tai keskustan reunavyöhykkeellä sijaitsevaa Länsiharjun koulua (34 %).

Kuva 24. Lasten paikantamiin tarjoumiin liittyviä pieniä tarinoita.

Koulumatkan pituuden kasvaessa myös passiivisesti kuljettujen koulumatkojen (bussilla tai autolla kuljetut koulumatkat) osuus kasvaa. Passiivisesti kuljettujen koulumatkojen osuus oli joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä merkitsevästi jalankulkuvyöhykkeitä suurempi ($\chi^2=7,859$, $df=3$, $p=0,049$). Alle 1 kilometrin koulumatkoista 76 % kuljettiin kävellen. 1-3 kilometrin koulumatkoista 63 % kuljettiin pyörällä. 3-5 kilometrin matkoista vielä 59 % kuljettiin pyörällä ja 41 % bussilla tai autolla. Yli 5 kilometrin koulumatkoista 64 % kuljettiin jo bussilla tai autolla.

2.3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyys ja ympäristön fyysinen rakenne vaikuttavat ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään ja laatuun sekä siihen koetaanko paikka miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi. Arki-liikkumisen osalta voidaan tämän työn valossa todeta yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä olevan vaikutuksia lasten koulumatkan pituuteen ja kulkutapaan. Tutkimus antaa viitteitä, että yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä olisi vaikutuksia myös lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen. Itsenäisen elinpiirin laajuutta kartoitin pyytämällä lapsia merkitsemään kartalle kauimmaisemat paikat, joissa he ovat käyneet ilman aikuista aktiivisesti (kävellen tai pyörällä). Tuloksia analysoitaessa on huomioitava, että lapsi on voinut merkitä kauimmaiseksi paikaksi paikan, jossa on käynyt vain kerran. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyyden todellisten vaikutusten ar-

viointi itsenäisen elinpiirin laajuuden osalta vaatisi kysymyksen asettelun tarkistusta. Tarkempi tulos lasten itsenäisen elinpiirin laajuudesta on mahdollista saada esittämällä tarjoumapaikatusten yhteydestä kulkutapaa koskeva jatkokeskustelu.

Lahtelaiset lapset ovat kaupunkiympäristön aktiivisia käyttäjiä. Lapsille on tärkeää löytää kaupungista paikkoja niin sosiaalisiin, toiminnallisiin kuin emotionaalisiin tarpeisiin. Lasten Lahti-kyselyssä 5-6.-luokkalaisten lasten eniten paikantamissa tarjoumissa korostui ikätovereiden kohtaaminen. Kohtaamispaikkoina korostuivat koti, koulu, kaupallisten palveluiden alueet, harrastuspaikat, puistot ja kirjasto. Asuinalueen palveluilla on tärkeä rooli ihmisten arkipäivän sujumisessa. Keskustan jalankulkuvyöhykkeet tarjoavat lapsille runsaasti toimintamahdollisuuksia niin kaupallisten palveluiden kuin valmiiden harrastuspaikkojenkin muodossa. Vapaa-ajan harrastuspaikkojen keskittymisen jalankulkuvyöhykkeille vähentää joukkoliikenne- ja autovyöhykkeellä asuvien lasten itsenäisten harrastusmatkojen osuutta. Harrastus- ja toimintapaikkojen sijoittuessa hankalasti ja joukkoliikenneyhteyksien ollessa heikot, on lapsi riippuvainen vanhempiensa kuljetusavusta. Joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä asuin- ja viheralueiden tarjoamat aktiviteetit kompensoivat kuitenkin osin vaikeammin saavutettavissa olevia vapaa-ajan harrastuspaikkoja. Joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä vietetään enemmän aikaa kotona ja kavereiden luona. Keskustan ul-

kopuolella korostuu puistojen ja viheralueiden, koulun ja sen lähiympäristön sekä asuinalueiden merkitys lasten toimintapaikkoina.

Ympäristön fyysisellä rakenteella on vaikutusta siihen, miten lapset kokevat elinympäristön laadun. Rakentamisen sijoittaminen ja tehokkuus, palvelujen ja viheralueiden sijainti tai kulkuyhteyksien sujuvuus vaikuttavat arkielämään ja ovat omiaan joko helpottamaan tai vaikeuttamaan sitä. Helsingissä tehdyssä Kaupunkiympäristö ja lasten liikkuminen (KYLLI) – tutkimuksessa sekä viheralueiden suuri osuus että rakennetun ympäristön tiiviys tuottivat lapsille positiivisia ympäristökokemuksia (Broberg et al. 2011, 16). Lahdessa tekemäni tutkimus viittaisi samaan tulokseen. Lahdessa viher- ja vesialueet ovat saavutettavissa ja läsnä lähes koko kaupungissa, aivan ydinkeskustassakin. Viheralueet tarjoavat etenkin toiminnallisia ja emotionaalisia toimintamahdollisuuksia lapsille. Lasten päivittäisen liikunnan kannalta on tärkeää, että omatoimiseen liikuntaan innostavat liikuntapaikat löytyvät läheltä, päivittäisistä elinpiireistä. Suurin osa lahtelaisista lapsista asuu alle 500 metrin etäisyydellä lähimmistä leikki- ja liikuntapaikoista. Asumisen harvetessa etäisyydet leikki- ja liikuntapaikoille kuitenkin kasvavat ja etenkin harvaan asutun autovyöhykkeen reunamille jää taskuja, joilta etäisyydet lähimpään liikuntapaikkaan kasvavat yli 800 metriin.

Tiiviisti rakennetut keskusta-alueet, joissa on paljon kaupallisia palveluita sekä vilkasta liikennettä tuottavat toisaalta myös negatiivisia ympä-

ristökokemuksia. Esimerkiksi kauppakeskukset koettiin tärkeiksi vapaa-ajan hengailu- ja kohtaamispaikoiksi, mutta niihin liittyi myös negatiivisia roskaisuuteen, rauhattomuuteen sekä vaarallisuuteen liittyviä kokemuksia. Lapsella tulisi olla tunne, että hänellä on myös lupa tulla ja olla kaupungin keskustassa. Kaupunkitilassa tulisi olla paikkoja, jotka ovat avoimia myös lapsille ja nuorille, mutta ei suunniteltuja ainoastaan näiden ikäryhmien käyttöön.

Lahdessa 5-6. -luokkalaiset lapset saavat liikkua hyvin itsenäisesti. Liikkumisreviiri näyttäisi olevan suurempi kauempana keskustasta asuvilla lapsilla, jotka vapaa-ajan harrastuspaikkojen sijaitessa kauempana jalankulkuvyöhykkeillä joutuvat kulkemaan pidempiä matkoja esimerkiksi harrastuksiin. Myös Kaupunkiympäristö ja lasten liikkuminen (KYLLI) – tutkimuksessa tiiviisti rakennetuilla alueilla lasten liikkumisreviirit olivat pienempiä, mikä liittyy juuri lyhyempiin välimatkoihin kiinnostaviin kohteisiin (Broberg et al. 2011, 13). Hyvällä suunnittelulla voidaan tukea lasten itsenäistä liikkumista. Esimerkiksi helposti hahmotettava lähiympäristö ja turvalliset kävely- ja pyöräily-yhteydet mahdollistavat itsenäisen liikkumisreviirin turvallisen laajentamisen.

Koko Lahtea tarkasteltaessa esille nousi 5-6. -luokkalaisten itsenäisesti pyörällä kulkemat yllättävän pitkätkin matkat. Joukkoliikenteeseen tukeutuva pyöräkaupunki voisi Lahden mitta-kaavassa olla ideaali lapsiystävällisen kaupungin

malli. Ulkomailta on hyviä esimerkkejä pyöräkaupunkien toimivuudesta esimerkiksi Hollannissa ja Tanskassa (mm. Speck 2012; Walljasper 2010). Alankomaissa 95 % 10-12-vuotiaista pyöräilee kouluun ainakin osan vuodesta (Walljasper 2010). Lasten Lahti – kyselyyn vastanneista lapsista 37 % kulki koulumatkat pyörällä. Suomessa esimerkiksi Tampere ja Joensuu ovat asettaneet vahvoja tavoitteita pyöräkaupungiksi kehitymiselle (Pyöräilyn... 24.11.2014; Joensuun... 24.11.2014). Myös Lahdessa on nähtävissä halua pyöräilyn kehittämiseksi. Lahden kaupungin strategiaan on kirjattu tavoitteeksi nostaa pyöräilyn kulkutapaosuutta 13 %:sta 26 %:iin vuoteen 2017 mennessä (Lahden kaupungin strategia 2025 2013, 23). Strategian pohjalta Lahdessa on laadittu vuonna 2012 kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma. Lahti on kooltaan keskisuuri kaupunki ja etäisyydet kauimmistakin kaupunginosista keskustaan ovat pyörällä saavutettavissa. Lapsille pyörä on kulkumuotona ja itsenäisen elinpiirin laajentamisen kannalta oleellinen kulkuväline. Kävelyä ja pyöräilyä tukevat ja edistävät toimenpiteet parantavat lasten asemaa itsenäisinä liikkujina. Pyöräilyä lasten itsenäisen liikkumisen muotona tulisi tukea suunnittelemalla sujuvia ja turvallisia pyöräilyreittejä, jotka palvelevat niin koulumatkaliikkumista kuin lasten vapaa-ajan liikkumista. Pyöräilyreittien tulisi palvella niin asuinalueen sisäistä liikennettä kuin asuinalueelta keskustaan suuntautuvaa liikennettä. Lasten kannalta keskeisten toimintapaikkojen kuten koulujen, päiväkotien ja leikkipaikkojen välillä tulisi olla turvalliset kulkuyhteydet.

Koulun sijainti ja koulumatkan pituus ovat tärkeitä koulumatkaliikuntaa edistäviä tai hillitseviä tekijöitä. Lasten Lahti –kyselyssä lasten piirtämien koulumatkojen pituuksien ja kulkutapojen perusteella 5-6.-luokkalaisille sopivana kävelyvyöhykkeenä kouluun voitaneen pitää 1 kilometriä ja pyöräilyvyöhykkeenä 3 kilometriä. Samat etäisyydet ovat todettavissa suomalaisille 10-12-vuotiaalle sopiviksi kävely- ja pyöräilymatkoiksi Liikkuva koulu –ohjelman (Turpeinen et al. 2013) tulosten valossa. Kaupunkiympäristö ja lasten liikkuminen (KYLLI) – tutkimuksessa Helsingissä tutkituilla tiiviisti rakennetuilla keskusta-alueilla asuvat lapset käyttivät erittäin usein julkisia kulkuvälineitä koulumatkojen kulkemiseen samalla kun laitakaupunkilaisille polkupyörä oli hyvin tavallinen kulkumuoto (Broberg et al. 2011, 13). Keskisuuriin kaupunkiseutuihin lukeutuvassa Lahdessa etäisyydet ovat Helsinkiä pienempiä, mikä näkyy myös koulumatkaliikkumisessa. Tiiviillä keskustavyöhykkeellä pääasiallinen koulumatkojen liikkumistapa oli kävely, laitakaupunkilaisilla Helsingin tapaan polkupyörä. Koulumatkan pituuden kasvaessa yli kolmeen kilometriin ja yli viiteen kilometriin valitaan kulkutavaksi kävelyä ja pyöräilyä useammin bussi tai auto. Aktiivisen koulumatkaliikkumisen turvaamiseksi tulisikin uusia kouluja ja asuinalueita suunniteltaessa huomioida koulujen edullinen sijoittuminen suhteessa asuinalueisiin ja vilkkaasti liikennöityihin teihin. Lasten liikenneympäristön pitäisi olla niin turvallinen, että esikoulu- ja ala-asteikäiset lapset voivat liikkua yksin koulutiellä ja asuinalueella.

3

ARVIOINTI

3 ARVIOINTI

Lasten kokemuksellisen tiedon kerääminen paikatietona mahdollistaa tiedon tarkastelun päällekkäin kaupungin fyysiseen rakenteeseen liittyvän objektiivisen paikkatiedon kanssa. Edellä kartoit- tus- ja analyysiosassa tutkin niitä vaikutussuhteita, joita yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä ja ympäristön fyysisellä rakenteella on koettuun lapsiystävällisyyteen Lahdessa. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyys ja ympäristön fyysinen rakenne vaikuttavat olennaisimmin ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään ja laatuun sekä siihen koetaanko paikka miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi. Arkiliikkumisen osalta voidaan tämän tutkimuksen valossa sanoa, että yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä on vaikutuksia lasten koulumatkaliikkumiseen. Vaikutuksia näyttäisi olevan myös lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen, mutta tältä osin kyselyllä kerätty aineisto ei riitä tarkempaan arviointiin. Seuraavassa olen arvioinut kartoit- tus- ja analyysiosassa tärkeiksi osoittautuneita tekijöitä tarkemmin Lasten Lahti -kyselyaineis- ton perusteella kolmella kohdealueella Lahdessa. Kyselyssä mukana olleet kohdekoulut sijaitse- vat tarkastelluilla alueilla. Tämän arviointiosan ja tarkemman tarkastelun tavoitteena on pohtia kuinka pehmoGIS -kyselyllä kerättyä aineistoa voidaan tutkimuksen lisäksi hyödyntää maan- käytön suunnittelussa. Mitä tekijöitä kaavoittaja voi työssään nostaa esille koetun lapsiystävälli- syyden säilyttämiseksi tai kehittämiseksi?

3.1 LAPSIYSTÄVÄLLISYYS LAHDEN YLEISKAAVASSA

Lahdessa on voimassa oikeusvaikutteinen yleis- kaava 2025. Lahdessa on kehitetty menettelyä, jolla päästään nopeampaan yleiskaavan laatimi- sen rytmiin. Yleiskaavaprosessi käynnistetään joka 4. vuosi. Kaupunginvaltuusto asettaa yleis- kaavan tavoitteet strategian yhteydessä. Yleis- kaavatyötä tehdään jatkuvasti, mutta päätöksen- teon ja asemakaavoituksen taustalla on viimeisin valtuuston hyväksymä ja lainvoiman saanut ver- sio yleiskaavasta. Yleiskaavan selostuksessa on kaksi osaa, joista ensimmäisessä kuvataan suun- nitelman sisältö ja perustellaan tehty valinnat: millainen kaupunki Lahti on 2025 ja miksi tähän pyritään. Yleiskaavan sisältö esitellään kuvaile- valla tyyliä: Tämä on tarina elämästä Lahdessa vuonna 2025. Kuvailevan tekstin mukana kulke- vat yleiskaavan tavoitteet, suunnitelman peruste- luja ja suunnitelman keskeisimmät vaikutukset. Toisessa osassa kuvataan yleiskaavaprosessi eli miten yleiskaava laadittiin tavoitevaiheesta aina yleiskaavaehdotukseen saakka. Tässä osiossa ku- vataan mm. osallistuminen ja vuorovaikutus sekä vaikutusten arviointi. Lopuksi kuvataan, miten yleiskaava elää vuoden 2012 jälkeen ja miten sitä toteutetaan. (Yleiskaavan selostus 9.1.2012, 6.)

Vuonna 2014 Lahdessa on valmisteltu yleiskaa- valuunnos, jonka vaikutuksia arvioidaan asian- tuntijatyönä vuonna 2015. Yleiskaavaluunnos on ollut nähtävillä marras-joulukuussa 2014. Strategian mukaisesti yleiskaavan luonnosvai-

heessa on paneuduttu erityisesti osallistumisen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen, palveluver- kon suunnitteluun sekä lapsiystävällisen kaupun- kiympäristön teemoihin, mukaan lukien kestävän liikkumisen edistäminen pyöräilyn laatuikä- väien avulla. Yleiskaavaehdotus valmistuu vuo- den 2015 lopulla, ja kaupunginvaltuusto päättää sen hyväksymisestä keväällä 2016. (Yleiskaavan selostus 9.1.2012, 6.)

Lapsiystävällinen kaupunkiympäristö -teema näkyy Lahden yleiskaavaluonnoksen alueva- rauksien nykytilan kuvauksissa ja suunnitte- luohjeissa. Niiden alueiden suunnitteluohjeissa, joilla on koulu, suunnataan huomio turvallisiin koulumatkoihin ja lähiympäristön lapsille merki- tyksellisiin ominaispiirteisiin. Lapsiystävällinen kaupunkiympäristö näkyy myös yleiskaavan ta- rinassa ”Kestävästi kasvava Lahti”. (Yleiskaavan selostus 9.1.2012, 5.)

Tässä arviointiosassa olen tarkastellut Lahdessa voimassa olevaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa 2025 sekä marraskuussa 2014 nähtävillä ollutta yleiskaavaluonnosta Lahden keskustan ja lähi- alueiden, Ahtialan sekä Kariston osalta. Oike- usvaikutteinen yleiskaava 2025 sekä yleiskaa- valuunnos 2014 on esitetty tämän työn liitteinä (liitteet 1 ja 2).

YLEISKAAVAN TAVOITTEET (KV 16.12.2013 §143)

1.4 Kaupungin houkuttavuutta kehitetään tarjoamalla tasapainoinen kokonaisuus asuin- ja työympäristöjä sekä vapaa-ajan ympäristöjä.

1.5 Kaupunkirakennetta tiivistetään ja täydennetään.

1.6 Kaupunkia tiivistettäessä ja täydennettäessä parannetaan samanaikaisesti sen viihtyisyyttä. Tiivistämiselle asetetaan reunaehdot, joiden avulla pyritään parantamaan elinympäristön viihtyisyyttä ja esteettömyyttä.

1.11 Eri toimintoja, kuten asumista, palveluita ja työpaikkoja, sijoitetaan mahdollisimman lähelle toisiaan. Yhdyskuntarakennetta pyritään sekoittamaan sijoittamalla alueelle sellaisia toimintoja, joista ei ole toisilleen häiriötä. Huolehditaan myös kaupungin sosiaalisesta sekoittuneisuudesta tarjoamalla asuinalueilla erilaisia asumismuotoja.

1.16 Lasten ja nuorten osallistumisen mahdollisuuksia parannetaan. Järjestetään lapsille ja nuorille suunnattuja paikkatietokyselyjä ja työpajoja yhteistyössä kasvatus- ja nuorisopalveluiden kanssa.

1.17 Lasten ja nuorten omaehtoiset liikkumismahdollisuudet turvataan. Kouluverkon suunnittelussa otetaan huomioon lasten itsenäinen liikkuminen. Kävelyn ja pyöräilyn sekä julkisen liikenteen kehittämisessä otetaan huomioon erityisesti lapset liikenteessä.

1.18 Asuinalueiden lähiympäristöjen turvallisuutta ja hahmotettavuutta parannetaan. Huolehditaan kävely- ja pyöräilyreittien viherympäristöstä.

1.19 Lapsiperheiden arjen sujuvuutta tuetaan yhdyskuntarakenteen ratkaisulla.

6.6 Koulu- ja päiväkotiverkon suunnittelussa otetaan huomioon viheralueiden saavutettavuus päivän aikana.

7.6 Kaupunkiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä parannetaan erityisesti jalankulkijan, pyöräilijän ja julkisten kulkuvälineiden käyttäjän näkökulmasta. Kävelyn ja pyöräilyn verkostoa yhtenäistetään ja sen hahmotettavuutta parannetaan. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kiinnitetään huomiota turvallisuutta luoviin tekijöihin kuten valaistukseen.

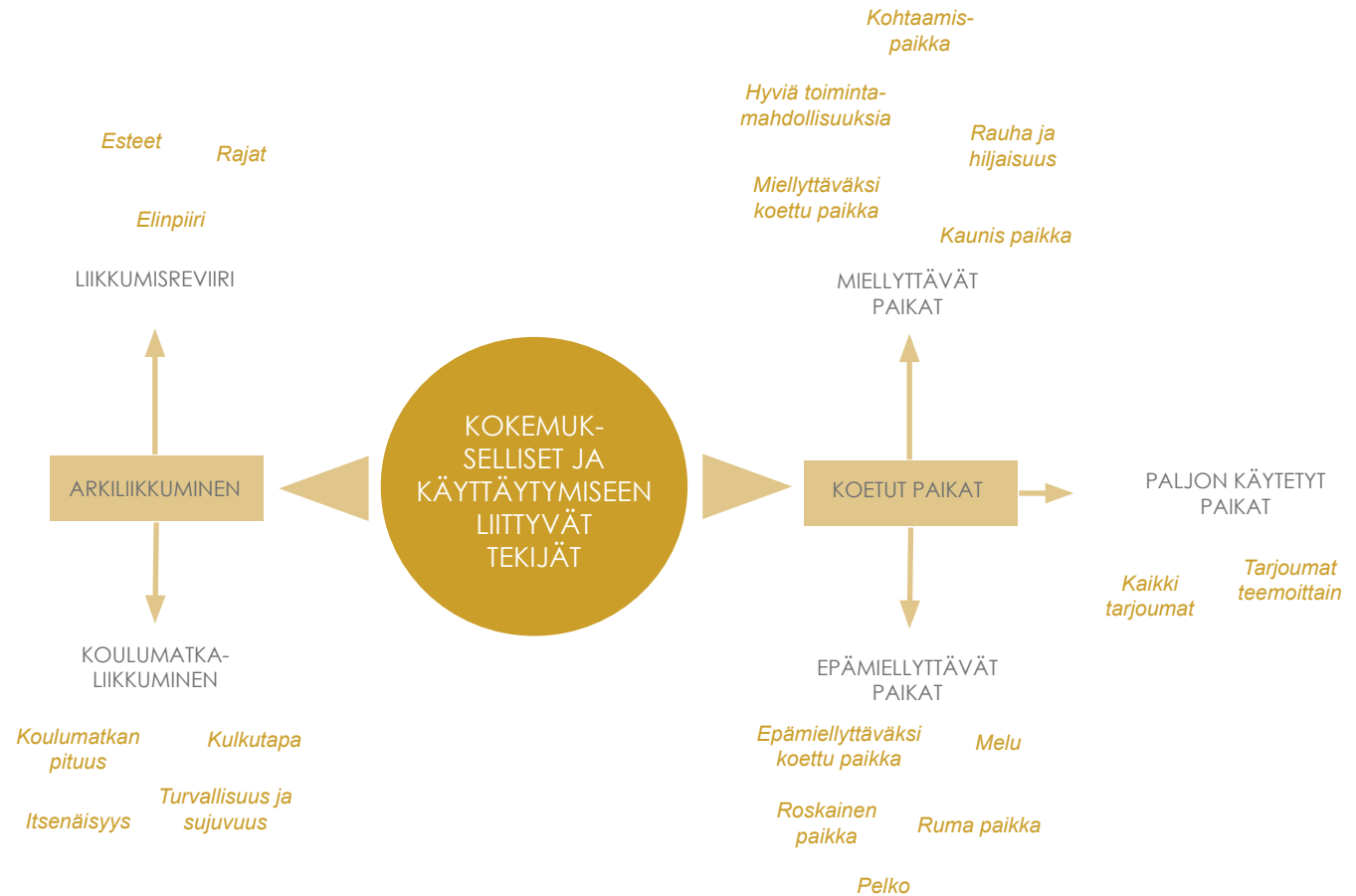
Kuva 25. Lapsiystävälliseen kaupunkiympäristöön liittyvät teemat yleiskaavaluonnoksessa 2014. (Houkutteleva... 2014, 25.)

3.2 ARVIOINTIKRITEERIT

Kyselyaineistoa yhdistelemällä ja teemoittamalla olen kartoittanut konkreettisia arvoja ja ongelmia koettujen paikkojen sekä arkiliikkumisen osalta Lahden keskustassa ja lähialueilla (arviointikarttasarja A), Ahtialassa (arviointikarttasarja B) sekä Karistossa (arviointikarttasarja C). Tavoitteena on arvokartoin kuvata tarkasteltuja alueita lasten kokemusmaailman kautta. Vastaavaa arvokartoitusta on käytetty mm. Ruotsissa ja Suomessa tutkittaessa puistojen ja viheralueiden laadun merkitystä asema- ja maakuntakaavoituksessa (Tyrväinen 2004, 43).

Arvioinnin tavoitteena on tuoda lasten kokemat paikkojen arvot ja merkitykset suunnittelijoiden ja päätöksentekijöiden käyttöön. Tavoitteena on tuoda esille alueiden luonteen ja elämäntapojen erilaisuudet. Lopputuotteena syntyvät arvokartat osoittavat lapsille arvokkaimmat ja merkityksellisimmät alueet. Samalla voidaan myös paikantaa ongelma-alueet, joita tulisi kehittää koetun lapsiystävällisyyden parantamiseksi. Arvokartat ovat helposti sovellettavia ja ymmärrettäviä työkaluja asukastiedon koostamiseen ja suunnittelun apuvälineeksi. Niiden avulla voidaan esimerkiksi tunnistaa alueet, jotka tulisi säilyttää täydennysrakentamisen ulkopuolella. (Tyrväinen 2004, 43.)

Lasten arvokkaimmiksi kokemia paikkoja olen tarkastellut paljon käytettyjen paikkojen sekä

Kuva 26. Kokemukselliset ja käyttäytymiseen liittyvät tekijät koetun lapsiystävällisyyden arvioimiseksi esimerkki kaupungisosissa Lahdessa.

miellyttäväksi ja epämiellyttäväksi koettujen paikkojen kautta. Paljon käytettyihin paikkoihin olen ottanut mukaan kaikki Lasten Lahti -kyselyssä paikannetut tarjoumat ja kartoittanut tarkasteltavilta alueilta ne paikat, joihin tarjoumapaikkauksia kertyy eniten. Miellyttäväksi koettuihin paikkoihin olen ottanut mukaan lasten kyselyssä miellyttäväksi merkitsemät paikat (miellyttävä-epämiellyttävä asteikolla 51-100), hyvät toimintamahdollisuudet (toiminnalliset tarjoumat), kauniit paikat ("kauniilta"), rauhalliset ja hiljaiset paikat ("saan olla yksin", "olen rauhassa", "rauhalliselta" ja "hiljaiselta") sekä kohtaamispaikat ("olen aikuisen kanssa", "tapaan kavereitani", "käyn kylässä" ja "kohtaan uusia ystäviä"). Epämiellyttäväksi koettuihin paikkoihin olen ottanut mukaan lasten kyselyssä epämiellyttäväksi merkitsemät paikat (miellyttävä-epämiellyttävä asteikolla 0-49), meluisat paikat ("meluisalta"), pelkäämisen paikat ("kiusaamisen paikka", "olen yksinäinen", "pelkään ihmisiä", "vaaralliselta" ja "rauhattomalta"), rumat paikat ("rumalta") sekä roskaisen paikat ("roskaiselta").

Arkiliikkumisen osalta olen tarkastellut lasten koulumatkaliikkumista. Koulumatkaliikkumisen osalta olen arvioinut alueittain lasten piirtämiä koulumatkoja. Tarkastelun kohteena on ollut koulumatkan pituus, sujuvuus ja turvallisuus, itenäisyys sekä kulkutapa.

Karttatarkastelun lisäksi olen kuvannut alueita Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten ko-

kemusten perusteella taulukkomuodossa. Taulukkotarkastelussa olen verrannut lasten kokemuksia yleiskaavan mukaisiin aluekuvauksiin ja suunnitteluohjeisiin ja esittänyt aluekohtaisia huomioita sekä lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita.

3.3 KESKUSTA JA LÄHIALUEET

Keskustan ja lähialueiden arviointikarttatarkastelu pitää sisällään Lahden jalankulkuvyöhykkeet (keskustavyöhyke ja keskustan reunavyöhyke) kokonaisuudessaan. Tarkastelussa on mukana Ydinkeskusta, Asemantausta sekä osa Salpausselkää, Hennalaa, Launetta, Kerinkalliota, Kiveriötä, Kivimaata ja Niemeä. Keskustan ja lähialueiden arviointikarttatarkastelu ja taulukkotarkastelu tarkempine kohdekuvauksineen on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 3.

3.3.1 YDINKESKUSTA

Lahden ydinkeskusta on esitetty yleiskaavassa kaavamerkinnällä C-1. Ydinkeskustan asuunkanta sijaitsee miltei kokonaan kerrostaloissa, joita on rakennettu kaikkina Lahden kaupunkina olon vuosikymmeninä (Yleiskaava-alueiden... 2014, 48). Ydinkeskustassa on monipuoliset julkiset ja kaupalliset palvelut. Ydinkeskusta on tärkeä paikka paitsi siellä asuville lapsille myös kauempana keskustasta asuville lapsille. Lapset kokevat ydinkeskustan kaupallisine palveluineen miellyttäväksi paikaksi, jossa voi seikkailla ja

hengailla ilman aikuisten valvontaa. Julkisesa ulkotilassa ja myös kauppakeskuksissa tulisi olla paikkoja, jotka ovat avoimia myös lapsille ja nuorille. Trion kauppakeskus sekä keskustan pääkatu Aleksanterinkatu ja siihen liittyvä tori ovat paikkoja, joissa tavataan ikätovereita. Keskustassa käydään ulkona syömässä, elokuvissa, ostoksilla, huvittelemassa ja hengailemassa. Keskustaan liitetään myös negatiivisia mm. meluun, roskaisuuteen ja pelkäämiseen liittyviä kokemuksia. Pelkäämiseen liittyvät kokemukset ovat pääasiassa epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, kuten humalaisiin ja rauhattomuuteen liittyviä kokemuksia.

Keskustan puistot ja viheralueet ovat tärkeitä keskustassa asuville lapsille. Niiden suunnittelussa tulee huomioida viheralueiden lapsille tarjoamat toimintamahdollisuudet. Keskustan puistot, kuten Erkonpuisto, Kaupungintalon puisto, Fellmaninpuisto, Kariniemenpuisto sekä Pikku-Vesijärvenpuisto koetaan kauniina ja rauhallisina keitaina kivikaupungin keskellä.

Ydinkeskustassa sijaitseva Harjun koulu pihoinen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, keinumiseen ja kiipeilyyn. Koulu on tärkeä paikka ikätovereiden kohtaamiseen myös kouluajan ulkopuolella. Kouluun liitetään myös negatiivisia meluun, pelkoon ja rumuuteen liittyviä tuntemuksia. Kouluun liitetty pelkäämisen kokemukset liittyvät pääosin kiusaamiseen, yksinäisyyteen tai

rauhattomuuden tunteeseen. Tärkeimmät Harjun kouluun suuntautuvat koulumatkareitit kulkevat Rautatienkadun, Mariankadun, Vuorikadun, Harjukadun sekä Vesijärvenkadun ja Hollolankadun kautta.

Vilkkaasti liikennöidyn ydinkeskustan liikennesuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota kävely- ja pyöriteiden jatkuvuuteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Nykytilanteessa pyöräily Lahden ydinkeskustassa on jokseenkin haastavaa. Pyörätiet on toteutettu pääosin yhdistettyinä jalankulku ja pyöräteinä, joissa kulkumuotoja ei ole eroteltu toisistaan. Etenkin lännestä Hollolankadulta Harjun koululle saapuvat lapset joutuvat pyöräilemään osan matkasta kadulla pyörätieyhteiden puuttuessa. Yleiskaavaluonnoksessa 2014 Aleksanterinkatu ja osa Vesijärvenkadusta on esitetty pyöräilyn laatukäytävinä. Molemmat kadut ovat tärkeitä koulumatkaliikkumisen kannalta. Pyöräilyn laatukäytävä tulisi näiltä osin toteuttaa lapsiystävällisenä siten, että se palvelee myös koulumatkaliikkumista.

3.3.2 HARRASTUS- JA VAPAA-AJANPAIKAT

Keskustan ja lähialueiden harrastus- ja vapaa-ajanpaikkoja käyttävät myös keskustan ulkopuolella asuvat lapset. Harrastuspaikkoina tärkeitä ovat mm. Radiomäki, Urheilukeskus, Kisapuisto ja Launeen perhepuisto. Lasten harrastuspaikkojen turvalliseen saavutettavuuteen kävellen ja pyörällä tulee kiinnittää huomiota.

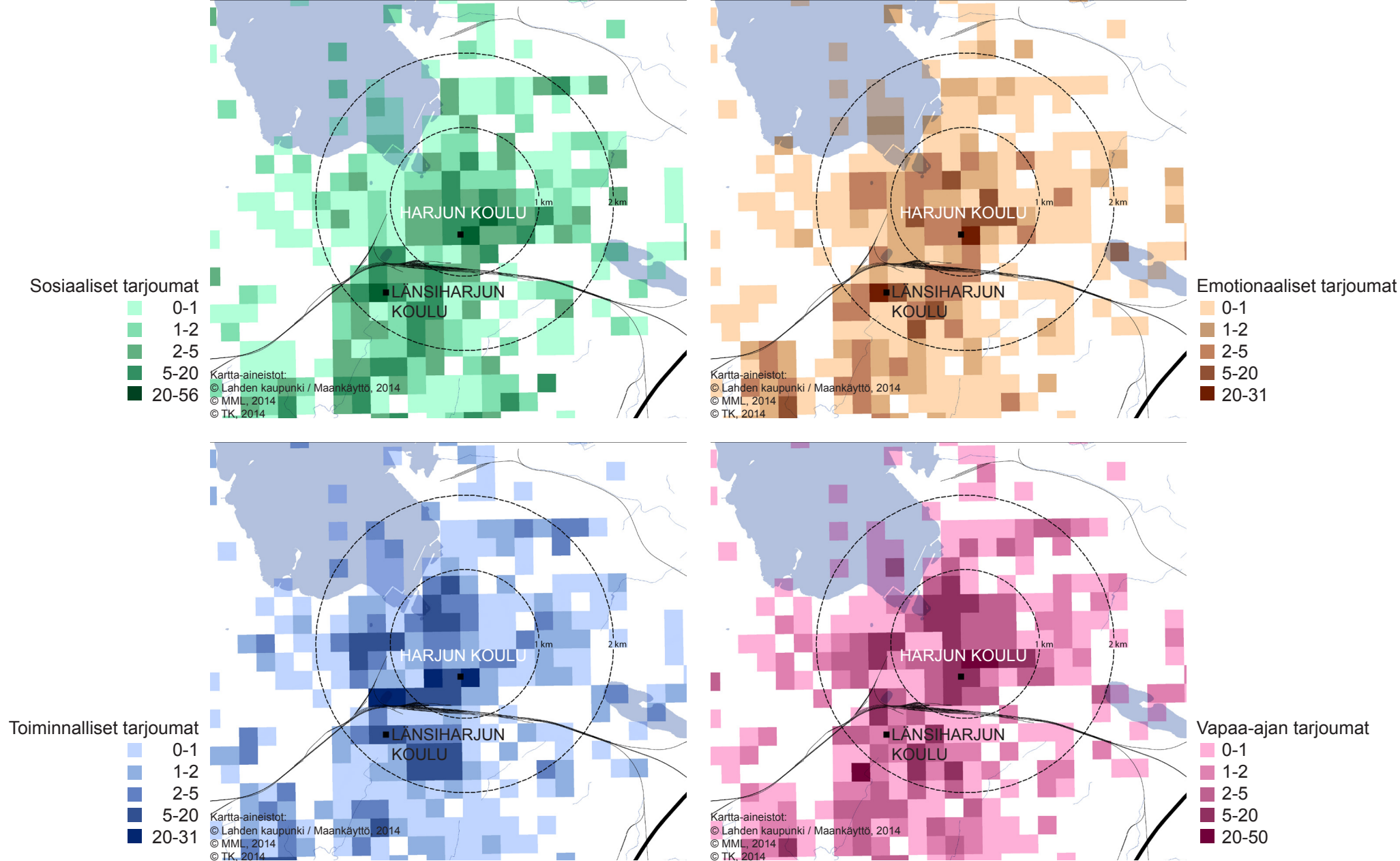
Keskustan harrastuspaikat, jotka ovat myös keskustan ulkopuolella asuvien lasten käytössä, tulisi liittää koko Lahden kattavaan pyöräilyverkkoon.

Ydinkeskustassa Salpausselän harjulla sijaitsevan Radiomäen lapset kokevat miellyttäväksi paikaksi, jossa on hyvä ilma hengittää. Yleiskaavassa Radiomäki on esitetty merkinnöillä VL-3 ja VU-2. Radiomäellä käydään urheilemassa ja urheilutapahtumissa. Radiomäki tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, juoksemiseen, hiihtämiseen, luisteluun ja mäen laskuun. Radiomäen sijainti Lahtea halkovalla Salpausselällä luo haasteensa paikan saavutettavuuteen. Salpausselkä ja Radiomäki myös jakavat Lahden niin maisemallisesti kuin identiteetiltäänkin etelä- ja pohjoisosiin. Salpausselän ja sen eteläpuolella kulkevan rautatien estevaikutus korostaa Uudenmaankadun ja Helsingintien merkitystä Lahden etelä- ja pohjoisosiin yhdistävinä väylinä.

Launeen perhepuisto sijaitsee yleiskaavassa merkinnällä VL-4 esitetyllä toiminnallisesti tärkeällä viheralueella. Alueella on puulajipuisto, avointa niittymaisemaa sekä liikunta- ja virkistyspalveluita. Lähiliikuntapaikkana perhepuisto tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, skeittaamiseen, juoksuun ja vapaaseen leikkiin. Perhepuisto puulajipuistoinen toimii laajemminkin Lahden mittakaavassa retki- ja opetuskohteena. Harrastamisen ja vapaan toiminnan lisäksi perhepuisto

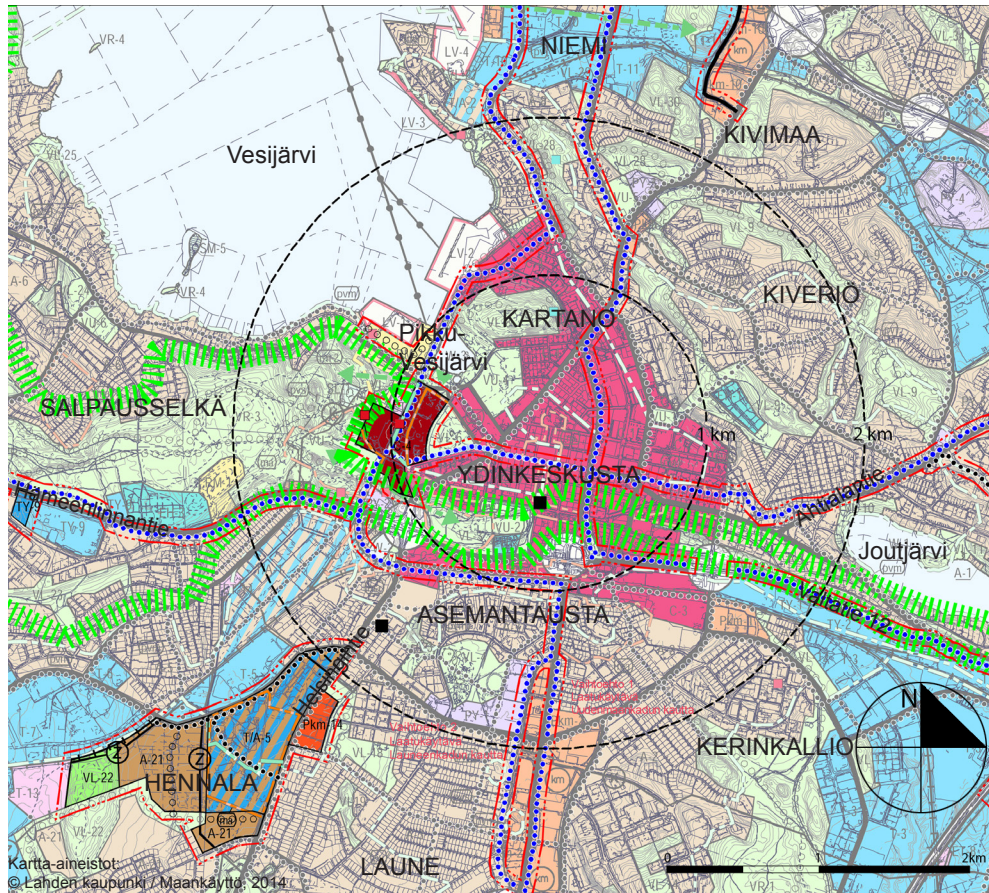
on lapsille tärkeä hengailun ja seikkailun paikka, jossa voi liikkua ilman aikuisen valvontaa. Siellä tavataan ikätovereita ja luodaan uusia ystävyyssuhteita. Toisaalta vapaaseen liikkumiseen liitetään myös negatiivisia kokemuksia siitä, että kukaan ei vahdi.

Kansainvälisestäikin tunnettu Salpausselän urheilukeskus sijaitsee Lahden ydinkeskustan välittömässä läheisyydessä. Yleiskaavassa urheilukeskus on esitetty merkinnällä VU-3 ja Salpausselän retkeily- ja ulkoilualueet merkinnällä VR-3. Alue on valtakunnallisesti merkittävä retkeily- ja ulkoilualue sekä toiminnallisesti tärkeä viheralue. Alueella on vanhaa metsää, suppia, muinaisrantoja, hiljaisia alueita sekä arvokkaita luontokohteita (Yleiskaava-alueiden... 2014, 273). Lapsille urheilukeskus on tärkeä harrastuspaikka, johon tullaan niin urheilemaan kuin seuraamaan urheilutapahtumia. Salpausselän harju ja urheilukeskus tarjoavat lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia niin hiihtoon ja mäen laskuun kuin palloilulajien pelaamiseen, juoksuun ja pyöräilyyn. Salpausselällä sijaitseva Häränsilmän luonnon-suojelualueeksi rauhoitettu suppalampi on lasten mielestä kaunis ja rauhallinen paikka. Salpausselällä kulkee kattava latu- ja polkuverkosto. Lasten kannalta merkityksellisimpiä ovat turvalliset merkityt ja opastetut lähireitit. Selkeästi merkitty reitti voi toimia lapselle maamerkinä ja lähimet-sää rajaavana elementtinä.

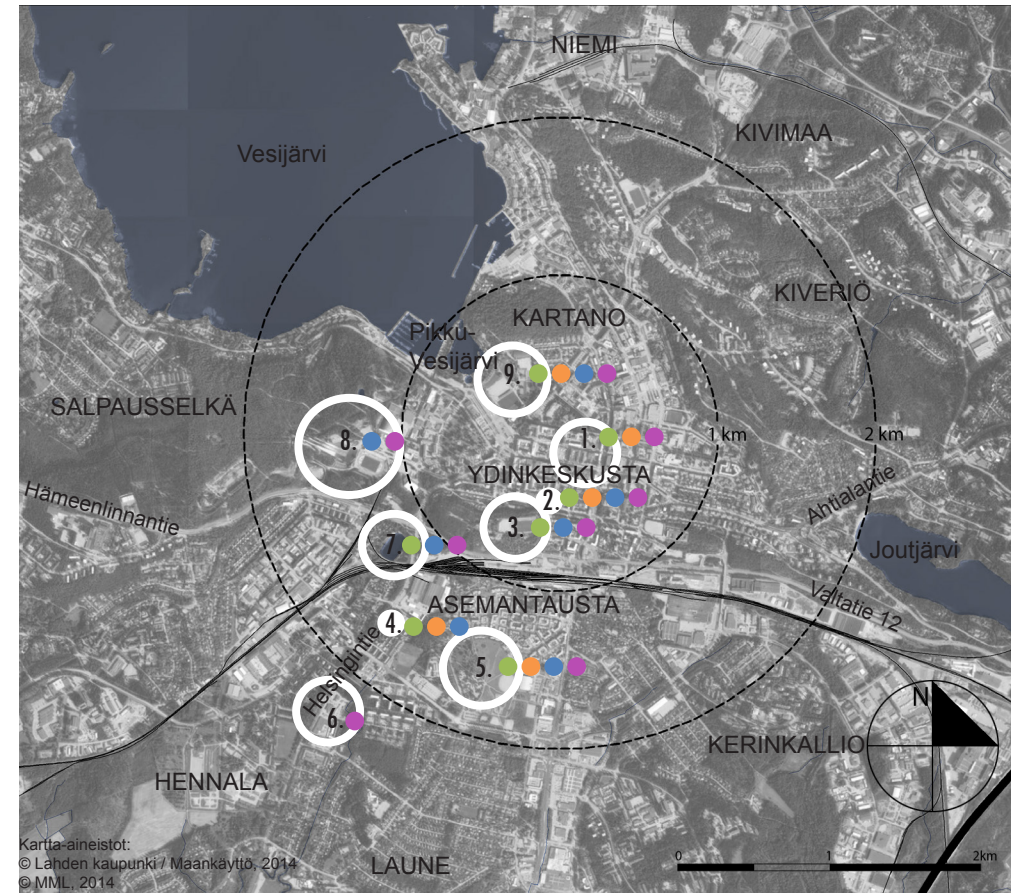

Kartta 10. Paikannetut tarjoumat teemoittain 250 x 250 m tilastoruudukossa jalankulkuvyöhykkeillä. 1 km bufferi kuvastaa keskustavyöhykettä ja 2 km bufferi keskustan reunavyöhykettä.

A1 KESKUSTA JA LÄHIALUEET LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

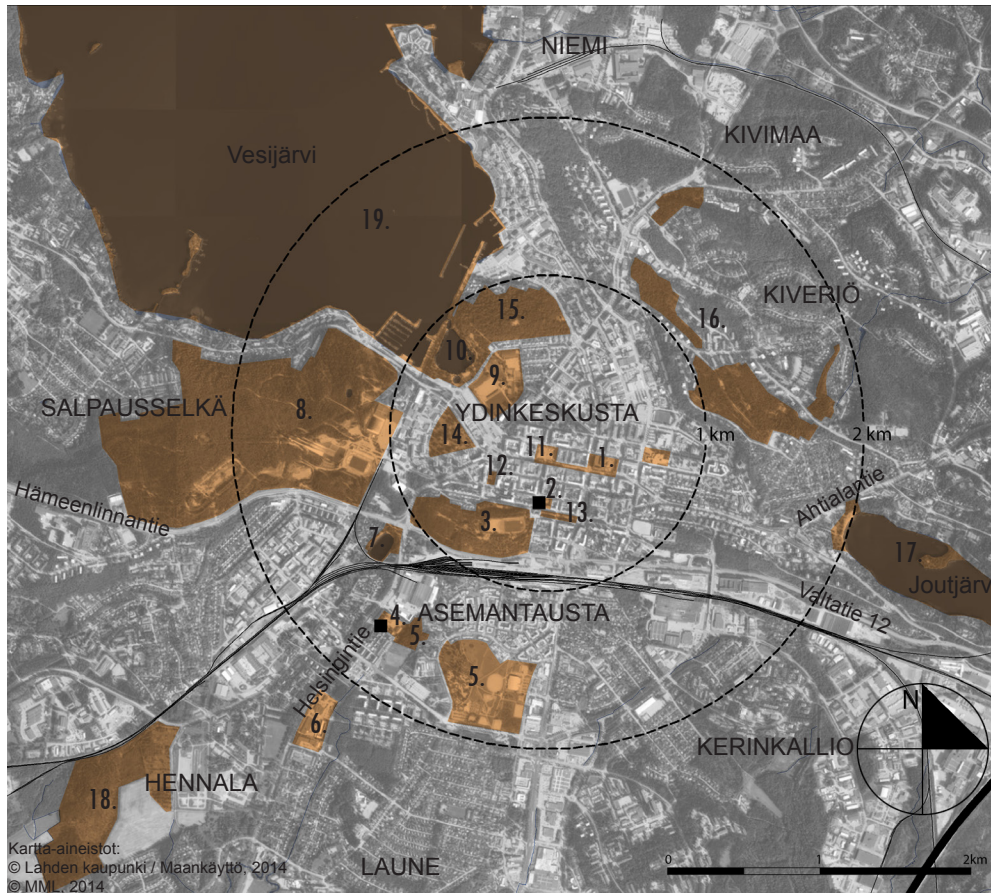
A2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

Kartat 11-16. Arviointikarttasarja A Keskusta ja lähialueet. Kartassa A1 on esitetty keskusta ja lähialueet Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Harjun ja Länsiharjun koulut mustilla neliöillä sekä keskusta- ja keskustan reunavyöhykettä kuvaavat 1 ja 2 km mitoittavat bufferit. Kartassa A2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat keskustassa ja lähialueilla. Kartoissa A3 ja A4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat. Kartassa A5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta A6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

- a) Miellyttäväksi koettu paikka
b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
c) Kaunis paikka
d) Rauha ja hiljaisuus
e) Kohtaamispaikka

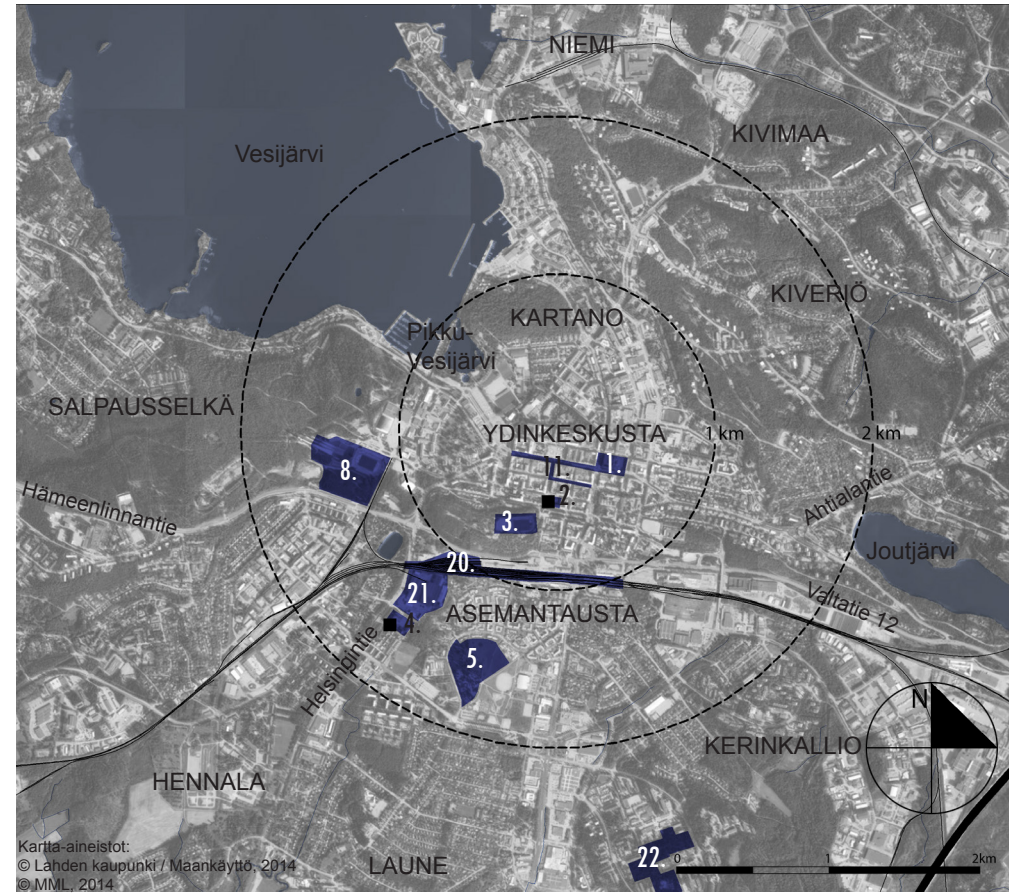
A3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

1. Trio (a, c, d, e, f, g, h, j)	7. Mytjärvi (a, b, c, d, e)
2. Harjun koulu (a, b, e, f, g, h, i)	8. Salpausselkä ja urheilukeskus (a, b, c, d, f)
3. Radiomäki (a, b, f)	9. Kisapuisto (a, b, d)
4. Länsiharjun koulu (a, b, e, f, g, h, i, j)	10. Pikku-Vesijärvi (a, b)
5. Perhepuisto ja Kullankukku (a, b, c, d, e, f)	11. Tori, Aleksanterinkatu, Mariankatu ja Hämeenkatu (a, e, f, j)
6. Helsingintien liikekortteli (a)	

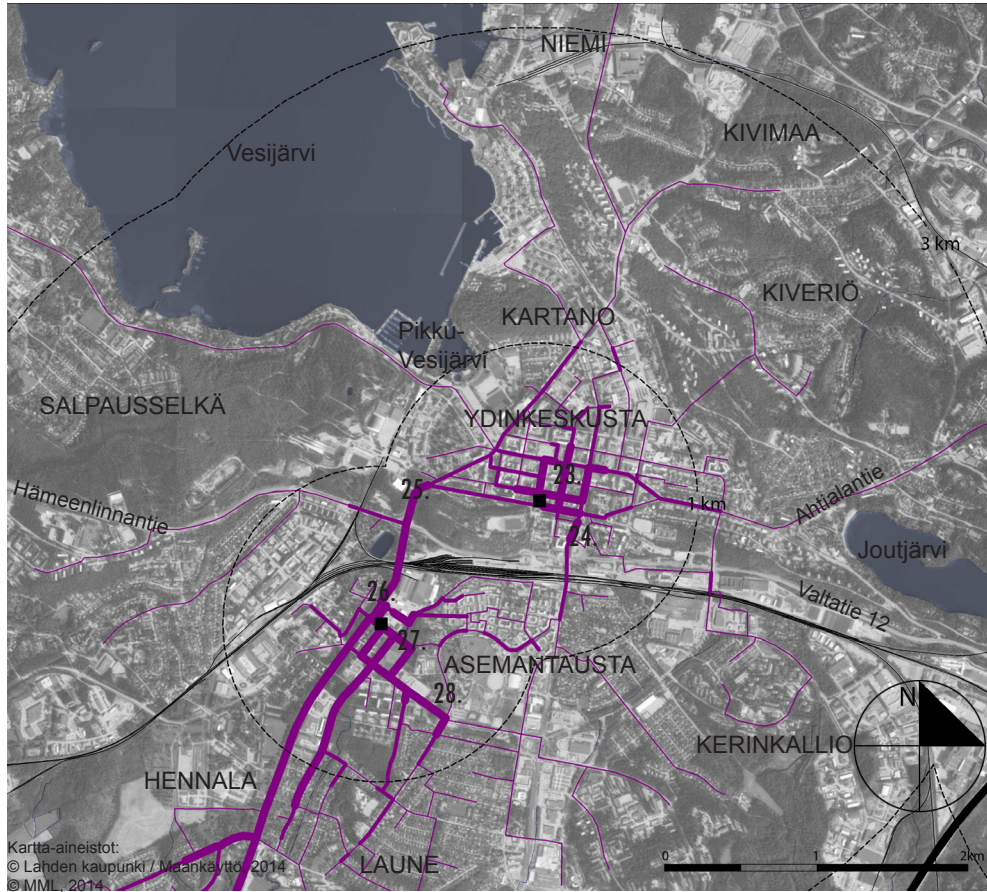
- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
g) Melu
h) Pelko
i) Ruma paikka
j) Roskainen paikka

A4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

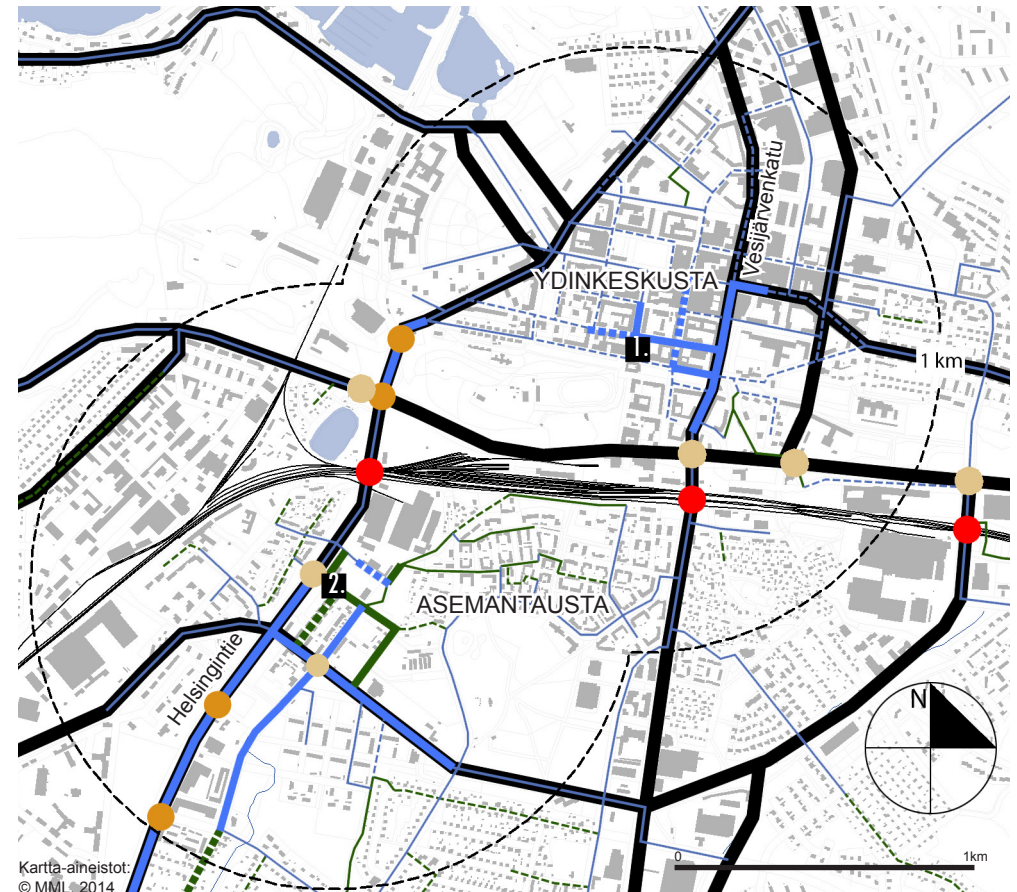
12. Erkonpuisto (c)	19. Vesijärvi (a, b)
13. Kaupungintalonpuisto (c, d)	20. Radan varsi (f)
14. Fellmaninpuisto (a, b)	21. Teollisuustontti Länsiharjun koulun ja radan välissä (h)
15. Kariniemenpuisto (a, b)	22. Liipolanmäki (f, h)
16. Kiveriön lähivirkistysalue (a)	
17. Joutjärvi (b)	
18. Halkomäen metsäalue (a, b, c, d, e)	

A5 KOULUMATKA-
LIKKUMINEN
KÄYTETYIMMÄT REITIT

23. Rautatienkatu, Mariankatu, Vuorikatu, Harjukatu / Puistokatu
 24. Vesijärvenkatu (raskaasti liikennöity pääkatu)
 25. Hollolankatu (erittäin raskaasti liikennöity pääkatu)
 26. Helsingintie (raskaasti liikennöity pääkatu)
 27. Länsiharjunpolku, Kansakoulukatu, Keijutie, Länsiharjunkuja (pp),
 Kullankukkulanpolku (pp), Länsiharjun-Kullankaari (pp), Alaportinraitti (pp)
 28. Tapparakatu

A6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

- Pääkatu (Yleiskaava 2025)
 — Yhdistetty jalankulku ja pyörätie (jk+pp)
 — Kevyenliikenteen reitti / puistoreitti (pp)
 - - - Pyörätie puuttuu
 - - - Jalankulku puuttuu
- Alikulku tai silta vilkasliikenteisellä kadulla
 ● Vaarallinen tien ylitys
 ● Rautatien alikulku tai silta
1. Harjun koulu
 2. Länsiharjun koulu

3.3.3 JÄRVET JA RANNAT

Keskustassa tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsevat järvet: Vesijärvi, Mytjärvi ja Joutjärvi uimarantoinen ovat lapsille tärkeitä uimapaikkoja. Uimisen lisäksi rannalle tullaan huvittelemaan ja tapaamaan ikätovereita. Järviin liitetään kauneuteen ja rauhallisuuteen liittyviä tuntemuksia. Uimapaikkojen turvallinen saavutettavuus ja rantojen säilyttäminen rakentamattomina tulisi huomioida suunnittelussa. Järvelle avautuvat näkymät ja pääsy veden äärelle lisäävät ympäristön viihtyisyyttä.

3.3.4 LÄNSIHARJUN KOULUN YMPÄRISTÖ JA RADAN ETELÄPUOLI

Radan eteläpuolella sijaitsevat Tornatorin, Asemantaustan ja Launeen asuinalueet on esitetty yleiskaavassa merkinnällä A-3. Alueella on sotien jälkeen rakennettuja pientaloalueita ja 1940-luvulta lähtien rakennettuja kerrostaloja ja lähiöitä (Yleiskaava-alueiden... 2014, 28). Asemantaustassa sijaitseva Länsiharjun koulu pihoineen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, keinumiseen ja kiipeilyyn. Koulu on lapsille tärkeä paikka myös kouluajan ulkopuolella. Lapsilla tulee olla mahdollisuus viettää aikaa ja kohdata ikätovereita koulun pihalla myös kouluajan ulkopuolella. Kouluun liitetään myös negatiivisia: meluun, pelkoon, rumauteen ja roskaisuuteen liittyviä tuntemuksia. Kouluun liitetty pelkäämi-

sen kokemukset liittyvät pääosin kiusaamiseen, yksinäisyyteen tai rauhottomuuden tunteeseen.

Länsiharjun koulun välittömässä läheisyydessä sijaitseva metsäinen mäki, Kullankukkula toimii koulun lähimetsänä ja mahdollisena opetuskohteenä. Lasten vastauksissa Kullankukkula on mainittu mäenlaskupaikkana. Sitä pidetään myös kauniina ja rauhallisena paikkana.

Koulun saavutettavuuteen kävellen ja pyörällä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Länsiharjun koululle on hyvät pyöräily-yhteydet. Haasteensa koulun turvalliselle saavutettavuudelle luo koulun vieressä sijaitseva teollisuustontti, jolle on raskasta liikennettä. Teollisuustontti on lasten vastauksissa mainittu pelkäämisen ja kiusaamisen paikkana. Sisäänajo koululle ja teollisuustontille tapahtuu samasta liittymästä. Saapuminen koululle on kuitenkin pyritty järjestämään turvallisesti. Suojatiet ovat liikennevalo-ohjattuja ja kauempana teollisuustontista pyöräilijät ja jalankulkijat voivat alittaa Helsingintien alikulun kautta.

Lahden kaupunkia halkova rautatie on vahva elementti kaupunkirakenteessa. Se jakaa kaupungin etelä- ja pohjoisosiin luoden vahvan estevaikutuksen etelä- ja pohjoisosien väliin. Lapsen näkökulmasta rautatien turvalliset yli- ja alikulut ovat tärkeässä asemassa. Yleiskaavassa kaavamerkinnällä C-3 osoitettu rautatieaseman ja matkakeskuksen ympäristö on suurten muutosten

alla. Rautatieaseman yhteyteen suunnitellun matkakeskuksen rakentaminen on aloitettu. Lapset kokevat työmaa-alueen sekä rautatieympäristön ja siihen liittyvät teollisuusalueet pelottavina ja kiellettyinä paikkoina.

3.3.5 HENNALA LÄHIYMPÄRISTÖINEEN

Yleiskaavaluonnoksessa 2014 Metsä-Hennalan asuinalue on esitetty kaavamerkinnällä A-21, siihen liittyvät lähivirkistysalueet merkinnällä VL-22 ja Hennalan vanha varuskunta-alue merkinnällä T/A-5. Metsä-Hennalassa on pientaloja ja muutama rivitalo. Vanha rakennuskanta on pääosin 1950-luvulta, uudempi pääosin 1990-luvulta. Pientaloalueen vieressä on peltomaisemaa rajaava korkea mäki, jonka puusto on vanhaa. Vanhan varuskunnan puistomaisessa ympäristössä sijaitseva rakennuskanta on pääosin 1910-luvulta. Uudempi rakennuskanta on 1950–70-luvuilta. Alueella on asuinkerrostaloja ja vanhoja varuskuntaan kuuluneita rakennuksia. Varuskunta-alueen käyttötarkoituksen muutoksen myötä Hennalan alue on suurten muutosten edessä. Alueelle on suunniteltu lisää asumista ja elinkeinotoimintaa. (Yleiskaava-alueiden... 2014, 18 ja 194.)

Länsiharjun koulu Asemantaustassa ja Salinkal- lion koulu Launeella ovat alueen lähimmät alakoulut. Hennalan suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota turvallisiin ja sujuviin koulureitteihin Asemantaustan ja Launeen suuntaan, etenkin

vilkkaasti liikennöidyn Helsingintien ylitykseen. Yleiskaavassa kevyenliikenteen pääreittinä esitetyn Helsingintien kautta Hennalasta on sujuva pyörätieyhteys keskustaan.

Nykyisin Metsä-Hennalan ja radan väliin jäävä laajahko Halkomäen metsäalue tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. pyöräilyyn, juoksuun, mäen laskuun ja hiihtämiseen. Lapset kokevat alueen miellyttäväksi paikaksi, jossa voi hengaila ja seikkaila ikätovereiden kanssa. Alue koetaan kauniiksi ja rauhalliseksi ja siellä on hyvä ilma hengittää. Vanhan varuskunta-alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota Halkomäen metsäalueen lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien säilymiseen. Metsäalueesta on mahdollista kehittää uudistuvalla Hennalan kaupunginosalle toiminnallinen ja mielekäs lähivirkistysalue.

Helsingintien varressa sijaitsevan päivittäistavarakaupan alue on esitetty yleiskaavassa merkinnällä Pkm-14. Helsingintien päivittäistavarakauppa toimii lähikauppana Asemantaustassa, Keijupuistossa ja Metsä-Hennalassa asuville. Lapset tulevat alueelle ostoksille ja hengailemaan. Alueen merkitys tulee korostumaan Hennalan vanhan varuskunta-alueen käyttötarkoituksen muuttuessa ja rakentuessa. Länsi-Harjun koulun lisäksi päivittäistavarakaupan lähellä sijaitsee Salinkallion koulu. Kaupan turvalliseen saavutettavuuteen kouluilta ja asuinalueilta tulee kiinnittää huomiota. Kauppa sijaitsee raskeasti liikennöitäväksi pääkaduksi luokiteltavan

Helsingintien varressa. Vanhan varuskunnan ja Metsä-Hennalan suunnasta saavuttaessa lapset joutuvat ylittämään Helsingintien liikennevalo-ohjaamattomien suojateiden kautta. Yleiskaavaluonnoksessa 2014 Helsingintielle on suunniteltu alikulku yhdistämään Hennalan alueen päivittäistavarakaupan alueelle (Liikenteen pääverkon... 2014, 29.)

3.4 AHTIALA

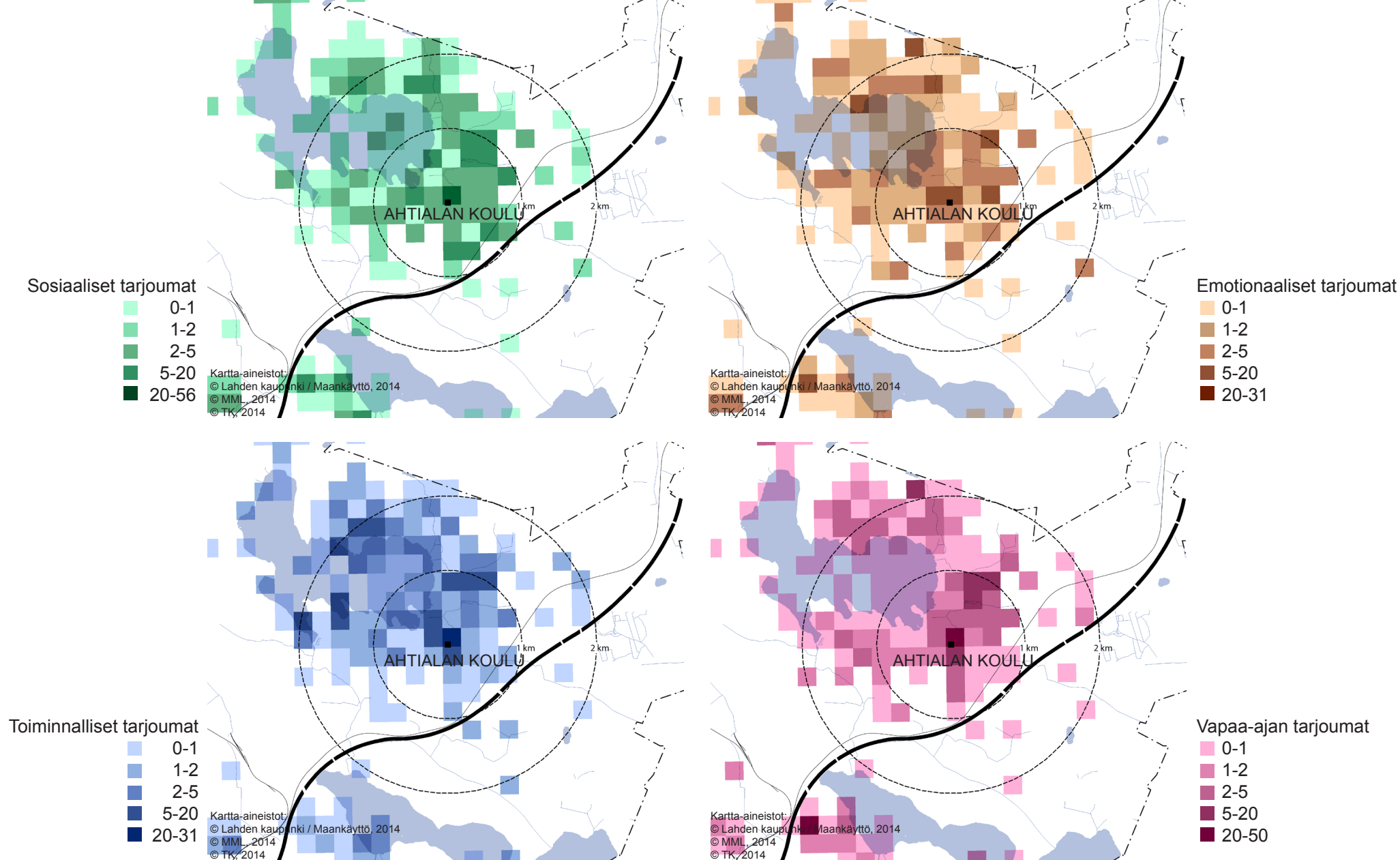
Ahtialan arviointikarttatarkastelu pitää sisälleen Ahtialan kaupunginosan sekä osia Viuhan, Myllypohjan, Koiskalan ja Kunnaksen alueista. Ahtialan kaupunginosa sijaitsee joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä Lahden koillisosassa. Ahtiala on lapsiperheiden suosima pientalovaltainen asuinalue, jossa on vain joitakin kerrostaloja. Etelässä kulkee Lahden ohitustie sekä Lahti-Heinola teollisuusrata. Radalla ei ole matkustajaliikennettä. Lahden keskustaan Ahtialasta on matkaa noin 8 kilometriä. Ahtialan arviointikarttatarkastelu ja taulukkotarkastelu tarkempine kohdekuvauksineen on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 4.

3.4.1 AHTIALAN ASUINALUEET

Ahtialan asuinalueet on esitetty yleiskaavassa merkinnällä A-36. Asuinrakentamisen lisäksi alueella on julkisia ja kaupallisia palveluita. Valtaosa lasten harrastuspaikoista sijaitsee kuitenkin Ahtialan ulkopuolella. Iän karttuessa lapsilla tulisi olla mahdollisuus kulkea itsenäisesti

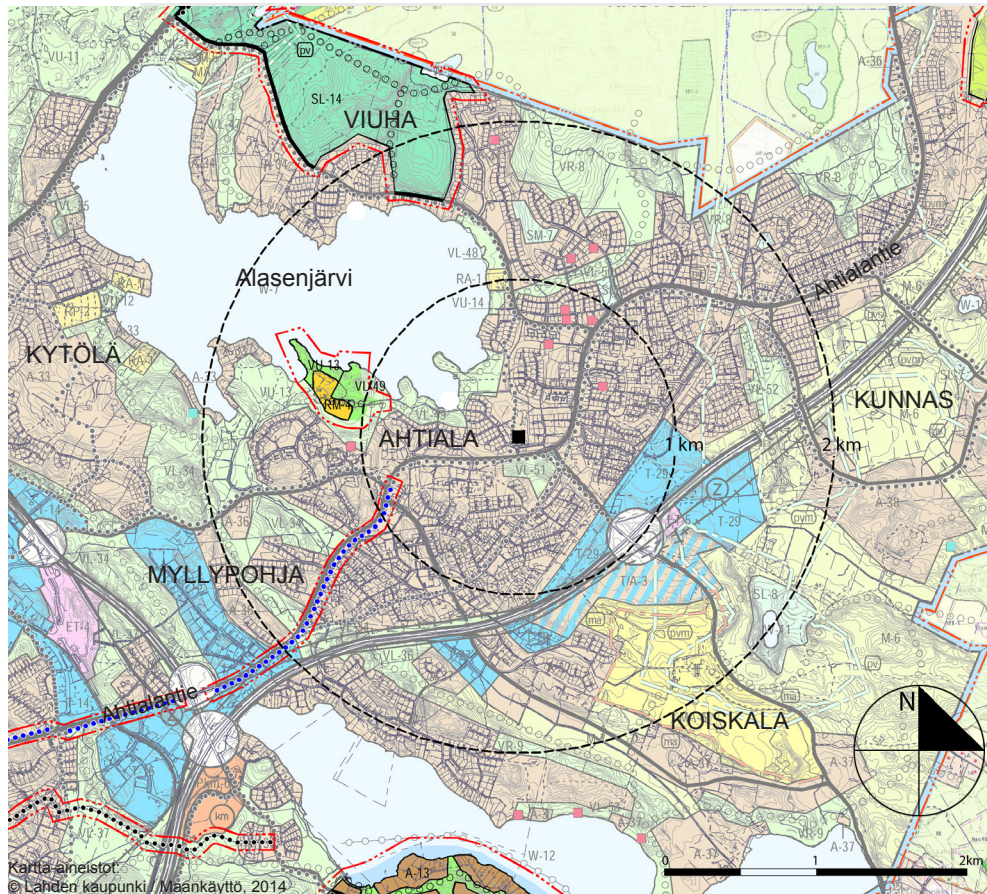
keskustaan ja harrastuspaikkoihin niin julkisilla kulkuvälineillä kuin polkupyörällä. Lasten Lahti-kyselyyn vastanneista 5-6. -luokkalaisista lapsista osa kertoi jo kulkevansa itsenäisesti pyörällä keskustaan.

Alueen pääkadut Ahtialantie ja Sipurantie ovat tärkeitä koulumatkareittejä. Samoin Ahtialan koululta Purorinteen ja Sepänniemen kautta Sipurantielle asuinalueen läpi kulkeva kevyenliikenteen pääreitti on tärkeä koulumatkareitti. Koulun saavutettavuuteen kävellessä ja pyörällä tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vilkasliikenteiset pääkadut Ahtialantie ja Sipurantie on yleiskaavassa 2025 osoitettu kevyenliikenteen pääreiteiksi. Yleiskaavaluonnoksessa 2014 Ahtialantie jatkuu Ahtialan Selkätieltä keskustaan pyöräilyn laatukäytävänä. Pyöräilyn laatukäytävä on suunniteltu palvelemaan Ahtialasta keskustaan suuntautuvaa pyöräilyä (mm. työmatkapyöräily). Ahtialan sisäinen koulumatkaliikenne kulkee pääosin pyöräilyn laatukäytävän ulkopuolella. Lapset tulevat kuitenkin käyttämään pyöräilyn laatukäytävää koulumatkareittinä keskustaan suuntaan sekä keskustaan suuntautuvilla harrastus ja vapaa-ajan matkoilla. Pyörä on lapsille tärkeä itsenäisen liikkumisen kulkuväline. Pyöräilyverkostoa suunniteltaessa tulee pohtia onko pyöräilyn laatukäytävä lapsiystävällinen ja halutaanko sen palvelevan myös lasten koulumatka- ja vapaa-ajanliikkumista. Pyöräilyn laatukäytävän palvellessa koulumatkaliikkumista tulee se suunnitella lapsiystävällisenä eikä ns. ”pyöräilyn moottoritienä”. Ahtialassa laatukäytävän ulotta-

Kartta 17. Paikannetut tarjoumat teemoittain 250 x 250 m tilastoruudukossa joukkoliikennevyöhykkeellä, esimerkkinä Ahtiala. 1 km ja 2 km bufferit kuvastavat etäisyyttä Ahtialan koulusta.

B1 AHTIALA LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

B2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

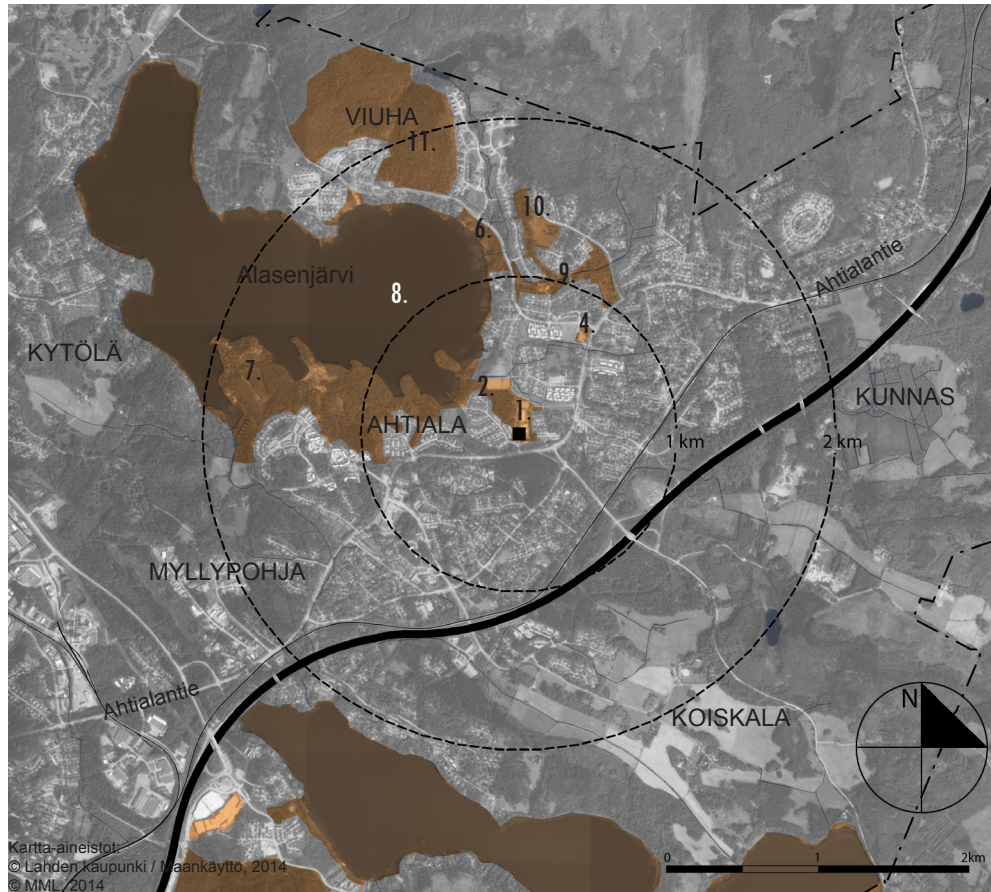

- Sosiaaliset tarjoumat
- Emotionaaliset tarjoumat
- Toiminnalliset tarjoumat
- Vapaa-ajan tarjoumat

Kartat 18-23. Arviointikarttasarja B Ahtiala. Kartassa B1 on esitetty Ahtiala Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Ahtialan koulu mustalla neliöllä sekä koulun ympärille 1 ja 2 km mitoitettavat bufferit. Kartassa B2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat Ahtialassa. Kartoissa B3 ja B4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat Ahtialassa. Kartassa B5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta B6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

- a) Miellyttäväksi koettu paikka
- b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
- c) Kaunis paikka
- d) Rauha ja hiljaisuus
- e) Kohtaamispaikka

B3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

- 1. Ahtialan koulu (a, b, e, f, g, h)
- 2. Purorinteen lähivirkistysalue (a, b, c)
- 4. Ahtialan Siwa (a)
- 6. Kaarlaakson lähivirkistysalue ja Alasen järven uimaranta (a, b)
- 7. Herrasmannin retkeilyalue (a, b, d)
- 8. Alasenjärvi (a, c)
- 9. Sipuran lähivirkistysalue (a, b)
- 10. Paakkolanmäki (a, b)
- 11. Viuhan retkeily- ja ulkoilualue (a, c)

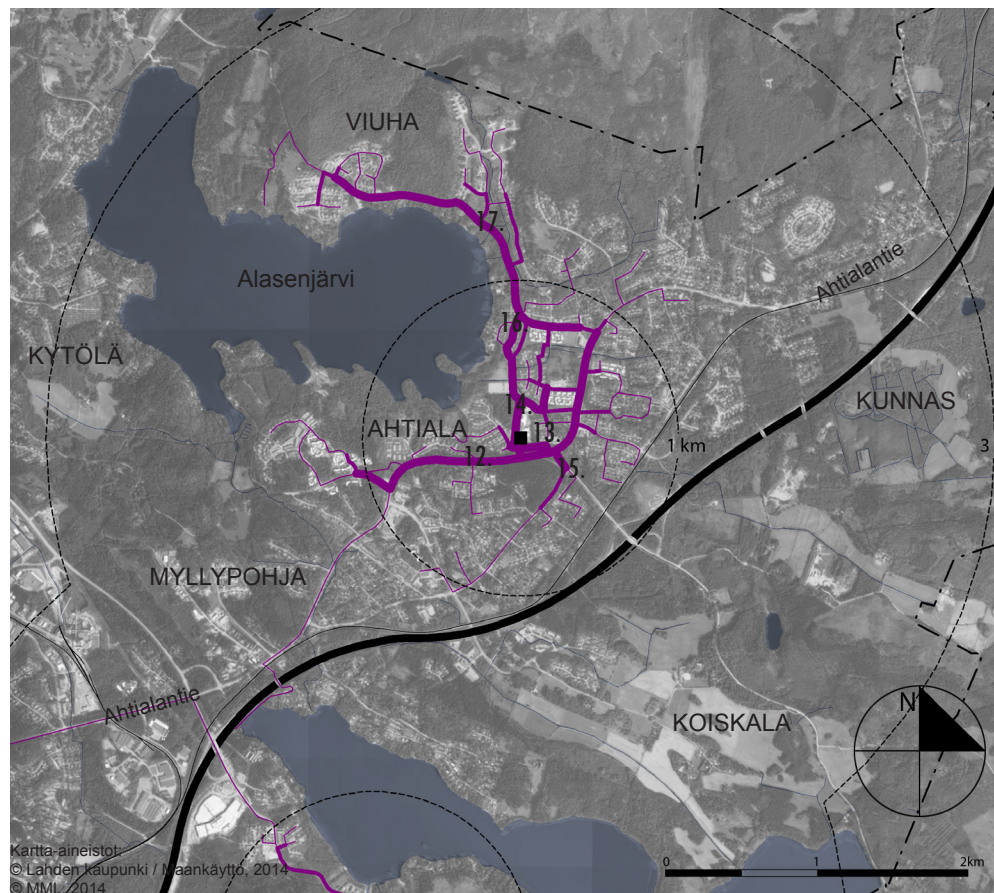
- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
- g) Melu
- h) Pelko
- i) Ruma paikka
- j) Roskainen paikka

B4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

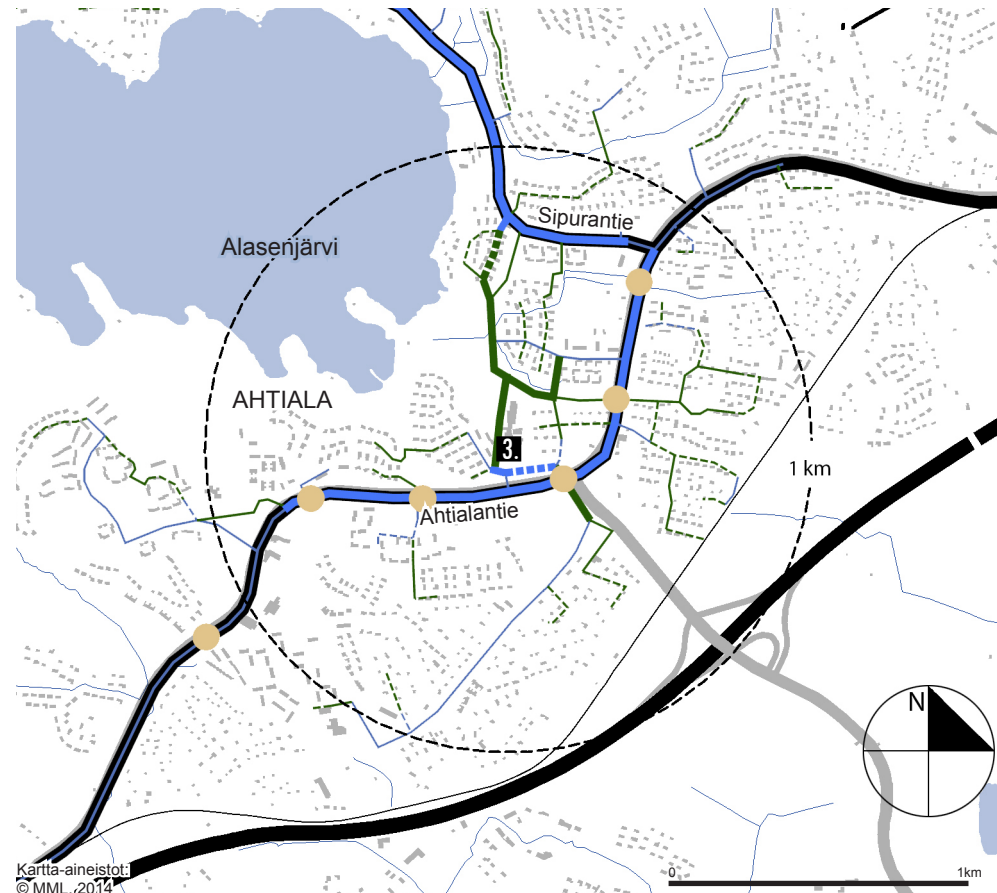
B5 KOULUMATKA-
LIKKUMINEN
KÄYTETYIMMÄT REITIT

- Koulumatkoja (lasta)**
- yli 7
 - 4-6
 - 1-3
- Koulumatkavyöhyke**
- 1 km jalankulku
 - 3 km pyöräily
- Kohdekoulu

12. Ahtialantie (pientaloalueen kokoojakuu)
13. Purorinteenkatu
14. Purorinteen ja Sepänniemen puistoreitit
15. Koiskalantie
16. Papinkivenkatu
17. Sipurantie (pientaloalueen kokoojakuu)

B6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

- Pääkatu (Yleiskaava 2025)
- Yhdistetty jalankulku ja pyörätie (jk+pp)
- Kevyenliikenteen reitti / puistoreitti (pp)
- Pyörätie puuttuu
- Jalankulku puuttuu
- Alikulku vilkasliikenteisellä kadulla
3. Ahtialan koulu

mista Ahtialan koululle tai Sipurantielle asti on syytä pohtia.

Ahtialan sijaitessa kauempana keskustasta on lasten kannalta alueen lähipalvelujen turvaaminen ensisijaisen tärkeää. Kyselyssä tärkeiksi kohtaamispaikoiksi nousivat niin koulu, nuorisotalo, leikkipaikat kuin lähikaupatkin. Koulu on lapsille tärkeä paikka myös kouluajan ulkopuolella. Lapsilla tulee olla mahdollisuus viettää aikaa ja kohdata ikätovereita koulun pihalla myös kouluajan ulkopuolella. Koulu lähiympäristöineen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, pyöräilyyn, luisteluun ja vapaaseen leikkiin. Koulu on sallittu, turvallinen paikka, jonne tullaan koulupäivän jälkeenkin hengaillemaan ja mm. kirjastoon. Asuinalueen lomassa sijaitsevat leikkipaikat, Sipurantien varressa sijaitseva Siwa ja Työväentalolla toimiva nuorisotalo ovat niin ikään lapsille tärkeitä ikätovereiden kohtaamispaikkoja.

3.4.2 PUISTOT JA VIRKISTYSALUEET

Ahtialan uusilla omakoti- ja pienkerrostaloalueilla on runsaasti puistoja. Yleiskaavan mukaiset lähivirkistysalueet sijoittuvat Alasenjärven rannoille. Ne ovat helposti saavutettavissa laajalta järveä ympäröivältä pien- ja kerrostaloalueelta. Alasenjärven Lasten Lahti -kyselyyn vastanneet lapset kokivat kauniina hyvän olon paikkana. Sipurantien varressa sijaitseva Kaarlaakson lähivirkistysalue uimarantoineen on lapsille tärkeä uimapaikka. Yleiskaavassa Kaarlaakson lähi-

virkistysalue on esitetty merkinnällä VL-48 ja uimaranta merkinnällä VU-14. Myös Ahtialan koulun takana Purorinteen lähivirkistysalueella sijaitsee lasten paljon käyttämä uimapaikka laitureineen. Järveä ympäröivät viheralueet ja niillä kulkeva kävely- ja pyöräilyverkko edesauttavat uimapaikkojen turvallista saavutettavuutta. Kaarlaakson uimarannan turvalliseen saavutettavuuteen tulee kuitenkin kiinnittää huomiota, koska ranta sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn Sipurantien varressa.

Ahtialan koulun takana sijaitseva Purorinteen lähivirkistysalue on esitetty yleiskaavassa merkinnällä VL-49. Lähivirkistysalue on Alasenjärven rantavyöhykettä, jolla kasvaa vanhaa metsää. Kyselyyn vastanneet lapset kokivat Purorinteen lähivirkistysalueen miellyttäväksi ja kauniiksi paikaksi. Virkistysalue tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. luisteluun, hiihtoon, palloilulajien pelaamiseen, juoksuun ja pyöräilyyn. Alueella kulkevalla järveä kiertävällä kevyenliikenteen reitillä ei näyttäisi tällä kohtaa olevan merkittävää asemaa koulumatkareittinä. Kevyenliikenteen reitillä olisi potentiaalia palvelulla ainakin Herrasmannin suunnasta Ahtialan koululle suuntaavia lapsia.

Järveä kiertävä ulkoilureitti palvelee myös Herrasmannin retkeilyalueen turvallista saavutettavuutta. Yleiskaavassa Herrasmannin alue on osoitettu kaavamerkinnoilla VU-13 ja RM-4. Herrasmannin retkeilyalue uimarantoineen sijaitsee Alasenjärven rannassa kävely- tai pyö-

rämatkan etäisyydellä Ahtialan koululta. Herrasmannin metsäinen alue ulkoilureitistöineen on alueellisesti tärkeä urheilu- ja virkistysalue. Uimarannan lisäksi Herrasmannin alue tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. juoksuun, pyöräilyyn, palloilulajien pelaamiseen, hiihtoon, luisteluun sekä mäen laskuun. Retkeilyalueeseen yhdistetään positiivisia rauhan ja hiljaisuuden kokemuksia. Metsässä saa halutessaan olla yksin, mutta alueella voi myös kohdata uusia ystäviä.

Ahtialan koululta pohjoiseen sijoittuvan Sipuran lähivirkistysalueen lapset kokevat myös miellyttävänä paikkana, jossa voi pelata palloilulajeja, skeitata, huvitella ja leikkiä vapaasti. Pientaloaluetta jäsenöivä Sipuran lähivirkistysalue on esitetty yleiskaavassa merkinnällä VL-50. Virkistysalueella sijaitseva leikkipaikka toiminnallisuutensa lisäksi tarjoaa lapsille paikan ikätovereiden kohtaamiseen. Yleiskaavassa Sipuran lähivirkistysalueella kulkee ulkoilureitti, joka yhtyy Sipurantien kevyenliikenteen pääreittiin ja toisaalta Ahtialaa ympäröiviin laajempiin viheralueisiin yhtyen Viuhan kautta Alasenjärveä kiertävään ulkoilureittiin. Yleiskaavassa merkinnällä VR-8 esitetty Viuhan retkeily- ja ulkoilualue on osa laajempaa seudullista itä-länsi suuntaista retkeilyaluetta. Viuhassa on vanhaa metsää, laajoja silokallioita, soita ja hiljaisia alueita. Kyselyyn vastanneet lapset kokivat Viuhan retkeily- ja ulkoilualueen miellyttävänä ja kauniina paikkana, jossa voi mm. seikkailla. Viuhassa sijaitseva Paakkolanmäki on lasten vastauksissa mainittu hyvänä mäenlaskupaikkana.

3.5 KARISTO

Kariston arviointikarttatarkastelu pitää sisällään 2000-luvulla Lahden itäosaan rakentuneen Kariston kaupunginosan. Autovyöhykkeellä sijaitseva Karisto rajautuu lännessä Lahden ohitustiehen, etelässä Valtatie 12:sta sekä pääraataan, pohjoisessa ja idässä Kymijärveen. Kariston alue on yksi pientalorakentamisen painopistealueita Lahdessa (Yleiskaava-alueiden... 2014, 7). Palvelut muodostuvat asuinalueen keskellä sijaitsevasta koulun ja päiväkodin yhdistelmästä sekä ohitustien varteen rakentuneesta Karisman kauppakeskuksesta. Lahden keskusta Karistosta on matkaa noin 6 kilometriä. Kariston arviointikarttatarkastelu ja taulukkotarkastelu tarkempine kohdekuvauksineen on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 5.

3.5.1 KARISTON ASUINALUEET JA KAUPPAKESKUS

Kariston asuinalueet on esitetty yleiskaavassa merkinnällä A-13. Karistossa rakentaminen on pientalovaltaista. Keskellä asuinalueita sijaitseva Kariston koulu tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia. Koulun pihalla mm. pelataan palloilulajeja, kiipeillään ja keinutaan. Koulu on lapsille tärkeä paikka myös kouluajan ulkopuolella. Koulun sijainti asuinalueen keskellä helpottaa sen saavutettavuutta. Koulun yhteydessä sijaitseva päiväkotikiikunta-alue tekevät koulun ympäristöstä tärkeän toiminnallisen pisteen. Koulu on lapsille tärkeä paikka ikätovereiden

kohtaamiseen. Yleiskaavassa Karistoon on esitetty runsaasti lisärakentamista Kolavan suuntaan. Kolavan alueen rakentuessakin lähes kaikki asuinrakentaminen Karistossa tulee olemaan 2 kilometrin säteellä koulusta.

Asuinalueen läpi kulkeva Karistonkatu on lasten pääasiallinen koulumatkareitti. Yleiskaavassa kevyenliikenteen pääreitiksi osoitettu Karistonkatu on pyöräteineen sujuva yhteys niin koululle kuin kauppakeskus Karismaankin. Lisärakentamisen myötä Karistonkadun liikennemäärät tulevat kasvamaan ja kadun luonne muuttuu. Tässä yhteydessä tulee turvallisiin koulumatkoihin kiinnittää erityistä huomiota. Yleiskaavassa Kolavan suunnasta koululle tulee olemaan ulkoilureittiyhteys, jonka on mahdollista palvella myös koulumatkareittinä. Myös Kymijärven rannan ja Korennonvirran rannan ulkoilureittien asemaa koulumatkareittienä on mahdollista korostaa.

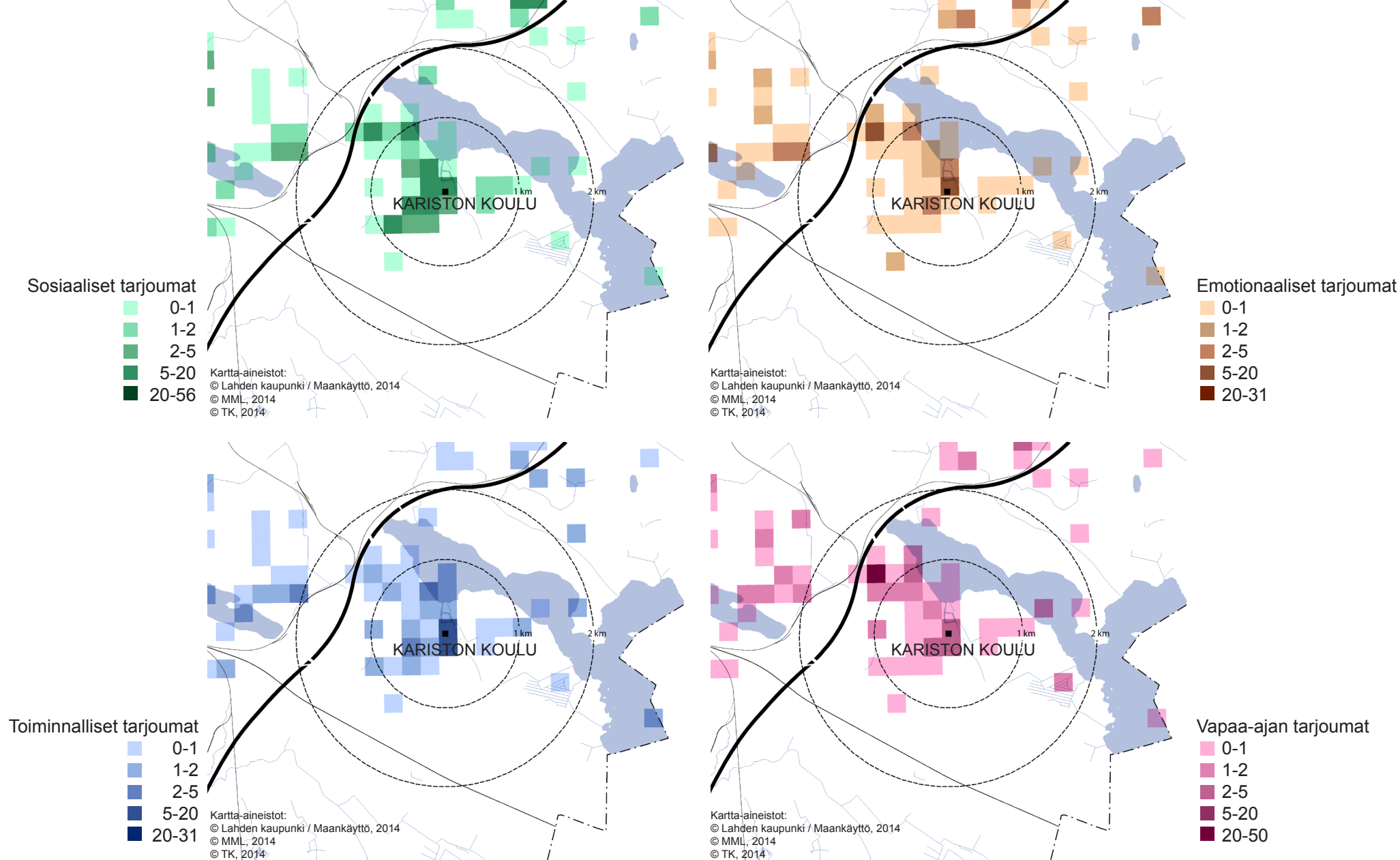
Yleiskaavaluonnoksessa 2014 Karistonkadulta on esitetty Järvenpään asuinalueen kautta ohitustien alittava ja Möysän kautta Ahtialantien yhtyvää pyöräilyn pääreitti, joka tulee palvelemaan Karistosta keskustaan suuntautuvaa työmatkapyöräilyä. Tämän lisäksi yhteys tulee olemaan merkittävä myös lasten keskustaan suuntautuvan itsenäisen koulumatka- ja vapaa-ajan harrastusmatkojen osalta.

Lahden ohitustien varressa sijaitseva kauppakeskus Karisma on esitetty yleiskaavassa merkinnällä Pkm-6. Lapset kokevat Karisman kaup-

pakeskuksen miellyttäväksi paikaksi, jossa voi hengaila ilman aikuisten valvontaa. Karismassa käydään ulkona syömässä, ostoksilla, huvitteluun sekä tavataan ikätovereita. Kauppakeskukseen liitetään myös negatiivisia mm. meluun ja turvattomuuteen liittyviä kokemuksia. Kauppakeskus palvelee myös Kariston ulkopuolelle asuvia lahtelaisia. Pääasiallinen kulkumuoto kauppakeskukseen on auto ja sen läheisyydessä liikenne on vilkasta. Kariston asuinalueelta on hyvät pyöräily-yhteydet kauppakeskukseen.

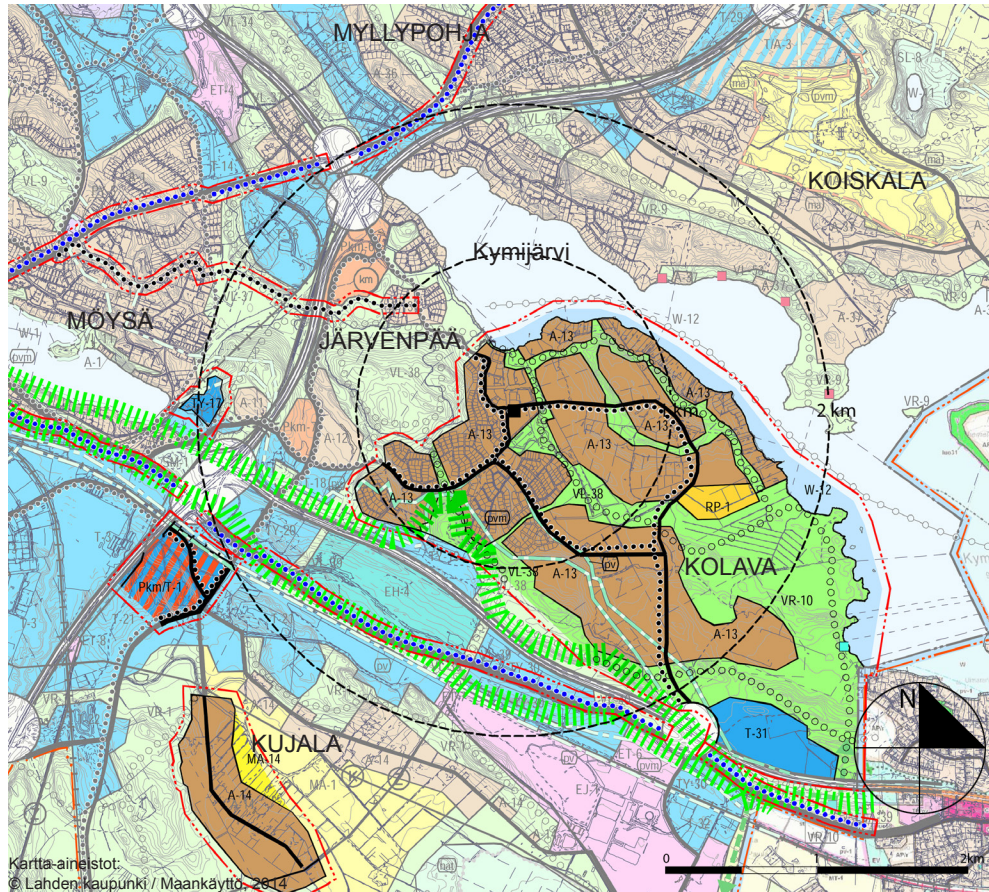
3.5.2 PUISTOT JA VIRKISTYSALUEET

Kariston alue on rakentunut Salpausselän pohjoispuoliselle metsäiselle moreeniselänteelle. Asuinalueita ympäröivät sekametsät ulkoilureitteineen tarjoavat asukkaille lähivirkistys- ja retkeilymahdollisuuksia. Yleiskaavassa Kariston lähivirkistysalueet on esitetty kaavamerkinnällä VL-38. Asuinalueen länsipuolella kohoava Pitkäkallionmäki on metsäisenä virkistysalueena keskeinen. Muuransuon ja Salpausselän pohjoisrinteen virkistysalueet ovat liikkumisen kannalta vaikeakulkuisia (Rope 2010, 23). Lapset kokevat metsäiset kumpuilevat lähivirkistysalueet sallittuina ja miellyttävinä paikkoina, joissa on hyvä ilma hengittää. Pitkäkallionmäen ulkoilumetsä tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. hiihtämiseen. Ulkoilumetsä on lapsista miellyttävä paikka hengaila tai olla rauhassa. Yleiskaavassa Pitkäkallionmäki on esitetty säilyväksi viheralueena kokonaisuudessaan. Kolavan nykyisin metsäiselle alueella on esitetty asuinra-

Kartta 24. Paikannetut tarjoumat teemoittain 250 x 250 m tilastoruudukossa autovyöhykkeellä, esimerkkinä Karisto. 1 km ja 2 km bufferit kuvastavat etäisyyttä Kariston koulusta.

C1 KARISTO LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

C2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

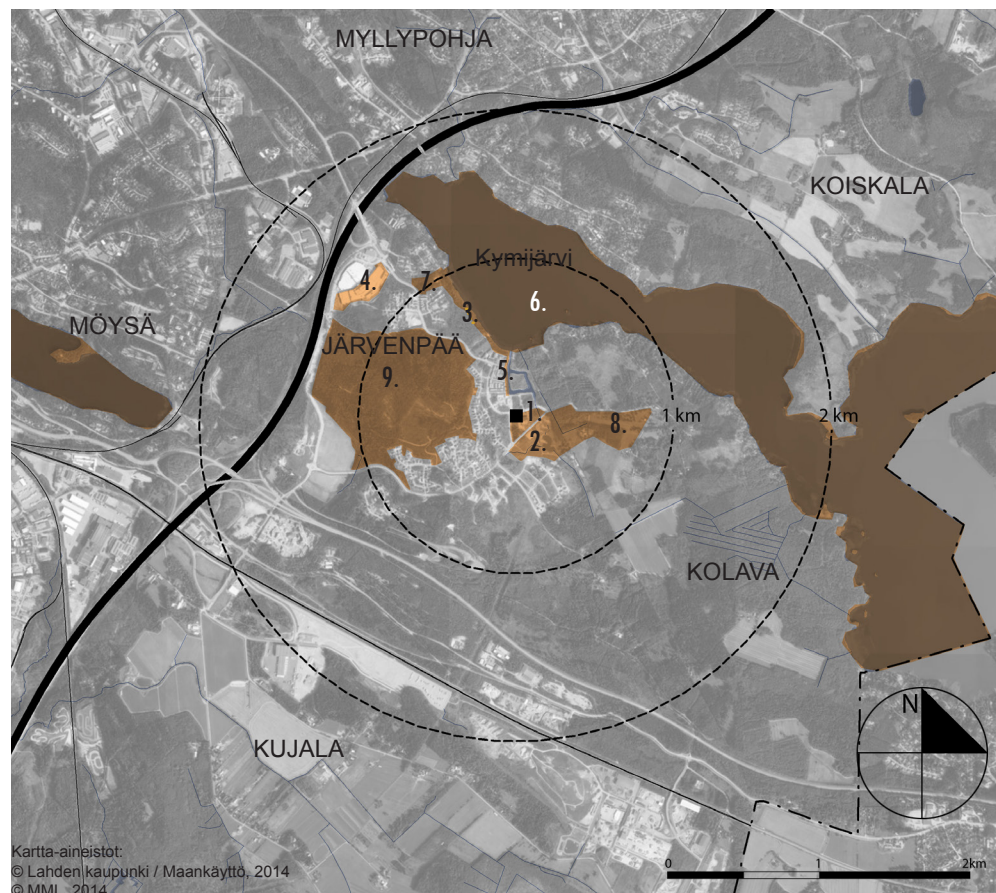

- Sosiaaliset tarjoumat
- Emotionaaliset tarjoumat
- Toiminnalliset tarjoumat
- Vapaa-ajan tarjoumat

Kartat 25-30. Arviointikarttasarja C Karisto. Kartassa C1 on esitetty Karisto Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Kariston koulu mustalla neliöllä sekä koulun ympärille 1 ja 2 km mitoitettavat bufferit. Kartassa C2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat Karistossa. Kartoissa C3 ja C4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat Karistossa. Kartassa C5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta C6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

- a) Miellyttäväksi koettu paikka
- b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
- c) Kaunis paikka
- d) Rauha ja hiljaisuus
- e) Kohtaamispaikka

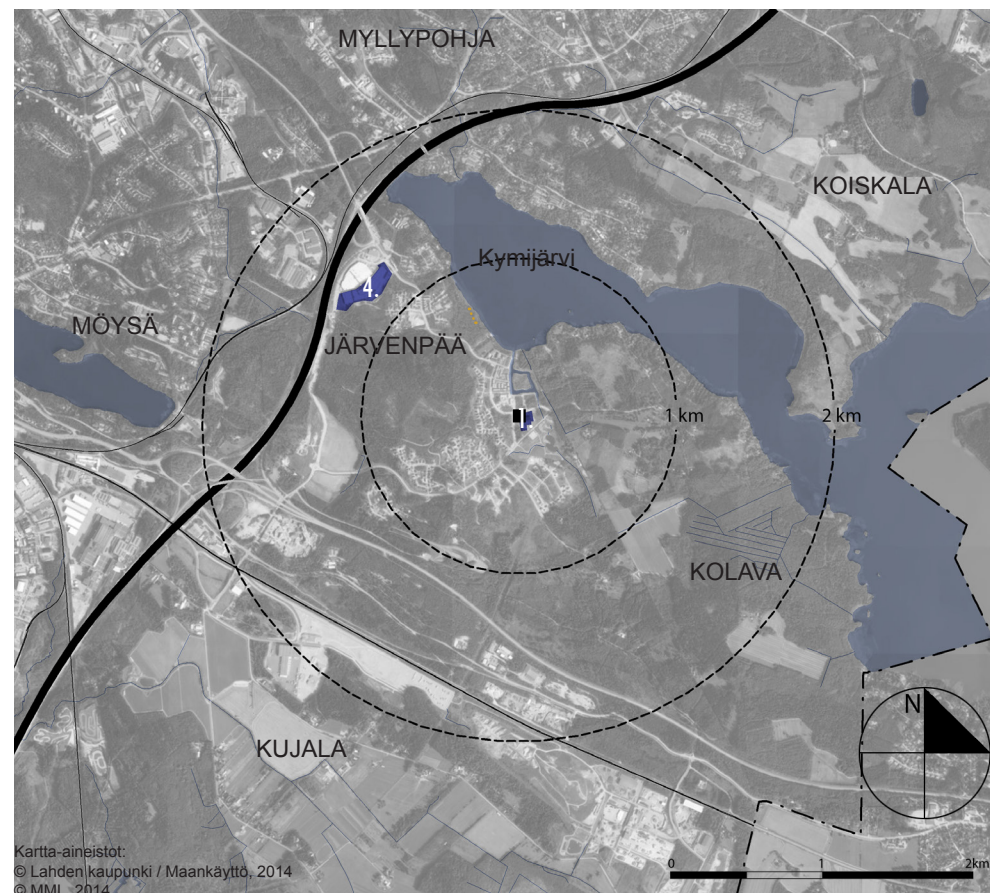
C3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

- 1. Kariston koulu (a, b, c, e, f, g, h)
- 2. Liikunta-alue ja puisto (a, b)
- 3. Kymijärven ranta (a, b)
- 4. Kauppakeskus Karisma (a, e, g)
- 5. Korennonvirran ranta (a)
- 6. Kymijärvi (a)
- 7. Sorsapuisto (a)
- 8. Karistonmäen länsirinne (a)
- 9. Pitkäkallionmäen ulkoilumetsä (a, b)

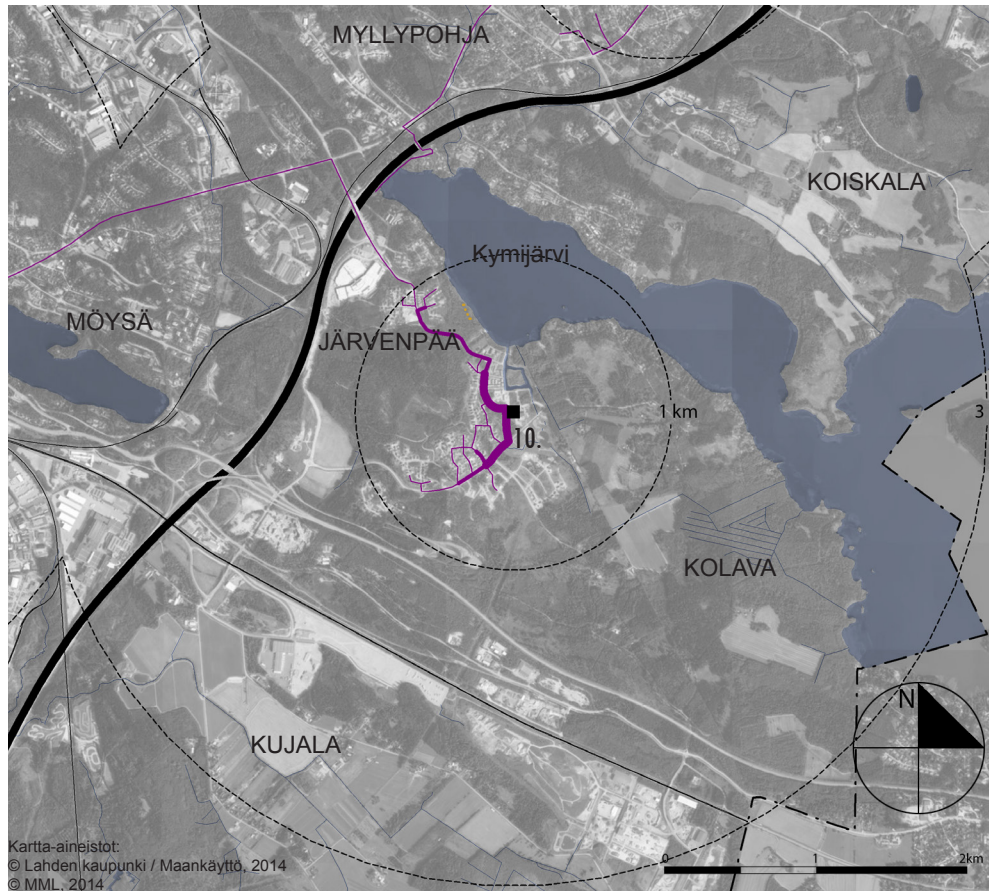
- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
- g) Melu
- h) Pelko
- i) Ruma paikka
- j) Roskainen paikka

C4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

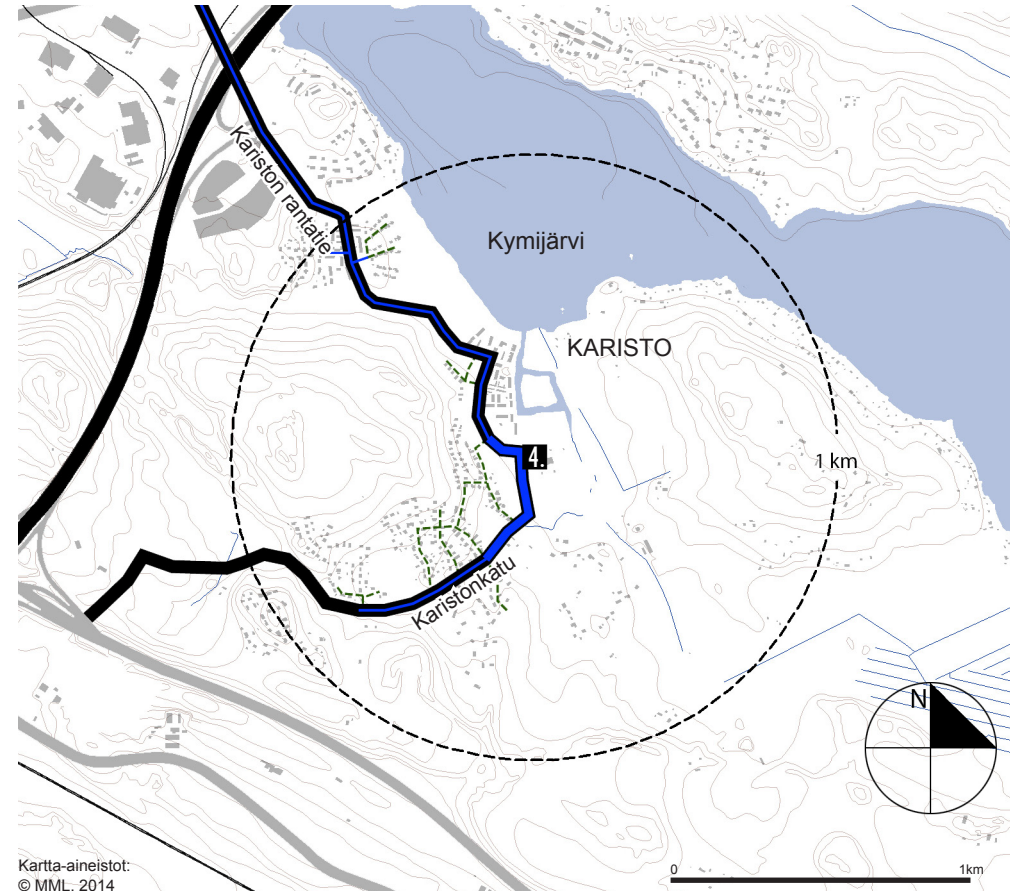
C5 KOULUMATKA-
LIKKUMINEN
KÄYTETYIMMÄT REITIT

- Koulumatkoja (lasta)**
- yli 7
 - 4-6
 - 1-3
- Koulumatkavyöhyke**
- 1 km jalankulku
 - 3 km pyöräily
- Kohdekoulu**

10. Karistonkatu (pientaloalueen kokooajakatu)

C6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

- Pääkatu (Yleiskaava 2025)
- Yhdistetty jalankulku ja pyörätie (jk+pp)
- Kevyenliikenteen reitti / puistoreitti (pp)
- Pyörätie puuttuu
- Jalankulku puuttuu (pihakatu)

4. Kariston koulu

kentamista. Uusia asuinalueita suunniteltaessa tulee huomioida metsien lapsille tarjoamat toimintamahdollisuudet ja niiden arvo lähimetsinä. Lasten kannalta merkityksellisimpiä ovat turvalliset merkityt ja opastetut lähireitit. Selkeästi merkitty reitti voi toimia lapselle maamerkinä ja lähimetsää rajaavana elementtinä.

Kariston asemakaavoitetut arvokkaimmat puistot keskittyvät Kymijärven rantakaistalle ja Mustajoen laakson varrelle. Kariston koulun takana sijaitseva liikunta-alue ja puisto tarjoavat lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen ja talvella luisteluun. Kymijärven rannan uimapaikkoinen, onkilaitureinen, laavuinen ja siltoinen lapset kokevat miellyttäväksi ja rauhalliseksi paikaksi.

3.6 YHTEENVETO

Ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien turvaaminen kaupungin kasvaessa ja kehittyessä uusilla ja nykyisillä asuinalueilla on tärkeää. Koko Lahtea palvelevat vapaa-ajan harrastuspaikat sijoittuvat pääasiassa keskustaan ja lähialueille, mutta lapset löytävät toimintamahdollisuuksia myös keskustan ulkopuolelta. Harrastuspaikkojen vähemmyyden vuoksi keskustan ulkopuolella joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä lähivirkistysalueiden merkitys leikki- ja liikuntapaikkoinen korostuu entisestään. Yksittäisellä leikkipaikalla, pelikentällä tai koulun pihalla voi olla hyvin suuri merkitys niin toimintapaikkana kuin ikätovereiden kohtaamispaik-

kana. Toisaalta ei pidä väheksyä viheralueiden merkitystä keskustassakaan. Useiden toiminnallisten liikuntapaikkojen lisäksi lapset kokevat rakennetut arvopuistot miellyttäväksi keitaiksi kivikaupungin keskellä. Huomionarvoista on, että lapset käyttävät kaupunkia myös varta vasten lapsille rakennettujen leikki- ja harrastuspaikkojen ulkopuolella. Esimerkiksi kauppakeskukset ja keskustan pääkadut ovat tärkeässä roolissa. Kauempana keskustasta vastaavassa roolissa voi olla esimerkiksi lähikauppa ympäristöineen. Julkisessa ulkotilassa ja myös kauppakeskuksissa tulisi olla paikkoja, jotka ovat avoimia myös lapsille ja nuorille.

Kuten edellä olen todennut, yhdyskuntarakenteen vyöhykkeestä riippumatta lapset kokevat viheralueet pääsääntöisesti miellyttäväksi paikoiksi. Monipuolisten toimintamahdollisuuksien edellytyksenä on niin rakennettujen kuin luonnontilaisten viheralueiden turvallinen saavutettavuus ja riittävyys. Hyvään elinympäristöön kuuluu, että lähiulkoilualueet ovat kaikkien saavutettavissa ja laadultaan hyviä. Viheralueiden läheisyys on erityisen tärkeää lapsille, jotka vielä alakouluiässäkin leikkivät enintään 300 metrin etäisyydellä kodistaan. Kaupungin kasvaessa ja kehittyessä tulee huomioida etenkin täydennysrakentamiseen otettavien metsien lapsille tarjoamat toimintamahdollisuudet ja niiden arvo lähimetsinä. Asuinalueen lomaan jäävillä lähimetsillä on arvoa niin lähivirkistysalueina kuin koulujen ja päiväkotien opetus- ja retkikohteina. Lasten kannalta merkityksellisimpiä ovat turvalliset merki-

tyt ja opastetut lähireitit. Selkeästi merkitty reitti voi toimia lapselle maamerkinä ja lähimetsää rajaavana elementtinä.

Lahden useat järvet ovat lapsille tärkeitä paitsi uimapaikkoina myös ikätovereiden kohtaamispaikkoina. Toiminnallisuuden lisäksi lapset liittävä vesistöön kauneuteen sekä rauhaan ja hiljaisuuteen liittyviä arvoja. Vesi on Lahden maisemakuvassa monella tapaa läsnä. Kaupungin kasvaessa ja kehittyessä tulee turvata rantojen säilyminen julkisessa käytössä. Lapsilla tulee olla mahdollisuus päästä turvallisesti veden äärelle ja aistia veden läsnäolo. Laajat vesistöön avautuvat näkymät tulee säilyttää.

Arvioidessani neljää Lahden alakoulua käyvien 5-6. -luokkalaisten lasten piirtämiä koulumatkareittejä niin sujuvuuden, turvallisuuden ja kulutavan perusteella, nousi koulumatkapyöräilyn ongelmia esiin mm. että pyörätietä ei aina ole eroteltu jalankulusta selkeästi esimerkiksi eri pinnoitteella tai pyörätiet puuttuvat kokonaan. Nykytilanteessa Lahdesta puuttuu myös turvallinen ja sujuva pyöräilyreitti keskustan läpi. Lahdessa on pyöräteitä yhteensä 388 kilometriä, joista suurin osa on yhdistettyjä jalankulku- ja pyöräteitä (Lahden kävelyn... 2012, 17). Pyöräilyreittien laatu on usein suurempi ongelma kuin niiden määrä. Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014 on esitetty pyöräilyn laatuikätyviä, joiden tavoitteena on toteuttaa Lahden kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelmaa. Laatuikätyvillä tarkoitetaan nopeaa pyöräilyä varten

suunniteltuja pääreittejä, jotka vievät kaupunkia ympäröiviin keskuksiin. Laatukäytävillä on yleiskaavaluonnoksessa vaihtoehtoisia linjauksia. Pyöräilyn laatukäytävät tukevat osin lasten koulumatkaliikkumista sekä etenkin joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä keskustaan suuntautuvia lasten vapaa-ajan matkoja. (Yleiskaavan selostus 28.10.2014).

Alakouluikäisten lasten tulisi voida kulkea itsenäisesti kouluun, lähipuistoon sekä lähellä asuvien kavereiden luokse. Iän karttuessa lasten elinpiiri laajenee ja itsenäisesti tehtyjen pyöräilymatkojen pituus kasvaa. Koko Lahden kattava turvallinen, sujuva ja viihtyisä pyöräilyverkko mahdollistaa lasten itsenäisen liikkumisen iän karttuessa keskustan ulkopuoleltakin keskustassa sijaitseville harrastuspaikoille. Lahden vaihteleva topografia jyrkkine nousuineen ja laskuineen luo haasteen pyöräilyn kehittämiselle. Myös talviolosuhteet luovat haasteensa pyöräilylle. Speck (2012, 191) toteaa kuitenkin topografialla tai ilmastolla olevan vähäinen vaikutus todelliseen pyöräilyn määrään. Riittävän tiivis urbaani kaupunkirakenne sekä turvallinen ja kattava pyöräilyverkko luovat mahdollisuudet pyöräilykaupungiksi kehittymiseksi. Tiiviillä kaupunkirakentamisella saadaan vähennettyä liikkumistarvetta ja pidettyä matkat lyhyinä. Silloin ihminen valitsee todennäköisemmin pyörän

tai kävelyn. Kööpenhaminassa lähes puolet työmatkoista tehdään jo pyörällä (Vaismaa, Mäntynen, Metsäpuro, Luukkonen, Rantala & Karhula 2011, 35). Lahti on pienempi kaupunki, joten miksei samaan voisi päästä sielläkin. Jo nyt yli kolmasosa kaikista matkoista Lahdessa tehdään kävellen tai pyöräillen (Lahden kävelyn... 2012, 10). Pyöräily on terveellinen, tehokas ja kestävä tapa liikkua. Lisäksi se kohottaa kuntoa ja mielialaa. Samalla määrällä energiaa pyöräillen pääsee kolme kertaa pidemmälle kuin kävellen (Speck 2012, 190). Lahdessa pyöräily ja joukkoliikenne ovatkin jalankulun ohella lasten ja nuorten pääasialliset kulkumuodot. Pyöräilykaupungin tulisi tukeutua toimivaan joukkoliikennekaupunkiin. Joukkoliikenteen palvelutason ylläpitäminen vaatii puolestaan riittävän väestöpohjan. Joukkoliikennekaupunkien tiivistäminen mahdollistaa palveluiden pysyvyyden ja jopa kasvun.

Yleiskaavaluonnoksessa 2014 esitettyjen pyöräilyn laatukäytävien turvallisuuteen ja lapsiystävällisyyteen tulee kiinnittää huomiota. Speck (2012, 190) korostaa pyöräilyn lisääntymisen jo itsessään lisäävän pyöräilyn turvallisuutta. Kun autoilijat tottuvat kadulla pyöräilyyn, ajavat he automaattisesti varovaisemmin. Jay Walljasper (2010) puolestaan toteaa koulun olevan yksi Alankomaiden pyöräilyn kehittymisen menestystekijöistä. Pyöräilyturvallisuus, etiketti ja

kunnioitus pyöräilijöitä kohtaan opitaan jo lapsena. Walljasper (2010) kertoo esimerkkinä Utrechtin kaupungin järjestävän kouluissa erityisiä pyöräilytunteja, joissa oppilaat harjoittelevat liikennepuistossa jalankulku-, pyöräily- ja ajotaitojaan. Lapsena opittua aktiivista liikkumistapaa jatketaan usein aikuisenakin. Toisaalta aikuisten esimerkki aktiiviseen työmatkaliikkumiseen kannustaa lapsia liikkumaan aktiivisesti.

Pääulkoilureitistö yhdistää taajaman eri osat ulkoilualueisiin sekä ulkoilualueet toisiinsa ja toimii isojen ulkoilualueiden sisäisenä pääreitistönä. Pääulkoilureitistöllä ja muulla kävely- ja pyöräilyverkolla voi olla yhteisiä osuuksia. Ulkoilureittien ja viheryhteyksien suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös kouluverkosto. Puistossa kulkeva ulkoilureitti on viihtyisä ja turvallinen koulumatkareitti, mutta sen pitäisi olla myös sujuvuudessaan kilpailukykyinen muulle reitistölle. Koulumatkan turvallisuuteen voidaan vaikuttaa myös järjestämällä vilkkaasti liikennöityjen katujen ylitykset turvallisesti, vähentämällä ajonopeuksia koulujen läheisyydessä sekä järjestämällä koulun saattoliikenne ja pysäköinti asianmukaisesti.

POHDINTA

Tässä diplomityössä olen tutkinut Lahtea 5-6.-luokkalaisten lasten kokemana. PehmoGIS -kyselyllä olen kartoittanut ympäristön lapsille tarjoamia toimintamahdollisuuksia sekä lasten arkiliikkumista. PehmoGIS -kyselyn tulosten analyysin apuna olen käyttänyt Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tuottamaa YKR-aineistoa sekä tässä työssä tuottamaani aineistoa Lahden maisema-, kaupunki- ja viherrakenteen osalta. Tarkemmin olen arvioinut koettua lapsiystävällisyyttä kolmella kohdealueella Lahdessa.

Tässä osassa teen yhteenvedon diplomityöstä. Palaan alussa määrittelemiini tavoitteisiin ja hypoteeseihin sekä pohdin kuinka olen ne saavuttanut. Samalla pohdin valittujen menetelmien onnistuneisuutta, sitä mikä meni hyvin ja mitä olisin voinut tehdä toisin. Lopuksi pohdin mitä lapsiystävällinen Lahti tämän työn valossa voisi tarkoittaa.

LASTEN LAHTI -KYSELYN LAATIMISEN JA TOTEUTTAMISEN ONNISTUMISET JA EPÄ-ONNISTUMISET

PehmoGIS -menetelmä koetun lapsiystävällisyyden arvioinnissa on toimiva tapa kerätä lasten ympäristökokemuksia. Kun kokemuksellinen tieto kerätään suoraan paikkatietona, helpottuu ja nopeutuu sen käsittely maankäytön suunnittelun työkaluksi.

Tässä tutkimuksessa oli mukana neljän lahtelaisen alakoulun 5-6.-luokkalaisten oppilaat. Kyselyllä saatiin kerättyä vastaukset 15 % ikäryhmästä. Tarvittaessa aineistoa on mahdollista laajentaa toteuttamalla kysely vaihteittain myös muissa Lahden kouluissa. Mukaan on mahdollista ottaa myös muita ikäluokkia (esim. 8 ja 16-vuotiaat). Itsenäisen liikkumisen kokemukset ja koulumatkaliikkuminen on hyvin erilaista vasta koulunsa aloittaneella kuin alakoulun viimeisillä luokilla olevilla lapsilla. Tämän työn valossa voidaan esimerkiksi todeta 5-6.-luokkalaisten sopivaksi kävelyetäisyydeksi 1 kilometriä ja pyöräilyetäisyydeksi 3 kilometriä. Alakoulun vasta aloittaneille 1-2.-luokkalaistelle jo 1 kilometriäkin voi olla liian pitkä matka kuljettavaksi itsenäisesti kouluun, jos matkalla on esimerkiksi vaarallisia tien ylityksiä tai ympäristö muutoin vaikeasti hahmotettavaa. 16-vuotiailla elinpiiri taas laajenee jo huomattavasti alakouluikäisiä suuremmaksi. Aineiston kerääminen 8-vuotiailta vaatisi kuitenkin kyselyn muokkaamista, karsimista tai esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan käyttämistä vastaustilanteessa. Mahdollista voisi olla esimerkiksi nuoremman ja vanhemman oppilaan yhteistyö kyselyn täyttämässä. Lasten tietotekniset ja kartanlukutaidot vaihtelevat ikäryhmän sisälläkin valtavasti. Kyselytilanteessa moni nyt mukana olleesta ikäryhmän lapsesta tarvitsi apua vastaustilanteessa, esimerkiksi kartalla liikkumiseen ja zoomaamiseen tai haluamansa paikan löytämiseen kartalta. Tämän vuoksi paras tilanne mielestäni oli, kun vastaustilanteessa oli mukana kaksi avustajaa. Koulukohtaisesti oli eroavuuk-

sia kyselyn toteuttamisessa. Koulun kiireiseen aikatauluun saattaa sopia helpommin kyselyn toteuttaminen luokanvalvojan ohjaamana omalla ajalla ilman ulkopuolisia avustajia. Tämä vaatii kuitenkin opettajalta perehtyneisyyttä kyselyyn ja sen toimivuuteen. Vastausprosentit jäivät hieman pienemmiksi kouluilla, jotka hoitivat vastaustilanteen itsenäisesti. Kuitenkin kaikissa kouluissa vastausprosentti oli yli 70 %.

Kyselyä laatiessani lähtökohtana oli tehdä mahdollisimman samankaltainen kysely kuin aiemmissa vastaavissa tutkimuksissa Suomessa on käytetty. Näin aineiston vertailtavuus aiempaan tutkimukseen mahdollistuu. Kaiken kaikkiaan kyselystä tuli aika pitkä ja raskas. Osalle lapsista 45 minuutin oppitunti ei riittänyt kyselyyn vastaamiseen, mikä näkyi loppupuolen vastausten vähennyksenä. Moni asia olisi ollut mahdollista selvittää vähemmälläkin. Karsin kyselyä sen tekovaiheessa juuri kyselyn pituudesta tulneiden kommenttien pohjalta. Karsinnan vuoksi lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen liittyvä aineisto ei lopullisessa vastausaineistossa ole mielestäni täysin vertailukelpoista. Itsenäisen elinpiirin laajuutta on aiemmissa kyselyissä kartoitettu kahdella kysymystavalla: toisaalta tarjoumapaikkannusten yhteydessä on saanut kertoa kenen kanssa ja millä kulkutavalla tulee kyseiseen paikkaan, toisaalta on kysytty kauimmaisista paikkoja, joissa on käynyt yksin. Kyselyä lyhentääkseni poistin tarjoumapaikkannusten yhteydestä kulkutapaa koskevan jatkokysymyksen. Kulkutapa kysyttiin vain kauimmaisten paikkojen yhteydessä. Tar-

joumapaikannusten kautta, joita jokainen lapsi on merkinnyt kartalle useita (keskimäärin 12 kpl), olisi itsenäisen elinpiirin laajuuden määrittäminen luotettavampaa kuin yksittäisten kauimmaisten paikkojen kautta. Lapsi on voinut merkitä kauimmaiseksi paikaksi paikan, jossa on käynyt vain kerran. Tällöin se saattaa vääristää jokapäiväisen itsenäisen elinpiiriin laajuutta. Kyselyssä oli mukana myös paljon sellaisia kysymyksiä, joita en lopullisessa analyysissä juurikaan käsitellyt, mm. kenen kanssa kuljet kouluun, mihin menet koulun jälkeen, häiritseekö tai pelottaako jokin asia koulumatkalla. Näiden kysymysten osalta kyselyn pituutta olisi voinut karsia. Toivon kuitenkin myös näistä aineistoista olevan hyötyä jatkossa Lahden kaupungille.

YKR-AINEISTO ANALYYSIN APUVÄLINEENÄ

Työn yhtenä lähtökohtana oli Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) tutkimus yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydestä. SYKE:n YKR-aineistoon on yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa koottu yhdyskuntarakenteen eri ominaisuuksia kuvaava valtakunnallinen paikkatietoaineisto, jonka avulla pystytään tuottamaan tietoa yhdyskuntarakenteesta tapahtuvista muutoksista Suomessa alueellisesti ja ajallisesti vertailukelpoisella tavalla. SYKE:llä on meneillään jatkotutkimus YKR-aineiston soveltamisesta käytännön suunnittelukohteissa (Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet... 24.11.2014). Diplomityö on mielestäni jo yksi esimerkki tästä.

Halusin hyödyntää kyselyaineiston analysoinnissa SYKE:n YKR-aineistoa ja liittää samaan ruutumuotoon perinteistä yleiskaavan lähtötiedoksi koottavaa kaupunki- ja maisemarakennetta kuvaavaa aineistoa. Paikkatieto-ohjelmalla esimerkiksi Lahden kaupungin paikkatietoaineistoista, Suomen ympäristökeskuksen ”corine maanpeite” -aineistosta ja Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta yhdistetyn viherrakenne aineiston muuttaminen ruutumuotoon on lopulta aika yksinkertaista. Ruutumuotoisen aineiston vahvuutena on, että esimerkiksi SYKE:n ylläpitämänä se voisi olla valmiina avoimena paikkatietona suunnittelijoiden ja tutkijoiden käytettävissä. Suomessa aiemmin tehdyissä vastaavissa tutkimuksissa kotien ja tarjoumapaikannusten lähiympäristön fyysistä rakennetta on tarkasteltu puskurivyöhykkeiden avulla. Puskuritarkastelussa koti sijoittuu aina vyöhykkeen keskelle, kun taas ruututarkastelussa koti voi osua myös ruudun reunalle, jolloin se voi hieman vääristää tulosta.

Vuorovaikutteisen suunnittelun ongelmana saatetaan olla todellisten vaikuttamismahdollisuuksien pienuus. PehmoGIS -kyselyllä kerättävä aineisto saattaa kasvaa valtavan suureksi ja sen käsittelyyn ja analysointiin kuluu koko suunnitteluprosessiin nähden kohtuuttomasti aikaa. Paikkatiedon saattaminen ruutumuotoon nopeuttaa esimerkiksi tällaisen tutkimusaineiston analysointia. Myös SYKE:n jatkotutkimuksen yhtenä tavoitteena on laatia suunnittelumenetelmä, jota on mahdollista soveltaa melko pienellä

työllä liikenteen ja maankäytön suunnitteluun liittyvässä vaikutusten arvioinnissa (Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet... 24.11.2014). Odotan mielenkiinnolla SYKE:n jatkotutkimuksen tuloksia ja toivon tarkennettujen YKR-analyysien jatkossa nopeuttavan esimerkiksi vastaavien kyselyaineistojen analysointia kunnissa ja sen myötä innostavan niin suunnittelijoita kuin päättäjiäkin entistä painokkaampaan vuorovaikutteiseen suunnitteluun.

ARVOKARTOITUS MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUN TYÖKALUNA

Diplomityön yhtenä tavoitteena oli pohtia kuinka pehmoGIS -kyselyllä kerättyä aineistoa voidaan tutkimuksen lisäksi hyödyntää maankäytön suunnittelussa. Arviointiosassa tutkin tätä kolmella kohdealueella arvokarttojen ja taulukoinnin avulla. Kohdealueet valikoituivat Lasten Lahti –kyselyssä mukana olleiden koulujen perusteella. Kohdealueista keskusta- ja lähialueet edustaa keskusta ja keskustan reunavyöhykettä, Ahtiala joukkoliikennevyöhykettä ja Karisto autovyöhykettä.

Arvioinnin laadin pehmoGIS -menetelmällä kerätyn kokemuksellisen paikkatiedon pohjalta vertaamalla lasten vastauksissa esille nousseita arvoja ja ongelmia Lahdessa voimassa olevaan yleiskaavaan 2025 sekä marraskuussa 2014 nähtävillä olleeseen yleiskaavaluonnokseen. Lasten Lahti –kyselyn analyysissä nousseiden koettuun lapsiystävällisyyteen vaikuttavien tekijöiden

pohjalta loin kriteeristön koetun lapsiystävällisyyden arvioimiseksi arvokartoin. Arvioitaviksi kriteereiksi nousivat: koetut paikat sekä arki-liikkuminen. Koettujen paikkojen osalta arvioin paljon käytettyjä paikkoja sekä miellyttäviksi ja epämiellyttäviksi koettuja paikkoja. Arkiliikkumisen osalta arvioin koulumatkaliikkumista. Mielekästä olisi ollut arvioida myös lasten itsenäisen elinpiirin laajuutta sekä niitä kaupunkirakenteen fyysisiä tekijöitä, jotka joko edesauttavat tai rajoittavat lasten itsenäistä liikkumista. Kuten edellä olen todennut, kyselyllä kerätty aineisto ei kuitenkaan ollut tähän riittävää kyselyn laatimisen aikaisen karsinnan vuoksi.

PehmoGIS -menetelmällä kerätyn kokemuksellisen paikkatiedon uudelleen teemoittaminen arvokartoille antoi uutta näkökulmaa kerätyn tiedon käytettävyyteen. Arvokartoitus antaa viitteitä alueen mahdollisuuksista ja uhista lapsiystävällisyyden näkökulmasta. Arvokartoituksen vahvuutena on kokemuksellisen tiedon saaminen konkreettisesti kartalle aluekohtaisesti. Tämä mahdollistaa tiedon vertaamisen esimerkiksi yleiskaavan aluekuvauksiin ja suunnitteluohjeisiin. Vertaamalla on mahdollista tuoda suunnittelun mahdollisuudet ja epäkohdat esiin. Arviointia olisi hyödyllistä tehdä myös asemakaavatasolla, jolloin kaavatason ratkaisut ovat jo konkreettisempia ja aluerajaukset tarkempia. Mielekäs jatkotutkimuskohde Lahdessa olisi Hennalan alue, jossa vanhan varuskunta-alueen uudiskäytön asemakaavoitus on aloitettu vuonna 2014. Hennalassa tekeillä olevaa kaavarunkotarkastelua

olisi mahdollista arvioida koetun lapsiystävällisyyden näkökulmasta vastaavaa menetelmää hyödyntäen. Tämän työn yhteydessä kerätty aineisto antaa jo viitteitä nykyisen Hennalan koettuun lapsiystävällisyyteen. Kattavan aineiston saamiseksi vastaavan kyselyn voisi toteuttaa myös Liipola-Kaikuharjun, Launeen ja Renkomäen alakouluilla, joiden oppilaaksiottoalueeseen Hennala kuuluu.

Arvokartat kuvaavat parhaiten kunkin kyselyssä mukana olleen koulun lähiympäristöä ja koulu- ja käyvien lasten kotien lähiympäristöä. Muilta alueilta aineisto ei ole mielestäni yhtä kattavaa, vaan vaatisi kyselyn laajentamista neljän koulun sijaan koskemaan kattavammin koko Lahtea. Esimerkiksi arvokartoissa Liipolanmäki nousi esille epämiellyttävä ja pelkäämisen paikkana. Kyselyssä ei kuitenkaan ollut mukana Liipolas- sa asuvia lapsia, joten uskon tämän viittaavan enemmänkin alueen yleiseen imagoon ja maineeseen kuin kyseisen lähivirkistysalueen todelliseen luonteeseen alueella asuville lapsille. Myös koulumatkojen osalta aineisto kuvaa vain kyselyssä mukana olleisiin neljään kouluun suuntautuvia koulumatkoja. Kyselyn laajentaminen koskemaan kattavammin koko Lahtea mahdollistaisi todellisen koulumatkaverkoston kartoittamisen.

MILLAINEN ON LAPSIYSTÄVÄLLINEN LAHTI?

Diplomityön tavoitteena oli tutkia korostuuko lapsiystävällisyys erityisesti jollain yhdyskuntarakenteen vyöhykkeellä. Työn alussa hypoteesina

oli, että yhdyskuntarakenteen vyöhykkeisyydellä olisi vaikutusta koettuun lapsiystävällisyyteen. Hypoteesina oli, että jalankulkuvyöhykkeellä toteutuisi Marketta Kytän väitöskirjassa (2003) lapsiystävällisyyden kriteereiksi nostamat ympäristön lapsille tarjoamat toimintamahdollisuudet sekä lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuudet. Samoin hypoteesina oli, että joukkoliikenne- ja autovyöhykkeillä tarjoutumien kirjo olisi vähäisempää ja lapsia mahdollisesti kuljetettaisiin enemmän niin kouluun kuin harrastuksiinkin. Tutkimuksen pohjalta ei kuitenkaan voida vetää näin yksiselitteisiä johtopäätöksiä. Jossain määrin alun hypoteesit pitivät paikkansa. Lapset kuitenkin löytävät lähiympäristöstään toimintamahdollisuuksia asuinpaikasta ja yhdyskuntarakenteen vyöhykkeestä riippumatta. Kaikki vyöhykkeet voivat olla lapsiystävällisiä ja lapsille hyviä asuinpaikkoja omalla tavallaan. Oleellista on riittävien lähipalveluiden sekä turvallisten ja sujuvien yhteyksien turvaaminen. Lapsille kodin lähiympäristö on olennaisessa roolissa. Asuin- ympäristöt ovat paikkoja, joissa lapset alkavat kohdata kodin ulkopuolista maailmaa, tehdä ensimmäisiä itsenäisiä kokeiluja, ja tulevat osaksi laajempaa julkista elämää. Tämä itsenäistymisen voi tapahtua vain, jos asuinympäristö tarjoaa siihen edellytykset. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeestä riippumatta lapsilla tulee olla mahdollisuudet turvalliseen leikkiin, sosiaaliseen kanssakäymiseen ystävien kanssa, mahdollisuus tarkkailla ja oppia muiden toiminnasta. Lisäksi lapsilla tulisi olla mahdollisuus liikkua itsenäisesti vähitellen laajentaen elinpiiriään, käydä

alakoulua omalla asuinalueella ja kulkea koulumatka itsenäisesti aluksi kävellen ja iän karttuessa polkupyörällä. Seuraavassa visioin mitä lapsiystävällinen Lahti tämän työn valossa voisi tarkoittaa. Mitä seikkoja tämän tutkimuksen pohjalta voisi nostaa Lahden yleiskaava selostuksen tarinaan Lahdesta vuonna 2025?

Vuonna 2025 Lahti on lapsiystävällinen kaupunki. Lapsiperheitä asuu niin keskustassa kuin keskustan ulkopuolellakin. Kaupunkirakenne on tiivistynyt. Osa autovyöhykkeistä mm. Karisto on kaupunkirakenteen tiivistymisen ja joukkoliikenteen lisääntymisen myötä muuttunut joukkoliikennevyöhykkeeksi. Lähipalvelut toimivat ympäristön solmukohtina. Turvalliset jalankulku- ja pyöräilyreitit muodostavat verkoston lähipalveluiden välille. Turvalliset liikennetkaisu- ja tapahtumapaikkojen ketjut mahdollistavat lasten turvallisen seikkailun, luoden samalla myös edellytykset lasten itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksille. Aukiot, sisäänkäynnit, bus-sipysäkit ym. solmukohdat ovat tärkeitä lasten ja nuorten kohtaamispaikkoja. Pihakadut lisäävät lasten itsenäisen liikkumisen turvallisuutta ja mahdollistavat leikin levittäytymisen osittain myös katutilaan. Laajat lähivirkistysalueet, metsät ja lähiluonto tarjoavat lapsille mahdollisuu-

den vapauden tunteen kokemiseen, seikkailuun, esteettiseen kokemukseen sekä omiin oloihin vetäytymiseen. Leikkipuistot sulautuvat luontevaksi osaksi muuta ympäristöä. Koulujen ja päiväkotien pihat on rakennettu lähiliikuntapaikoiksi, jolloin ne ovat lasten ja nuorten käytössä myös iltaisin ja viikonloppuisin. Lähimetsät toimivat opetuskohteina.

Vuonna 2025 lahtelaiset lapset saavat leikkiä vapaasti ulkona, kaduilla ja puistoissa ja kulkea itsenäisesti kävellen, pyörällä ja julkisilla kulkuneuvoilla. Kouluun lapset kulkevat pääasiassa joko kävellen tai pyörällä. Päiväkodit ja alakoulut sijaitsevat turvallisen kävely- ja pyöräilymatkan päässä kodista. Vanhemmat kuljettavat lapsia päiväkotiin kävellen tai pyörällä. Kouluverkko on pääosin säilynyt nykyisellään, joitakin sivukouluja on perustettu kaupunkirakenteen tiivistyessä ja uusien alueiden rakentuessa. Yksi sivukoulu on perustettu mm. Hennalaan. Vilkkaasti liikennöityjen katujen ylitykset on koulumatkareiteillä järjestetty joko liikennevalo-ohjatusti tai yli- ja alikuluin. Esimurrosikäiset liikkuvat entistä useammin itsenäisesti vapaa-ajalla harrastuksiin ja kavereiden luokse. Pyöräilyn osuus lasten tekemien koulu- ja vapaa-ajanmatkojen kulkumuotona on lisääntynyt. Myös aikuisten työmat-

kapyöräilyn osuus on lisääntynyt. Joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiltä on keskustaan sujuvat, turvalliset ja viihtyisät pyöräily-yhteydet. Koulut kannustavat lapsia pyöräilemään ja aktiiviseen koulumatkaliikkumiseen. Kouluissa järjestetään säännöllisesti pyöräilyä edistäviä tempauksia ja liikennekasvatusta.

Pyöräilykaupunkinakin tunnetussa Lahdessa on vuonna 2025 toimiva joukkoliikenne. Joukkoliikenteen palvelutason ja riittävän väestöpohjan ylläpitämiseksi joukkoliikennevyöhykkeiden kaupunkirakennetta on tiivistetty. Joukkoliikennevyöhykkeiden tiivistäminen on mahdollistanut palveluiden pysyvyyden ja jopa kasvun. Joukkoliikennevyöhykkeille on tullut uusia lähikauppoja. Lähikaupat ovat turvallisesti saavutettavissa kävellen ja pyörällä. Lähikauppojen ympäristöt on suunniteltu viihtyisiksi kohtaamispaikoiksi ja ne liittyvät luontevasti asuinalueen kävely- ja pyöräilyverkkoon. Lapset käyttävät myös keskustan kaupallisia palveluita. Keskustaan kuljetaan joko pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Kävelykaduksi muutettu Aleksanterinkatu vaihtelevine aukioineen ja katutiloineen, tori ja keskustan puistot ovat lasten ja nuorten suosimia kohtaamispaikkoja. Myös kauppakeskukset ovat avanneet ovensa lapsille ja nuorille.

KÄSITTEET

AUTOVYÖHYKE

Taajama-alueet, jotka eivät täytä jalankulku- tai joukkoliikennevyöhykkeille määritettyjä kriteereitä. Autovyöhykkeet sijaitsevat etäällä keskusta-alueista, joukkoliikenteen vuoroväli tai kävelyetäisyys pysäkillä on pidempi kuin jalankulku- ja joukkoliikennevyöhykkeillä. (Ristimäki, Kalenoja & Tiitu 2011, 5.)

GIS

Paikkatietojärjestelmä (geographic information system)

ITSENÄINEN LIIKKUMINEN

Itsenäinen liikkuminen (independent mobility) tarkoittaa lasten vapautta tutkia lähiympäristöään ja liikua kaupungissa ilman aikuisen valvontaa (Freeman & Tranter 2011, 23). Tässä työssä itsenäisellä liikkumisella tarkoitetaan lasten itsenäisesti ilman aikuista kulkemia matkoja.

JOUKKOLIIKENNEVYÖHYKE

Joukkoliikennevyöhykkeellä joukkoliikenteen palvelutaso on hyvä. Vyöhykkeen rajausta perustuu bussi- tai raideliikenteen riittävään vuoroväliin. Keskisuurilla kaupunkiseuduilla (ml. Lahti) intensiivisen joukkoliikenteen vuoroväli on enintään 15 minuuttia ja kävelyetäisyys pysäkillä enintään 250 metriä. Joukkoliikennevyöhykkeillä vuoroväliksi hyväksytään 30 minuuttia. (Ristimäki et al. 2013, 23.)

KESKUSTAN REUNAVYÖHYKE

Keskustan reunavyöhykkeet ovat jalankulun reunavyöhykkeitä. Vyöhyke sijaitsee jalankulkuvyöhykkeen ympärillä enintään 2,5 kilometrin etäisyydellä kaupungin keskustasta. (Ristimäki et al. 2013, 18.)

KESKUSTAVYÖHYKE

Keskustavyöhyke on kaupungin ydinkeskustan jalankulkuvyöhykettä. Keskustan jalankulkuvyöhyke ulottuu noin 1 kilometrin etäisyydelle kaupungin toiminnallisesta keskipisteestä. (Ristimäki et al. 2013, 18.)

KOKEMUS

Kokemus muodostuu yksilön elämyksellisestä tilasta, jonka hän sisäisesti kokee merkityksellisenä. Käsite kokemus kuvaa ihmisen oppimisen, kasvamisen ja kulttuuriin sosiaalistumisen prosesseja. Kokemuksella ymmärretään aistimuksia, elämyksiä, tunteita ja tunnelmia. Ihmiselämään ja ihmisten kokemuksiin sisältyy laaja elämysten ja tunteiden sävyjen kirjo, jotka muodostavat eletyn elämän merkityksiä.

KOULUMATKA

Koulumatkalla tarkoitetaan oppilaan päivittäistä kodin ja koulun välistä matkaa, jonka oppilas kulkee kouluun ja sieltä palatessaan (Koulukuljetusopas 2011, 5).

KÄVELYVERKKO

Kävelyverkko muodostaa kaupungin jalankulkuympäristön. Kävelyverkkoon kuuluvat jalkakäytävät, kävelylväylät ja -alueet, kävelykadut, ulkoilureitit, yhteisen tilan ratkaisut sekä puistot ja viheralueet. Lisäksi kävelyverkkoon voi kuulua yhteisiä väyliä pyöräilijöiden kanssa, yksityisiä teitä sekä teiden ja katujen pientareita. Kävelyverkon tärkeimmät painopistealueet ovat keskustat, jalankulkuvyöhykkeet sekä yhteydet joukkoliikenteen pysäkeille. (Jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelu 2014, 36.)

LAATUKÄYTÄVÄ

Palvelutasoltaan ja -varustukseltaan laadukas ja muusta ympäristöstä erottuva väylä (Jalankulku- ja... 2014, 16).

LAPSI / NUORI

Yleisesti lapsena tai nuorena voidaan pitää alle 18 – vuotiasta, joka Suomessa on oikeudellisesti täysivaltainen ikäraja. Lapsuuden ikävaiheet (0-9 v.) on jaoteltavissa vauvaikān, pikkulapsi-ikäan, leikki-ikäan ja varhaiseen kouluikäan. Nuoruuden ikävaiheet (10-25 v.) puolestaan voidaan jaotella esimurrosikäan, varhaisnuoruuteen, myöhäisnuoruuteen sekä varhaisaikuisuuteen. (Aura et al. 1997, 68.)

LIKKUMISLISENSSI

Liikkumislisenssillä tarkoitetaan vanhempien lapsille antamia itsenäisen liikkumisen mahdollisuuksia.

PAIKKA

Paikka on humanistisen maantieteen peruskäsite ja tarkoittaa tilaa, johon ihminen liittyy merkityksiä elämissä maailmassaan. Kiinnittyminen paikkaan tapahtuu elämisen kautta.

PAIKKATIETO

Paikkatieto on tietoa, jolle voidaan osoittaa sijainti. Paikkatieto koostuu sijaintitiedosta (missä jotakin on) ja ominaisuustiedosta (mitä jossakin on).

PEHMOGIS

Ympäristön käyttäjien tuottamaa osallistuvaa paikkatietoa, joka on yleensä kokemuksellista, ja jota voidaan kerätä ja käsitellä osana paikkatietojärjestelmää.

PYÖRÄILYVERKKO

Pyöräilyverkon runkona toimivat laadukkaat pyörätiet sekä vähäisemmällä autoliikenteen liikennemäärällä ja nopeustasolla tie- ja katuverkko, ns. sekaliikenneväylät. Pyöräilyverkon reittejä täydentävät pyöräilyyn soveltuvat puistokäytävät ja ulkoilutiet sekä vain pyöräilylle tarkoitettut tiet ja pyöräkaistat. (Jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelu 2014, 36.)

TARJOUMA

Tarjous on ympäristön yksilölle tarjoama fyysinen, emotionaalinen, sosiaalinen tai sosio-kulttuurinen toimintamahdollisuus tai rajoitus. (Kytä & Kahila 2006, 12.)

YHDYSKUNTARAKENTEEN VYÖHYKKEISYYS

Yhdyskuntarakenteen vyöhyketarkastelussa kaupunkiseudut jaetaan jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeisiin alueen sijainnin ja joukkoliikenteen palvelutason perusteella. (Ristimäki et al. 2013, 17.)

LÄHDELUETTELO

KIRJAT, SARJAJULKAISUT JA RAPORTIT

Aarrevaara, E. Uronen, C. & Vuorinen, T. 2007: Päijät-Hämeen maisemaselvitys. 70 s. Lahden ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C Artikkelikokoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 22. Lahti. ISBN: 978-951-827-048-8

Aura, S. Horelli, L. & Korpela, K. 1997: Ympäristöpsykologian perusteet. 197 s. WSOY, Porvoo. ISBN: 951-0-21811-1.

Britschgi, V. Rosenberg, M. & Kyttä, M. 2007: Tulevaisuuden haasteita lasten ja nuorten liikumistarpeissa. 86, 24, [1] s. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja, 1457-7488; 12/2007. Edita Publishing, Helsinki. ISBN: 978-952-201-853-3 (verkkojulk.).

Freeman, C. & Tranter, P. 2011: Children and their urban environment: Changing worlds. 265 s. Earthscan, London / Washington DC. ISBN: 978-1-84407-853-0.

Gehl, J. 2010: Cities for people. 269 s. Island Press, Washington. ISBN: 978-1-59726-573-7.

Gibson, J. J. 1979: The ecological approach to visual perception. 332 s. Hillsdale, New Jersey. ISBN: 0-395-27049-9

Haarni, T. Karvinen, M. Koskela, H. & Tani, S. 1997: Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa Haarni, T. Karvinen, M. Koskela, H. & Tani, S. (toim.). Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. 285 s. Vastapaino, Tampere. ISBN: 951-768-020-1.

Henkilöliikennetutkimus 2010-2011. Suomalaisen liikkuminen. 2012. 106 s. Liikennevirasto. Kopijyvä Oy, Kuopio. ISBN: 978-952-255-103-0 (PDF) Saatavilla: www.liikennevirasto.fi

Jacobs, J. 1961: The death and life of great American cities. 458 s. A Vintage Book, New York. ISBN: 0-394-70241-7.

Jalankulku- ja pyöräilyväylien suunnittelu. 2014. Liikenneviraston ohjeita 11/2014. 192 s. Liikennevirasto. Kopijyvä Oy, Kuopio. ISBN 978-952-255-4 (verkkojulkaisu) Saatavilla: www.liikennevirasto.fi

Karjalainen, P. 1997: Aika, paikka ja muistin maantiede. Teoksessa Haarni, T. Karvinen, M. Koskela, H. & Tani, S. (toim.). Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen. 285 s. Vastapaino, Tampere. ISBN: 951-768-020-1.

Koulukuljetusopas. 2011. 39 s. Liikenneturva, Helsinki. ISBN: 978-951-560-181-0 (PDF).

Kytä, M. 2003: Children in outdoor contexts: Affordances and independent mobility in the assessment of environmental child friendliness. 119 s. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. A ; 28. Väitöskirja. Teknillinen korkeakoulu, Espoo. ISBN: 951-22-6858-2.

Kytä, M. & Kahila, M. 2006: PehmoGIS elinympäristön koetun laadun kartoittajana. 175, [8] s. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. B, 1455-7797 ; 90. Teknillinen korkeakoulu, Espoo. ISBN: 978-951-22-8832-8.

Kytä, M. Kahila, M. Broberg, A. & Tynnilä, J. 2009a: Laatu kokemuksina. Teoksessa Staffans, A. & Väyrynen, E. (toim.). Oppiva kaupunkisuunnittelu. 222 s. Arkkitehtuurin julkaisuja 2009/98. Verkkojulkaisu. Saatavilla: http://opus.tkk.fi/dokumentit/Tulokset_dokumentit/OPUS-kirja_web.pdf

Lahden kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma 2025. 2012. 63 s. Ramboll. Verkkojulkaisu. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/F7F3CC737EDE6904C2257AC-9003CE9DD/\\$file/Lahden_k%C3%A4py_raportti_final.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/F7F3CC737EDE6904C2257AC-9003CE9DD/$file/Lahden_k%C3%A4py_raportti_final.pdf)

Perälä, T. Nerg, S. Rope, A. Tikkala, J. & Helminen, H. 2010: Lahden maisemarakenne ja viheralueet. 88 s. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö. Verkkojulkaisu. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/FEB2C93110BE23A3C22578340030985E/\\$file/Lahden%20maisemarakenne_net.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/FEB2C93110BE23A3C22578340030985E/$file/Lahden%20maisemarakenne_net.pdf)

Raattila, R. 2008: Retkellä: Lasten ja kaupunkiympäristön kohtaaminen. 181 s. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. ISBN: 978-951-39-3217-6 (PDF).

Rehunen, A & Vesala, S. 2012: Palvelujen ja palvelukeskittymien saavutettavuus. Teoksessa Rehunen, A. Rantanen, M. Lehtola, I & Hiltunen, M. (toim.) Palvelujen saavutettavuus muutoksessa – Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. 131 s. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti, Raportteja 88. ISBN: 978-952-10-6526-2 (PDF).

Relph, E. 1976: Place and placelessness. 156 s. Pion Limited, London. ISBN: 0 85086 055 5.

Ristimäki, M. Kalenoja, H. & Tiitu, M. 2011: Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet: Vyöhykkeiden kriteerit, alueprofiilit ja liikkumistottumukset. 97 s. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 15/2011. Liikenne- ja viestintäministeriö. Verkkojulkaisu. ISBN: 978-952-243-227-8.

Ristimäki, M. Tiitu, M. Kalenoja, H. Helminen, V. & Söderström, P. 2013: Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet Suomessa: Jalankulku-, joukkoliikenne- ja autovyöhykkeiden kehitys vuosina 1985-2010. 141 s. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 32/2013. Suomen ympäristökeskus. Verkkojulkaisu. ISBN: 978-95-11-4230-7 (PDF).

Rope, A. 2010: Lahden viheralueiden arvottaminen. 38 s. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala / Maankäyttö. Verkkojulkaisu. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/71F161DC3302B0F9C22577B4001C418F/\\$file/LAHDEN%20VIHERALUEIDEN%20ARVOTTAMINEN%20%20netti%20.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/71F161DC3302B0F9C22577B4001C418F/$file/LAHDEN%20VIHERALUEIDEN%20ARVOTTAMINEN%20%20netti%20.pdf)

Speck, J. 2012: The Walkable City: how downtown can save America, one step at time. 312 s. North point press, New York. ISBN: 978-0-374-28581-4.

Strandell, A. 2011: Asukasbarometri 2010: Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä. 112 s. Suomen ympäristö 31/2011. Suomen ympäristökeskus. Edita Prima Oy, Helsinki. ISBN: 978-952-11-3953-6 (PDF).

Söderman, T. Yli-Pelkonen, V. Kopperoinen, L. Saarela, S-R. Väre, S. Shemeikka, P. Oinonen, K. Eerola, K. Valli, R. Wahlgren, I. Parviainen, S. & Niemelä, J. 2011: Ekologiset kriteerit ja mittarit. Teoksessa Söderman, T. & Saarela, S. (toim.) Kestävät kaupunkiseudut: Kriteereitä ja mittareita suunnittelun työvälineiksi. 200 s. Suomen ympäristö 25/2011. Suomen ympäristökeskus. Edita Prima Oy, Helsinki. ISBN: 978-952-11-3928-4 (PDF).

Turpeinen, S. Lakanen, L. Hakonen, H. Havas, E. & Tammelin, T. 2013: Matkalla kouluun: Peruskoululaisten koulumatkat ja aktiivisten kulkutapojen edistäminen. 85 s. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 271. Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES. Waasagraphics Oy, Vaasa. ISBN: 978-951-790-333-2 (PDF)

Vaismaa, K. Mäntynen, J. Metsäpuro, P. Luukkonen, T. Rantala, T. & Karhula, K. 2011: Parhaat eurooppalaiset käytännöt pyöräilyn ja kävelyn edistämiseksi. 265 s. Tampereen teknillinen yliopisto, Liikenteen tutkimuskeskus Verne, Tampere. ISBN: 978-952-15-2633-6. Saatavilla: <http://www.tut.fi/verne/parhaat-eurooppalaiset-kaytannot-pyorailyn-ja-kavelyn-edistamisesa/>

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Yleiskaavan selostus. 9.1.2012. Kaupungin strategiasta maankäytön suunnitteluun: Miten Lahti voi kasvaa kestävästi? Yleiskaava 2025. Yleiskaavaehdotus. 118 s. Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/60A5CFE15A3A690AC2257A4F00422FF6/\\$file/Liite2_YK2025_Ehdotus_selostus_WEB.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/60A5CFE15A3A690AC2257A4F00422FF6/$file/Liite2_YK2025_Ehdotus_selostus_WEB.pdf)

Yleiskaavan selostus. Luonnos Tela 28.10.2014. Houkutteleva ja elinvoimainen ympäristö-kaupunki syntyy yhdessä tietoa rakentamalla. Yleiskaavatyö 2013-2016. 95 s. Lahden kaupunki. Tekninen ja ympäristötoimiala. Maankäyttö. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/C8416708F861A47EC-2257D89004E9E0E/\\$file/yleiskaavan_luonnos-vaihe2014_selostus_web.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/C8416708F861A47EC-2257D89004E9E0E/$file/yleiskaavan_luonnos-vaihe2014_selostus_web.pdf)

Lahden kaupungin strategia 2025. 2013. 28 s. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/929701668024465BC2257B-5C002329AE/\\$file/Lahden%20kaupungin%20strategia%202025%20p%C3%A4ivitys%202013.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/929701668024465BC2257B-5C002329AE/$file/Lahden%20kaupungin%20strategia%202025%20p%C3%A4ivitys%202013.pdf)

Liikenteen pääverkon väyläkuvaukset ja suunnitteluohjeet. Tela 28.10.2014. Lahden kaupunki. Yleiskaavatyö 2013-2016. Yleiskaavaluonnos 2014. 53 s. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/C715E5D4D9824D10C-2257D89004EC7F1/\\$file/yleiskaavan_luonnos-vaihe2014_vaylakuvaudet_ja_suunnitteluohjeet.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/C715E5D4D9824D10C-2257D89004EC7F1/$file/yleiskaavan_luonnos-vaihe2014_vaylakuvaudet_ja_suunnitteluohjeet.pdf)

Palomäki, J. 2014: Lahti uudistuu: Kaupunki-luontoalueet lasten hyötykäyttöön. Argumenta-seminaari 29.4.2014. Helsinki.

Unelmieni leikkipaikka. Unicef-kaupunkivuosi-päivä Loviisanpässin leirillä 17.6.2014. Lahden kaupunki, Maankäyttö, Kaupunkisuunnittelu.

Yleiskaava-alueiden nykytilan kuvaukset ja suunnitteluohjeet. Yleiskaavatyö 2013-2016. Yleiskaavaaluonnos 2014. 28.10.2014. 297 s. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/419BD4B902728625C2257D89004E-B84E/\\$file/yleiskaavan_luonnosvaihe2014_nykytilankuvaukset.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/419BD4B902728625C2257D89004E-B84E/$file/yleiskaavan_luonnosvaihe2014_nykytilankuvaukset.pdf)

Ågren, M. & Vahto, S. 2014: Oma Lahti: Kaupunkilaisten näkemyksiä tulevaisuuden Lahdesta. Kevät 2014.

ARTIKKELIT

Broberg, A. Hynynen, A. Iltanen, S. Kyttä, M. & Paronen, O. 2011: Yhdyskuntarakenne muokkaa lasten ja nuorten liikkumista. *Liikunta & Tiede* 48. 2-3/2011. s. 10-17. Saatavilla: http://www.lts.fi/sites/default/files/page_attachment/lt2-311_10-17_lowres1.pdf

Brown, G. & Kyttä, M. 2014: Key issues and research priorities for public participation GIS (PPGIS): A synthesis based on empirical research. *Applied Geography*. 46 (2014). s. 122-136.

Gresswell, T. 2008: Place: encountering geography as philosophy. *Geography*. Vol. 93:3. s. 132-139.

D'Haese, S. De Meester, F. De Bourdeaudhuij, I. Deforche, B. & Cardon, G. 2011: Criterion distance and environmental correlates of active commuting to school in children. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 2011 8:88. Saatavilla: <http://www.ijbnpa.org/content/8/1/88>

Koskinen, S. 2009: Lasten ja nuorten osallistumisen riemu ja raamit. *Yhdyskuntasuunnittelu*. Vol. 47:2. s. 26-43.

Kytä, M. 2008: Lapsille paras fyysinen ympäristö. Lapsivaltuutetun vuosikirja 2008. s. 1-8. Saatavilla: www.lapsiasia.fi/julkaisu/view/1565283

Kytä, M. Broberg, A. & Kahila, M. 2009b: Lasten liikkumista ja terveyttä edistävä urbaani ympäristö. *Yhdyskuntasuunnittelu*. Vol. 47:2. s. 6-25.

Kytä, M. Broberg, & A. Kahila, M. 2012: Urban environment and children's active lifestyle: SoftGIS revealing children's behavioral patterns and meaningful places. *American Journal of Health Promotion*. Vol. 26, No. 5. s. 137-148.

Lilius, J. 2014: Is there room for families in the inner city? Life-stage blenders challenging planning. *Housing Studies*. Vol. 29, No. 6. s. 843-861.

Nelson, M. Foley, E. O'Gorman, D. Moyna, N. & Woods, C. 2008: Active commuting to school: How far is too far? *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 2008 5:1. Saatavilla: <http://www.ijbnpa.org/content/5/1/1>

Tyrväinen, L. 2004: Viheralueiden arvokartoitus tuo puuttuva tietoa kaupunkisuunnitteluun. *Kvartti*. 4/04. s. 42-50.

Van Dyck, D. De Bourdeaudhuij, I. Cardon, G. & Deforche, B. 2010: Criterion distances and correlates of active transportation to school in Belgian older adolescents. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 2010 7:87. Saatavilla: <http://www.ijbnpa.org/content/7/1/87>

Walljasper, J. 2010: Cycling to success: Lessons from the Dutch. *Citiwire.net*. September 23 2010. Saatavilla: <http://citiwire.net/columns/cycling-to-success-lessons-from-the-dutch/>

OPINNÄYTTEET

Korkeamäki, J. 2000: Korttelikoulu Oulun Saarelaan: lapsilähtöinen oppimisympäristö. Diplomityö. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. 32 s.

Laatikainen, T. 2012: Varhaisnuorten emotionaaliset, sosiaaliset ja toiminnalliset vapaa-ajan ympäristöt pääkaupunkiseudulla. Pro gradu. Helsingin yliopisto. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Geotieteiden ja maantieteen laitos. 118 s.

Lilius, J. 2008: Koti keskellä kaupunkia: Kes-kusta lapsiperheen asuinalueena, esimerkkinä Tukholma ja Helsinki. Pro gradu. Helsingin yliopisto. Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta. Maantieteen laitos. 121 s.

INTERNETLÄHTEET

Joensuun neljä pyöräilyvuodenaikaa –hanke. Joensuun kaupungin internetsivut. Viitattu 24.11.2014. <http://www.joensuu.fi/kavelypyoraily>

Kaupunkiympäristö ja lasten liikkuminen KYLLI 2008-2011. PehmoGIS-kysely. Viitattu 7.2.2014. <https://pehmogis.tkk.fi/lastengis/fi/lasten.html>

Kids Out! 2010-2014. PehmoGIS-kysely. Viitattu 7.2.2014. <https://softgis.org.aalto.fi/childrens/questions/begin>

Lapsiystävällinen kaupunkiympäristö –seminaari. Lahden kaupungin internetsivut. Viitattu 20.12.2014. <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/4D5722CD3482D5DDC-2257D550037A701>

Lasten ja nuorten Turku 2007-2008. PehmoGIS-kysely. Viitattu 7.2.2014. <https://pehmogis.fi/turku.html>

Meidän Aleksi –hanke. Lahden kaupungin internetsivut. Viitattu 6.8.2014. <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/367251EF5E67B06A-C22579AA00420659>

Pyöräilyn ja jalankulun edistäminen. Tampereen kaupungin internetsivut. Viitattu 24.11.2014. <http://www.tampere.fi/liikennejakadut/pyorailyn-jalankulku/pyorailynjalankulunedistaminen.html>

Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. Väestöennuste 2012 iän ja sukupuolen mukaan alueittain 2012 – 2040. Viitattu 14.7.2014. http://193.166.171.75/database/StatFin/vrm/vaenn/vaenn_fi.asp

Urban Fabrics: Kolmen kaupunkijärjestelmän malli. Web-pohjainen kirja. Viitattu 24.11.2014. <http://www.urbanfabrics.fi/Main/HomePage-fi>

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet maankäytön ja liikenteen suunnittelumenetelmänä (Urban Zone 2). Suomen ympäristökeskuksen internetsivut. Viitattu 24.11.2014. http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Yhdyskuntarakenteen_vyohykkeet_maankayton_ja_liikenteen_suunnittelumenetelmana_Urban_Zone_2/Yhdyskuntarakenteen_vyohykkeet_maankayto%282715%29

LAIT JA SOPIMUKSET

LOS. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 20.11.1989. Saatavilla: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

MRL. Maankäyttö- ja rakennuslaki. 5.2.1999/132. Saatavilla: [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search\[type\]=pika&search\[pika\]=maank%C3%A4yt%C3%B6%20ja%20rakennuslaki#a132-1999](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132?search[type]=pika&search[pika]=maank%C3%A4yt%C3%B6%20ja%20rakennuslaki#a132-1999)

Nuorisolaki. 27.1.2006/72. Saatavilla: [https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search\[type\]=pika&search\[pika\]=nuorisolaki](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search[type]=pika&search[pika]=nuorisolaki)

Suomen perustuslaki. 731/1999. Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731>

KARTAT JA PAIKKATIEOAINISTOT

Ajantasa-asemakaava. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Aluejaot. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Asemakaavoitetut puistot ja virkistysalueet. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Asemakaavoitetut suojaviheralueet. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Asuinhuoneistot 2012. Yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmä YKR. Lahti. Suomen ympäristökeskus. Tilastokeskus. Sopimus paikkatietoaineiston käyttöoikeudesta: Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö 27.8.2014.

Corine maanpeite 2006. Suomen ympäristökeskus. 2014. OIVA - ympäristö- ja paikkatietopalvelu: <http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid={4438F7E1-2927-4854-B8F8-0EE8E8822C53}>

Lahden yleiskaava 2025. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala. Maankäyttö. 2.5.2012. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/58E65CB1DC5F17E0C2257D7F004EA-42F/\\$file/y-201_optimoitu.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/58E65CB1DC5F17E0C2257D7F004EA-42F/$file/y-201_optimoitu.pdf)

Lahden yleiskaava 2025 - luonnos 2014. Lahden tekninen ja ympäristötoimiala. Maankäyttö. Saatavilla: [http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/0B14DE07C05EBB33C2257D-8D003E905B/\\$file/20141017_Yleiskaavaaluonnos2013-2016_140dpi.pdf](http://www.lahti.fi/www/images.nsf/files/0B14DE07C05EBB33C2257D-8D003E905B/$file/20141017_Yleiskaavaaluonnos2013-2016_140dpi.pdf)

Linja-autoreitit. Heinäkuu 2014. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Luontopolut. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Maaperäkartta 1:20 000. Geologian tutkimuskeskus. 2014. Geologian tutkimuskeskuksen avoin tuotelisenssi, versio 1.01, 21.11.2012: http://fi.gtk.fi/export/sites/fi/tietopalvelut/hinnastot/GTK_aineistotuotelisenssi_2_v10.pdf

Maastokartta. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Maastotietokanta. Lehdet M4311R, M4313L, L4422R, L4424L. Maanmittauslaitos. 2014. Maanmittauslaitoksen avoimen tietoaaineiston lisenssi - versio 1.0 - 1.5.2012: http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

Opaskartta. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Opaskartan ulkoilureitit. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Ortoilmakuva 2011. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Palvelut (alakoulut, jalkapallokentät, kaupungin päiväkodit, kirjastot, kirkot, koirapuistot, kulttuurikohteet, leikkipuistot, liikuntapaikkoja, matkailukohteet, ostopalvelupäiväkodit, satamat ja soutuvenepaikat, uimarantoja, yläkoulut). Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Pyörätiet. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Rakennukset 2013. Yhdyskuntarakenteen seuranta järjestelmä YKR. Lahti. Suomen ympäristökeskus. Tilastokeskus. Sopimus paikkatietoaaineiston käyttöoikeudesta: Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö 27.8.2014.

Tekla GIS väestötiedot. Lahden kaupunki / Maankäyttö. 2014.

Tilastoruudukko 250 m x 250 m. Lahti. Tilastokeskus. 2014. Sopimus paikkatietoaaineiston käyttöoikeudesta: Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö 27.8.2014.

Väestötiedot 2013. Yhdyskuntarakenteen seuranta järjestelmä YKR. Lahti. Suomen ympäristökeskus. Tilastokeskus. Sopimus paikkatietoaaineiston käyttöoikeudesta: Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala, Maankäyttö 27.8.2014.

Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet 2010. YKR-aluejaot. Suomen ympäristökeskus. 2014. OIVA - ympäristö- ja paikkatietopalvelu: <http://metatieto.ymparisto.fi:8080/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid={802F4259-8AB3-473A-810C-FA3BE4FE5C92}>

KARTTALUETTELO

Kartat sisältävät tietoa seuraavista paikkatietoaineistoista:

Kartta 1. Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

© SYKE/YKR, 2014: Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet 2010.

Kartta 2. Maisemarakenne.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 3. Yhdyskuntarakenne.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Lahden ajantasa-asemakaava; Lahden opaskartta; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 4. Alakoulujen saavutettavuus.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

YKR © SYKE & TK, 2014: Väestötiedot 2013.

Kartta 5. Viherrakenne.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö: Ajantasa-asemakaava; Aluejaot; Asemakaavoitetut puistot ja viheralueet; Asemakaavoitetut suojaviheralueet; Opaskartta; Palvelut.

© MML: Maastotietokanta.

© SYKE, EEA: Corine maanpeite 2006.

Kartta 6. Leikkipuistojen saavutettavuus.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

YKR © SYKE & TK, 2014: Väestötiedot 2013.

Kartta 7. Liikuntapaikkojen saavutettavuus.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

YKR © SYKE & TK, 2014: Väestötiedot 2013.

Kartta 8. Kohdekoulujen sijoittuminen Lahden yhdyskuntarakenteen vyöhykkeille.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

© SYKE/YKR, 2014: Yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet 2010.

Kartta 9. Paikannetut tarjoudat.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Aluejaot; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 10. Paikannetut tarjoudat teemoittain

250 x 250 m tilastoruudukossa jalankulkuvyöhykkeillä.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

© TK, 2014: Tilastoruudukko 250 m x 250 m.

Kartta 11. A1 Keskusta- ja lähialueet Lahden yleiskaavassa 2025.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden yleiskaava 2025 - luonnos 2014.

Kartta 12. A2 Paljon käytetyt paikat

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 13. A3 Miellyttäviksi koetut paikat

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 14. A4 Epämiellyttäväiksi koetut paikat

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 15. A5 Koulumatkaliikkuminen, käytetyimmät reitit.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 16. A6 Koulumatkareittien tarkennus.

© MML, 2014: Maastotietokanta

Kartta 17. Paikannetut tarjoudat teemoittain

250 x 250 m tilastoruudukossa joukkoliikennevyöhykkeellä, esimerkkinä Ahtiala.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Palvelut.

© MML, 2014: Maastotietokanta.

© TK, 2014: Tilastoruudukko 250 m x 250 m.

Kartta 18. B1 Ahtiala Lahden yleiskaavassa 2025.

© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:

Lahden yleiskaava 2025 - luonnos 2014.

Kartta 19. B2 Paljon käytetyt paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 20. B3 Miellyttäviksi koetut paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 21. B4 Epämiellyttäviksi koetut paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 22. B5 Koulumatkaliikkuminen, käytetyimmät reitit.
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 23. B6 Koulumatkareittien tarkennus.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 24. Paikannetut tarjoutumat teemoittain
250 x 250 m tilastoruudukossa autovyöhykkeellä, esimerkkinä Karisto.
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014: Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.
© TK, 2014: Tilastoruudukko 250 m x 250 m.

Kartta 25. C1 Karisto Lahden yleiskaavassa 2025.
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden yleiskaava 2025 - luonnos 2014.

Kartta 26. C2 Paljon käytetyt paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 27. C3 Miellyttäviksi koetut paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 28. C4 Epämiellyttäviksi koetut paikat
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 29. C5 Koulumatkaliikkuminen, käytetyimmät reitit.
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014:
Lahden ortoilmakuva 2011; Palvelut.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

Kartta 30. C6 Koulumatkareittien tarkennus.
© MML, 2014: Maastotietokanta.

LIITTEET

Liite 1. Lasten Lahti –kysely

Liite 2. Lahden yleiskaava 2025

Liite 3. Lahden yleiskaava 2025 luonnos 2014

Liite 4. Arviointikarttasarja A Keskusta ja lähi-alueet

Liite 5. Arviointikarttasarja B Ahtiala

Liite 6. Arviointikarttasarja C Karisto

Liite 7. Esittelyplanssit 1-3

LASTEN LAHTI

**Vastaa ja kerro mitä kaikkea teet Lahdessa
ja miltä se tuntuu. Meitä kiinnostaa sinulle
tärkeät asiat kotisi ympärillä ja alueilla,
joissa liikut.**

*Kyselyyn ehdit vastata koulutunnin aikana. Toivottavasti ehdit
vastata kaikkiin kysymyksiin ja valita karttasivuilta sinulle tärkeät
asiat. Ohjeet vastaamiseen löydät jokaisen kyselysivun
alareunasta. Voit myös kysyä neuvoa opettajalta tai luokassa
olevalta avustajalta.*

*Lasten Lahti pehmoGIS –kysely on osa Lahden kaupungin
yleiskaavatyötä 2013-2016. Kysely on teetetty Aalto-yliopiston
taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun maisema-arkkitehtuurin
diplomityönä.*

[Lisätietoa yleiskaavasta](#)

Aloita

Try without saving answers

1/10 MINÄ

Kerro meille ensin!

Ikäsi

Sukupuolesi

☒ Tyttö

☐ Poika

Millaisessa talossa asut?

☐ Kerrostalossa

☒ Rivi- tai paritalossa

☐ Omakotitalossa

Onko kotonasi auto?

☒ Kyllä

☐ Ei

Valitse koulusi

Länsiharjun koulu ▼

seuraava

Merkitse kartalle koulusi ja kotisi sijainti. Sen jälkeen voit piirtää koulumatkasi kartalle. Piirrä se koulumatka, jota useimmiten kuljet.

Koulu	
Koti	
Koulumatka	

Ohje: Etsi ensin koulusi kartalta. Napsauta sitten **koulu**-painiketta, ja sen jälkeen kartalla sitä kohtaa, jossa koulusi suunnilleen sijaitsee. Nyt olet merkinnyt koulusi sijainnin kartalle.

Nyt voit merkitä samoin kotisi sijainnin **koti**-painiketta käyttäen.

Etsi sitten koulumatkasi kartalta. Napsauta **koulumatka**-painiketta. Nyt voit aloittaa piirtämään reittiä koululta kotiin klikkailemalla kartalle pisteitä, jotka muodostavat reitin. Reitin piirtämisen voit lopettaa tuplansauttamalla karttaa. Vaihtoehtoisesti voit myös piirtää reitin kotoa koululle.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean-näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien **+** ja **-** painikkeiden avulla.

 edellinen	seuraava
---	--

Koulumatka

Miten yleisimmin kuljit koulumatkat edellisen viikon aikana (valitse yksi)

- ☐ kävellen
☐ pyörällä
☐ bussilla
☐ autolla
☐ muuten

Jos valitsit kulkeneesi muuten, miten?

Jos valitsit kulkeneesi bussilla, lisää bussin numero

Poista Tallenna

Kenen kanssa yleisimmin kuljit koulumatkat edellisen viikon aikana? (valitse yksi)

- ☒ yksin
☐ ystävien tai sisarusten kanssa
☐ aikuisen kanssa
☐ jonkun muun

Jos valitsit jonkun muun, kenet?

Mihin yleisimmin menet koulun jälkeen? (valitse yksi)

- ☐ kotiin
☐ ystävän luokse
☐ harrastukseen tai kerhoon
☐ kauppaan tai kioskille
☒ muualle

Jos valitsit muualle, minne?

Häiritseekö tai pelottaako sinua jokin asia koulumatkalla? (voit merkitä monta)

- ☐ Autot
☐ Mopot tai skootterit
☐ Pyöräilijät
☐ Toiset lapset tai nuoret
☐ Yksin liikkuminen
☐ Aikuiset
☐ Koirat tai muut eläimet
☐ Pimeys
☐ En tiedä
☒ Minua ei pelota mikään asia koulumatkalla
☐ Muu asia

Jos valitsit muu asia, mikä?

< edellinen

seuraava >

Merkitse kartalle kauimmaisat paikat kotoa, joissa olet käynyt yksin tai ystävien kanssa ilman aikuista alla olevilla kulkutavoilla.

Kävelen

Pyörällä

Bussilla

Saatko kulkea yksin? (voit valita monta)

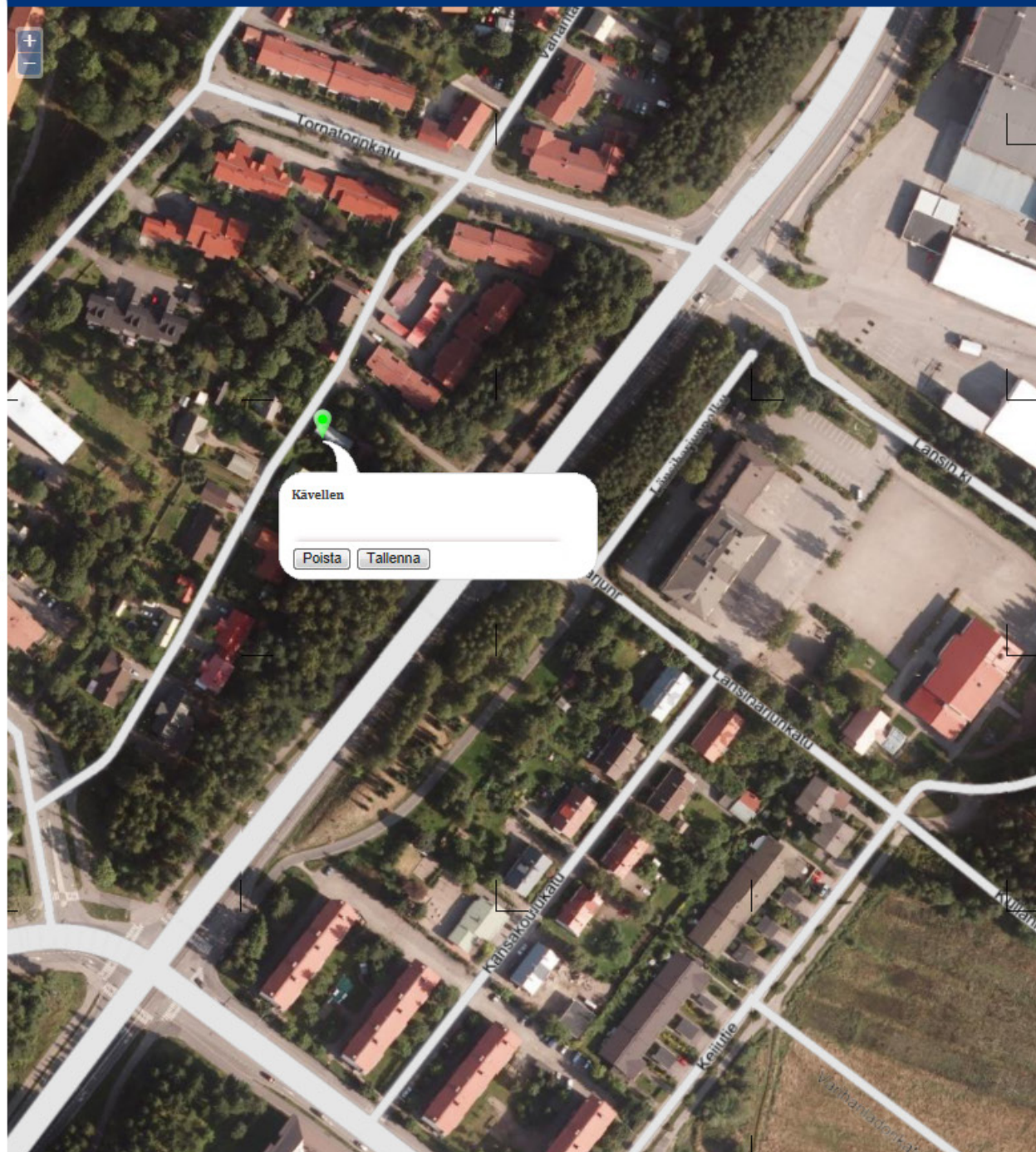
- ☐ Kouluun
- ☐ Harrastuksiin
- ☐ Ulkona pimeällä
- ☐ Kavereiden luo
- ☐ Keskustaan
- ☐ Kauppakeskuksiin
- ☐ Puistoihin
- ☐ Liikuntapaikkoihin
- ☐ Julkisiin kulkuneuvoihin
- ☐ Suurten katujen yli

Ohje: Napsauta ensin **kävelen**-painiketta, ja sen jälkeen kartalla kauimmaista kohtaa, jossa olet käynyt kävelen yksin ilman aikuista. Tämän jälkeen voit merkitä samoin kauimmaisat paikat, joissa olet käynyt yksin ilman aikuista pyörällä tai bussilla.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien **+** ja **-** painikkeiden avulla.

[< edellinen](#) [seuraava >](#)

LAHTI

5/10 MINUN LAHTI - YKSIIN JA YHDESSÄ

Kerro missä paikoissa haluat olla yksin tai yhdessä Lahdessa?

Kaikkia asioita ei tarvitse merkitä: voit valita juuri sinulle tärkeimmät kohdat. Voit merkitä jokaisen kohdan kartalle korkeintaan kolme kertaa.

Olen aikuisen kanssa

Tapaan kavereitani

Kiusaamisen paikka

Olen eläinten kanssa

Saan olla yksin

Käyn kylässä

Kohtaan uusia ystäviä

Olen yksinäinen

Kukaan ei vahdi

Olen rauhassa

Kielletty paikka

Pelkään ihmisiä

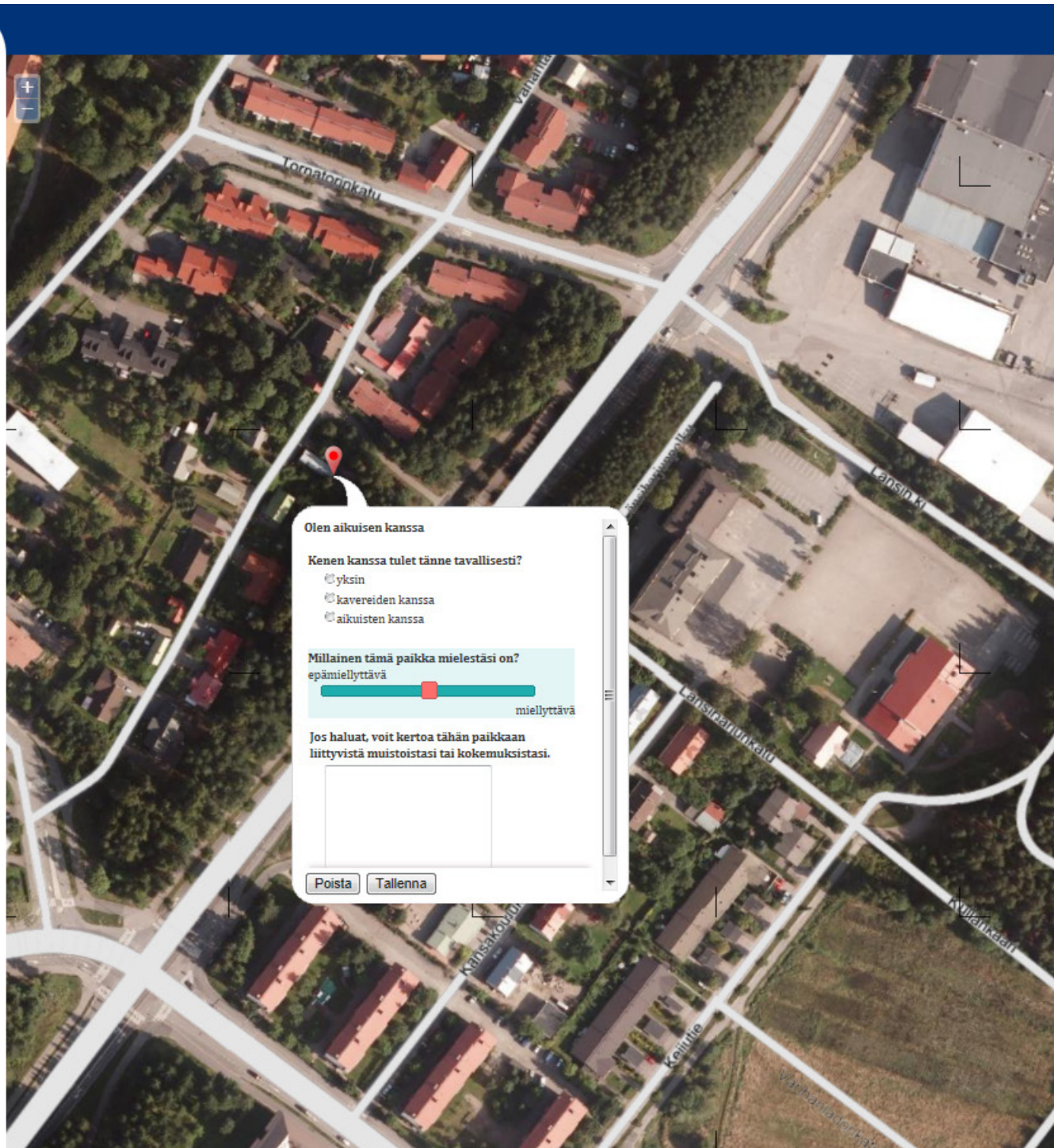
Riitelyn paikka

Sallittu paikka

Ohje: Napsauta ensin valitsemaasi painiketta, ja sen jälkeen kartalla kohtaa, jossa olet puuhannut kyseistä asiaa. Tämän jälkeen voit vastata ruudulle avautuviin kysymyksiin.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean -näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien + ja - painikkeiden avulla.

Mitä mieluiten puuhaat Lahdessa?

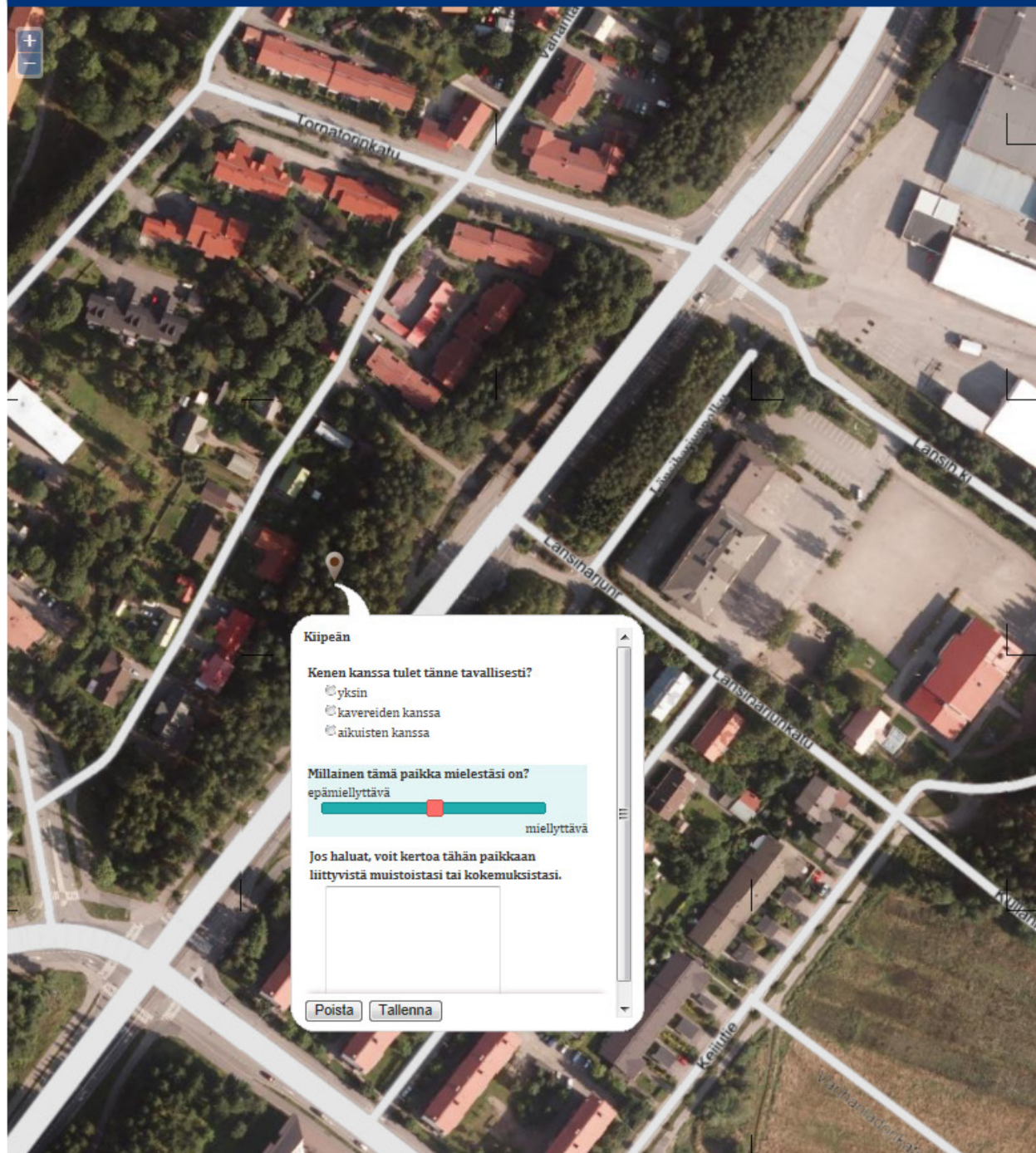
Kaikkia asioita ei tarvitse merkitä: voit valita juuri sinulle tärkeimmät kohdat. Voit merkitä jokaisen kohdan kartalle korkeintaan kolme kertaa.

Juoksen	
Hyppään	
Skeittaan / skuaattaa	
Keinun	
Luistelen	
Hiihdän	
Pelaan palloilulajeja	
Kiipeän	
Uin	
Roikun	
Olen piilossa	
Lasken mäkeä	
Pyöräilen	
Parkouraan	

Ohje: Napsauta ensin valitsemaasi painiketta, ja sen jälkeen kartalla kohtaa, jossa olet puuhannut kyseistä asiaa. Tämän jälkeen voit vastata ruudulle avautuviin kysymyksiin.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean -näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien + ja - painikkeiden avulla.

LAHTI

7/10 MINUN LAHTI - VAPAALLA

Kerro mitä puuhaat Lahdessa, kun et ole koulussa?

Kaikkia asioita ei tarvitse merkitä: voit valita juuri sinulle tärkeimmät kohdat. Voit merkitä jokaisen kohdan kartalle korkeintaan kolme kertaa.

Käyn urheilutapahtumissa

Käyn kaupassa

Olen tietokoneella

Harrastan

Leikin

Syön ulkona

Ei ole mitään tekemistä

Huvittelen

Urheilen

Seikkailen

Hengailen

Käyn kirjastossa

Käyn elokuvissa

Käyn musiikkitapahtumissa

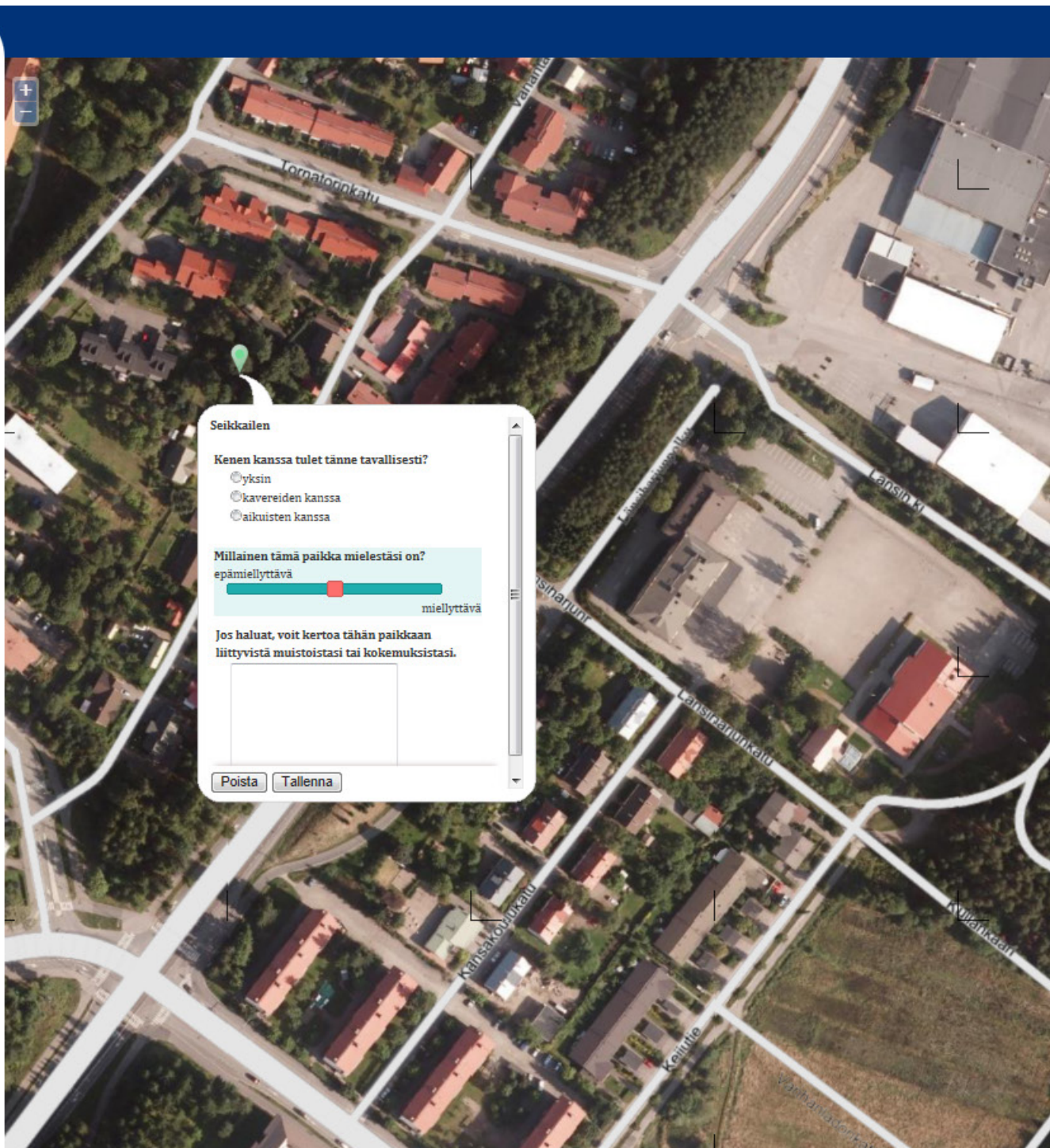
Ohje: Napsauta ensin valitsemaasi painiketta, ja sen jälkeen kartalla kohtaa, jossa olet puuhannut kyseistä asiaa. Tämän jälkeen voit vastata ruudulle avautuviin kysymyksiin.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean-näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien + ja - painikkeiden avulla.

< edellinen

seuraava >

Kerro miltä eri paikat tuntuvat sinusta.

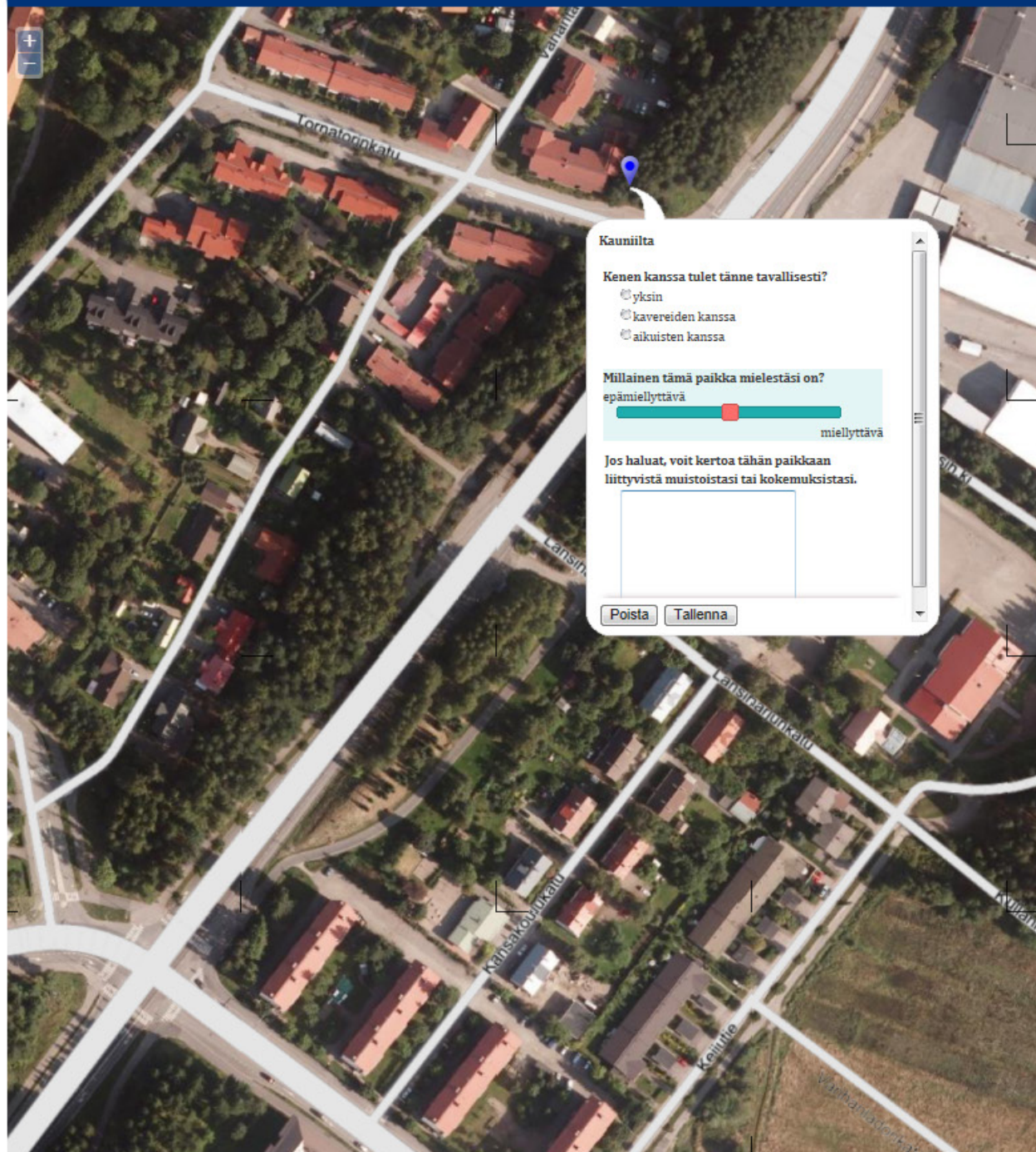
Kaikkia asioita ei tarvitse merkitä: voit valita juuri sinulle tärkeimmät kohdat. Voit merkitä jokaisen kohdan kartalle korkeintaan kolme kertaa.

Hyvän olon paikka	
Siistiltä	
Meluisalta	
Tylsältä	
Vaaralliselta	
Hiljaiselta	
Huono ilma hengittää	
Kauniilta	
Turvalliselta	
Rauhalliselta	
Roskaiselta	
Rauhattomalta	
Hyvä ilma hengittää	
Rumalta	

Ohje: Napsauta ensin valitsemaasi painiketta, ja sen jälkeen kartalla kohtaa, jossa olet puuhannut kyseistä asiaa. Tämän jälkeen voit vastata ruudulle avautuviin kysymyksiin.

Liikkuminen kartalla: kartalla pääset liikkumaan painamalla hiiren oikean -näppäimen pohjaan ja liikuttamalla samalla hiirtä haluamaasi suuntaan.

Zoomaaminen kartalla: karttaa voit zoomata lähemmäs tai kauemmas hiiren rullalla tai kartan yläreunassa olevien + ja - painikkeiden avulla.

9/10 MINUN LAHTI

Halutessasi voit kertoa vielä muuta itsellesi tärkeää Lahdesta tai lähiympäristöstäsi.

< edellinen

seuraava >

LAHTI

KIITOS VASTAUKSISTASI! 10/10

Vastauksesi ovat tallentuneet kyselyä täyttäessäsi, mutta voit palata vielä muokkaamaan niitä.

< edellinen

lopetä ja siirry etusivulle >

LAHTI

YLEISKAAVA 2025

YLEISKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

YLEISMÄÄRÄYKSET

Alueille voidaan kaavoittaa muitakin kuin pääkäyttötarkoituksen mukaisia toimintoja, mikäli ne on tarkoitettu pääasiassa alueen ominin tarpeisiin, sopivat sen luonteeseen eikä niistä aiheudu haittaa pääkäyttötarkoituksen mukaiselle käytölle.

Hulevesien hallinnassa tulee noudattaa Lahden hulevesiohjelmaa.

SUUNNITTELU- JA TOTEUTUSOHJEET

Alueita asemakaavoitettaessa tai muuten suunniteltaessa on yleiskaavan pääkartan merkintöjen lisäksi kiinnitettävä huomiota myös yleiskaavan liitteenä oleviin aluevakuuksiin ja suunnitteluohjeisiin sekä selostuksessa kuvattuihin yleiskaavan toteutusohjeisiin.

SALPAUSELKA, HOUKUTTELEVAN JA ELINVOIMAISEN YMPÄRISTÖKAUPUNGIN PERUSTA.
Maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon reunamuodostuman merkitys maiseman, geologian, pohjaveden, luonnonympäristön, ilmaston, kulttuurihistorian ja virkistyskäytön kannalta.

A

ASUNALUE.

Alue varataan pääasiassa asumiselle. Asunalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa kiinnitetään erityistä huomiota elinympäristöjen viihtyisyyteen ja turvallisuuteen.

C

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE.

Alue varataan Päijät-Hämeen maakuntakehityksen ja sen vaikutusalueita palveleville keskustatoimintoihin, kuten palveluille, hallinnolle, kaupalle, ympäristöohjelmille, alueuttamattomille työpaikoille ja keskusta-asumiselle. Maiseman ja rakennetun ympäristön ominaispiirteitä vaalitaan ja rakentamisen laatuun kiinnitetään erityistä huomiota.

Pkm

KAUPALLISTEN PALVELUJEN ALUE.

Alue varataan seudullisesti merkittävälle kaupan palvelulle (tilaa vaativan vähittäiskaupan suuryksikkö). Kaupungin sisäntuloväylien varrella vaalitaan maiseman ominaispiirteitä kuten Lahdelle leimaillisten maamerkkien näkyvyyttä. Ympäristön tulee olla viihtyisä, turvallinen ja esteettisesti laadukas niin autoliikenteen, pyöräliikenteen kuin jalankulkijain näkökulmasta.

P

KAUPALLISTEN PALVELUJEN ALUE.

Alue varataan alueellisesti merkittävälle kaupan palvelulle. Ympäristön tulee olla viihtyisä, turvallinen ja esteettisesti laadukas niin autoliikenteen, pyöräliikenteen kuin jalankulkijain näkökulmasta.

PY

JULKISTEN PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE.

Alue varataan seudullisesti merkittävälle julkisille palveluille ja hallinnolle. Rakennetun ympäristön kaupunkikuvallinen asema tulee turvata.

T

ELINKEINOELÄMÄN ALUE.

Alue varataan yrityksille ja työpaikoille. Kaupungin sisäntuloväylien varrella vaalitaan maiseman ominaispiirteitä kuten Lahdelle leimaillisten maamerkkien näkyvyyttä. Ympäristön tulee olla viihtyisä, turvallinen ja esteettisesti laadukas niin autoliikenteen, pyöräliikenteen kuin jalankulkijain näkökulmasta.

TY

ELINKEINOELÄMÄN ALUE.

Alue varataan yrityksille ja työpaikoille, jotka eivät aseta erityisiä vaatimuksia pohjaveden suojelu. Kaupungin sisäntuloväylien varrella vaalitaan maiseman ominaispiirteitä kuten Lahdelle leimaillisten maamerkkien näkyvyyttä. Ympäristön tulee olla viihtyisä, turvallinen ja esteettisesti laadukas niin autoliikenteen, pyöräliikenteen kuin jalankulkijain näkökulmasta.

ELINKEINOELÄMÄN JA ASUMISEN ALUE.

Alue varataan yrityksille, työpaikoille ja asumiselle. Korttelikohtainen pääkäyttötarkoitus ratkaistaan asemakaavoituksessa. Ympäristön tulee olla viihtyisä, turvallinen ja esteettisesti laadukas niin autoliikenteen, pyöräliikenteen kuin jalankulkijain näkökulmasta.

VL

LÄHIVIRKISTYSALUE.

Merkinnällä osoitetaan rakennettujen alueiden läheisyydessä sijaitsevat viheralueet ja laajat rakennetut puistot, jotka on tarkoitettu ulkoiluun, virkistykseen ja luonnon kokemiseen. Maiseman ja luonnonympäristön ominaispiirteitä tulee vaalia hoidettaessa metsää ja rakennettaessa virkistysalueita ja -reittejä. Virkistysreitit tulee liittää toisiinsa ja kevyen liikenteen verkoston. Alueella on voimassa MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus ja MRL 43:2 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

VU

URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUJEN ALUE.

Merkinnällä osoitetaan alueellisesti ja seudullisesti tärkeät urheilu- ja virkistyspalvelut. Rakennetun ympäristön tulee liittyä hienovaraisesti ympäröivään maisemaan ja luontoon.

VR

RETKEILY- JA ULKOILUALUE.

Merkinnällä osoitetaan kaupunkirakennetta jaksavat luonnontilaiset viheralueet. Maiseman ja luonnonympäristön ominaispiirteitä vaalitaan, jotta luonnon monimuotoisuus ja alueen erityisasema ekosysteempipalveluja luottavana laajana viheralueena säilyvät. Alueella on voimassa MRL 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus ja MRL 43:2 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

RA

LOMA-ASUNTOALUE.

Alue varataan vapaa-ajan asumiselle. Rakentamisen tulee sopeutua hienovaraisesti ympäristöön, maastonmuotoihin ja rantamaisemaan.

RM

MATKAILUTOIMINTOJEN ALUE.

Alue varataan matkailulle ja siihen liittyville toiminnolle. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee vaalia maiseman ominaispiirteitä ja turvata merkittävien luontoarvojen säilyminen.

RP

SIIRTOLAPUUTARHA-ALUE.

Alue varataan ryhmäpuutarhoille. Alue ei ole tarkoitettu pysyvään asumiseen.

LV

VESILIIKENTEEN ALUE.

Merkinnällä osoitetaan satama- ja laiturialueet. Alueen suunnittelussa vaalitaan vesi- ja rantamaiseman ominaispiirteitä.

ET

YHDYSKUNTATEKNISEN HUOLLON ALUE.

Alue varataan yhdyskuntateknisen huollon toimilaitteille kuten voimalaitoksille, sähköasemille, lämpökeskuksille ja jätevedenpuhdistamille.

EJ

JÄTTEENKÄSITTELYALUE.

Alue varataan maakunnalliselle jätteiden käsittelylle ja loppusijoitukselle.

EP

PUOLUSTUSVOIMIEN ALUE.

Alue varataan puolustusvoimien käyttöön. Alueen kehittämisessä tulee ottaa huomioon maiseman, rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön arvot.

EH

HAUTAUSMAA-ALUE.

SL

LUONNONSUOJELUALUE

Alue on suojeltu tai tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulain (tai maankäyttö- ja rakennuslain) nojalla. Alueella ei saa ryhtyä toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa suojelutarvot.

SM

MUINAISMUISTOALUE

Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolaisten rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Alueella koskevat maankäytösuunnitelmat on lähetettävä Museovirastoon jätettävä Päijät-Hämeen maakuntamuseoon lausuntoa varten.

M

MAA- JA METSÄTALOUSALUE.

Alue pidetään maisemallisesti arvokkaat avoimet pelto- ja niityalueet. Alue sisältää myös maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit. Alue pidetään viljelyksessä maisema-arvojen turvaamiseksi.

MA

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE.

Merkinnällä osoitetaan maisemallisesti arvokkaat avoimet pelto- ja niityalueet. Alue sisältää myös maakunnallisesti arvokkaat perinnebiotoopit. Alue pidetään viljelyksessä maisema-arvojen turvaamiseksi.

W

VESIALUE.

MAA-AINEISTEN OTTOALUE.

Alueen maisemointi tehdään samanaikaisesti kaivuun edetessä.

ep

PUOLUSTUSVOIMILLE VARATUN ALUEEN OSAN RAJA.

km

VÄHITTÄISKAUPAN SUURYKSİKÖ, JOKA SISÄLTÄÄ PÄIVITTÄISTAVARAMYNNÄ.

MUINAISMUISTOKOHDE. Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolaisten rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Alueella koskevat maankäytösuunnitelmat on lähetettävä Museovirastoon jätettävä Päijät-Hämeen maakuntamuseoon lausuntoa varten.

mu

LUONNONSUOJELULAIN NOJALLA SUOJELTU LUONTOTYYPPI.

pva

LUOKITTELLUN POHJAVESIALUEEN RAJA.

Asemakaavoitettavalla alueella tai rakennuspaikalla tulee selvittää pohjaveden taso. Rakentamista 1 m lähemmäs pohjaveden pintaa tulee välttää. Kiinteistöjen viemärintä ja jätehuolto tulee järjestää siten, että jäteveden imeytyminen vettä läpäisevään maaperään ja pohjaveen ei ole mahdollista. Pohjavesialuetta koskevista maankäytösuunnitelmissa on kuultava kunnallista ympäristönsuojeluviranomaista.

pvm

POHJAVEDEN MUODOSTUMISALUEEN RAJA.

Yhdyskuntarakenteen laajentamista luonnonomuuskaisella asemakaavoittamattomille alueille vältetään. Pohjaveden suojelemiseksi alueella on erityisesti kielletty sellaisen uuden laitoksen perustaminen, joka käyttää tai varastoi pohjaveden pilaantumista aiheuttavia kemikaaleja tai polttoaineita sekä maa-ainesten otto 5 m lähempänä pohjaveden ylintä pintaa ja muiden maa-ainesten kuin puhtaan soran tai hiekan varastointi. Puhtaat hulevedet kuten kattovedet ja pientalojen pihavedet ei myöskään saa varastoida maaperään mahdollisimman lähellä syntyä paikkaa. Asunalueilla suositellaan vettä läpäisevää pinnoitusta. Likiäiset hulevedet johdetaan sade- tai jätevesiviemäriin. Pohjaveden muodostumisaluetta koskevista maankäytösuunnitelmissa on kuultava kunnallista ympäristönsuojeluviranomaista.

pva

POHJAVEDENMUODOSTUMISALUEEN RAJA.

Pohjaveden suojelemiseksi alueella on kielletty asutuksen ja tuotantotoimintojen laajentaminen, maa-ainesten otto ja maantäyttö sekä muu toiminta, josta voi aiheutua pohjaveden likaantumista tai joka on kielletty myös pohjaveden muodostumisalueella. Pohjavedenmuodostumisen läheisyydestä koskevista maankäytösuunnitelmissa on kuultava kunnallista ympäristönsuojeluviranomaista.

pvo

POHJAVEDENMUODOSTUMISALUE.

Alueella sallitaan vain vedentoottoon liittyvät toiminnot, rakennukset ja rakenteet.

sl

VESIALUEELLA OLEVA LUONNONSUOJELUALUEEN RAJA.

nat

NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVA ALUE.

ma

KULTTUURIMAISEMAN JA RAKENNETUN YMPÄRISTÖN KANNALLA TÄRKEÄ ALUE.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt.

rm-2

ALUEEN OSA, JOLLA VOIDAAN TUTKITA MATKAILUTOIMINTOJEN SUOJITTAMISEN EDELLYTYKSIÄ.

ka

KAUPUNGIN TAI KUNNAN RAJA.

yle

YLEISKAAVA-ALUEEN RAJA.

ok

OKEROISTEN OSAYLEISKAAVAN RAJA.

Alueella noudatetaan osayleiskaavan määräyksiä.

mek

MIEKKION, RENKOMAEN JA ÄMMÄLÄN OSAYLEISKAAVAN RAJA.

Alueella noudatetaan osayleiskaavan määräyksiä.

en

ENONSAAREN VAHVISTETUN OSAYLEISKAAVAN RAJA.

Alueella noudatetaan osayleiskaavan määräyksiä.

a

ALUEEN RAJA.

la

LAIVAVÄYLÄ.

110

110 KV:N AVOJOHTOLINJA.

k

MAAKAASUN PÄÄPUUTKI.

v

VALTATIE.

se

SEUTUTIE.

p

PÄÄKATU.

koko

KOKOAJAKATU TAI YHDYSTIE.

j

JOUKKOLIIKENPAINOPITTEINEN KATU.

er

ERITASOLIITTYMÄ.

tas

TASOLIITTYMÄ.

ra

RAUTATIE.

tun

TUNNELI.

li

LIKENNETTUNNELI.

sil

SILTA.

k

KEVYEN LIIKENTEEN PÄÄVÄYLÄ.

ul

ULKOILUREITISTÖN PÄÄVÄYLÄ.

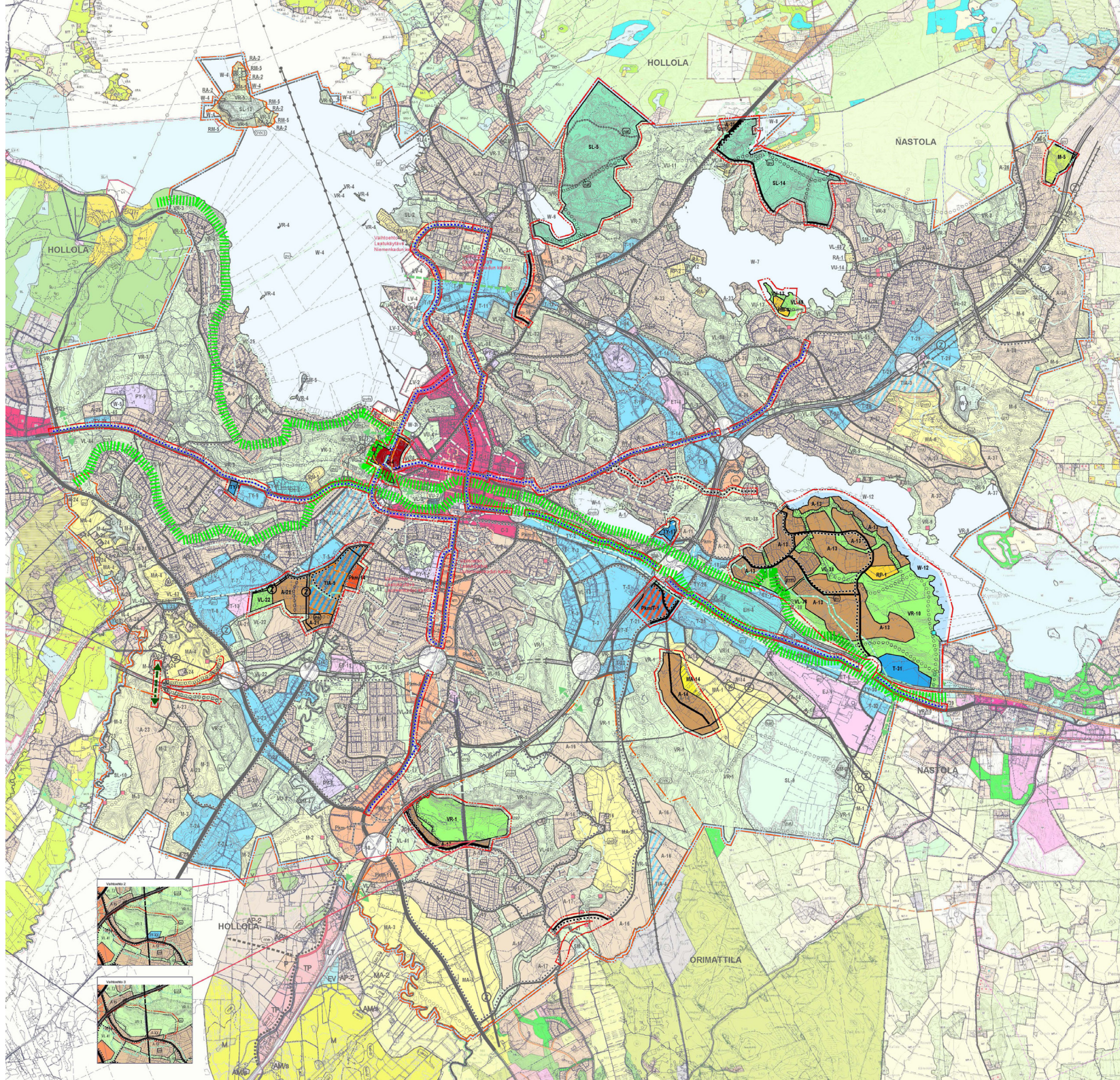
mel

MELONTAREITTI.

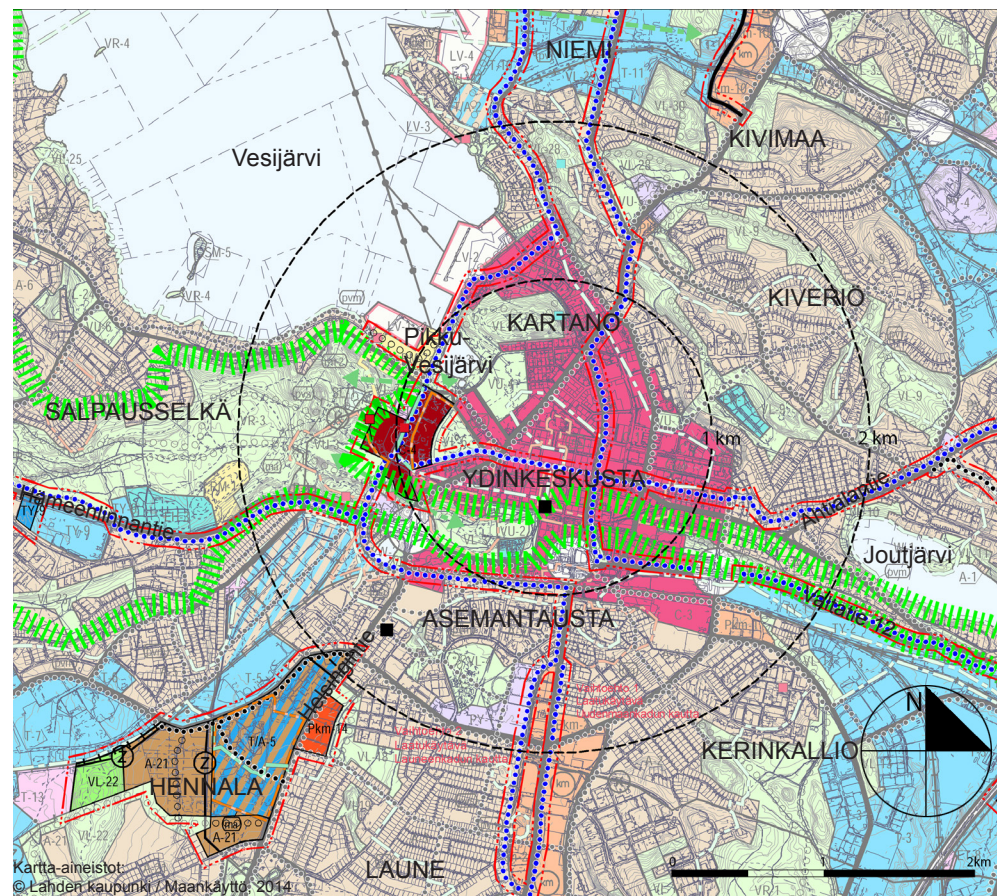
vi

VIHERYHTEYSTARVE.

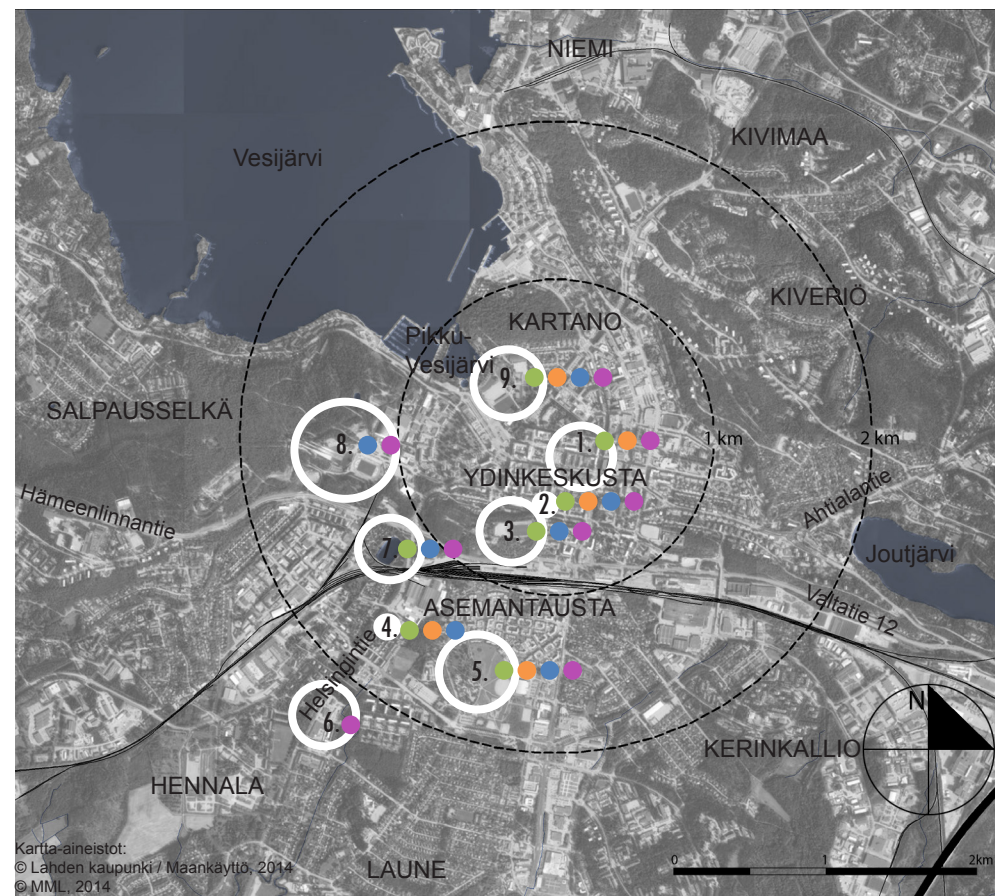
Merkinnällä osoitetaan ekologiseen verkostoon liittyviä yhteysharjoja.

A1 KESKUSTA JA LÄHIALUEET LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

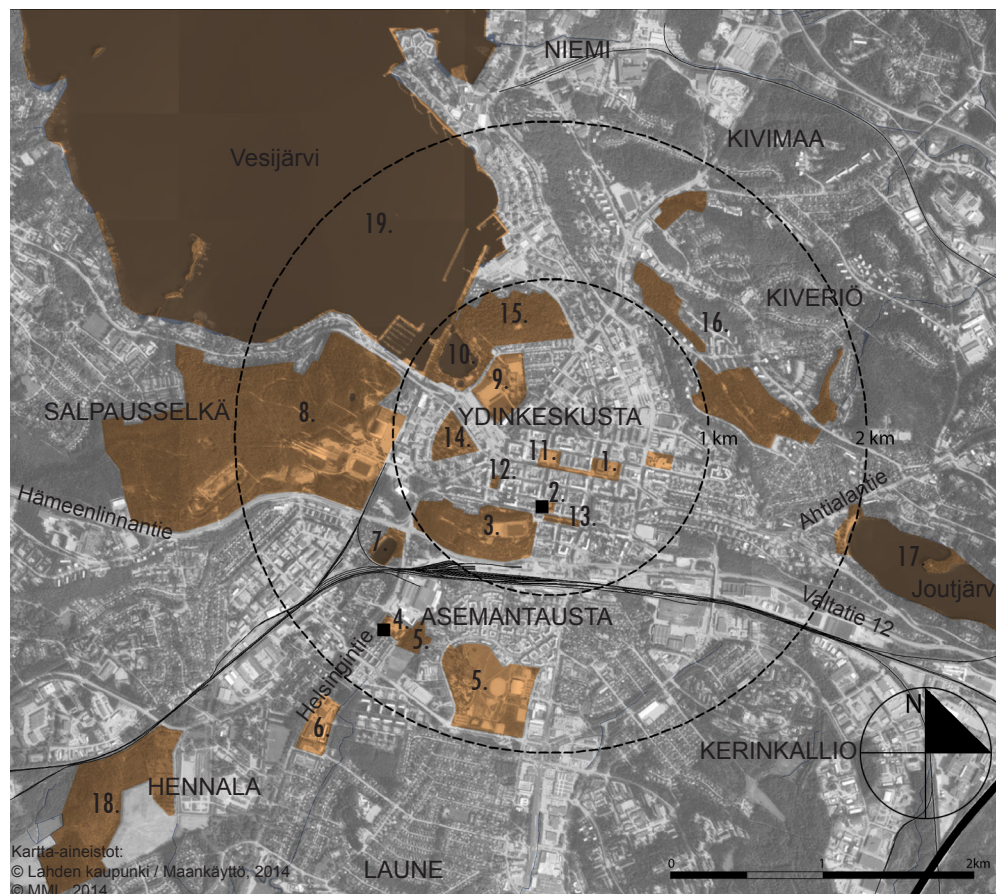
A2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

Kartat 11-16. Arviointikarttasarja A Keskusta ja lähialueet. Kartassa A1 on esitetty keskusta ja lähialueet Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Harjun ja Länsiharjun koulut mustilla neliöillä sekä keskusta- ja keskustan reunavyöhykettä kuvaavat 1 ja 2 km mitoittavat bufferit. Kartassa A2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat keskustassa ja lähialueilla. Kartoissa A3 ja A4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat. Kartassa A5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta A6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

- a) Miellyttäväksi koettu paikka
b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
c) Kaunis paikka
d) Rauha ja hiljaisuus
e) Kohtaamispaikka

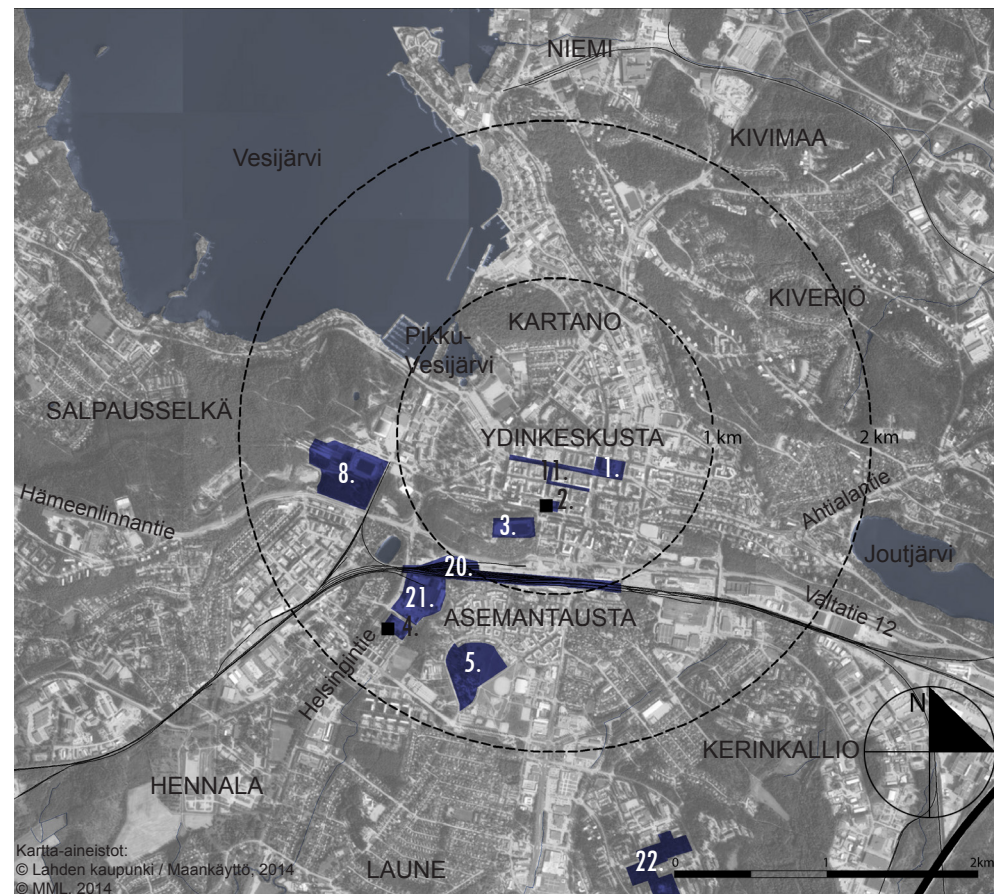
A3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

1. Trio (a, c, d, e, f, g, h, i)
2. Harjun koulu (a, b, e, f, g, h, i)
3. Radiomäki (a, b, f)
4. Länsiharjun koulu (a, b, e, f, g, h, i, j)
5. Perhepuisto ja Kullankukku (a, b, c, d, e, f)
6. Helsingintien liikekortteli (a)
7. Mytjärvi (a, b, c, d, e)
8. Salpausselkä ja urheilukeskus (a, b, c, d, f)
9. Kisapuisto (a, b, d)
10. Pikku-Vesijärvi (a, b)
11. Tori, Aleksanterinkatu, Mariankatu ja Hämeenkatu (a, e, f, j)

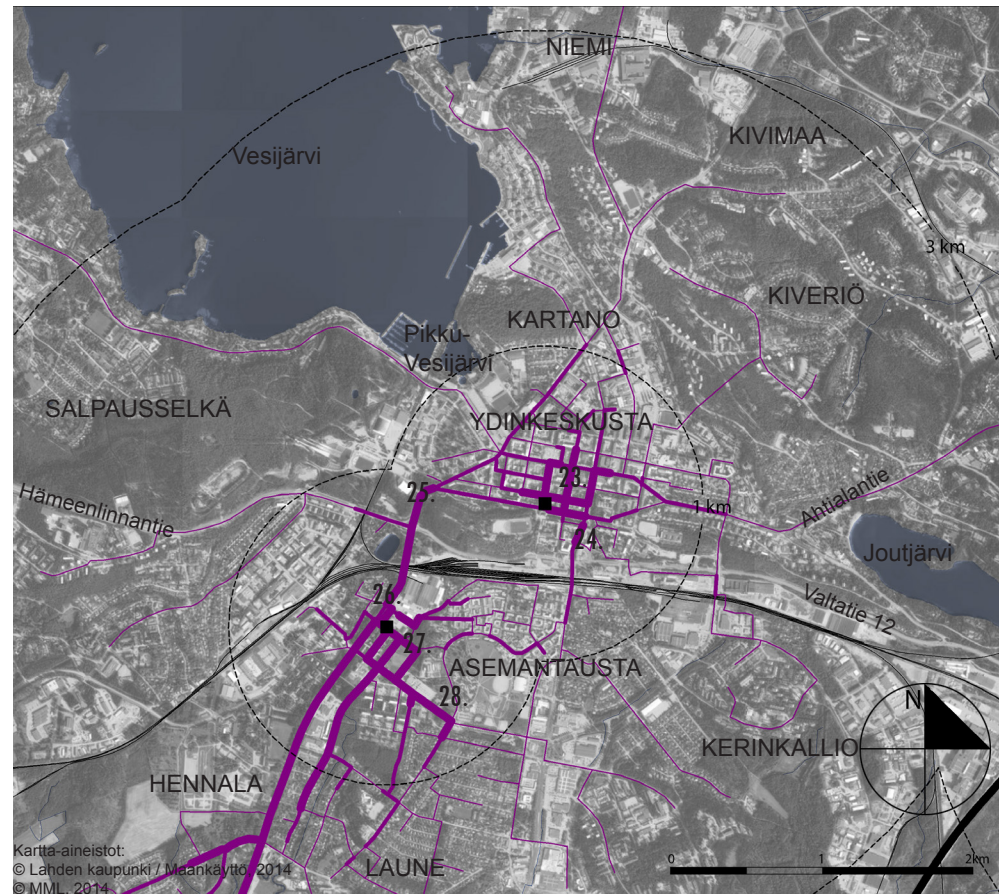
- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
g) Melu
h) Pelko
i) Ruma paikka
j) Roskainen paikka

A4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

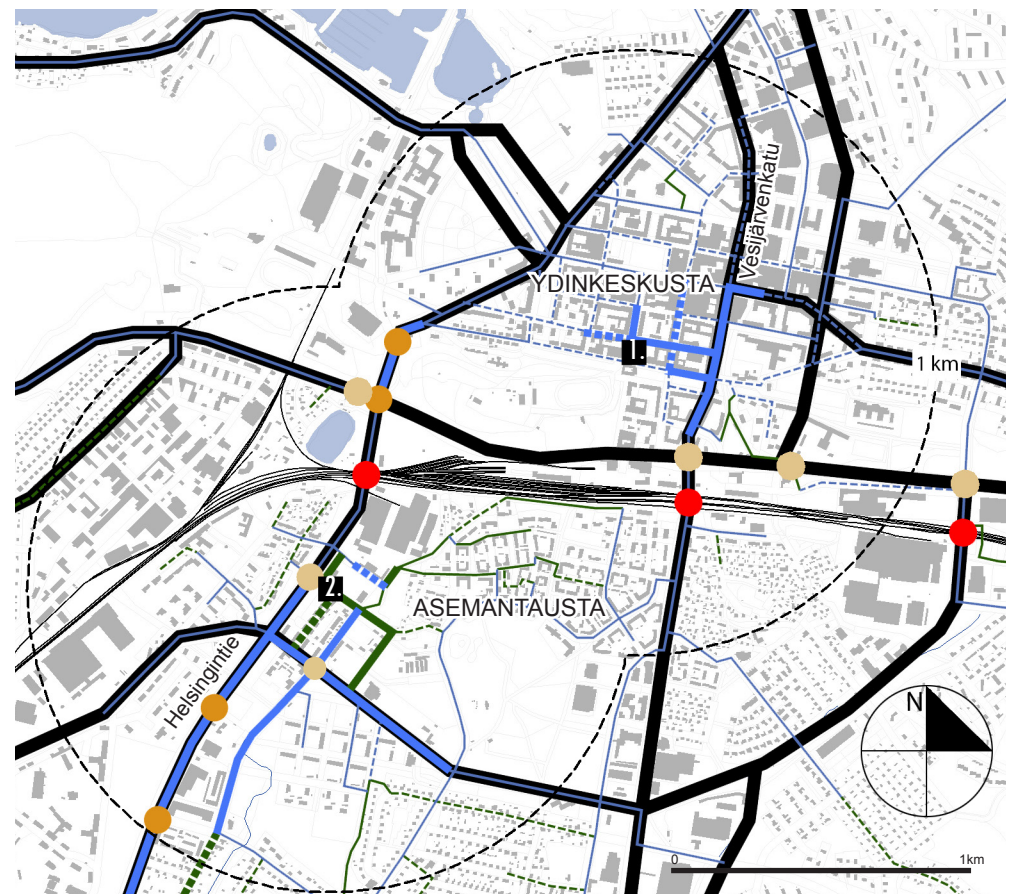
12. Erkonpuisto (c)
13. Kaupungintalonpuisto (c, d)
14. Fellmaninpuisto (a, b)
15. Kariniemenpuisto (a, b)
16. Kiveriön lähivirkistysalue (a)
17. Joutjärvi (b)
18. Halkomäen metsäalue (a, b, c, d, e)
19. Vesijärvi (a, b)
20. Radan varsi (f)
21. Teollisuustontti Länsiharjun koulun ja radan välissä (h)
22. Liipolanmäki (f, h)

A5 KOULUMATKA-
LIKKUMINEN
KÄYTETYIMMÄT REITIT

23. Rautatienkatu, Mariankatu, Vuorikatu, Harjukatu / Puistokatu
 24. Vesijärvenkatu (raskaasti liikennöity pääkatu)
 25. Hollolankatu (erittäin raskaasti liikennöity pääkatu)
 26. Helsingintie (raskaasti liikennöity pääkatu)
 27. Länsiharjunpolku, Kansakoulukatu, Keijutie, Länsiharjunkuja (pp),
 Kullankukkulanpolku (pp), Länsiharjun-Kullankaari (pp), Alaportinraitti (pp)
 28. Tapparakatu

A6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET

Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
C-1 Ydinkeskusta	Alueen asuntokanta sijaitsee miltei kokonaan kerrostaloissa, joita on rakennettu kaikkina Lahden kaupunkina olon vuosikymmeninä. Alueella on toteutumaton rakennusoikeutta. Asukkaita on noin 10300. Alueella on monipuoliset julkiset ja kaupalliset palvelut. Alueella sijaitsee vähittäiskaupan suuryksikkö. Alueen arvopuistoja ovat Kaupungintalon puisto, Alatori, Kirkkopuisto ja Erkonpuisto. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).	A/1 Trio A/2 Harjun koulu A/11 Tori ja Aleksanterinkatu A/12 Erkonpuisto A/13 Kaupungintalon puisto A/23 Rautatienkatu, Mariankatu, Vuorikatu, Harjukatu / Puistokatu A/24 Vesijärvenkatu A/25 Hollolankatu	<p>Lapset kokevat ydinkeskustan kaupallisine palveluineen miellyttäväksi paikaksi, jossa voi seikkailla ja hengaila ilman aikuisten valvontaa. Trion kauppakeskus (1) sekä keskustan pääkatu Aleksanterinkatu ja siihen liittyvä tori (11) ovat paikkoja, joissa tavataan ikätovereita. Keskustassa käydään ulkona syömässä, elokuvissa, ostoksilla, huvittelemassa ja hengaillemassa. Keskustaan liitetään myös negatiivisia mm. meluun, roskaisuuteen ja pelkäämiseen liittyviä kokemuksia. Pelkäämiseen liittyvät kokemukset ovat pääasiassa epäsosiaaliseen käyttäytymiseen, kuten humalaisiin ja rauhottomuuteen liittyviä kokemuksia. Keskustan arvopuistot, kuten Erkonpuisto (12) ja Kaupungintalon puisto (13) koetaan kauniina ja rauhallisina keitaina kivikaupungin keskellä.</p> <p>Ydinkeskustassa sijaitseva Harjun koulu (2) pihoineen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, keinumiseen ja kiipeilyyn. Koulu on tärkeä paikka ikätovereiden kohtaamiseen. Kouluun liitetään myös negatiivisia meluun, pelkoon ja rumuuteen liittyviä tuntemuksia. Kouluun liitetyt pelkäämisen kokemukset liittyvät pääosin kiusaamiseen, yksinäisyyteen tai rauhottomuuden tunteeseen. Tärkeimmät Harjun kouluun suuntautuvat koulumatkat kulkevat Rautatienkadun, Mariankadun, Vuorikadun, Harjukadun (23) sekä Vesijärvenkadun (24) ja Hollolankadun (25) kautta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalliset koulumatkat • Kävely- ja pyöriteiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys • Kauppakeskusten lapsiystävällisyys • Puistojen merkitys keskustassa • Koulun merkitys kohtaamispaikkana

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
VL-3 Radiomäki ja Mytjäistenharju	Kaupunkimaisemaa hallitseva Salpausselän reunamuodostuma. Alue on maisemallisesti ja geologisesti merkittävä. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).	A/3 Radiomäki	Lapset kokevat Radiomäen (3) miellyttäväksi paikaksi, jossa on hyvä ilma hengittää. Radiomäellä käydään urheilemassa ja urheilutapahtumissa. Radiomäki tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, juoksemiseen, hiihtämiseen, luisteluun ja mäen laskuun.	<ul style="list-style-type: none"> Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen turvallinen saavutettavuus Palvelee harrastuspaikkana myös muilla alueilla asuvia
VU-2 Radiomäki	Tunnettu yleisurheilun kilpакenttä, joka sijaitsee Salpausselän tasaisella lakialueella. Urheilukenttä on rakennettu 1922. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (MARY).			
A-3 Asemantausta, Tornator ja Laune	Alueella on sotien jälkeen rakennettuja pientaloalueita ja 1940-luvulta lähtien rakennettuja kerrostaloja ja lähiöitä. Asunnoista noin 75 % on kerrostaloissa. Alueella on asemakaavoitettuja asuinkortteleita, joita ei vielä ole rakennettu. Asukkaita on noin 7800. Alueella on julkisia palveluita (päiväkot, koulu). Alueella on kaupallisia palveluita (päivittäistavarakauppa, vähittäiskaupan suuryksikkö). Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (MARY, LaRY). Alueella on pohjavedenotto.	A/4 Länsiharjun koulu A/21 Teollisuustontti Länsiharjun koulun ja radan välissä A/26 Helsingintie A/27 Länsiharjun-polku, Kansa-koulukatu, Keijutie, Länsiharjunkuja, Kullankukku-lanpolku, Länsiharjun-Kullankaari, Alaportinraitti A/28 Tapparakatu	Asemantaustassa sijaitseva Länsiharjun koulu (4) pihoineen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, keinumiseen ja kiipeilyyn. Koulu on tärkeä paikka ikätovereiden kohtaamiseen. Koulun liitetään myös negatiivisia meluun, pelkoon, rumuuteen ja roskaisuuteen liittyviä tuntemuksia. Koulun liitetty pelkäämisen kokemukset liittyvät pääosin kiusaamiseen, yksinäisyyteen tai rauhattomuuden tunteeseen. Länsiharjun koulun ja radan välissä sijaitseva teollisuustontti (21) on mainittu kiusaamisen ja pelkäämisen paikkana. Teollisuustontilla on rakennusalan varastorakennuksia ja raskasta liikennettä. Lasten eniten käyttämät koulumatkatreitit Länsiharjun koululle kulkevat Helsingintien (26), Länsiharjunpolun, Kansakoulukadun, Keijutien, Länsiharjunkuja, Kullankukku-lanpolun, Länsiharjun-Kullankaaren, Alaportinraitin (27) sekä Tapparakadun (28) kautta.	<ul style="list-style-type: none"> Turvalliset koulumatkat Kävely- ja pyöräteiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys Koulun merkitys kohtaamis- ja toimintapaikkana

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtäviä suunnitteluohjeita
VL-4 Kullankukkula ja Perhepuisto, Asemantausta	Launeen kaupunkilaaksoa reunustava viheralue. Alueella kulkee Launeen pitkittäisharju. Alueelle on istutettu puulajipuisto ja avointa niittymaisemaa. Alue on toiminnallisesti tärkeä viheralue. Alueella on liikunta- ja virkistyspalveluita (lähiliikuntapaikka). Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO).	A/5 Perhepuisto ja Kullankukkula	Launeen perhepuisto (5) tarjoaa lähiliikuntapaikkana lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm palloilulajien pelaamiseen, skeittaamiseen, juoksuun ja vapaaseen leikkiin. Perhepuiston ja Länsiharjun koulun väliin jäävä Kullankukkula on mainittu mäenlaskupaikkana. Harrastamisen ja vapaan toiminnan lisäksi perhepuisto on lapsille tärkeä hengailun ja seikkailun paikka, jossa voi liikkua ilman aikuisen valvontaa. Siellä tavataan ikätovereita ja luodaan uusia ystävyys-suhteita. Toisaalta vapaaseen liikkumiseen liitetään myös negatiivisia kokemuksia siitä, että kukaan ei vahdi. Perhepuistoa ja Kullankukkulaa pidetään myös kauniina ja rauhallisina paikkoina.	<ul style="list-style-type: none"> Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen turvallinen saavutettavuus Palvelee harrastuspaikkana myös muilla alueilla asuvia Retkikohde Opetuskohde (koulut & päiväkodit)
Pkm-14 Hennala	Alueella on lähioستoskeskukseen verrattava päivittäistavarakauppa. Alueella on tilaa vaativan erikoistavaran vähittäiskaupan yksiköitä. Alueella on asemakaavoitettua vähittäiskaupan rakennusoikeutta 17 352 k-m2 ja siitä on käytetty 21 919 k-m2	A/6 Helsingintien päivittäis-tavarakauppa	Helsingintien varressa sijaitsevaan päivittäistavarakauppaan (6) tullaan ostoksille ja hengailemaan. Alueeseen liitetään positiivisia tuntemuksia.	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen saavutettavuus
W-2 Mytjärvi	Salpausselän suppalampi, jossa uimaranta. Järvellä on kulttuurihistoriallisia arvoja.	A/7 Mytjärvi	Lapset kokevat Mytjärven (7) kauniiksi ja rauhalliseksi paikaksi, jossa on hyvä ilma hengittää. Mytjärvelle tullaan pääasiassa uimaan, mutta myös huvittelemaan ja tapaamaan ikätovereita.	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen saavutettavuus Opetuskohde (koulut) Veden laadun turvaaminen uimakelpoisena

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
VU-3 Salpausselkä, urheilukeskus	Kansainvälisesti tunnettu talvilajien kilpa-areena, joka sijaitsee Salpausselällä lähellä Lahden kaupungin keskustaa. Alueella on pohjavedenottoamo. Alueella on taistelukaivantoja vuodelta 1918. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY)	A/8 Salpausselkä ja urheilukeskus	Salpausselän urheilukeskus (8) on lapsille tärkeä harrastuspaikka, johon tullaan niin urheilemaan kuin seuraamaan urheilutapahtumia. Salpausselän harju ja urheilukeskus tarjoavat lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia niin hiihtoon ja mäen laskuun kuin palloilulajien pelaamiseen, juoksuun ja pyöräilyyn. Salpausselällä sijaitseva Häränsilmän luonnonsuojelualueeksi rauhoitettu suppalampi on lasten mielestä kaunis ja rauhallinen paikka. Alueen epämiellyttävät kokemukset liittyvät niin ikään harrastustoimintoihin, kuten hiihtoon.	<ul style="list-style-type: none"> Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen turvallinen saavutettavuus Palvelee harrastuspaikkana myös muilla alueilla asuvia Retkikohde Opetuskohde (koulut & päiväkodit) Turvalliset opastetut lähireitit
VR-3 Salpausselän, Jalkarannan ja Pirttiharjun retkeily- ja ulkoilualueet	Metsäpeitteinen Salpausselän reunamuodostuma. Alue on valtakunnallisesti merkittävä retkeily- ja ulkoilualue sekä toiminnallisesti tärkeä viheralue. Alueella on vanhaa metsää, suppia, muinaisrantoja, äänitasoltaan hiljaisia alueita (alle 45 dB). Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (LaRY). Alueen maisemassa on nähtävissä merkittäviä geologisen historian jäänteitä. Kintterönsuolla ja sitä ympäröivällä alueella on erityisen arvokkaita luonnonolosuhteita: Kosteikkoja, suppia, aarnialuetta ja rikas linnusto.			

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
VU-4 Kartano, Kisapuisto	Perinteikäs urheilupuisto, joka sijaitsee Lahden kaupungin keskustassa lähellä Pikku-Vesijärveä. Jalkapallostadion on rakennettu 1952. Alue on monipuolinen eri liikuntalajien keskittymä. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (MARY, LaRY).	A/9 Kisapuisto	Lahden keskustassa sijaitseva Kisapuisto (9) on lapsille tärkeä urheilu ja harrastuspaikka. Kisapuistossa pelataan palloilulajeja, juostaan ja luistellaan, mutta myös hengaillaan ja tavataan kavereita. Kisapuisto koetaan myös rauhalliseksi ja hiljaiseksi paikaksi.	<ul style="list-style-type: none"> Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen turvallinen saavutettavuus Palvelee harrastuspaikkana myös muilla alueilla asuvia Opetuskohde (koulut)
W-3 Pikku-Vesijärvi	Vesijärvestä ratapenkalla erotettu lahti. Virkistysjärvi puistossa. Virkistyskalastuskohde. Kärsii rehevöitymisestä. Järvellä on kulttuurihistoriallisia arvoja.	A/10 Pikku-Vesijärvi	Pikku-Vesijärveä ympäröivä puisto (10) on lapsista miellyttävä paikka seikkailla ilman aikuisten valvontaa. Järveä kiertävä puistoreitti soveltuu lenkkeilyyn ja juoksemiseen. Pikku-Vesijärvi koetaan kauniiksi paikaksi, jossa on hyvä ilma hengittää.	<ul style="list-style-type: none"> Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen turvallinen saavutettavuus Opetuskohde (koulut)
VL-6 Fellmaninpuisto, Keski-Lahti	Kaupunkirakenteessa oleva rakennettu puisto, johon liittyy historiallisia tapahtumia. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).	A/14 Fellmaninpuisto	Fellmaninpuiston (14) lapset kokevat ydinkeskustan puistojen tapaan rauhalliseksi ja hiljaiseksi alueeksi kaupungin keskellä. Fellmaninpuisto on lapsista miellyttävä paikka, jossa tavataan kavereita.	<ul style="list-style-type: none"> Puistojen merkitys keskustassa
VL-8 Kariniemenpuisto ja Pikku-Vesijärvenpuisto	Vesijärven rantamaisemassa oleva korkea metsäpeitteinen mäki ja rakennettu rantapuisto. Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, luonnonsuojelulain luontotyyppi, LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (LaRY).	A/15 Kariniemenpuisto	Kariniemenpuisto (15) on lasten turvalliseksi kokema paikka, jossa voi olla rauhassa ja seikkailla. Puisto tarjoaa hyviä toimintamahdollisuuksia mm. juoksuun, pyöräilyyn ja hiihtämiseen.	<ul style="list-style-type: none"> Puistojen merkitys keskustassa

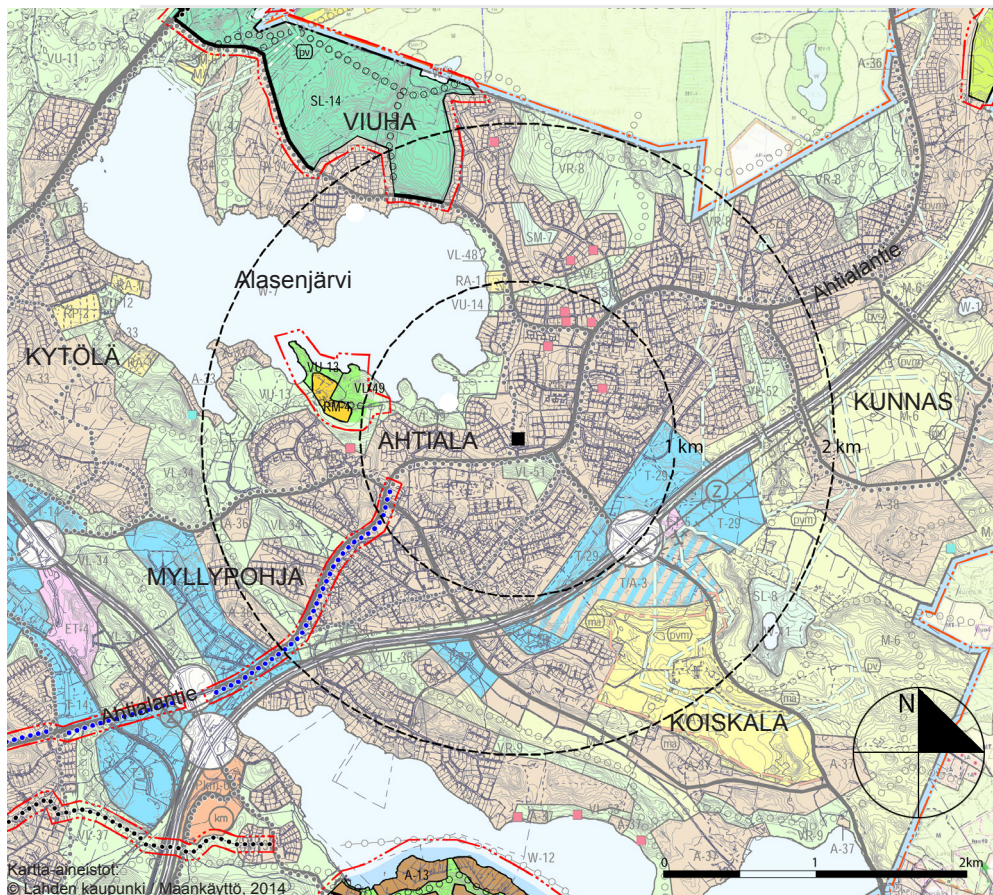
ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET

Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
VL-9 Kivistönmäen, Kiveriön, Pyhättömän, Joutjoen ja Metsäpellon lähivirkistysalue	Kiveriön kaupunginosaa kiertävä viheralueiden verkosto. Alueella on kallioita, vanhaa metsää ja äänitasoltaan (alle 45dB) hiljaisia alueita. Alueella on ulkoilureittejä. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO).	A/16 Kiveriön lähivirkistys-alueet	Lapset kokevat Kiveriön lähivirkistysalueet (16) miellyttäväiksi paikoiksi harrastaa. Lähivirkistysalueet tarjoavat erilaisia toimintamahdollisuuksia lapsille.	<ul style="list-style-type: none"> Lähivirkistysalueiden turvallinen saavutettavuus Turvalliset opastetut lähireitit
W-1 Joutjärvi	Merkittävä virkistysjärvi. Kaksi uimarantaa ja melontakeskus. Virkistyskalastuskohde. Saa vetensä Salpausselän pohjavesistä. Hyvä vedenlaatu, herkkä ihmistoiminnan vaikutuksille esim. hulevesien kuormitukselle. Järvellä on kulttuurihistoriallisia arvoja.	A/17 Joutjärvi	Joutjärven uimaranta (17) on lapsille tärkeä uimapaikka.	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen saavutettavuus Veden laadun turvaaminen uimakelpoisena

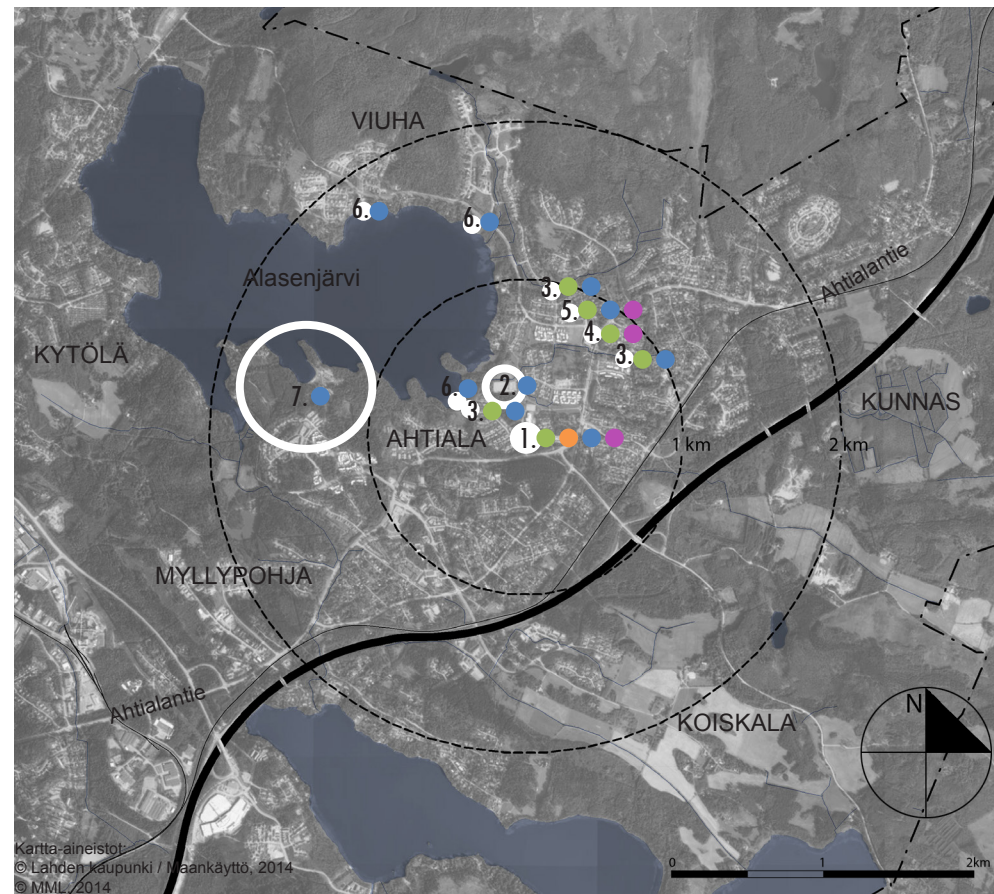
ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
A-21 Metsä-Hennala	Alueella on pientaloja ja muutama rivitalo. Vanha rakennuskanta on pääosin 1950-luvulta, uudempi pääosin 1990-luvulta. Alueella on noin 610 asukasta. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (LaRY).	A/18 Halkomäen metsäalue A/26 Helsingintie	Metsä-Hennalan ja radan väliin jäävä laajahko Halkomäen metsäalue (18) tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. pyöräilyyn, juoksuun, mäen laskuun ja hiihtämiseen. Lapset kokevat alueen miellyttäväksi paikaksi, jossa voi hengaila ja seikkailla ikätovereiden kanssa. Alue koetaan kauniiksi ja rauhalliseksi ja siellä on hyvä ilma hengittää.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalliset koulumatkat • Kävely- ja pyöräteiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys • Lähivirkistysalueiden lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien turvaaminen
VL-22 Metsä-Hennalan ja Kukonkosken lähivirkistysalue	Pientaloalueen vieressä ja peltomaisemaa rajaava korkea mäki, jonka puusto on vanhaa. Alueella kulkee ulkoilureitti. Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (LaRY). Porvoonjoen alueella on liikennemelua. Alueella on suojaviheraluetta.		Helsingintie (26) on lasten eniten käyttämä koulumatkareitti Hennalasta Länsiharjun koululle.	
T/A-5 Hennalan vanha varuskunta-alue	Puistomaisessa ympäristössä sijaitseva rakennuskanta on pääosin 1910-luvulta. Uudempi rakennuskanta on 1950–70-luvulta. Alueella on asuinkerrostaloja ja vanhoja varuskuntaan kuuluneita rakennuksia. Alueella on julkisia palveluita (päiväkoti). Alueella on maisema- ja luontoarvoja. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY).			

ARVIOINTIKARTTASARJA A KESKUSTA JA LÄHIALUEET				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
W-4 Vesijärvi	Kaupungin merkittävin vesialue. Uimarantoja, vene- ja laivaliikennettä. Valtakunnallisesti luontoarvoiltaan merkittävä. Merkittävä virkistys- ja ammattikalastusalue. Kärsii rehevöitymisestä. Vesijärven satama on kulttuurihistoriallisesti arvokas.	A/19 Vesijärvi	Vesijärven (19) lapset kokevat kauniina ja rauhallisena paikkana. Vesijärven uimapaikat ovat lapsille tärkeitä toiminnallisia paikkoja.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallinen saavutettavuus • Veden laadun turvaaminen uimakelpoisena
C-3 Rautatieaseman / matkakeskuksen ympäristö	Alue on suurten muutosten ja laajan kehittämisen kohteena. Alueella on noin 20 asukasta. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (RKY, MARY, LaRY). Alueella on maisema-arvoja.	A/20 Radanvarsi	Ydinkeskustaa sivuavan rautatien ja radanvarren (20) lapset kokevat kiellettyinä ja vaarallisena paikkana. Radanvarsi koetaan rauhattomaksi paikaksi, jossa on huono ilma hengittää.	<ul style="list-style-type: none"> • Kävely- ja pyörateiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys
VL-14 Liipolanmäki	Kerrostaloalueen keskellä oleva maisemallisesti ja toiminnallisesti tärkeä puisto. Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (MARY).	A/22 Liipolanmäki	Liipolanmäen puiston (22) lapset kokevat kiellettyinä ja vaarallisena paikkana. Puistoon liittyvät pelkäämisen kokemukset liittyvät epäsosiaaliseen käyttäytymiseen kuten humalaisten kohtaamiseen.	<ul style="list-style-type: none"> • Lähivirkistysalueiden turvallinen saavutettavuus

B1 AHTIALA LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

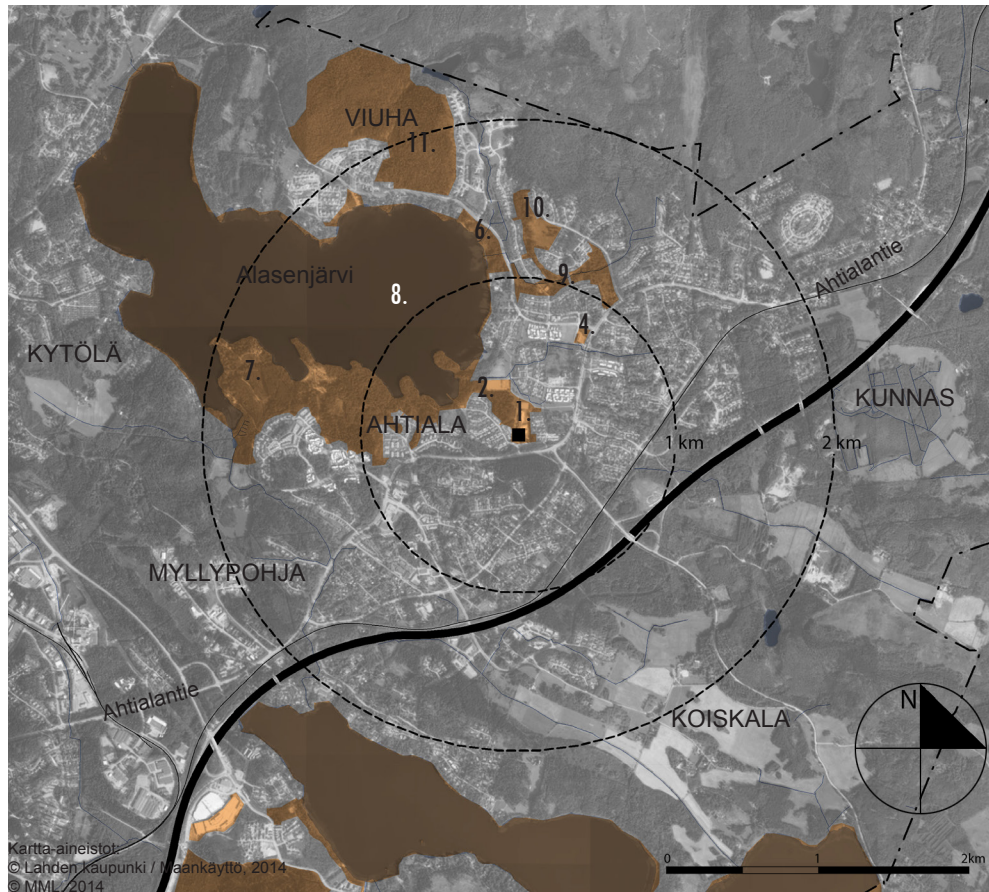
B2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

Kartat 18-23. Arviointikarttasarja B Ahtiala. Kartassa B1 on esitetty Ahtiala Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Ahtialan koulu mustalla neliöllä sekä koulun ympärille 1 ja 2 km mitoittavat bufferit. Kartassa B2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat Ahtialassa. Kartoissa B3 ja B4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat Ahtialassa. Kartassa B5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta B6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

B3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

- a) Miellyttäväksi koettu paikka
- b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
- c) Kaunis paikka
- d) Rauha ja hiljaisuus
- e) Kohtaamispaikka

1. Ahtialan koulu (a, b, e, f, g, h)	7. Herrasmannin retkeilyalue (a, b, d)
2. Purorinteen lähivirkistysalue (a, b, c)	8. Alasenjärvi (a, c)
4. Ahtialan Siwa (a)	9. Sipuran lähivirkistysalue (a, b)
6. Kaarlaakson lähivirkistysalue ja Alasen järven uimaranta (a, b)	10. Paakkolanmäki (a, b)
	11. Viuhan retkeily- ja ulkoilualue (a, c)

B4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

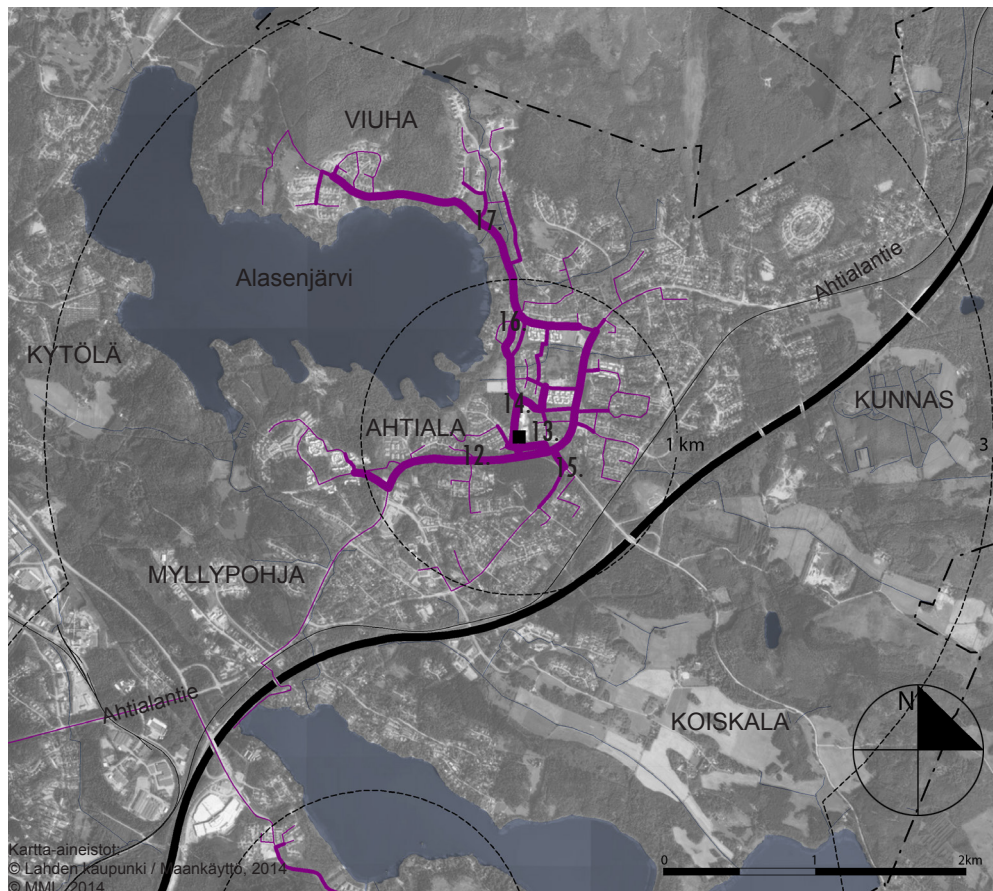
- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
- g) Melu
- h) Pelko
- i) Ruma paikka
- j) Roskainen paikka

Kartta-aineistot:
© Lahden kaupunki / Maankäyttö, 2014
© MML / 2014

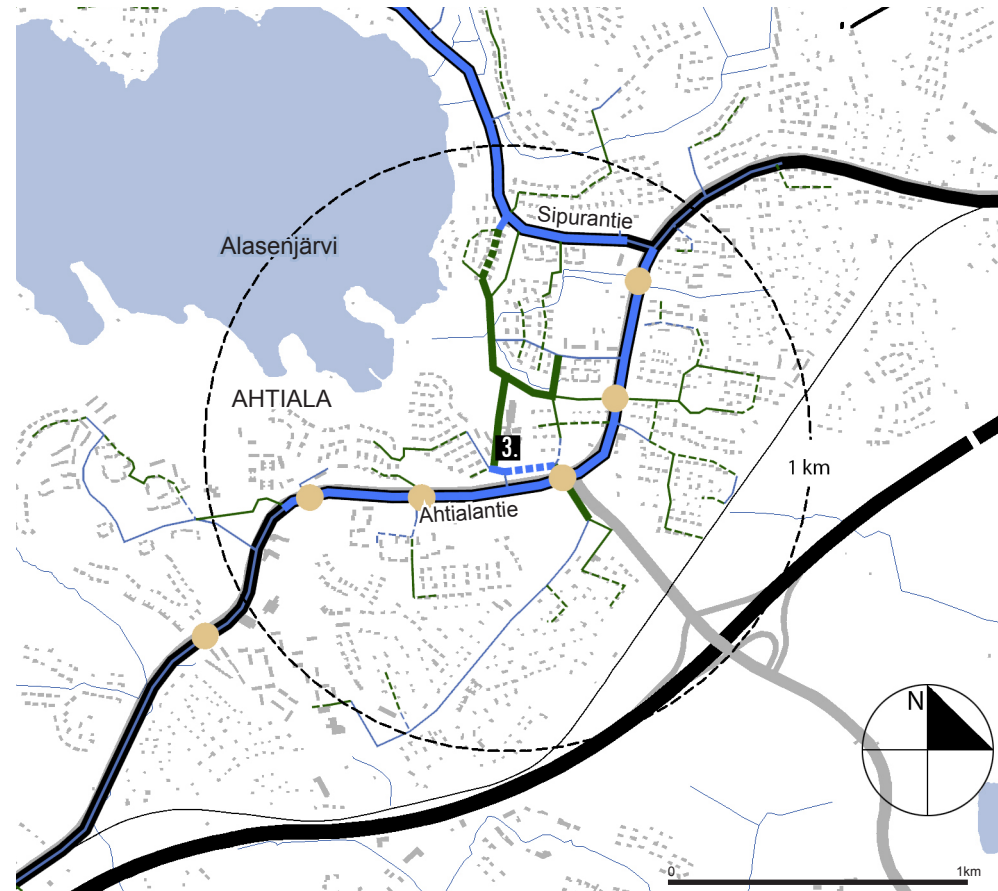
B5 KOULUMATKA- LIKKUMINEN KÄYTETYIMMÄT REITIT

- Koulumatkoja (lasta)**
- ylti 7
 - 4-6
 - 1-3
- Koulumatkavyöhyke**
- 1 km jalankulku
 - 3 km pyöräily
- Kohdekoulu

12. Ahtialantie (pientaloalueen kokoojakuu)
13. Purorinteenkatu
14. Purorinteen ja Sepänniemen puistoreitit
15. Koiskalantie
16. Papinkivenkatu
17. Sipurantie (pientaloalueen kokoojakuu)

B6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

- Pääkatu (Yleiskaava 2025)
- Yhdistetty jalankulku ja pyörätie (jk+pp)
- Kevyenliikenteen reitti / puistoreitti (pp)
- Pyörätie puuttuu
- Jalankulku puuttuu
- Alikulku vilkasliikenteisellä kadulla
3. Ahtialan koulu

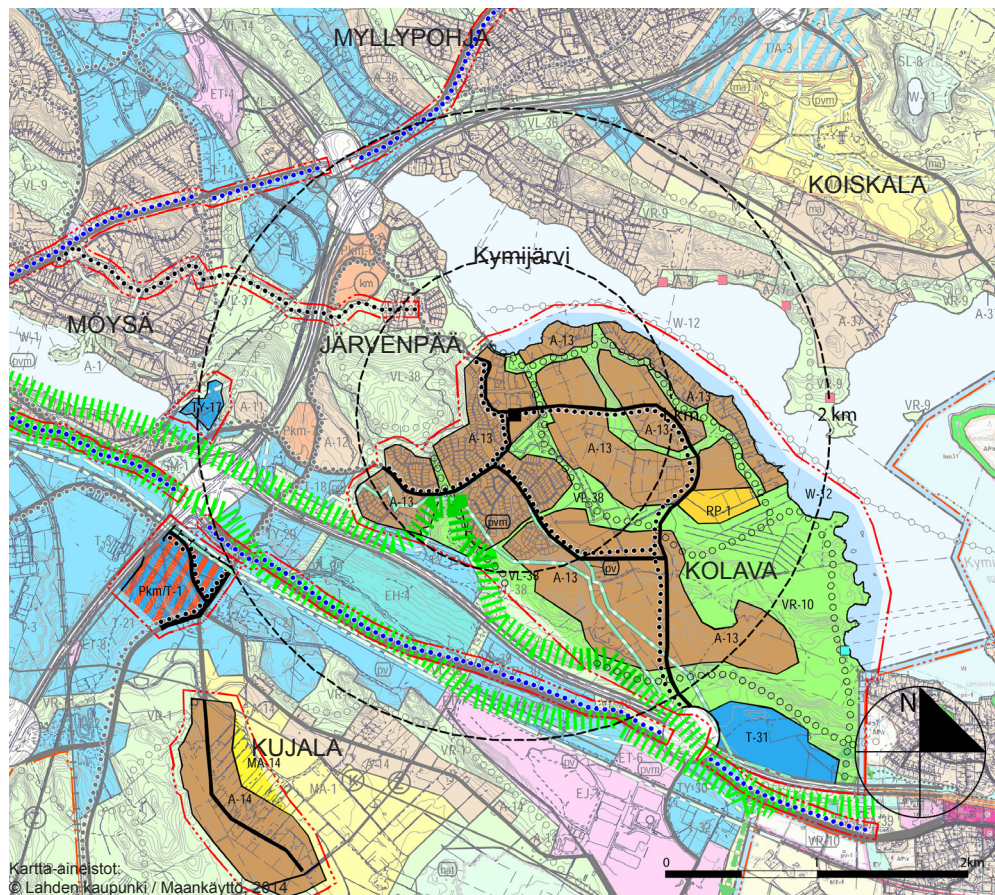
ARVIOINTIKARTTASARJA B AHTIALA				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaa- vassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perus- teella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
A-36 Myllypohja, Ahtiala ja Kunnas	Alue on pientaloaluetta. Asuntokannasta noin 60% on omakotitaloissa, noin 30% kerrostaloissa ja noin 10% rivitaloissa. Asuntokanta on rakennettu pääosin 1980-1990 luvuilla. Alueella on asema- kaavoitettuja asuinkortteleita, joita ei vielä ole rakennettu. Alueella on noin 7400 asukasta. Alueella on julkisia palveluita (päiväkotit, koulu, terveystalot). Alueella on kaupallisia palveluita (päivittäistavarakauppa, Laitumen lähien ostoskeskus, vähittäiskaupan suuryksikkö). Alueella on liikunta- ja virkistyspalveluita (lähiliikuntapaikka). Alueella on lämpökeskus. Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain no- jalla suojeltuja eliölajeja, LUMO). Alueella on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennetun ympäristön kohteita (LaRy). Alueella on muinaismuistokohteita.	B/1 Ahtialan koulu B/3 Leikkipaikat B/4 Ahtialan Siwa B/5 Työväentalo B/12 Ahtialantie B/13 Purorinteenkatu B/14 Purorinteen ja Sepänniemen puistoreitit B/15 Koiskalantie B/16 Papinkivenkatu B/17 Sipurantie	Alueella sijaitsee Ahtialan koulu (1), joka on lapsille tärkeä ikätovereiden kohtaamis- paikka. Koulu lähiympäristöineen tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen, pyöräilyyn, luiste- luun ja vapaaseen leikkiin. Koulu on sallittu, turvallinen paikka, jonne tullaan koulupäivän jälkeenkin hengailemaan ja mm. kirjastoon. Koulun liitetään myös negatiivisia meluun ja pelkoon liittyviä tunteita. Pelon tun- teet liittyvät osin kiusaamiseen. Asuinalueen lomassa sijaitsevat leikkipaikat (3), Sipurantien varressa sijaitseva Siwa (4) ja Työväentalolla toimiva nuorisotalo (5) ovat lapsille tärkeitä ikätovereiden kohtaa- mispaikkoja. Alueen pääkadut Ahtialantie (12) ja Sipurantie (17) ovat tärkeitä koulu- matkareittejä. Samoin Ahtialan koululta Pu- rorinteen ja Sepänniemen kautta Sipuran- tielle asuinalueen läpi kulkeva kevyenliiken- teen pääreitti (14 ja 16) on tärkeä koulumat- kareitti.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalliset koulumatkat • Kävely- ja pyöräteiden jatkuvuus, tur- vallisuus ja viihtyisyys • Leikkipaikkojen merkitys kohtaamis- paikkoina • Koulun merkitys kohtaamispaikkana • Lähipalvelujen turvaaminen • Harrastus- ja vapaa-ajan paikkojen tur- vallinen saavutettavuus
VL-49 Sepänniemen, Pu- rorinteen ja Pikari- kiven lähivirkistys- alue	Alasenjärven rantavyöhyke. Alueella on vanhaa metsää. Alueella kulkee järveä kiertävä ulkoilureitti. Alueella on arvok- kaita luontokohteita (luonnonsuojelulain no- jalla suojeltuja eliölajeja, LUMO).	B/2 Purorinteen lähivirkistysalue	Lapset kokevat Purorinteen lähivirkistysalu- een Alasenjärven rannassa miellyttäväksi ja kauniiksi paikaksi. Virkistysalue tarjoaa lap- sille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. luis- teluun, hiihtoon, palloilulajien pelaamiseen, juoksuun ja pyöräilyyn. Alueella kulkevalla järveä kiertävällä kevyenliikenteenreitillä ei näyttäisi tällä kohtaa olevan merkittävää asemaa koulumatkareittinä.	<ul style="list-style-type: none"> • Lähivirkistysalueiden turvallinen saavu- tettavuus • Potentiaalinen koulumatkareitti

ARVIOINTIKARTTASARJA B AHTIALA				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaa- vassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perus- teella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
VL-48 Kaarlaakson lähi- virkistysalue	Alasenjärven tervaleppää kasvava ranta- vyöhyke, joka on linnustollisesti rikasta aluetta. Alueella on arvokkaita luonto- kohteita (LUMO).	B/6 Kaarlaakson lähivirkistysalue uimarantoinen	Kaarlaakson lähivirkistysalue uimarantoi- neen on lapsille tärkeä uimapaikka.	<ul style="list-style-type: none"> Lähivirkistysalueiden turvallinen saavu- tettavuus
VU-14 Ahtiala	Uimaranta-alue, joka palvelee lähialueen asukkaita. Alueella on rikas linnusto.			
RA-1 Alasenjärvi	Alue sijaitsee Alasenjärven itärannalla. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO).			
VU-13 Herrasmanni	Luonnontilainen viheralue polkuineen ja uimarantoinen. Alue on alueellisesti tär- keä urheilu- ja virkistyspalvelu. Alueella on arvokkaita luontokohteita (uhanalai- sia lintuja, LUMO). Alueella on rikas lin- nusto.	B/7 Herrasmannin retkeilyalue	Herrasmannin retkeilyalue uimarantoinen on lapsille tärkeä uimapaikka. Retkeilyalue tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia myös juoksuun, pyöräilyyn, palloilulajien pe- laamiseen, hiihtoon, luisteluun ja mäen las- kuun. Retkeilyalueeseen yhdistetään positiiv- isia rauhan ja hiljaisuuden kokemuksia. Metsässä saa halutessaan olla yksin, mutta alueella voi myös kohdata uusia ystäviä.	<ul style="list-style-type: none"> Retkeilyalueen turvallinen saavutetta- vuus Retkikohde Turvalliset opastetut lähireitit
RM-4 Herrasmanni	Alue sijaitsee Alasenjärven eteläran- nalla. Alueella on huoltorakennuksia ja asuntovaunualue. Alueella on toiminnal- lisesti tärkeä uimaranta. Alueella on mai- sema- ja luontoarvoja. Alueella on rikas linnusto.			
W-7 Alasenjärvi	Merkittävä virkistysjärvi. Useita uimarant- toja ja -paikkoja. Virkistyskalastuskohde. Kirkas vesi ja melko hyvä vedenlaatu, herkkä ihmistoiminnan vaikutuksille esim. hulevesien kuormitukselle. Järvellä on kulttuurihistoriallisia arvoja.	B/8 Alasenjärvi	Alasenjärven lapset kokevat kauniina hyvän olon paikkana.	<ul style="list-style-type: none"> Turvallinen saavutettavuus Veden laadun turvaaminen uimakelpoi- sena

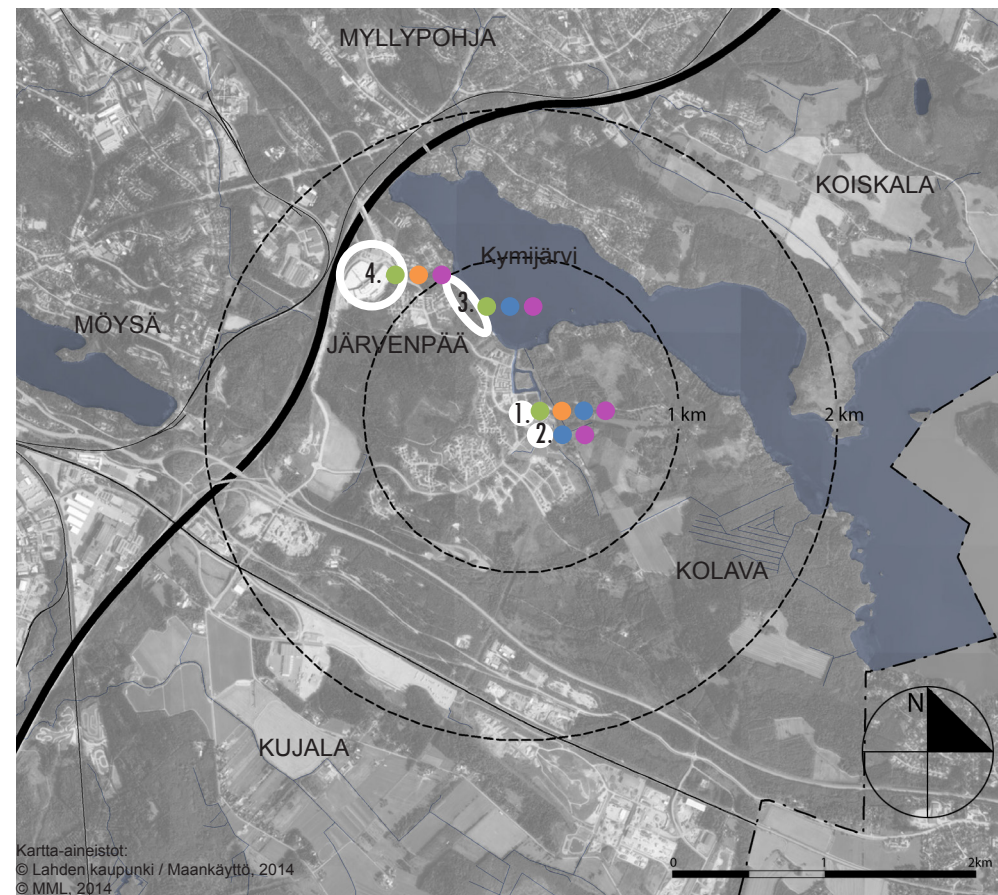
ARVIOINTIKARTTASARJA B AHTIALA

Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtäviä suunnitteluohjeita
VL-50 Sipuran lähivirkistysalue	Pientaloaluetta jäsennöivä viheralue. Alueella on pieni puropainanne. Alueella on ulkoilureitti. Alueella on arvokkaita luontokohteita (LUMO).	B/9 Sipuran lähivirkistysalue	Sipuran lähivirkistysalueen lapset kokevat miellyttävänä paikkana, jossa voi pelata palloilulajeja, skeitata, huvitella ja leikkiä vapaasti. Virkistysalueella sijaitseva leikki-paikka toiminnallisuutensa lisäksi tarjoaa lapsille paikan ikätovereiden kohtaamiseen.	<ul style="list-style-type: none"> Lähivirkistysalueiden turvallinen saavutettavuus
SM-8 Sipura	Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös.			
VR-8 Viuhan, Ahtialan ja Sydänkankaan retkeily- ja ulkoilualueet	Alue on osa laajempaa seudullista itä-länsi suuntaista retkeilyaluetta. Alueella on soita, suppia, muinaisrantoja ja hiljaisia alueita (alle 45 dB). Viuhassa on laajoja silokallioita, vanhaa metsää ja liito-oravia. Viuhassa on aarnialue. Salalammen ranta on osittain luonnontilainen. Kaarlammin ranta on luonnontilainen. Alueella on ulkoilureittejä. Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, LUMO).	B/10 Viuhan retkeily- ja ulkoilualue B/11 Paakkolanmäki	Lapset kokevat Viuhan retkeily- ja ulkoilualueen miellyttävänä ja kauniina paikkana, jossa voi mm. seikkailla. Paakkolanmäki on vastauksissa mainittu hyvänä mäenlaskupaikkana.	<ul style="list-style-type: none"> Retkeilyalueen turvallinen saavutettavuus Retkikohde Turvalliset opastetut lähireitit
SM-7 Paakkolanmäki	Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäänös.			

C1 KARISTO LAHDEN YLEISKAAVASSA 2025

C2 PALJON KÄYTETYT PAIKAT

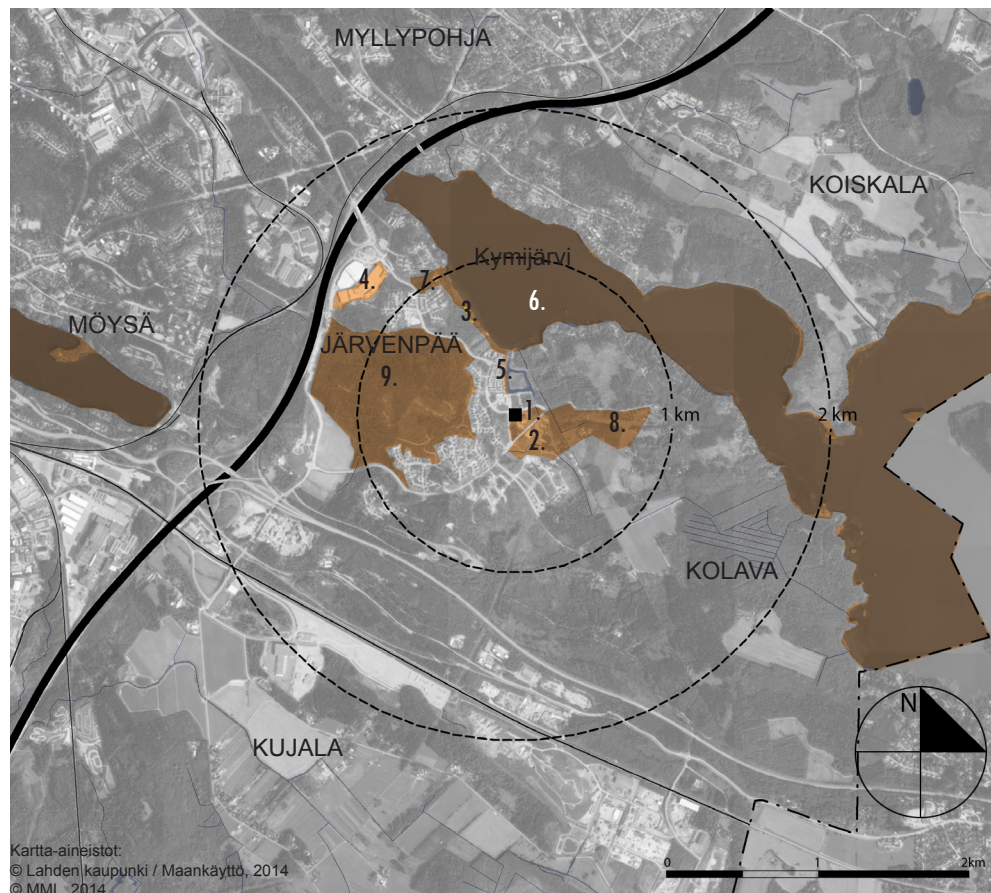

- Sosiaaliset tarjoumat
- Emotionaaliset tarjoumat
- Toiminnalliset tarjoumat
- Vapaa-ajan tarjoumat

Kartat 25-30. Arviointikarttasarja C Karisto. Kartassa C1 on esitetty Karisto Lahden yleiskaava 2025 luonnoksessa 2014. Yleiskaavaluonnoksen päälle on esitetty Kariston koulu mustalla neliöllä sekä koulun ympärille 1 ja 2 km mitoittavat bufferit. Kartassa C2 on esitetty Lasten Lahti -kyselyn mukaiset paljon käytetyt paikat Karistossa. Kartoissa C3 ja C4 on esitetty kyselyn mukaiset lasten miellyttäviksi ja epämiellyttäväiksi kokemat paikat Karistossa. Kartassa C5 on esitetty kyselyssä lasten piirtämät koulumatkareitit kulkuosuuksineen. Kartta C6 on tarkennus koulumatkareiteistä. Siinä on tutkittu koulumatkareittien turvallisuutta ja sujuvuutta kevyenliikenteen reittien sekä kadun ylitysten osalta.

C3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

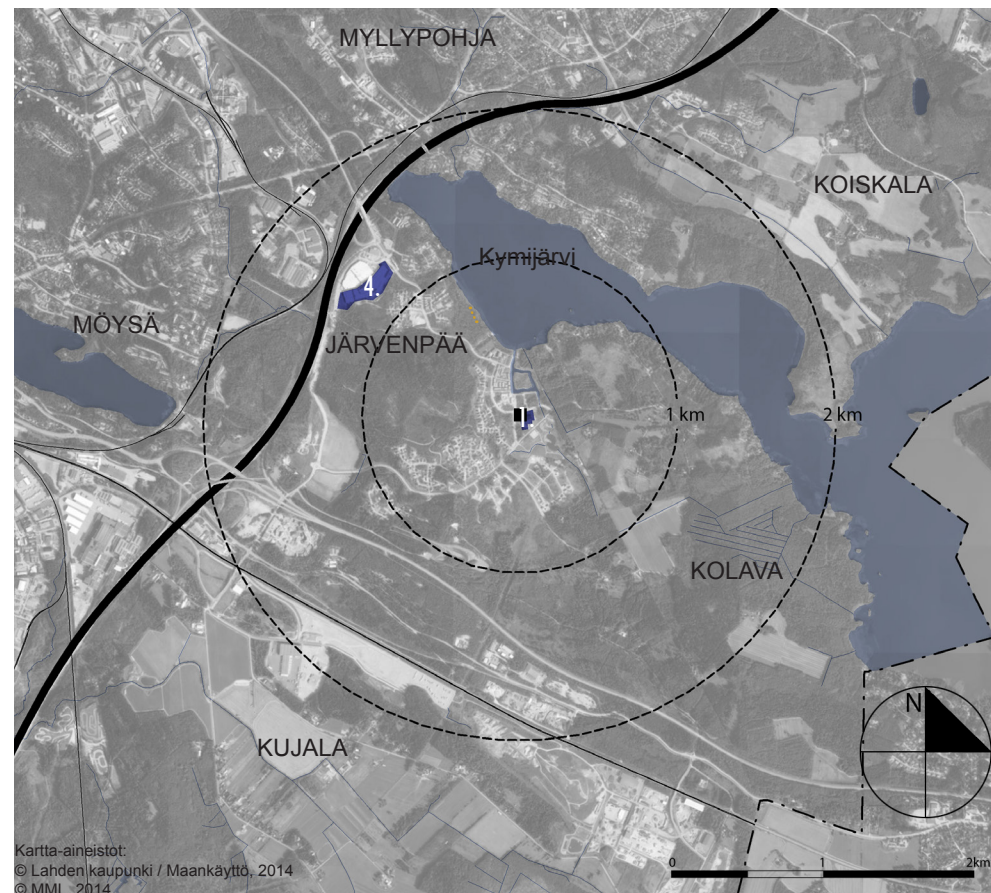
- a) Miellyttäväksi koettu paikka
- b) Hyviä toimintamahdollisuuksia
- c) Kaunis paikka
- d) Rauha ja hiljaisuus
- e) Kohtaamispaikka

- 1. Kariston koulu (a, b, c, e, f, g, h)
- 2. Liikunta-alue ja puisto (a, b)
- 3. Kymijärven ranta (a, b)
- 4. Kauppakeskus Karisma (a, e, g)
- 5. Korennonvirran ranta (a)
- 6. Kymijärvi (a)
- 7. Sorsapuisto (a)
- 8. Karistonmäen länsirinne (a)
- 9. Pitkäkallionmäen ulkoilumetsä (a, b)

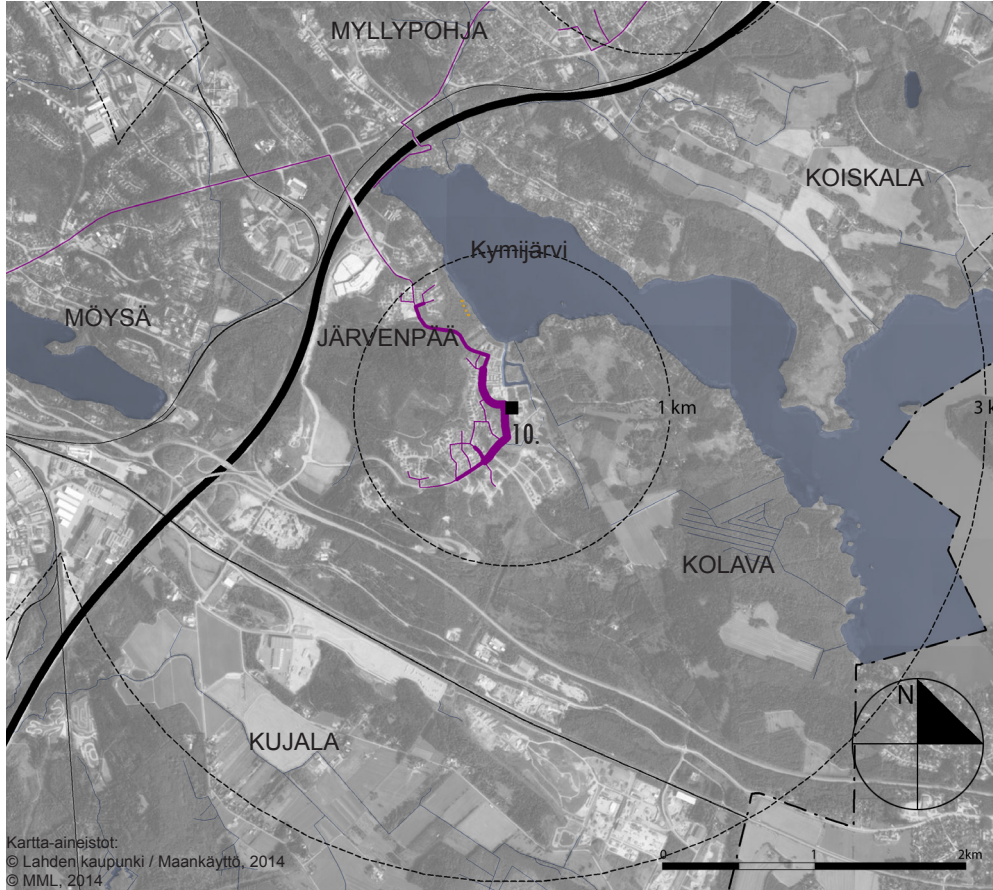
C4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

- f) Epämiellyttäväksi koettu paikka
- g) Melu
- h) Pelko
- i) Ruma paikka
- j) Roskainen paikka

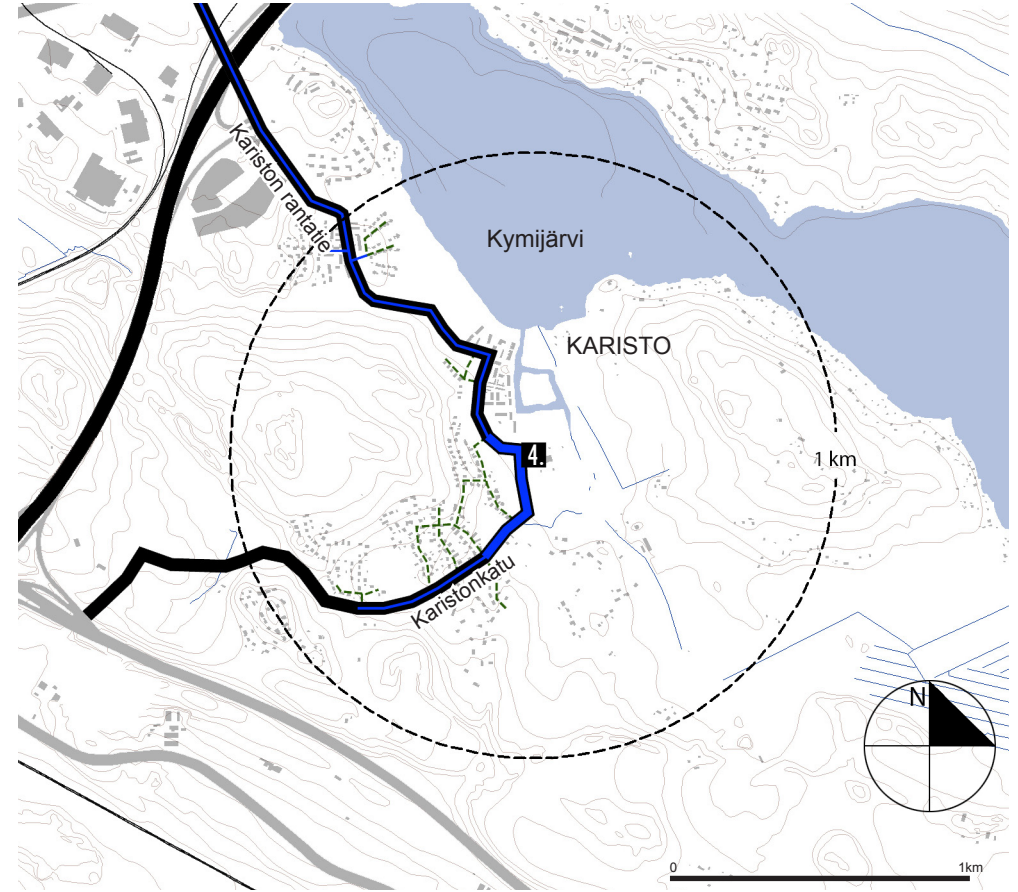
C5 KOULUMATKA-
LIKKUMINEN
KÄYTETYIMMÄT REITIT

- Koulumatkoja (lasta)**
- yli 7
 - 4-6
 - 1-3
- Koulumatkavyöhyke**
- 1 km jalankulku
 - 3 km pyöräily
- Kohdekoulu**

10. Karistonkatu (pientaloalueen kokooajakatu)

C6 KOULUMATKAREITTIIEN TARKENNUS

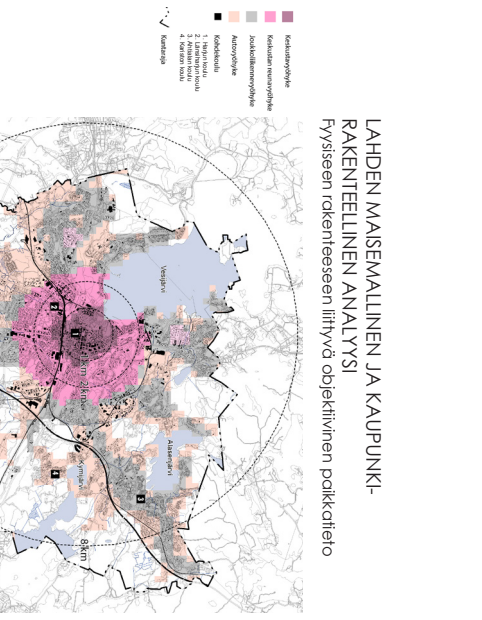
- Pääkatu (Yleiskaava 2025)
- Yhdistetty jalankulku ja pyörätie (jk+pp)
- Kevyenliikenteen reitti / puistoreitti (pp)
- Pyörätie puuttuu
- Jalankulku puuttuu (pihakatu)

4. Kariston koulu

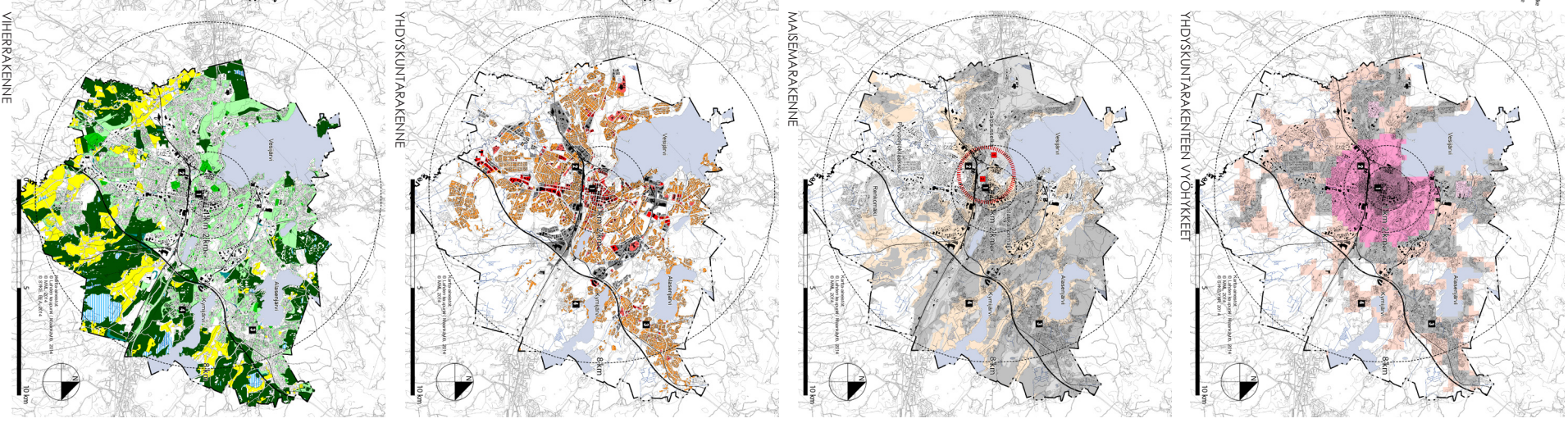
ARVIOINTIKARTTASARJA C KARISTO

Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtäviä suunnitteluohjeita
A-13 Aurinkorinne, Purolaakso ja Karistomäki, Karisto	Alueen asuntokanta on kokonaisuudessaan pientaloja. Valtaosa alueen asutuksesta on 2000-luvulla valmistunutta. Alueella on tarkempia suunnitelmia asemakaavoituksen pohjaksi. Alueella on asemakaavoitettuja asuinkortteleita, joita ei vielä ole rakennettu. Alue on yksi pientalorakentamisen painopistealueita kaupungissa. Asukkaita on noin 1200. Alueella on julkisia palveluita (koulu, päiväkot). Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, LUMO). Alueella on vanhaa tiestöä. Alue sijaitsee Kujalan jätteenkäsittelyalueen (EJ-1) läheisyydessä.	C/1 Kariston koulu C/5 Korennonvirran ranta C/10 Karistonkatu	Keskellä asuinaluetta sijaitseva Kariston koulu (1) tarjoaa lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia. Koulun pihalla mm. pelataan palloilulajeja, kiipeillään ja keinutaan. Koulu on tärkeä paikka ikätovereiden kohtaamiseen. Kouluun liitetään positiivisia turvallisuuteen liittyviä tuntemuksia. Kouluun liittyy myös negatiivisia tilsyyteen, vaarallisuuteen ja meluun liittyviä tuntemuksia. Pelon tunteet liittyvät osin kiusaamiseen. Kariston koululta Kymijärveen laskeva Korennonvirran kanavan ranta (5) on lasten mielestä rauhallinen paikka, jossa on hyvä ilma hengittää. Alueen läpi kulkeva Karistonkatu (10) on lasten pääasiallinen koulumatkareitti.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvalliset koulumatkat • Kävely- ja pyöriteiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys • Koulun merkitys kohtaamispaikkana
VL-38 Kariston, Aurinkorinteen, Purolaakson ja Karistomäen lähivirkistysalueet	Pientaloalueen keskellä oleva toiminnallisesti tärkeä metsäinen mäki sekä Salpausselän jyrkkä pohjoisrinne. Alueella on arvokkaita luontokohteita (luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja eliölajeja, LUMO). Alueella on liikennemelua. Alueella on suojaviheraluetta. Alueelle on laadittu kaavarunko.	C/2 Liikunta-alue ja puisto C/3 Kymijärven ranta C/7 Sorsapuisto C/8 Karistomäen länsirinne C/9 Pitkäkallionmäen ulkoilumetsä	Lapset kokevat Kariston metsäiset kumpuilevat lähivirkistysalueet sallittuina ja miellyttävinä paikkoina, joissa on hyvä ilma hengittää. Kariston koulun takana sijaitseva liikunta-alue ja puisto (2) tarjoavat lapsille hyviä toimintamahdollisuuksia mm. palloilulajien pelaamiseen ja talvella luisteluun. Kymijärven rannan uima-alueeseen (3) lapset kokevat rauhalliseksi paikaksi. Asuinalueen länsipuolella kohoava Pitkäkallionmäen ulkoilumetsä (9) tarjoaa lapsille toimintamahdollisuuksia mm. hiihtämiseen. Ulkoilumetsä on lapsista miellyttävä paikka hengailta tai olla rauhassa.	<ul style="list-style-type: none"> • Lähivirkistysalueiden turvallinen saavutettavuus • Lähivirkistysalueiden lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien turvaaminen • Turvalliset opastetut lähireitit

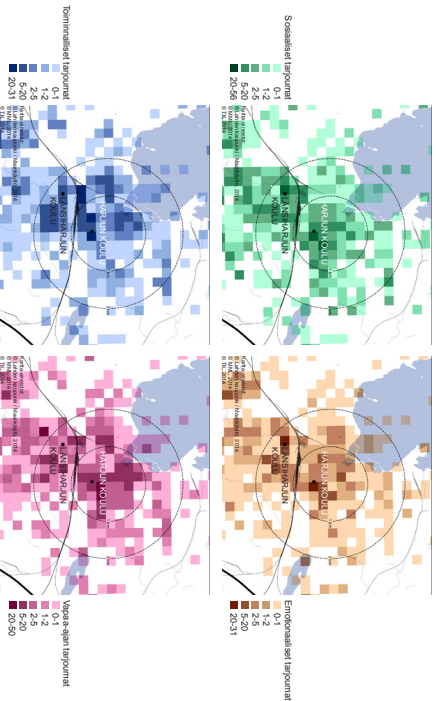
ARVIOINTIKARTTASARJA C KARISTO				
Yleiskaava 2025 mukainen indeksi ja alueen nimi	Alueen nykytilan kuvaus yleiskaavassa 2025	Kohdenumero ja nimi arviointikartoilla	Alueen kuvaus Lasten Lahti -kyselyyn vastanneiden lasten kokemusten perusteella	Huomioita / lapsiystävällisyyteen tähtääviä suunnitteluohjeita
Pkm-6 Karisto	Alueella on ostoskeskus. Alueella sijaitsee vähittäiskaupan suuryksikkö. Alueelle on laadittu kaavarunko.	C/4 Kauppakeskus Karisma	Lapset kokevat Karisman kauppakeskuksen (4) miellyttäväksi paikaksi, jossa voi hengaila ilman aikuisten valvontaa. Karismassa käydään ulkona syömässä, ostoksilla, huvittelemassa sekä tavataan ikätovereita. Kauppakeskukseen liitetään myös negatiivisia mm. meluun ja turvattomuuteen liittyviä kokemuksia.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallinen saavutettavuus • Kävely- ja pyöräteiden jatkuvuus, turvallisuus ja viihtyisyys • Kauppakeskusten lapsiystävällisyys
W-12 Kymijärvi	Merkittävä virkistysjärvi. Useita uimarantoja ja -paikkoja. Virkistyskalastuskohde. Kärnsii rehevöitymisestä, herkkä ihmistoinnin vaikutuksille esim. hulevesien kuormitukselle.	C/6 Kymijärvi	Kymijärven (6) lapset kokevat miellyttävänä uimapaikkana.	<ul style="list-style-type: none"> • Turvallinen saavutettavuus • Veden laadun turvaaminen uimakelpoisena

YHDYSKUNTARAKENITEEN VYÖHYKEET

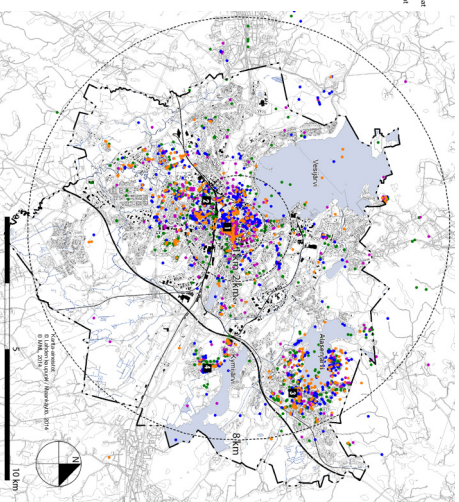

YKR-RUUDUKKOON SIDOTTU PAKKATIEO

LASTEN LAHTI PEHMOGIS

Pehmogis-tyseilyä tuettu subjektivinen pakkatieo

TULOKSET

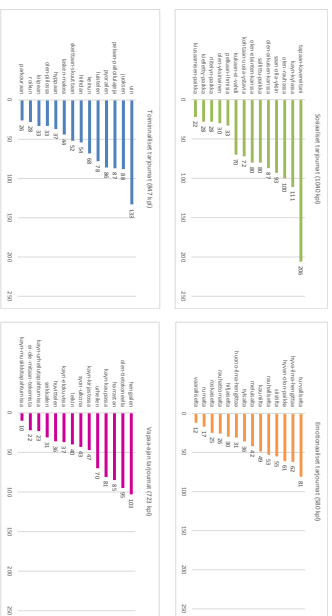
Tehy tutkimus osoittaa, että yhdyskuntarakenteen työkykyisyys ja ympäristön fyysinen rakenne vaikuttavat ympäristön lapsille tarjoamien toimintamahdollisuuksien määrään ja laatuun sekä siihen koetaan paikka miellyttäväksi vai epämiellyttäväksi. Aikuliikunnan osalta voidaan tämän työn valossa todeta yhdyskuntarakenteen työkykyisyydellä olevan vaikutuksia lasten koulumatkan pituuteen ja kulutukseen. Tutkimus antaa viitteitä, että yhdyskuntarakenteen työkykyisyydellä olisi vaikutuksia myös lasten itsenäisen elinpiirin laajuuteen.

Lahtilaiset lapset ovat kaupunkiympäristön aktiivisia käyttäjiä. Lapsille on tärkeää löytää kaupungista paikkoja niin sosiaalisiin toimintamahdollisuuksiin kuin erottomaanlaisiin tapaisiin. Lasten Lahti-tyseilyssä 5-6-luokkalaisten lasten elinten pakkatamisesta tarjontaan korostui ikätovereiden kohtaaminen. Kohtauspaikkoina korostuivat kati, koulu, kaupallisten palveluiden alueet, harrastuspaikat, puistot ja kirjasto. Asuinalueen palveluilla on tärkeä rooli ihmisten kaupallisten palveluiden kunn vaiminiden harrastuspaikkoina muodossa. Vapaa-ajan harrastuspaikkojen keskitäminen jatkuvuustyökykyille vähentää joukkoilkenne- ja autotyökykeillä asuvien lasten itsenäisten harrastusmatkan osuutta. Joukkoilkenne- ja autotyökykeillä vietaään enemmän aikaa kotona ja kaverien luona. Keskustan ulkopuolella korostuu puistojen ja viheralueiden, koulun ja sen lähiympäristön sekä asuinalueiden merkitys lasten toimintapaikkoina.

Ympäristön fyysisellä rakenteella on vaikutusta siihen, miten lapset kokevat elinympäristön laadun. Rakentamisen sijoittaminen ja tehokkuus, palvelujen ja viheralueiden sijainti tai kulkuyhteyksien sujuvuus vaikuttavat aktiiviseen ja ovat olmaan joko helpottamaan tai vaikeuttamaan sitä. Viheralueiden suuri osuus sekä rakentamien ympäristön tiivys tuottavat lapsille positiivisia ympäristökokemuksia. Lasten päivittäisen liikunnan kannalta on tärkeää, että omatoimiseen liikuntaan innostavat liikuntpaikat löytyvät läheltä, päivittäisistä elinpiireistä.

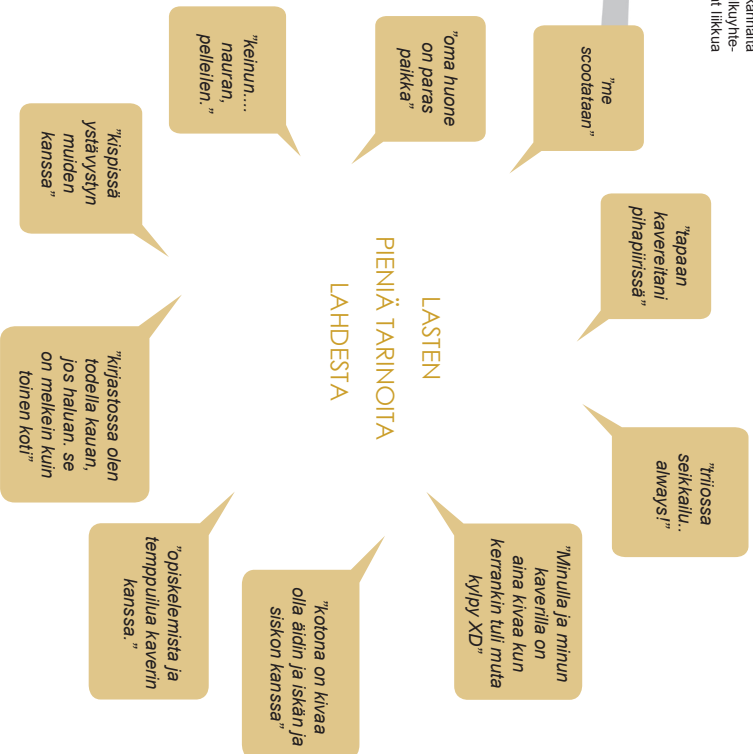
Tiivistä rakennettu keskusta-alueet, joissa on paljon kaupallisia palveluita sekä vilkasta liikennettä tuottavat toisaalta myös negatiivisia ympäristökokemuksia. Lapsella tulisi olla tunne, että hänellä on myös tupa tulla ja olla kaupungin keskustassa. Kaupunkitalassa tulisi olla paikkoja, jotka ovat avoimia myös lapsille ja nuorille, mutta ei suunniteltuja ainoastaan näiden ikäryhmien käyttöön.

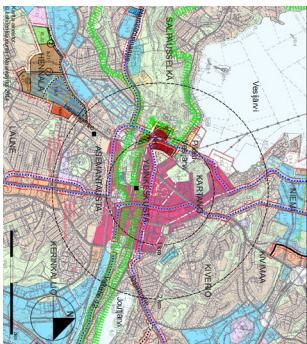
Koko Lahnea tarkasteltaessa esille nousi 5-6-luokkalaisten itsenäisesti pyörällä kulkemat yltävään pitkäkin matkat. Joukkoilkenneeseen liitettyä pyöräkaupunkia voisi Lahden mittakaavassa olla ideaali lapsisyystyöallisen kaupungin malli. Lahdessa on nähtävissä halua pyörällisen kehittämiseksi. Lahden kaupungin strategian on kirjattu tavoitteeksi nostaa pyörällisen kulkupaasuutta 13 %:sta 26 %:iin vuoteen 2017 mennessä (Lahden kaupungin strategia 2025 2013, 23). Kävelyä ja pyörällä tukevat ja edistävät toimenpiteet parantavat lasten asemaa itsenäisillä liikkujilla. Pyörällä lasten itsenäisen liikunnan muotona tulisi tukea suunnitelmalla sujuva ja turvallisia pyöräilyreitit. Joka palvelavat niin koulumatkille kuin lasten vapaa-ajan liikkumista. Lasten kannalta keskeisten toimintapaikkojen kuen koulujen, päiväkotien ja leikkipaikkojen välillä tulisi olla turvalliset kulkuyhteydet. Lasten liikemeympäristön pitäisi olla niin turvallinen, että esikoulu- ja ala-asteikäiset lapset voivat liikkua yksin kouluteille ja asuinalueella.

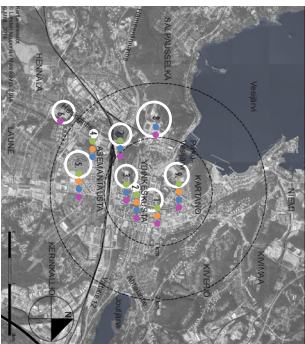
YMPÄRISTÖN TARJOAMAT TOIMINTAMAHDOILLISUDET

3190 paikannettua torjoomoa

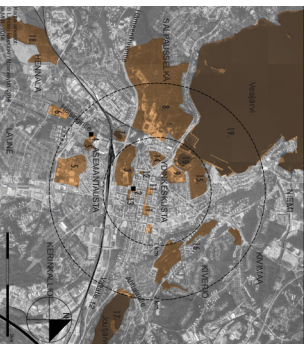

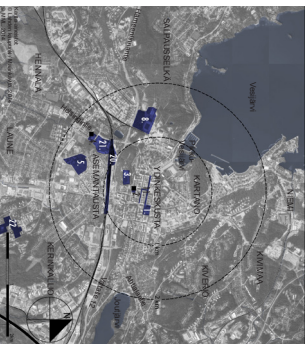
A2 PALJON KÄYTETTY PAIKKA

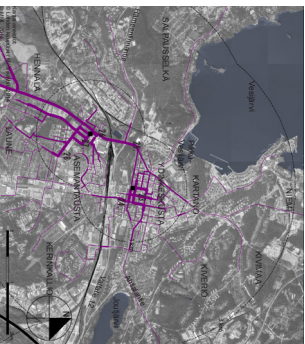
A3 MIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

A4 EPÄMIELLYTTÄVIKSI KOETUT PAIKAT

KÄYTETTÄMÄÄT RENT

[illegible]

*"Kaupunki on mahdollisuuksien tarjolla
olon paikka. Se on paikka, jonka läpi
kulkiessaan pikkupoika tai -tyttö voi
nähdä jotakin, mikä kertoo hänelle mitä
hän haluaa tehdä koko elämänsä ajan."
-Louis Kahn*

